

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka
(2)\Soucek_Ludvik-Slunecni_jezero.PDB

PDB Name: Soucek_Ludvik-Slunecni_jezero
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 1.2.2004
Modification Date: 1.2.2004
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Kapitola 1 - Sluneční jezero

Každý z nás měl obrovskou hodnotu. Lidský život měl nejvyšší cenu tam, kde již nemohl mít žádnou, kde ho oddělovala od zkázy teninka, téměř pomyslná blanka.

Stačí jakákoli hloupost, jakýkoli přepálený drátek v komunikačních aparátech - a konec. Kdyby ještě lidé měli selhávat za takových podmínek, byly by výpravy sebevraždou, chápete?

Stanislaw Lem/ NÁVRAT Z HVĚZD

Za několik minut dopíši předmluvu, která, jak asi každý čtenář ví, bývá psána vždycky naposledy, a skončím třetí, poslední díl reportáží, uveřejňovaných v našem časopise a postupně shrnutých do knih Cesta slepých ptáků a Runa rider. Dnes už je docela jasné, že se moje věštby a předpovědi, vyjádřené v závěru Runy rider, většinou nesplnily. Inu - nemohl jsem přece předpokládat, že sondy, vyslané v letech 1964 až 1967 k Marsu, prolétly patrně jako naschvál nějakými okénky nebo dírami v Longschampsově vrstvě, zjištěné teprve automatickou kosmickou stanicí Kondor a smrtelně ohrožující všechno živé náramnými dávkami intenzivní radiace. Její hladina se, jak se zdá, neřídí starou, dobrou a víceméně prozkoumanou sluneční činností, ale něčím docela jiným a zatím zcela neznámým. Teorii je dost - jenže já jim vůbec nerozumím a obávám se, že bych nebyl povoláným a schopným vykladačem.

Nemohl jsem při sestavování reportáží v Runě rider ani tušit, že budoucnost skrývá nepříjemný a venkoncem zbytečný námořní incident u Belmonte, záměrně nafouknutý lidmi, kteří na něco podobného čekali. Kromě dalších důsledků (o nichž dostatečně rozhořčeně a podrobně referoval všechen tisk) znamenal prakticky několikaměsíční zastavení mezinárodní spolupráce na kosmické lodi Rider i značné finanční obtíže, působené Mezinárodní bankou.

Do třetice jsem jako člověk proslule smýšlel o odhadování budoucnosti blízké i vzdálené (ale zato nezdolně optimistický) vůbec nepředpokládal, že by se poslední dějství, zahájené na Islandu Cestou slepých ptáků a vedoucí dr. Kamenika, Alenu Královou, dr. Bjelkeho a Leifa Thorgunna Dírou svatého Patrika k prvnímu kontaktu s cizí civilizací, odehrálo za tak dramatických, spleťtých a koneckonců i tragických okolností.

Omlouvám se - a předávám slovo přímým účastníkům. Jako v předchozích dvou knihách i zde je moje účast pouze v redigování, seřazení a běžných stylistických úpravách výpovědí, zachycených většinou na magnetofonovém pásku. Vlastně na struně - naše redakce se pronikavě zmodernizovala; šéfredaktor konečně přistoupil po dlouhém vrčení a po četných poznámkách o rozmazlenosti a o berličkách pro neschopné reportéry na nákup sotva pět let starého drátáku, který se vejde do kapsy. Piši o tom proto, abych se dodatečně omluvil všem laskavým spolupracovníkům, kteří snad ani netušili, že se mi v kapse otáčejí kolečka a že jejich hlas je zachycován. Ne sice pro věčnost, ale pro naše reportáže a pro tuhle knihu. Vlastně ji podepisuji dost neprávem.

Obzvláště děkuji všem přátelům za poskytnutí bohatého dokumentačního materiálu. Osvědčený Vratislav Tachezy dělal, co mohl, aby napravil zákeřné poškození některých negativů zmíněnou Longschampsovou vrstvou. Někde se to tak docela nepodařilo, ale takové snímky přece nelze hodnotit měřítky výstavní nebo umělecké fotografie...

Tam, kde se fotografické dokumentace nedostávalo, přispěl ochotně přítel Kamil Lhoták. Velmi mu děkuji a ovšem i docentu Holubovi z astrobiologické laboratoře ČSAV, profesoru Sörenssenovi z reykjavické univerzity, zkrátka všem, kdo se o vznik Slunečního jezera tak či onak zasloužili.

A teď už nejslavnostnější okamžik, konec práce skoro čtyř let: tečka.

Kapitola 2 - Tentokrátě výjimečně zahajuje doktor Bjelke

Já? Opravdu? Ale proč, pane redaktore? Vždyť přece víte, že jsem při hře na rozpočítávanou, kterou bylo nutné podstoupit po objevení Longschampsových zón, vypadl i s Leifem Thorgunnem ze hry a vrátil se do ní teprve hodně později. Tenkrát se musely přepracovat všechny předběžné výpočty - přidat další vrstvy pláště z olova, a dokonce i ze zlata - zkrátka, původně předpokládaný počet členů posádky se z devíti scvrkl na čtyři - ale to přece pro vás není novinka, i když už se to všechno stalo přece jenom včera . . .

Utíká to, pane redaktore, co říkáte? Od zahájení akce VAI tenkrát v Praze, v Jyrryho garsoniére, jste už trochu prošedivěl. Já samozřejmě taky. Jenom Jyrry, ačkoli je z nás nejstarší, vypadá pořád stejně, až ovšem na tu . . .

Ale to bychom předbíhali, vidíte?

Tak tedy po osmnáctiměsíční přípravě, na čas přerušené známými nepříjemnostmi kolem aféry u Belmonte, když už byla kosmická loď Rider nejen na plánech a modráčích a výpočetních páskách projektantů, ale dokonce už asi na dvaceti místech světa ve výrobě, bylo třeba podstatně snížit počet členů posádky. Nosná raketa Uran-Agena III C zkrátka

neunesla do vesmíru další náklad - bezpečnostní obložení stěn kabiny bylo čarou přes rozpočet.

Nešlo jenom o váhu cestovatelů - já jsem například tak asi nejvýš bantam a Leif je sice čahoun, ale zato nemá na sobě ani gram zbytečný -, spíše o nutné zásoby vody, potravin a všeho ostatního, co budou příslušníci expedice k Marsu potřebovat na rok a 127 dní, což byla předpokládaná a elektronickými počítači stroji nejméně desetkrát zkontrolovaná doba k návštěvě Marsu, tedy k cestě tam i zpět. a navíc ke čtyřicetidennímu pobytu. Samozřejmě že konstruktéři, a hlavně koordinátor celého projektu profesor Tombaugh, počítali s nutnou rezervou. Na místní zdroje Marsu jsme se spoléhat nemohli a regenerátory vody pro Rider se nakonec ukázaly ještě objemnějšími a těžšími než samotná zásoba, takže byly vyškrtuty. Řasy jsme v Rideru taky neplánovali - Tombaugh velice moudře prohlásil, že kosmická loď není botanickou zahradou a že prý skoro patnáct měsíců v nejtěsnějším prostoru je samo o sobě zážitkem pro vrahy, i kdyby byli od rána do večera krmeni kaviárem a mladými koroptvemi a slavičimi jazyčky a ... Profesor Tombaugh, takto velký milovník dobrého jídla, vyjmenoval ještě asi deset dalších pochoutek. S řasovou omeletou třikrát denně by prý tuhle túru nevydržel, s odpuštěním, ani kůň. Všichni jsme mu dali za pravdu, obzvláště hlasitě Jyrry a Alena. A tak se ve skladišti Rideru, umístěném zatím do baráček z vlnitého plechu poblíže boosteru, začaly scházet desítky tun všelijakých konzervovaných dobrot i nedobrot z celého světa, speciálně balených pro stav beztlíže, a hlavně zřetelně označených názvem výrobce.

Jyrry řádl a lálel, když se na zasedání komise, pověřené zkoumáním vhodnosti jednotlivých výrobků i obalů, vplížili co chvíli neodbytní fotografové, a když se pak tu i onde ve světovém tisku objevily celostránkové inzeráty a na nich osoba ctihodného předsedy komise, totiž Jyrryho, třímajícího jak indiánský tomahavk například Suchardovu čokoládu nebo krabici Knorrových polévkových kostek, a pod ní palcovými písmeny nápis:

DOBYVATEL MARSU DOKTOR KAMENÍK PROHLAŠUJE

"BEZ SUCHARDOVÝ ČOKOLÁDY (nebo Knorrových polévek nebo něčeho jiného) BYCH NIKDY NEOPUSTIL ZEMI!"

"Dobyvatel Marsu", vysedávající na nekonečných komisích a schůzích někde poblíž Cap Kennedy, odkud měl Rider startovat, občas tím nebo oním výrobkem pro fotografování hodil, ale moc platné to nebylo . . .

Když se nakonec rozhodlo, že se počet účastníků zmenší na méně než polovinu, nastal v devíticelenném kolektivu ruch a šum. Noviny celého světa - pamatujete se? - nepsaly o ničem jiném. Milý hamburský Stern dokonce vypsali cosi na způsob vaší loterie, jak se jenom jmenuje - ano Sazka -, s ohromnými cenami pro toho, kdo uhádne konečnou sestavu. Moc těch šťastlivců nebylo, nám ovšem bylo hned od samého počátku zhruba jasné, kdo se s cestou za toulavými dítkami Hollohalandu rozloučí a kdo ne. Šéfpilot. Mac McLaughin měl místo zajištěné. Podle osvědčeného způsobu, používaného odjakživa, přesněji řečeno od druhé světové války, leteckými továrnami, se zrovna jako zkušební piloti rychlostních strojů zúčastnil všech projekčních a konstrukčních prací, seznámil se s každým šroubkem hned na výkresu a potom v továrně. Pohodlný život neměl. To určitě ne! Kabina Rideru se vyráběla v Sovětském svazu a Mac McLaughin nalétal za ty necelé dva roky příprav přes oceán skoro tolik kilometrů jako k Marsu a zpět. Se všemi letuškami si nakonec tykal a na ulici v Taškentu, kde se prováděla montáž dílů kabiny, podepsal každých dvacet metrů nejméně jeden pionýrský památník. Však toho kostnatého amerického Ira znali ze stránek časopisů, z filmů a z televizních relací snad i australští Křováci.

Dalším nesporným kandidátem cesty byl Ivan Maximič Ostapenko, podsaditý, krátce ostříhaný Ukrajinec, inženýr a jeden z hlavních projektantů. Kromě své, řekněme, kosmické odbornosti byl i geologem, mineralogem a meteorologem - měl za sebou dva roky pobytu na sovětské stanici Mirnyj v Antarktidě i na druhém konci světa, na zemi Františka Josefa v Severním ledovém oceánu. Při vypracování statutu výpravy jsme se dohodli, že Ostapenko bude velitelem. Jeho klidný, rozvážený způsob jednání, autorita i velké zkušenosti s vedením malých skupin v odloučení a za velmi ztížených podmínek zaručovaly, že jsme zvolili dobře.

Třetím z "nesporných" byl sám Jyrry, ačkoli hned po rozhodnutí konstruktérů od základu přepracovat protiradiační clony Rideru a snížit počet členů posádky spustil největší pokřik. Jyrry je totiž lékař - to za prvé. Já jsem sice taky MUDr., ale na zadláhování zlomeniny bych si už dávno netroufl, a na operaci slepého střeva teprve ne. Čím dále od psychiatrie, tím více se moje medicínské vědomosti mění v trosky. Jirka je ovšem znamenitý chirurg. a pokud snad něco na svém astrobiologickém oddělení pozapomněl, určitě si to na Mayo-klinice zopakoval. Létal tam operovat každou chvíli a všechno možné - Ostapenko i Tombaugh na tom trvali. Nejráději by ho viděli pořád jen u operačního stolu.

Jyrry je ovšem i astrobiolog, entomolog a vůbec znamenitý zoolog a konečně, jako třetí odbornost byla vzata v úvahu i jeho speleologická praxe s prolézáním všelijakých jeskyň, děr a propastí. Kdoví, jestli se nebude na Marsu hodit!

Já s Leifem jsme zato věděli, že nemáme sni nejmenší naději. Čtyřčlenná výprava si nemohla dovolit luxus dvou lékařů, ještě k tomu "kosmickou" odborností dost blízkých, ani vlastního horského průvodce a horolezce, i když by Leif, jinak podle strakatých sešitků comics "Chladný Larry", byl v každé kritické situaci k nezaplacení.

Zbýval elektronik-operátor Wisper, ten měl mít na starosti spojení, druhý pilot-kosmonaut Petrov, který se, jak víte, zúčastnil dramatického letu Voschodu 14 a po srážce s posledním stupněm nosné rakety nejen dovedl těžce poškozený Voschod k Zemi, ale dokonce i do plánovaného prostoru přistání. Pak sémantik Sinton, jehož úkolem bylo pokusit se o nalezení komunikačních prostředků k dorozumění s inteligentními bytostmi, které snad na Marsu posádka Rideru nalezne.

Kromě sémantické profese byl také znalcem staroskandinávských jazyků, žákem profesora Sörenssena, a v záloze měl navíc "lincos" a "astroglossu", dva umělé jazyky - smím-li ovšem tyhle hieroglyfy, obrázky a schémata vůbec "jazykem" nazvat - vymyšlené moudrými hlavami právě pro usnadnění vzájemného styku vesmírných civilizací. Nu - a samozřejmě, ačkoli ji nezdvořile jmenuji až naposledy, paní Alena Kameníková, fotografka a dokumentátorka.

Koordinátoři to neměli zrovna lehké, nemyslete, pane redaktore?

Naneštěstí - říkám "naneštěstí" vzhledem k našemu starému přátelství, ne vzhledem k výpravě - vypadla paní Alena

hned v prvním kole. Psychologové, kteří si v naší přímořské vile pár kilometrů od rostoucího boosteru Rideru podávali ruku a hrnuli se se svými elektroencefalografickými mašinkami do dveří v nejnevhodnějších a nejneočekávanějších chvílích, usoudili, že by její přítomnost nebyla vhodná a že by mohla zkomplikovat lidské vztahy maličkého kolektivu. Ostapenko dal paní Alence poslední ránu: ať prý fotograficky vycvičí Jyrryho, nebo ještě spíše Mac McLaughina. Tak jako tak bude asi v období pobytu na Marsu nejméně zaměstnaným příslušníkem posádky.

Paní Alena si trochu pobeřela, když se nikdo nedíval - tohle mi prozradil pod strašlivým slibem mlčení Jyrry, tak to raději na mne neříkejte - vynadala ustaranému manželovi, že je mizera, protože prý mizerové mají vždycky největší štěstí, a pak se s vervou pustila do fotografické výuky. Pro jistotu obou, Jyrryho i Mac McLaughina. Za dva měsíce hlásila Tombaughovi i Ostapenkovi, že už je oba řádně vycvičila, že sice Mac Mac McLaughin je - vždycky si jednoho "Maca" přidala - vyložený kýčař a Jyrry zase nechutný formalista, ale to že snad na Marsu nebude tolik vadit a vkus hopsaných černých medúz že to nezkaží.

Což Ostapenko s úšklebkem a pan profesor Tombaugh s kamennou tváří vzali na vědomí a schválili.

Ale abych to neprotahoval, vidíte, pane redaktore?

Zkrátka: nakonec musel ustoupit Wisper, na jeho elektronických zázracích pro určení i opravy kursu Rideru a pro všechny možné další možnosti, kde by se mohla uplatnit matematika a matematická logika, se začal s pomocí šéfů a podšéfů společnosti General Elektrik zacvičovat Ostapenko. Mac Mac McLaughin - vidíte, už to říkám jako paní Alena! - slíbil, že bude pořád živ a zdrav, nerezavějící, neprůstřelný a vůbec a že druhého pilota nebude zapotřebí - tím vypadl Petrov. Od okamžiku, kdy se to Mac dozvěděl, seděl od rána do noci u trenážerů, nechal se roztáčet v centrifugách na Cap Kennedy i na té větší v Bajkonuru, kam si občas jen tak zaletěl, až nakonec dostal hrozně vynadáno od Jyrryho, že onemocní ještě dřív, než si vůbec do pilotního křesla Rideru sedne. Sémantik Fred Sinton byl uznán za nepostradatelného. Navázání kontaktu bylo totiž hlavním a vlastně jediným úkolem výpravy. Bez Sintona by k němu asi došlo jen velmi obtížně nebo vůbec ne.

Fred vyslechl tuhle zprávu na půl ucha, pokýval hlavou, jako by nic jiného nejen nečekal, ale ani čekat nemohl, a zase zmizel za hromadou knih, magnetofonových pásků a pérových posilovačů, kupících se v hromadách na psacím stole rozměrů normalizovaného nářadí pro stolní tenis. Pérové posilovače používal jako doplněk a protiváhu své sedavé vědy a musím říci, že ne špatně. Vypadal spíše jako kulturista než jako suchý jazykovědec.

Nu - a pak už jsme jednoho krásného dne stáli na molu u přístavu a dívali se k obzoru, kde šedomodré moře splývalo s modrošedým nebem, na maličkou tečku, ze které se vyklubala napřed dětská lodička, potom loď a nakonec ohromný koráb Tuapse, vezoucí na palubě ve zvláštním domečku z plastických dílců naši kosmickou loď, kabinu Rideru. Alena fotografovala, novopečení fotografičtí umělci Jyrry a Mac taky, my, tedy já s Leifem, Wisper a Petrov, jsme se jenom trochu smutně koukali, a kordón policistů zatlačoval tisíce diváků zpět, aby zbyl kousek místa pro nás, a hlavně pro oficiální delegaci NASA. Úřadu pro kosmonautiku, která zářila blankytními uniformami a úsměvy. Jak se zdálo, bylo Belmonte už definitivně zapomenuto a nekonečná bádání nad sjednocením technické dokumentace, decimálními a Withworthovými závitů šroubků a ještě asi nad tisícem dalších sporných bodů taky. Představitelé sovětské kosmonautiky se co do kvality a kvantity úsměvů nijak nenechali zahanbit a celá sláva proběhla jako po másle až na liják, který se najednou spustil a rozehnal přímé i nepřímé účastníky trachtace do kavárna a bufetů v okolí. Takže byl nakonec Rider, vlastně jeho kousek, naložen na speciální vlek s mohutným trajlerem jen za asistence zmoklých motorizovaných policistů, a tudíž celkem klidně a bez nerváků, jak by asi řekla paní Alena.

A čas běžel pořád rychleji, pane redaktore!

Neříkali jsme si to sice, ale každý den jsme se alespoň na chvíli rozjeli tak blízko k boosteru, jak to jen dovozoval ostnatý drát a hromady lidí kolem, a pozorovali, jak roste trup Rideru, jak kolem něho pučí jako houby po dešti pomocné nádrže pohonných hmot, jak je konečně na samý vrchol skoro sedmdesát metrů dlouhé rakety vytahována zdánlivě maličká kosmická kabina . . . Dále byl vstup zakázán i pro nás. Musela nám stačit přesná maketa kabiny. Prodlužovali jsme si společné večery, jak jen to šlo - a Ostapenko ani moc nenadával.

Sedávali jsme s Jyrrym, Alenou a někdy i s Leifem v koutku jídelny a neúnavně povídali o Marsu a o tom, co na něm asi expedice najde nebo nenajde.

"Jyrry - a co když nakonec byl všechno omyl, co když na Marsu budou jenom nějaké lišejníky a mechy, co když runa rider v oblasti Slunečního jezera byla jenom náhodným seskupením nějakých docela přirozených útvarů ... ?" odvážil jsem se konečně jednou hlasitě říci to, co mne trápilo už skoro dva roky.

Jyrry po mně loupal očima a chvíli mlčel. Pak mávl rukou.

"V tom případě, Bjelke, si na tebe vzpomeneme a připiš mi to na účet. Žes to uřknul, rozumíš? Máme už s islandskými čarodějnicemi svoje zkušenosti, holenku!"

"Ne, vážně, Jirko," přidala se na mou stranu paní Alena, "dobře že o tom tady Gudmundur začal. Já na to taky pořád myslím, jenže nejsem takový geroj jako on. To by byl přece průšvih až na půdu! Jenom v dolarech už stál Rider sakumprásk skoro osm miliard . . ."

"... a v rublech skoro dvakrát tolik, ty nevěřící a malověrná. Jako bych to nevěděl! Noviny nám to připomínají každý den jako tatínek cenu nové aktovky nezdrárnému synáčkovi, který se na ní chce mermomocí vozit na klouzačce. Ale copak my, hergot, něco takového chceme? Konečně, i kdybychom našli a přinesli jenom ty lišejníky a mechy a nějakou další žoužel, tak je to ohromná věc, rozumíte?" Jyrry byl tenkrát, pane redaktore, tak dohrátý, že se až Ostapenko z druhého konce jídelny zvědavě podíval, proč a o čem se hádáme. To se prostě musí vidět, když se spravedlivě rozhoří!

"Dobře, ty křikloune," nedala se paní Alena, "to si myslíš ty a tadyhle Gudmundur a třeba i já. Ale lidi čekají nějaké senzace. Konečně - mají na to právo. Vždyť si Rider zaplatili. Každý člověk na zeměkouli, od prezidentů do ... do ... no třeba až do Bjelkovy maminky, do něho vrazil poctivých osm dolarů. Rozumíš, Jirko? A za těch osm dolarů . . ."

Jirka se chytil za hlavu. "Prosím tě, Aleno, nech už toho! Já vím! Za těch osm dolarů si můžeš koupit třeba stříbrnou pudřenku nebo pumpřlíka na péro nebo dalšího nevkusného slona do své šeredné sbírky ...

"Ne, Jirko, na tohle jsem zrovna nemyslela," přerušila ho Alena. "Já jsem si jen tak pro sebe spočítala, kolik je za těch osm dolarů chleba nebo rýže. Víš, oni jsou ještě, to bys třeba ani nevěřil, na světě lidi, kteří potřebují kus chleba nebo pytlík rýže víc než pumpřlíka na péro."

Milý Jyrry se okamžitě v tomto okamžiku o hlavu zmenšil.

"Promiň ... já vím. Já to tak ... to přece víte ..."

Chvilku uvažoval a pak se k nám spiklenecky naklonil.

"Sám bych se dost roznmýšlel být skoro půldruhého roku bez tebe, Aleno, kdybych si nebyl jistý, že na Marsu nejsou jenom lišejníky a jiná zelená, nebo spíše červená chamrad', ale i zajímavější věci."

"A ty to víš?" řekli jsme s paní Alenou oba současně.

Jyrry ztišil hlas jako divadelní intrikán. "Ano. Ví! Nechtěl jsem vám to prozradit, ale přitlačili jste mne ke zdi tím ...," polkl a zadíval se vyčítavě na mne i na paní Alenu, "... tím povídáním o přizivnictví."

Chvilu jsme svorně a jednohlasně protestovali, ale Jyrry mávl rukou a hned pokračoval, že prý opravdu ví a že důkaz o existenci vyspělé civilizace na Marsu má.

Všichni jsme tak trochu ztuhlí - povšiml jsem si, že dokonce i paní Alena vypadala, jak by asi sama řekla, jako právě vyoraná myš.

První našel řeč - kupodivu! - jinak docela nemluvný Leif Thorgunn. Vyndal z pusy svou věčnou okousanou fajfku, kterou neopustil od té chvíle, kdy se definitivně rozhodlo, že přece jen nepoletí, a prohodil:

"To je... moc zajímavé. Z celého světa zrovna jenom ty ... A zase se zahalil mlčením a oblakem modrého kouře Zlatého rouna, které mu bez cla, a tudíž zcela ilegálně obstarávali ruští účastníci projektu Rider."

"Nejen já! Taky Ostapenko to ví - náhodou!" hájil se Jyrry. "A teď už to víte taky vy a doufám, že si to alespoň do startu Rideru necháte pro sebe. Rozhodli jsme se s Ivanem Maximičem, že zatím nebudeme dělat paniku."

Zeptal jsem se, o jaké panice to mluví.

"Hned uvidíte! Pojd'te na chvíli k nám," na to Jyrry.

Vytratil jsem se lživě a tiše jako Indiáni na válečné stezce, ale vyčítavému pohledu Ivana Maximiče Ostapenka, který z nás sjel na hodinky a zase zpátky, jsme přece jen neunikli.

Jyrry se chvíli přehraboval ve svých věčně rozházených, avšak naprosto nedotknutelných hromádách papírů a nakonec vytáhl několik reprodukcí, zřejmě vytržených z nějakého časopisu. Vzhledem k tomu, že na snímcích byly - to jsem z profese poznal na první pohled - slavné fotografie povrchu Marsu, získané sondou Mariner IV., a na poslední stránce Zeissův univerzální "dvoumetr" hvězdárny v Tautenburku, bylo možné soudit na odborný hvězdářský časopis. A podle českého textu - dnes už bych ho, pane redaktore, dokonce jakžtakž přeložil - jsem zjistil, že dotčným časopisem byla pražská Říše hvězd. Jyrry moji detektivní dedukci potvrdil.

"Tak se podívejte, vy ... vy ... s vašimi lišejníky a mechy!" a nastrčil nám pod nos první fotografii, zachycující část Mare Sirenum z výšky asi 1 000 km. Pokud jsem si pamatoval, má největší kráter na snímku průměr asi 50 km. V levé horní třetině snímku byl asi do poloviny formátu kaz v řádkování - jinak jsem nic zvláštního neviděl, a tím spíše ovšem nic zvláštního nemohla vidět ani paní Alenka, ani Leif, jehož astronomické znalosti končily někde kolem Koperníka. Paní Alena se zhroutila do křesla. "Můj ty pane, zase fotky! Jediná opravdová fotografa jsem tu já, ale vy si, kluci, jaktěživi nedáte pokoj! Takhle vlastně začala taky celá akce s Riderem - jenže tenkrát to byly alespoň fotky pumpřlíka a lodičky s rachejtlemi. Tohle je úplně, ale docela nezajímavé. Co říkáte vy, Gudmundure?"

Pokrčil jsem rameny. "Já taky vlastně nevím ..."

Jyrry mne docela nespolečensky přerušil: "Tak když nevíš, tak neskákej do řeči. Abyste věděli, vy všichni, tahleta čára, co vypadá docela jasně jako kaz v řádkování při vysílání nebo při příjmu fotografie, vůbec kazem není. Jenom náhodou je téměř - opakuji, téměř rovnoběžná s kolmým řádkováním."

"Jirko - zase už jsi v těch náhodách! Vždyť taková náhoda je možností jedna já nevím ke kolika! No ... třeba jedna k miliónu," protestovala paní Alena.

"Jedna k miliónu? Co tě napadá! Světla čára se od řádkování uchyluje o plný úhlový stupeň, což jsem si proměřil na observatoři u Navoie pod drobnohledem. Z možných 360°, čili z plného úhlu, se mohla střelit přesně do řádkování čtyřikrát - seshora, zezdola, zleva a zprava, a připustíme-li ještě možnou odchylku jeden stupeň, tedy osmkrát navíc - celkem dvanáctkrát. Pravděpodobnost tedy není, vážená, milá a matematicky zaostalá choti, jedna k miliónu, ale jedna ke třiceti. Takovou náhodu už laskavě přpusťte, abychom to zbytečně neprodužovali a aby na nás nepřiletěl Ostapenko jak klekáníce. Už je po večerce. Zkrátka: věřte mi, že ta čára, ostatně dost prapodivná, docela určitě nemá s řádkováním nic společného - jenže toho si nikdo nepovšiml, snímek s pořadovým číslem 8 byl považován za nedokonalý a většinou nebyl publikován. Jenom Říše hvězd a snad ještě nějaké další časopisy chtěly mít něco extra a použily ho. Ta bílá čára začíná černým bodem - vlastně ani ne tak černým bodem, jako černou ploškou kruhového tvaru, zaujímavější asi dvacetinu zdánlivého průměru sousedního kráteru. Od plošky se táhne nepřerušovaná bílá čára, která se asi v polovině cesty k okraji fotografie rozpadá a její sytost postupně slábne. Je to tak?"

"Jirko, je - všechno to povídáš moc hezky, jako kniha," zívla paní Alena z hloubi lenošky, "jenže takových stop jsem už ve svém dlouhém a těžkém životě viděla stovky a vždycky věštily malér. To je prostě škrábnutí nehtem nebo něčím stejně zhoubným do mokré emulze filmu - vznikl rovný škráb a z hromádky schumlané emulze ten tvůj slavný bod nebo ploška. A můžeme jít klidně spát."

"Výborně!" zajásal Jyrry, "přesně tohle si zřejmě mysleli všichni, kteří měli obrázek v ruce, a proto si ho pořádně nevšíмали. Jenže já jsem, holenu, povaha rejpravá, a jako taková jsem si u radioastronomů na Jodrell Banku, kde se tyhle portréty Marsu přijímaly, docela bezpečně zjistil, že přístroj zachycoval negativy, Aleno, rozumíš, negativy! A že

by tedy v případě, který tak lehkomyšlně líčíš, musela být čára černá a ten puntík bílý - a ne naopak. Ostatně - podívejte se na další snímek. Má pořadové číslo 14 a je na něm severozápadní část pouště Phaetonis, fotografovaná už z podstatně menší výšky. Zkrátka kousek plochy snímku 8, a to naštěstí zrovna jeden z těch, přes které jde náš ... "

"Jakýpak náš?" ozvala se dotčeně Alena.

"Tak tedy můj bílý pruh. A vidíte!"

"Co?" řekli jsme pro změnu zase s Leifem dvojhlasně.

"To je k nevíře!" chytil se za hlavu Jyrry jako bezúspěšný učitel tváří v tvář obzvláště zaostávajícímu žákovi. "Přece ten široký světlý a nepravidelný pruh v levé polovině obrazu! To prosím zase není kaz, ale ... co?"

Raději jsme mlčeli a Jyrry dopověděl za nás:

"To je, vy nedovtipové, zčásti rozptýlený kondenzační pruh, který v řídké a chladné atmosféře Marsu zanechalo letadlo, zachycené snímkem č. 8 právě v letu."

"Safra, zase jedna prvotřídní náhoda?" poznamenala jen tak pro sebe Alena.

"Vůbec ne!" ohradil se Jyrry. "Na to přišel Ostapenko. Mne to, docela upřímně řečeno, nenapadlo. Podle Ivana Maximiče si to nějaká létající mašina hasí zrovna k místu, kam měl Ranger IV namířeno, aby sledovala jeho dopad a kdovíco ještě. Proměřili jsme to a všechno souhlasí na vlásek. Ten létající stroj tam docela určitě nebyl náhodou. Letiště taky nebývá náhodou tam, kde přistávají letadla."

Byla to sice trochu divoká logika, ale měla něco do sebe.

"Dobrá, Jyrry - ale proč to s Ostapenkem tajíte? Možná že by se při diskusi se všemi astronomy ukázalo, že přece jen nemáte pravdu. Snad se ... ," raději jsem honem umkl. Jyrry zase začínal rudnout.

"Chtěl jsi říci, jestli se snad náhodou nebojíme pohádat a poprat o svou teorii, Bjelke, co? Jako bys mne tak málo znal! To víš, že ne - zato se bojíme něčeho jiného. Ta mašina, co na snímku č. 8 vypadá jako černý flíček, má totiž dobře kilometr v průměru, i když počítáme, že letěla asi 50 km nad povrchem Marsu. Ještě výš už by totiž nevznikaly kondenzační pásy. A Rider má na palubě, pokud je mi známo, tři československé kapesní samopaly škorpión, pár ručních granátů proti vesmírným příšerám a jeden exemplář laserové pušky, která je výborná tak na cvičák; v praxi by patrně neublížila ani kočce. Paprskometry a radiometry jsou bohužel výsadou kosmonautů jenom v románech."

"No a?" rozčilil jsem se trochu. "Máme snad nějaký důvod plánovat hned střetnutí s cizí civilizací? Nebo jdete Mars dobývat?"

"Nemluv nesmysly ... ," mávl Jyrry unaveně rukou, "sám přece víš, že ne. Jenže naše výprava je už i tak dost drahá a vzácná, aby byla vybavena všemi možnými i nemožnými prostředky pro každou eventualitu - a Ivan Maximič ani já nepochybujeme, že by se docela dobře mohly najít moudré hlavy, trávající na zajištění obrany Rideru před létajícími mašinkami o průměru okresního města. Než by se to projednalo, uběhly by další měsíce, nakonec bychom do Rideru vyfasovali atomovku a příslušné proti radiální stěny a místo kosmonautů by už asi letěl jen nějaký kapesní automat. To je přesně to, co s Ostapenkem nechceme, miláčekové!"

Za chvíli se ozvala trochu změněným hlasem paní Alena: "Poslyš . . . Jirko . . . ty opravdu myslíš, že by tam . . . víš, tam nahoře, mohly být nějaké stroje, schopné ohrožovat Rider?"

"Ale co tě napadá, dušíno!" plácl ji Jyrry po zadech. "Zrovna před chvílí jsi mě načisto přesvědčila, že to je jen škrábnutí nehtem. Tak u toho zůstaneme, ano?"

Nu - a tak jsme u toho taky, pane redaktore, až do startu Rideru zůstali.

Kapitola 3 - Vypráví doktor Kameník

Především a docela za prvé, redaktore: jaktěživ nečtěte sci-fi čili vědeckofantastické romány. Připravíte se o všechnu radost, když pak náhodou motyka spustí, jako spustila v mém případě, a vydáte se osobně a docela doopravdy někam za humna naší staré dobré mamá Země.

Ne snad kvůli tomu, že tam bývají hromady nesmyslů. S těmi se musí nakonec počítat. Horší je to, co je správné a docela přesné a co vám nakonec zkazí kdejaké překvapení. Víte, já jsem jednou před dávnými a dávnými lety kamarádil s jedním kolegou, medikem, učili jsme se spolu, zkoušky jsme dělali spolu, a tak jsme se jednou rozhodli, že se taky spolu vydáme na čundr po Krkonoších. Můj vážený pan kolega měl na břiše v průhledném pouzdře turistickou mapu a pořád mě poučoval: "Hele, Jirko, tady za tím ohybem cesty bude mlýn a nad ním na stráni tři baráčky. Ne, promiň, čtyři baráčky. Já jsem napřed myslel, že ten čtvrtý je produktem mušního zažívání. A teď dávej pozor: ještě asi sto metrů, a budeme u myslivny." A tak dále a tak dále. Vydržel jsem to z Jilemnice až do Vítkovic, ale hned za Vítkovicemi jsem přiskočil tygřím skokem příkop a zmizel v lese. Oželel jsem společnou štangličku salámu, ale zato jsem si pak vesele rázoval a nechal se překvapovat a bylo to zkrátka dobrodružství, ne jízda po vypraporkované a předem známé trati. Proč to říkám? Inu - protože všechno, co jsme při startu a po startu Rideru zažívali, už určitě dobře znáte i vy a zná to každý kluk, který si občas nějakou tu vědeckofantastickou lektýru dopřeje - a který kluk si ji nedopřeje, no, řekněte sám, redaktore?

Chcete kafe? Výborně! Já taky.

Tak tedy ty první minuty byly docela předpisové i s přetížením, pocitem tlaku okolo osrdí a v žaludku a tak dále a tak dále, až na to, že kabina Rideru byla při průletu pozemskou atmosférou naplněna dusíkem, takže jsme seděli ve skafandrech. Ani jsme se nemohli rozloučit pohledem s mateřskou planetou a s několika bunkry v okolí boosteru, kde byla Alena, Bjelke a Leif a ostatní přátelé. Dusík byl jakousi dokonalejší náhražkou zákazu kouření ve startujících letadlech. My jsme, to se ví, na kouření nesměli ani pomyslet - ale i tak jsou prý ty první a poslední kousky letu atmosférou největším problémem. Za průzory Rideru jsem koutkem oka zahlédl známé "světlušky", jiskřičky, kousky odtaveného a rozžhaveného pláště rakety. Vypadaly docela jako jiskry z topeniště lokomotivy při noční jízdě. Povrch

šťítu Rideru byl rozžhaven do ruda - jak mne alespoň jednou poučoval Mac Mac Mac - a nebezpečí požáru v kabině právě v tomto okamžiku největší.

Nu, a tak jsme tedy seděli pěkně jako putičky, ruce i nohy těžké jak z olova. McLaughin měl sice prsty na knoflicích a pákách ručního řízení, ale asi jenom z pocitu povinnosti a zodpovědnosti - až do konečného navedení na oběžnou dráhu kolem Země řídilo Rider výpočtové a povelové středisko na Cap Kennedy na holport s Bajkonurem. Mám černé podezření, že by snaživý Mac McLaughin tak jako tak v případě nějakého maléru ještě v atmosféře nebyl moc platný. Jen v jednom punktu ovšem vědeckofantastické romány lžou, až se jim od písmen a od kapitol práší, redaktore! To když si pustí fantazii na špacír a s rozkoší popisují, v jakém báječném pohodlí a v jakém přepychu, přímo jak z Tisíce a jedné noci, tráví kosmonauti nejotrovnější úsek plnění úkolu, totiž cestu tam a nazpět. Ha-ha! - dovolte, abych se příšerně zasmál! Kdepak tělocvičny a bazény, společenské sály! Kdepak specialisté, kteří na požádání vykouzlí jakoukoli krajinu a pohledy do šira! Kdepak výtahy mezi jednotlivými patry rakety!

Rider byl veliký asi jako menší autobus, nebo spíše jako něco mezi menším autobusem a mikrobusem. Tím je, slovně redaktore, řečeno vše. A napište, prosím vás, do své knížky, když už ji mermomocí chcete dát dohromady, tohle: hlavním problémem kosmonautiky dlouhých tratí není už dnes technika, ale lidé a jejich vztahy, které se nesmí za mnoho měsíců pobytu v nejtěsnějším prostoru rozsypat tak, že ohrozí úspěch nákladné a pracné expedice. Planetolety s koupelnami a kolovadly a knihovnami a zoologickými zahradami pro potěchu "dobyvatelů vesmíru", jak se kosmonautům s oblibou říká, jsou, odpusťte, pitomost.

Lidé, kteří takové kratochvile pro těch pár měsíců cesty nezbytně potřebují, mají a musejí sedět doma. A dost! Každá tuna váhy kabiny navíc znamená dalších pár miliard dolarů nebo rublů, které nakonec někdo musí zaplatit - a tak to bude patrně ještě dlouho a dlouho, i když budeme rakety pohánět atomovou energií, fotony, anihilací hmoty nebo pro mne za mne třeba dobrým slovem. Zkrátka, tím nejdůležitějším jsou a zůstanou lidé, kteří si vidí dál než na nos, navzájem si pokud možno nepřekážejí a nerozčilují se víc, než je nezbytně nutné.

Napišete to? Nezapomenete? Tak dobře - tady je slíbené kafe jako honorář.

Tímto plním dohodu a zároveň dokazuji, že jsem si chvalně známé kafe, jaké se vaří jenom u Kameníků, zasloužil. Samozřejmě že byste si slova doktora Kameníka přečetli i bez uplácení. Jednak proto, že jsem do jednotlivých interview pokud možno nezasahoval, především však pro neobyčejnou závažnost myšlenky. Docela a do puntíku se v tomto ohledu s dr. Kameníkem ztotožňuji.

Pozn. red.

Nepředstavujte si ovšem, že celý prostor kabiny Rideru sloužil jenom našim maličkostem. To bychom se měli, jak říkával náš nemocniční zřízenec pan Purkrábek, jako pánbů ve Frankrajchu. Kdepak! Větší část byla nacpána zásobami vody a potravin a nástroji a náhradních součástek a mikrofilmů a zbraní, o nichž se už, tuším, zmínil Bjelke, a ještě asi tisícem dalších věcí. Abych nezapomněl: roboti, poslouchající na povel a provádějící všechny možné i nemožné práce, zatímco si kosmonaut kroutí palci na břiše mlýnek, tu taky nebyli. Bohužel patří zatím jen do říše fantazie, ale řeknu vám, redaktore, že bychom je byli občas zatraceně potřebovali ... Museli jsme si vypomoci vlastníma rukama. No - ale abych nepředbíhal.

Z atmosféry jsme se nakonec šťastně dostali, světlušky za průzory pomalu řídly a nakonec zmizely. Rider uháněl po kruhové dráze kolem Země ve výšce asi tři set kilometrů na prý ní z plánovaných čtyř obletů, které měly být jakousi poslední generálkou, jestli je všechno jaksepatří v pořádku a jestli nemá Mac Mac Mac raději otočit špičatý nos - rozumí se, že Rideru, ne svůj - zase zpátky. Ivan Maximič povolil sejmut přilby skafandru - proud kyslíku vyfoukl bezpečnostní dusík z kabiny a my se mohli alespoň poškrábat na nose. Ani byste nevěřil, redaktore, jaká to může být rozkoš!

Během čtyř obletů se nic zvláštního nedělo až na to, že jsme se v praxi seznamovali se stavem beztlíže, že Fredovi uletěla tužka ke stropu, takže ji rozhořčeně lapal jako mouchu -, ale to už se stalo, pokud si vzpomínám, i Gagarinovi - a že jsme se na vlastní oči přesvědčili o viditelnosti silnic a městských světel na noční polokouli a lodí na oceánech a ostatních věcí, které viděli kosmonauti už před námi a které by podle všech teoretických předpokladů naprosto neměly být v dosahu neozbrojeného zraku.

Nu - redaktore, já vám to vysvětlovat nebudu. Namouduši nevím, čím to je.

A pak už začala vlastní cesta k Marsu. Neřeknu vám o ní dohromady nic, ačkoli trvala hezkých pár měsíců. Látková výměna každého z nás musela být hodně snížena. Jednak jsme tím šetřili kyslík, vodu i potraviny, jednak se zmenšovalo nebezpečí nemoci z ozáření při průletu Longschampsovými zónami. Rozdával jsem všelijaká sedativa a hypnotika a klímal jsem jako všichni ostatní kromě chudáka - nebo šťastlivce, můžete si vybrat -, který měl zrovna hlídku a jehož hlavní povinností bylo v případě nějakého maléru buď v kabině, nebo na obrazovce meteorického radaru vzbudit injekci katosilu napřed McLaughina a po něm Ostapenka i třetího blanického rytíře. Vyzkoušeli jsme katosil už na Zemi. Myslím, že by přivedl k bdělému a čilému stavu i Tutanchamónovu mumii.

Občas jsem zaslechl, jak se na sousedních sedadlech, změněných v lehátka, baví Fred s Ivanem Maximičem a jak mu vykládá různé jazykovědné moudrosti. Jednu si pamatuji, protože má vztah k Islandu:

"Heimskt er heimaalid baru," čili "Hloupé je dítě, které vyrůstá doma."

Rady, vyplývající z tohoto islandského přísloví, jsme tedy dostali na sto procent. Někdy jsem si taky chvíli četl, střídavě jsme pod vedením Ostapenka nebo našeho kulturisty Freda provozovali v mezích možností a prostoru všelijaké prostocviky nebo poslouchali programy, vysílané speciálně pro nás několika směrovými vysílači ze Země. Příjem byl tak mizerný, že Ivan Maximič děkoval "za vzácné požítky" spíše proto, aby to těm snaživcům, co si pro nás vymýšleli všechno možné rozptýlení od prastarých anekdot a estrád až ke koncertům konkrétní a elektronické hudby, nebylo líto. Jen hlasy blízkých lidí, kteří zůstali doma na Zemi, jsme ovšem poslouchali napjatě a tiše jak myšky, a čím dále jsme se vzdalovali a čím namáhavěji je Ivan Maximič krátkovlnnou přijímačkou "lovil", tím nám byly vzácnější. Ale

to vám vypravuji docela banální věci, které asi nikoho nezajímají, vidíte, editore?

Namouduši - nic zvláštního se nestalo. Nepotkal nás žádný roj meteoritů, ačkoli by se to mělo podle všech románových pravidel stát a plášť Rideru by měl být proražený alespoň na třech místech a někdo z nás by ho měl s nasazením života zvenčí záplatovat - jenže ono je mezi Zemí a Marsem těch meteoritů jako za krejcar uranu, a ke všemu bývají tak maličké, že by na tungstenkarbidovém kabátě Rideru zanechaly sotva viditelnou d'ubku. Na skotačení mimo kabinu ve vesmíru jsme zařízení nebyli, a i kdyby, stejně bychom mohli nad dírou do Rideru jenom plakat - svařovat speciální legované slitiny s našimi ubohoučkými zdroji elektrické energie lze totiž taky jenom v románech ...

Cesta ubíhala trochu rychleji od toho dne, kdy bystrozraký Fred Simon zjistil, že ohníček Marsu, viditelný v postranním průzoru, je už narudlým kotoučkem, ne svítícím, třeba i hodně jasným puntíkem. Hned jsme to samozřejmě viděli všichni - bojím se, že tu bylo přání tak trochu otcem myšlenky. Dlouhodobý stav beztlíže už nám totiž šel nejen na nervy - to by se ještě sneslo -, ale hlavně začal, přes všechna opatření a léky, které jsem podle direktiv světových kapacit a zvláštních tabulek profesora Tombaugha do každého z nás svědomitě cpal, působit na orgán rovnováhy, objevovaly se žaludeční potíže a asi od pátého měsíce cesty, kdy k cíli chybělo ještě poctivých deset neděl letu, taky skafandrová nemoc. S tou by se mělo něco dělat, editore, jenže nevím co, a žádný z moudrých a fousatých profesorů kosmického lékařství zatím taky ne. Pokožka prostě takovou dobu v hermetickém balení bez poškození nevydrží, i když je skafandr sebe důvtipněji ohříván a vysoušen. To se ví, že jsme ve skafandrech netrčeli pořád - ale polovinu doby ano. Podle naprosto závazných palubních předpisů museli dva z nás být stále připraveni v "plné polní" a s přilbami tak po ruce, aby je během dvou tří vteřin nasadili. Druzí dva se mohli rozvalovat na křeslech v pohodlném "domácím úboru". Z toho Ivan Maximič neslehl ani chlup. A tak jsme se napřed ošívati a potom hekali při každém otočení a já jsem vedl dlouhé a poučné konzultační hovory asi tak s polovinou dermatologických klinik na Zemi, jenže naneštěstí každá klinika měla docela jiný názor. Nakonec jsem to naše trápení kurýroval podle vlastního rozumu. Nejhorší jsme si to vypili od Aleny - to už jsme byli nějakou tu desítku miliónů kilometrů daleko od kuličky, co ji lidé říkají Země.

Vynadala nám, že prý jsme jako malí, a abychom na Zemi posílali zajímavější zprávy, než kde nás co svědčí a pálí ... Ivan Maximič se hrozně chechtal a Fred Sinton prohlásil, že teprve teď chápe, proč jsem se tak hrnul na Mars. Sprosták! Na tomto místě se musím v zájmu poctivosti zmínit o malé historce. V původním textu jsem "postranní průzor", zmíněný dr. Kameníkem na počátku odstavce, nahradil "čelním průzorem". Lod Rider měla totiž průzory čtyři. Domníval jsem se - podle našich pozemských představ -, že lze cíl dosáhnout, jen když se pohybujeme směrem k němu, a že se dr. Kameník překl. Můj laskavý spolupracovník však při korektuře uvedl věc na pravou míru a vysvětlil mi důkladně základy kosmické navigace, při níž se k sobě dvě tělesa blíží v nejvýhodnějším úhlu. Oběžná rychlost Marsu kolem Slunce je taková, že Rider je proti němu úplný slimák a na závody ovšem nesměl ani pomyslet. Proto byl Mars opravdu v postranním průzoru.

Obětavý dr. Kameník mi tento fakt doložil hromadou "letových plánů" a projektů dosažení Marsu od Canděra a Ciolkovského přes Ario Šternfelda až k trasám, vypočítaným moderními elektronickými stroji. Musím přiznat, že ani Canděr, ani elektronické stroje nebyly tak naivní jako já - ale to už jsem, myslím, doznal hned v úvodu, kdy jsem se zcela po pravdě prohlásil neschopným odborných výkladů i o Longschampsově vrstvě. Nedá se nic dělat. Tím spíše jsem usiloval o přesný přepis výpovědí mých daleko informovanějších "obětí".

Pozn. red.

Nu - a potom začal červenavý kotouček Marsu narůstat, takže vypadal jako astronomický snímek - a na černé obloze kolem něho zářily hvězdy ... Vidíte, o tom jsem taky nepovídal, editore! Víte co, někde si to přečtete a tyhle ty efekty s černou oblohou a ohnivým uzlem Slunce, které vypadá jako vánoční prskavka, to se rozumí, že trochu svítivější, obklopená cáry korony a tak dále a tak dále, do své slavné knihy doplňte. Stejně už to kdekdo alespoň desetkrát četl. Právě z tohoto důvodu jsem návrh dr. Kameníka nepřijal.

Pozn. red.

Konečně jsme začali mít něco na práci - samozřejmě že Rider plnil během letu i všelijaké části programu, měřil hustotu mikrometeoritů, kosmické záření a já nevím co všechno ještě, jenže to byl jednak spíše melouch a za druhé to za nás obstarávaly dočista automatické přístroje, které údaje zapisovaly - něco, co vyžadovalo trochu myšlení a občas taky chtělo vzít za věc vlastníma rukama, pokud ovšem v kabině byly nějaké fyzické výkony možné. "Chrápacilín", jak naše tabletky v přibližném českém překladu pojmenoval Fred - on vůbec má, editore, ohromné nadání pro tvoření nových a strašlivých slov, to už asi nese ta sémantická profese! -, putoval definitivně do lékárničky.

Ostapenko trval na řádných osmi hodinách řádného spánku denně. Na Marsu má den jen o 47 minut více než na Zemi a pozemské návyky se nám prý budou znamenitě hodit. To víte, že to z kraje šlo bez "chrápacilínu" těžko, moc jsme si na něj zvykli, ale za pár dní - to už byl Mars jako docela pěkný koláček - jsme zase spali na směny jako dudci.

Jednoho krásného dne jsme zase přišroubovali přilby skafandrů a do kabiny Rideru zasyčel ze zásobních nádrží dusík. Blížili jsme se plynnému obalu Marsu, který pod námi visel jako obrovský pohár, ano, editore, prohloubený pohár.

Vůbec jsme neměli dojem, že se užž a málem dotýkáme vypouklé koule - ale tohle už jistě taky víte, protože o tom psal kdejaký kosmonaut, když si chtěl na stará kolena trochu přivydělat nějakou tou knížkou ...

Ostapenko se po nás podíval přimhouřenýma očima. Vypadali jsme asi dost zpustle, jenomže jsme si na to pomalu a postupně zvykali, a tak nám to tolik nepřišlo. Ne - to ne, editore! Oholení jsme samozřejmě byli, na posádku ponorky jsme si nehráli a ani to nedalo moc práce. Firma Phillips si za ty čtyři lehounké mašinky značky Spaceshaver nadělala reklamu za milióny - ale co by ne! Holily báječně. Spíš jsme měli kruhy pod očima, plet' bledou jako ponravy a vlasy jako poněkud přestárlá bigbeatová skupina.

Nic neříkal. Jen se nás jednoho po druhém dotkl rukou, jako by nás poklepával po rameni. Fred Sinton se přátelsky zašklebil, Mac Mac Mac zdvihl v povzbuzujícím gestu palec do výšky a já ... vlastně už ani nevím, editore, co já. Já asi jen tak seděl s bublinou skafandru na hlavě, zašněrovaný deceleračními popruhy, vdechoval jsem kyslík s héliem, tichounce syčící v bezpečnostním ventilu přívodní hadice, a myslel na ty, kteří zůstali na Zemi, na Alenu, na Bjelkeho,

na Leifa. A taky na to, kam nás vlastně celá akce VAI a pár vymazaných slov v deníku Julese Verna nakonec přivedly. Před průzory se objevily první "světlušky", první jiskřičky, odletující odtavováním chladicího krytu pláště. Mac McLaughin stiskl jeden z docela nenápadných knoflíků na řídicím panelu - ale navzdory té nenápadnosti jsme měli pocit, že do nás vrazila rychlíková lokomotiva.

Nic takového se samozřejmě nestalo - kde by se u Marsu nějaká mašina vzala, že? - a taky přetížení asi nestálo vůbec za řeč, tak dvě nebo tři géčka, a to ještě kdoví jestli, ale hned tohle první zapojení směrových trysek, jimiž Mac McLaughin zahajoval manévry přechodu na oběžnou dráhu - to koukáte, redaktore, jak to ze sebe odborně sypu, co? - nás názorně poučilo, jak jsme za ty měsíce stavu beztlíže zbabovkovateli.

Fred, sedící nebo spíš pololežící v decelerační poloze vedle mne, na mne juknul a zděšeně zakroutil kukadly. Rozuměli jsme si beze slov. Ono totiž mluvit bylo tak jako tak zakázáno - propojení skafandru telefonem měl vyhrazeno náš pan šéf Ostapenko. Zrovna usilovně mačkal klapky na vstupu palubního kalkulátoru, šlo mu to moc pěkně, asi se to opravdu naučil. Podle stručných Macových údajů prováděl korekci kursu a vypočítával nové parametry oběžné dráhy. Světlušky se požehnaně rozmnožily a průzory byly prakticky zakryty ohnivou clonou, v níž se jen občas a jenom na zlomek vteřiny otevřela vřetenovitá okénka. Povrch Marsu jsme tedy viděli rozhodně hůře než třeba Ranger VI. a pokud jsme mohli usoudit, vypadal vcelku jako na snímcích, které nám tak laskavě poslal. Krátery, mírně zvlněné pláně neurčité hnědočervené barvy. Tu a tam se pod námi kmitla tmavá čára jako řeka nebo trhлина nebo soutěska - krk jsme ovšem při těchto bojových podmínkách dát nemohli ani na jedno, ani na druhé, ani na třetí.

"Macu - atmosféra je tu asi osmápkrát hustší, než se v téhle výšce předpokládalo," řekl klidným, skoro trochu loudavým hlasem Ivan Maximič na McLaughinovu adresu. "Kdybychom sestupovali podle původního programu, shoříme v té omáčce jak meteor. Drž ho na oběžné a jdi na šest. Pak pootevřeme deštník."

Přeloženo do řeči nekosmonautické to znamená, redaktore, že měl Mac Mac Mac zastavit další sestup Rideru, snížit oběžnou rychlost na šest kilometrů za vteřinu, což umožní použít brzdícího zařízení, jakýchsi klapek, zpomalujících let třením o atmosféru. Rozumíte? Vážně? Neříkejte!

Ono se to snadno řekne, jenže - ale, co vám budu vykládat! Nakonec jsme se dostali do kritické blízkosti povrchu Marsu - totiž tak blízko, že by pořádná hora pozemské výroby a asi tak formátu Mount Everestu mohla Rider rozházet ve střípcích po území velikém jako středně velký a prosperující stát. Ne že bychom takové kopečky na Marsu očekávali, právě naopak, ale čert nikdy nespí. Mac McLaughin byl navzdory temperovanému skafandru zpocený jak myš a Ivan Maximič už neklepal na tastru kalkulátoru, jenom sledoval všech třiačtyřicet ciferníků na řídicím panelu Rideru. Kabina vibrovala, třásla se a sténala, jak se rvala dopředná, setrvačná rychlost s odporem "deštníku", možná poškozeného strašným přetížením. Obrazovky radiolokátoru byly jako rébusy pro hádankáře - oblaky ionizovaných plynů, obklopujících rozžhavený plášť rakety, bránily vysílačům i přijímacím anténám v činnosti.

Fred Sinton asi trpěl otfesy nejvíce z nás všech. Rty měl promodralé a pevně semknuté jako čárku. Nakonec to už nevydržel a zasípal do mikrofonu: "Tak k sakru, Macu, jak dlouho to ještě bude ..."

"Mlčet!" štěkl Ostapenko. "Připravte se na tvrdé přistání!"

Tvrdé přistání je, redaktore, abyste věděl, v kosmonautické hantýrce něco moc nepříjemně blízkého havárii.

Obrazovky se trochu zjasnily a byly už méně rébusovité. Přes Macovo rameno jsem zahlédl, že se ručička rychloměru "nekosmických rychlostí", cejchovaného až do pěti M, trochu zatřepetala. Radiolokační obrazovky ukazovaly pod námi rovinu, beznadějnou a nekonečnou - ale přece ne! Chvilími se na ní mihly jakési útvary a pruhy, jednou jsem zahlédl oválnou světlejší skvrnu, lemovanou tmavě. Jako tající zamrzlá louže, když dovolíte. Tak nějak asi vypadala.

Obrazovka nad řídicím panelem mrkla, zhasla a zase se rozsvítila. Teď byl obraz trochu jiný - jako by povrch Marsu od nás najednou odskočil alespoň na čtyřnásobnou vzdálenost. To Ivan Maximič přepojil na širokoúhlý radar.

Zdálo se mi, že teplota v kabině stoupá - snad bylo nějak poškozeno klimatizační zařízení skafandru. Teď ovšem nebylo na správkou ani pomyšlení. Decelerační tlak nás vytahoval ze sedadel, až se popruhy zařezávaly do těla. Zaslých jsem ve sluchátkách, jak Ostapenko říká Macovi: "Pozor - to je předhoří Edom a Rovníkový záliv. Oběžná dráha je skoro úplně v pořádku. Zkus ho dostat asi o půl stupně severozápadně!"

Ostapenko i McLaughin byli obdivuhodní, redaktore, v tom fimołu dokonce věděli, kde jsme! Vybavil jsem si mapu Marsu - měli jsme ji nastudovanou dokonale z paměti. Ke Slunečnímu jezeru chyběla sotva desetina obvodu rovníku Marsu - jenže se zdálo, že Rideru toho zato chybí moc a moc. Teplota ve skafandrech se stávala nesnesitelnou a k otfesům se přidaly jakési nárazy na plášť rakety, jako by někdo házel hrsti hrachu na plechovou střechu. Byl bych se hrozně rád Ivana Maximiče zeptal, co to je, ale obávám se, že by mne byl v tomhle okamžiku určitě zakousl. Navzdory přílbě skafandru. Ostatně za chvíli jsem na to přišel sám: průzorem bylo vidět žlutavé cáry, uhánějící obrovskou rychlostí kolem nás, svíjející se do vírů a rozpadající se v množství drobných obláčků a částic. Prachová, vlastně kamenná bouře. První, kterou jsme na Marsu zažili. Něco na způsob islandského mistouru, pamatujete se ještě, redaktore? Tam na Sneffelsu?

"Za dvacet. vteřin zapojujeme plnou sílu brzdících raket!" ozval se ve sluchátkách hlas McLaughina. "Připravte se. Deset, devět, osm, sedm, šest, pět, čtyři, tři, dvě, jedna ... teď!"

Už podruhé do nás drcla rychlíková lokomotiva. Kolem hlavy mi jako bič šlehl popruh, urvaný z Fredova sedadla. Fred byl vymrštěn dopředu jak kámen z praku - naštěstí druhý popruh vydržel - a zkroutil se v podivné poloze v místech, kde měl před okamžikem nohy. Já jsem měl pocit, že mě popruh v pase přeřízne nebo nadosmrti zformuje do vosí fazóny. Před očima se mi zatmělo. Slyšel jsem jako v polospánku, jak Mac Mac Mac chroptí do mikrofonu "... zor, obrat ..." a pak se svět převrátil vzhůru nohama, jenže naštěstí naše šikovná sedadla to prokoukla a otočila se taky, takže jsme teď se zkrouteným a nehybným Fredem Sintonem seděli v "přízemí" Rideru a Ostapenko s McLaughinem v "prvním patře" nad námi. Spodní plochy jejich sedadel jsme měli zrovna před nosem a já měl za tu vteřinku čas povšimnout si jemné pavučinky trhlín v laku Macova sedadla. Asi taky dostal co proto, ale vydržel. Kam se hrabe,

redaktore, kybernetická mašina na pořádného chlapa . . .

Zatímco se odehrávalo převrácení světa, o kterém zrovna vyprávím, našlápl Mac zadní trysky, takže do nás lokomotiva drcla potřeť, jenže tentokrát už zdaleka ne tak neurvale, a vzápětí pocit tíže a tlaku zmizel, jako když utne. Stáli jsme na plameni, který bičoval a taval půdu pod námi. Půdu? Vidíte, redaktore, že to zní divně, když je řeč o Marsu a mluvíme o "půdě", o "zemi"? Inu musíme něco vynalézt. Nebo něco vynalezne Fred Sinton, ten se toho ujme natošup.

Spíše jsme tušili, než cítili, jak celá obrovská masa Rideru pod námi, nádrže pohonných hmot, do kterých by se vešla docela slušná vzducholoď, stabilizátory, věnce trysek, zkrátka všechny ty tisíce tun kovu, pomalu, metr po metru klesají k povrchu Marsu. A spíš jsem tušil, než opravdu věděl, jak obrovské úsilí teď Mac vynakládá, i když mu ovšem pomáhaly gyroskopy, automatické repulsátory a jak se všechny ty vymyšlenosti jmenují, aby tuhle obludu pěkně něžně a šťastně dovedl dolů. Někde daleko pod námi zaskřípal kov, jako kdyby se otevřela nenamazaná vrata - to se vedle stabilizátorů vysunula tři teleskopická ramena s mohutnými brzdícími pružinami a se širokými talíři podpěr. Plameny trysek hučely v nerytmickém sledu tak, jak je automaty (nebo snad Mac McLaughin osobně) zapojovaly. Potom jsme ucítili lehké, sotva znatelné drcnutí. Rider se okamžitě naklonil o několik stupňů, trysky zařvaly, naklonění se pomalu, s vibracemi a skřípotem trupu vyrovnávalo, ještě jeden náraz, tentokrát dost silný, takže Fred, soukající se zpět na sedadlo, znovu čapl na všechny čtyři a visel dál na záložním popruhu, nějaký skřípot a praskání pod námi - a ticho.

Jen v plášti Rideru něco tichounce klepalo jako prstíky nebo klapky - možná že se jen smršťovaly chladnoucí trysky. Před průzorem a před stěnou přilby skafandru bylo cosi, co jsem nemohl dost dobře rozeznat, vlastně jsem ani zpočátku nemohl zaostřit oči - znáte ten pocit, redaktore? Nakonec to světlo zapadajícího slunce někde před námi, ale mimo zorné pole průzoru, trochu osvětlilo. Objevila se hnědočervená síť, nepravidelně propletená, tu a tam zdruřelá nějakými kulatými, jakoby ledovými tělesy. Dosahovala zřejmě hodně vysoko - nejvyšší "oka" sítě jsem viděl sotva pár metrů pod námi, a tedy přinejmenším šedesát metrů nad základnou. Po nebi pluly naprosto nepozemskou rychlostí naprosto nepozemské modré a žluté mraky. Vypadaly spíš jako dýmy nějakého chemického provozu než jako poctiví mračouni.

A potom jako by někdo otočil vypínačem - a bylo tma, což jsme ostatně vzhledem k řídké atmosféře a k rovníkové poloze Slunečního jezera čekali a což profesor Tombaugh s jistotou předpovídal.

Ani jsem nepostřehl, že už je dusík z kabiny zase pryč, dokud jsem jako zdálky neuslyšel sice trochu unavený, ale klidný hlas Ivana Maximiče:

"Můžete si sejmout přilby, hoši. Jsme tady."

No - a tak jsme, redaktore, byli tady. Vlastně tam. Na Marsu.

Já vím, že to nebylo moc romantické vypravování, nevystupují v něm žádní vesmírní piráti ani zákeřné meteory - ale vy jste přece chtěl pravdu, ne?

A teď si dám s chutí ještě jedno kafe. Redaktore, jdeme! Na vzpomínání, co začne za chvíli, ho budu potřebovat.

Kapitola 4 - Ještě jednou (tentokrát už docela krátce) doktor Kameník

Vy jste ale nedočkavý, redaktore! Ani jste pořádně nevychutnal moje kafe - a to má, panečku nějakou pověst! Víte, že mi ho posílá rovnou z Brazílie Hertwig? Má teď v Santarému kavárničku s červenými a bílými záclonkami a se čtyřmi stolečky na chodníku. Poslal mi fotku. A to kafe, to vám je zajímavé. Představte si, že každé zrnko je nějak zrůdné, všelijak šišaté, jako rohlíček nebo zase jako kulička. Samozřejmě že to jsou přebíraná zrnka...

Doktor Kameník byl ve svém živlu. Byl jsem neobyčejně netrpělivý už proto, že bylo hodně pozdě večer, doktor nebyl ještě docela v pořádku a měl už dávno spát. Přerušit ho jsem se ovšem neodvážil - vždyť hlavně na něm záleželo, zda vyjde Cesta slepých ptáků, Runa Rider i kniha, kterou právě čtete. A tak jsem se nakonec volky nevolky dozvěděl kromě dokonalého přehledu nejrozličnějších druhů kávy i jejich přípravu; podle abecedy od Anisette, arabské, berlínské, Borgia, bosenské, curacao, dimiana atd. atd. až ke kávě tropicana, turecké, Venezie a vídeňské. Od Ž určitě žádná káva není - doktor Kameník by ji znal a vyzkoušel...

Tahle gastronomická zábava trvala asi hodinu - ať mi vážený přítel Kameník promine, že jsem si magnetofonový pásek ponechal jen jako hezskou vzpomínku a osobní poučení a že jsem jeho zkušeností tohoto druhu v knize nevyužil.

Nakonec se už nebezpečně blížila půlnoc, paní Alena chodila kolem nás sice mlčky, ale zřejmě se stále silícím přáním vidět mne za dveřmi. A tak je další část interview telegrafičtější a kratší, než mívá dr. Kameník ve zvyku. I tak jsem ji však zachytil přesně podle záznamu.

Pozn. red.

Podle všech pravidel fantastických románů jsme měli v tomhle okamžiku vyskočit jak srnky z deceleračních lehátek, na nichž jsme se povalovali skoro tři čtvrtě roku, a hopkovat po Marsu. Když už kvůli ničemu jinému, tak kvůli přitažlivosti, která tady nedosahuje ani poloviny pozemské.

Joj cigán! Měl jste to hopkování a ty srnky vidět! Sotva jsme se plazili. Snad to byla i reakce na nervové vypětí posledních hodin, hlavně ale následek dlouhodobého stavu beztlíže, který neprocvičoval svaly ani obvyklou nutností statického tonusu flexorů . . . Ale to je pro vás moc doktořiny, vidíte? Raději toho necháme. Zkrátka: byli jsme všichni jako po dlouhé a těžké nemoci a podle toho taky naše fyzická kondice vypadala.

Přesné direktivy letu byly vypracovány až do přistání - pak už platilo jen rozhodnutí vedoucího expedice Ostapenka. Rozhodl, že ze vzácných čtyřiceti dní, které strávíme na Marsu, urvěme asi tak dva nebo tři ke znovunabytí sil a pohyblivosti, než se dáme do cestování. A taky k duševní úpravě. Víte, redaktore, co si budeme říkat ...? To je spíš námět pro Bjelkeho, zeptejte se ho na to někdy. Žádný z nás se sice nepřiznal, ale ke konci cesty jsme už všichni měli halucinace, každý podle nátury, ale jeden jako druhý takové, že by na staré dobré Zemi úplně stačily k nucenému rekreačnímu pobytu na psychiatrickém oddělení. Jen to zkuste, zavít se na tři čtvrtě roku do kumbálu jak kabina

automobilu a nechat se s ním vystřelit do vesmíru . . . Než jsme se pustili do práce, do rozboru místní atmosféry, do průzkumu baktérií a jejich citlivosti na antibiotika, kterých jsme s sebou vezli slušnou apatyku, do měření barevné teploty světla kvůli filmování a fotografování a tak dále a tak dále, sesedli jsme se k válečné poradě. Jako bychom si to řekli, nikdo z nás nepoužil lehátka. Už jsme jich užili dost.

Mac a Ivan Maximič se opírali o řídicí panel, ačkoli je všelijaké výstupky a páky tlačily do zadních částí těla a hlavy museli mít skloněné, já s Fredem jsme se posadili na odložené přílby v uličce mezi lehátky. Musely vydržet tlak 800 pozemských kilogramů, tak jaképak copak.

"Co to tady vlastně kolem nás roste?" zeptal se trochu naivně Fred.

"Mart'anská odrůda kokosových palm," neodpustil jsem si rýpnutí.

"Zůstaly jen ty fousy z ořechů a ořechy. Copak jsi neviděl?"

"Nechte toho, mládenci," šklebil se Mac Mac Mac, "teď je historická chvíle, o které se jednou budou dětičky učit. Ty moje budou muset všechno umět nazpaměť a taky budou muset plakat, jak tatíček zkusil. Jinak je seřežu," dodal pomstychtivě.

"To máme pronášet vhodné řeči?" na to zase Fred. "A co když nakonec nenajdeme nic než ty Georgeovy," tím myslel moje, redaktore, "kokosy a vrátíme se s bžundou domů? Co ty na to, Ivane? Jsi přece koordinátorem, tak se začni chovat historicky!"

Ivan Maximič měl skloněnou hlavu a neodpovídal. Myslel jsem, že je ponořen do hlubokých úvah, ale pak jsem si všiml, že pozorně protahuje prsty nějakou pásku se zakreslenou křivkou. Na dálku to vypadalo jako elektrokardiogram, jenže tak nóbl jsme přece jen na palubě Rideru zařízení nebyli.

"Promiňte," trhl sebou Ostapenko, "co jste ... Aha! Už vím! Říkal jsi, Frede, že tu jsou možná jen ty kokosy. Ba ne, chlapi! My dva, totiž já a tady Jirka, jsme byli už na Zemi přesvědčeni, že na Marsu najdeme ledacos zajímavého a že pro to máme dokonce důkazy. Počkejte ... " zarazil lavinu otázek, "všechno vám včas řeknu. Teď něco důležitějšího: asi sto kilometrů od místa přistání na východoseverovýchod jsem zahlédl na obrazovce jakési pravidelné útvary.

Vypadalo to na dost přesné geometrické tvary . . . nebo snad přibližně geometrické tvary, polokoule, seřazené podle velikostí do kruhu. Nevím. Nejsem si jist. Viděli jste to také?"

Podíval se na nás. Všichni jsme zavrtěli hlavou.

"Opravdu ne? Hm. Snad tedy . . . Doufejme, že to bude na snímku obrazovky - stačil jsem ho ještě zmáčkout, výsledek se přirozeně dozvíme až na Zemi ... Ale tohle je přece jenom důkaz. Podívejte se!" Natáhl ruku a pomalu převíjel pásku mezi prsty. Vždy po několika centimetrech se v pravidelných intervalech opakoval strmý výhoz záznamu.

"Co to je, Ivane?" naklonil se Fred. "Budeš nám asi muset podat komentář."

Ostapenko chvíli uvažoval, podíval se na mne, a pak se sám pro sebe trochu usmál.

"No dobrá. Snad to bude prospěšné. Povzbuzující - ačkoli . . . Tak tedy poslyšte: na téhle pásce je záznam činnosti automatického přístroje, který jsem osobně považoval pro Rider za zbytečný. Je to zdokonalená a samozřejmě patřičně zmenšená verze protiradarového průzkumného lokátoru, zachycujícího radarové paprsky, jakmile dopadnou na anténu. Dneska se to v armádách, pokud vím, moc nosí, a takové mašinky jsou v průzkumných letadlech ještě váženější než trochu z módy vycházející fotografické přístroje. Náš radarový detektor přejížděl celé spektrum vln, na které pozemská elektronika stačí, od milimetrových až k metrovým. Zapojil se automaticky asi půl miliónu kilometrů od Marsu. Tady - vidíte." Nasoukal kousek čisté pásky, pak kaňku, způsobenou vibrací ležícího zapisovacího hrotu a za ní rovnou, nepřerušovanou čáru. Rychle protahoval pentličku, podobnou pásce zapisovacího telegrafu, mezi prsty.

"Ve vzdálenosti 382 000 kilometrů od povrchu Marsu zachytil detektor poprvé krátkovlnné - řekněme - vysílání. Jen několikrát. Za deset vteřin se však směrovaný kužel vln ustálil, musel to být totiž směrovaný kužel, to mi můžete jako elektronikovi věřit - a nepustil už Rider ani na okamžik. Až těsně před přistáním přístroj oněměl. Buď byl poškozen vibracemi, nebo, a to se mi zdá skoro pravděpodobnější, zakryl Rider nějaký kopec nebo prostě zakřivení povrchu Marsu mezi námi a tím vysílačem. Tak - a teď to víte."

První se vzpamatoval Fred.

"To tedy znamená . . . "

"To znamená," plácl ho po rameně McLaughin, "že tu budeš mít asi přece jenom něco na práci, Frede. Já bych se hrozně rád seznámil s místními kolegy-piloty a ty mi budeš dělat tlumočníka. Proč bychom tě jinak vlekli s sebou tolik miliónů kilometrů?"

Tím diskuse skončila, redaktore. Všichni měli plnou hlavu myšlenek a otázek, jenže jsme byli přece jen natolik moudří, abychom věděli, že je zatím nezodpovíme. Ani při nejlepší vůli. Šli jsme raději spát. Bez stráží, které by za daných okolností byly víceméně hraním na Indiány. A taky bez "chrápacilínu".

A vy už jděte taky do hafan! Zítřka po obědě můžete přijít zase a budem pokračovat v krasojždě.

Kapitola 5 - Země, zde Rider!

Já nevím, vážení čtenáři, jak vás, ale mne z celého Robinsona Crusoea nejvíce vzrušoval seznam předmětů, které ubohý trosečník zachránil z vraku lodi. Prostě fakta, fakta a zase fakta bez příkras a dokonale původní. Většinou docela postačí.

Zvolil jsem pro tuto kapitolu naprosto neliterární způsob: přesné znění radiogramů, odeslaných po přistání posádkou Rideru k Zemi. Bylo to, připouštím, pohodlné, ale odpovídá to duchu knihy, která nechce být romantizováním příběhů, dostatečně romantických i tak.

Vysílání bylo zachycováno buď radioastronomickými observatořemi na Jodrell Banku, v Simeis na Krymu nebo v Adelaide v Austrálii. Samozřejmě že kromě nich lapal hlasy z Marsu kdekdo, hvězdárny i amatéři, konečný text byl však sestavován a koordinátory projektu publikován jen ze jmenovaných tří míst, disponujících dostatečně citlivými

přístroji - v Jodrell Banku je dosud největší pohyblivý radioteleskop o průměru antény 60 metrů, v Adelaide o něco menší a v Simeis tzv. Millsův kříž s rameny skoro dva kilometry dlouhými.
Za přesné znění zachycených radiogramů děkuji zejména prof. Lowellovi, řediteli rádio-observatoře Jodrell Bank.
Novinových zpráv jsem nepoužil. Jak se ukázalo, domýšlely si i světové tiskové agentury celé věty a odstavce.
Pozn. red.

druhý den pobytu devět. třicet místního času paluba rideru stop

přistání proběhlo poměrně hladce stop rider stojí téměř kolmo s odchylkou sotva čtyři úhlové stupně na svahu nevelkého pahorku obklopen vláknitou vegetací neznámého druhu stop spektroskopicky byla zjištěna maxima v červeném pásmu albedo nula deset stop zevní teplota v sedm mč plus tři stupně celsia devět nula nula plus šestapůl stupně celsia tlak atmosféry pět nula dvě mm stop provádíme rozbor a bakteriologické zkoušky stop radioaktivní zařízení převyšuje asi třikrát pozemské pozadí a je hluboko pod normou asi nula nula nula tři mr stop obloha polojasno červená mračna ve spektrálním oboru pět nula šest angströmu ve výšce asi tisíc pět set metru rychlost pohybu kolem devadesáti sedmi kilometru za hodinu stop prudký vítr jehož rychlost odhadujeme na dvanáct balů nese s sebou zrnka a hrudky tuhé hmoty charakteru kaménku váhy řádově asi jeden až deset gramů stop

živočišné formy dosud nezjištěny stop velmi rychlé stěží postřehnutelné pohyby mezi vlákny porostu dosahujícího do výšky asi šedesát metru stop po zlepšení světelných podmínek se pokusíme o natočení filmu se zvýšenou frekvencí stop pozor tajná část zprávy pouze pro koordinační středisko stop

rider byl v konečné fázi letu zachycen svazkem krátkovlnných paprsků v oboru frekvence radiolokačních zařízení stop po přistání kontakt ustal stop jiné známky civilizace dosud objeveny nebyly stop trosky geometrického tvaru v margaritifér sinus přibližné areografické souřadnice plus patnáct minus deset pozorovány jen jedním členem posádky a nepotvrzeny stop

konec tajné zprávy pouze pro koordinační středisko stop

posádka zdráva zabývá se rehabilitací svalové schopnosti v podmínkách gravitace a prvním průzkumem stop zítřka opustíme kabinu rideru stop
ostapenko

třetí den pobytu devět dvacet šest místního času paluba rideru stop zevní teplota oproti včerejšku nezměněna stop obloha téměř jasná ve výšce asi čtyři tisíce metrů perleťově zářící obloha nápadně konzistentní a neproměnlivých tvarů stop velmi málo červených mračen stop výsledek rozboru atmosféry: patnáct nula pět kyslíku šedesát tři sedm dusíku jedna nula osm hélia nula devět kysličníku uhličitého stopy argonu kryptonu amoniaku a organických silic stop předpokládáme dýchatelnost stop na živných půdách vyrostlo několik druhů bakterií většina zřejmě saprofytních nitrifikačních stop dvě kolonie pathogenních rozkládajících krevní agar se ukázaly citlivé na širokospektrá antibiotika stop dovoluji dvěma členům posádky opustit kabinu v lehkých skafandrech a při vzájemném zajištění lanem stop výstupu se zúčastní vedoucí expedice a doktor kameník stop akce bude zahájena v deset nula nula stop nezhodně rychle se pohybující předměty ... (část zprávy rozrušena atmosférickými poruchami) ... až na další zjištění stop

tajný dodatek jen pro koordinační středisko stop

detektor rádiových vln opět zaznamenal zachycení rideru svazkem paprsků tentokrát na frekvenci dvacet šest pět mm a dvacet Devět nula mm stop kontakt zaznamenan nula třicet šest mč a šest nula sedm mč stop vzhledem k neproniknutelné tmě nebylo možné opticky zjistit zdroj stop

konec tajného dodatku pouze pro koordinační středisko stop zdravíme zemi na palubě vše v pořádku stop další vysílání ve dvanáct nula nula mč stop
ostapenko

třetí den pobytu dvanáct nula nula osm mč paluba rideru stop

první průzkum terénu úspěšně . . . (zpráva porušena atmosférickými poruchami) . . . byla provedena sterilizace vysokofrekvenčním . . . (další porušení) ... paprsky stop předběžný drobnohledný rozbor ukazuje buněčnou strukturu s výraznými odchylkami od pozemského typu stop zdá se že jádra buněk jsou ... (opět porucha) ... nenastalo ani po dlouhodobém ozařování krátkovlnným ultrafialovým světlem spektrální charakteristiky . . . (porucha) . . . nápadná je regenerační schopnost . . . (porucha) ... bez skafandrů stop

tajný dodatek pouze pro koordinační středisko stop

radiolokace rideru se opakovala v devět šestnáct mč a trvala ... (porucha) . . . těleso stop vzhledem k velmi rychlému pohybu mezi mraky nebylo možné určit zda jde ... (porucha) ... objevily odrazy našich vln stop je to podivné stop žádná

ze sond ani přístroje rideru neobjevily náznaky Heavisideovy vrstvy nebo jiné odrazné plochy pro elektromagnetické ... vás velmi špatně stop potvrďte ... (porucha) ... nebo defekt aparatury stop chystáme se vysílat elektromagnetické vlny na stejné frekvenci jako ... (porucha) ... aritmetické řady a symboly stop konec ... (porucha) čtvrtá zachycená zpráva byla zároveň poslední. K obrovským deštníkům antén v Jodrell Banku a v Simeis proniklo tentokrát jen několik slov.

Pozn. red.

... černé na pozemské poměry obrovské ... docela dobře možné ... bezbranní proto raději ... několik desítek kilometrů jihozápadně kam se svažuje ... zvláštní symbióza rostlin jestli ovšem ... dodatek pro ... zřejmě reaktivní pohon ale pro tak obrovské ... déšť kamenů řádově ... nejevily nepřátelství ...

Příští den byly všechny "radioelektronické uši" světa napjaty k Marsu. Profesor Lowell se svou skupinou dokázal za jednu jedinou noc neuvěřitelné: zapojil na výstup největšího radioteleskopu maser, molekulární zesilovač, jehož supravodivost, vyvolaná kapalným héliem, zaručovala řádově tisícinásobné zesílení nejslabších signálů. A ovšem taky šumu.

Neozvalo se nic. Jen jeden vědec observatoře Jodrell Bank, doktor Hammelin, poskytl listu New Scotchman informaci, podle níž se prý domnívá, že v kanonádě poruch a v ozvěnách vzdálených bouřek zachytil dvě slova:

... opouštíme ... návrat ...

Profesor Lowell jeho domněnku sice nepotvrdil, ale i tak se stala sice hubeným, přesto však vítaným soustem pro všechny světové noviny a časopisy.

Od tohoto okamžiku se Rider definitivně odmlčel.

Pozn. red.

Kapitola 6 - Alena Kameníková o senzačním obratu

Stručně, ale výstižně řečeno to bylo, redaktore, peklo. Ty měsíce, myslím, kdy jsme nevěděli ani o Rideru, ani o čtyřech mládencích v něm nic, vůbec nic, ani ň. Všechny velké i malé radioteleskopy byly zaměřeny na Mars, všechny dalekohledy na sluneční jezero - a nic. Totiž nic: všelijakých zpráv byla hromada. Astronomové se tak vžili do pátrání, že viděli ve Slunečním jezeře a kolem něho všechno možné i nemožné. Nejvíce viděli zrovna ti s nejmenšími dalekohledy, ale to už tak bývá, vidíte? Byli jsme tu všichni, nejen já, Bjelke a Leif, ale celý Sneffels tak vyplašení, že jsme tomu chvílemi málem věřili - ale pokaždé se ukázalo, že otcem "objevu" byla dobrá vůle a někdy taky, to se ví, touha po senzaci. Já nevím, proč lidi tak hrozně rádi čtou své jméno v novinách, redaktore. A asi to už do smrti nepochopím. Uběhlo čtyřicet dní, po které se mohl Rider zdržovat v té hrozitánské dálce. Pak musel startovat zpátky - jinak by ho Mars odnesl kdovíkam a na návrat k Zemi by nebylo ani pomyslení. A nic. Zase nic.

Bjelke pořád uvažoval a hodně mluvil o záchranné výpravě - jenže to byly, to se ví, jenom fantazie. Kdepak hned sehnat tolik peněz! A hlavně by se muselo čekat kdovíkolik let, aby zase nastala šikovná vzájemná poloha Země a Marsu - a to už by asi výprava nebyla tak jako tak nic platná. Ozvaly se hlasy, že prý v odmlčení Rideru mají prsty Longschampsovy zóny a že prý to asi nebyly jenom poruchy, ale také vysílání Ivana Maximiče, které polykalo slova radiogramů.

Nakonec jsme to už s Bjelkem a Leifem nevydrželi a vyprávěli jsme na pravidelném zasedání astrobiologické sekce našeho ústavu o Jirkově názoru na snímek č. 8 pořízený sondou Ranger. Ve vědeckých kruzích to moc velkou senzaci nezbudilo - zato se toho ruče ujala anglická Flying Saucer Review, Revue létajících talířů, která vidí pomalu v každém vrabci Mart'ana. Panečku, redaktore, ti mládenci to rozmázli!

Všechno jim bylo rázem úplně jasné a čtenářům taky: chudáček Rider prostě narazil na kosmický křižník velikosti Máchova jezera a byl podle všech pravidel meziplanetární vojenské vědy, kterou mají redaktoři Flying Saucer Review v malíčku levé nohy, nadobro zničen. Proč ještě pár dní vysílal a pořád hůře a méně, s tím si redakce talířového magazínu nedělala těžkou hlavu.

Namouduši jsem takovým kotrmelcům nevěřila, ale že by mi přidaly náladu, to tedy nepřidaly. Tyhle zajímavé šedivé vlasy mám stejně jen z toho hekání, redaktore, připadala jsem si jako námořnickova žena a s hrůzou jsem trhala lístky kalendáře, kdy - hehe, Jirko, vypadni! Víš, že máš být ještě v posteli!

Budiž mi rodinou Kameníkových prominuto, že jsem poslední větu přepsal ze záznamu doslova. Ve dveřích se totiž důstojně objevil dr. Kameník v županu, zřejmě pevně rozhodnutý taky poslouchat, aby se prý konečně dozvěděl, co tu na Zemi paní Alena za ty dlouhé měsíce prožívala. Na tak proslulého vědce byl velmi brzy a velmi snadno zahnán zpátky do ložnice a interview pokračoval.

Pozn. red.

Kde jsem to skončila? Aha - jak jsem trhala kalendář. No ano, hrozně rychle se blížilo datum, kdy měl Rider přistát uprostřed Tichého oceánu. Prý někde tam, co Sověti zkoušeli mezikontinentální rakety, ale to nevím docela určitě. Chystaly se tam nějaké lodě a vrtulníky a letadla, ale moc se o tom nemluvalo - všechno vypadalo, že iniciátoři celého podniku mají jediné vroucí přání: aby se na Rider pokud možno brzy a úplně zapomnělo. Pochopitelně - však se na jejich ustarané hlavy sneslo dost a dost výčitek a dotazů, na které při nejlepší vůli nemohli odpovědět.

Když jsme se s Bjelkem na příslušných místech skromně ptali, jestli bychom náhodou nemohli do prostoru přistání taky my, chudinky-čekanky, dostali jsme ze všech stran hromadu vyhýbavých odpovědí o nepohodlí a o bouřích a takové ty kdesi cosi. Bjelke to už nevydržel. Jednou přišel za mnou a řekl mi rovnou, abych si raději nedělala moc velké naděje. Že prý celou sbírku všech možných i nemožných drah, po nichž by se mohl a měl Rider vracet k matičce Zemi, prohledaly radiolokátory a že zatím, jak se zdá, není žádná mašina z Marsu na trati.

Potom se obrátil k oknu a hrozně dlouho se díval ven na cedník radaru, který tak jako tak viděl od rána do večera, a oči měl plné slz. To víte, že jsem brečela taky, jenomže ne tak decentně.

Snad aby mě rozptýlil, přinesl mi asi za dva nebo za tři dny z ústavní knihovny Stern nebo Life nebo Quick, zkrátka taková nějaký časopis se spoustou inzerátů a se strakatou obálkou.

"Představte si, Alenko," povídá, "že jsou na světě ještě jiné záhady než pořád ty naše meziplanetární. Vidíte? Zase mají na tapetě sněžného muže."

"Hm ...," zabručela jsem a jen tak, aby se neřeklo, jukla na dvoustránku, kde vedle archívních snímků nějakých zasněžených kopečků byla kresba čehosi, co vypadalo jako kříženec chicagského gangstera s pračlověkem a mávalo to klackem. "Nezlobte se, Gudmundure, ale já teď zrovna nemám na sněžné, ohnivé, lesní a vůbec žádné muže náladu ..."

Chudák Bjelke se po špičkách odplížil. Jako šakal.

Já si redaktore, nad tím článkem nemyslela vůbec nic. Vlastně ani nevím, co v něm bylo. Nebyla jsem schopná moc myslet. Ale kdybych byla myslela, a to já taky tu a tam dovedu, tak bych si určitě řekla, že je to zase nějaká kachna a že je okurková sezóna, kdy je každý mořský had a dvojhlavé tele a brambor ve tvaru vzducholodi pro redakce pravým požehnaním. Čtenář si hezky počte, stejně tomu nevěří, ale to po něm koneckonců nikdo ani nechce - a spokojenost je na všech stranách. Za pár dní po senzaci neštěkne ani čokl. Nemám pravdu? Jen se přiznejte! Vždyť jste taky od fochu. Dost podstatná část téhle dodatečně vymyšlené předpovědi se ale kupodivu nesplnila: sněžný muž z novin nezmizel. Právě naopak; skoro každý den na mne jukla nějaká zpráva o nových podrobnostech, až jsem je nakonec začala doopravdy číst a vydala se se zamotanou starostlivou hlavou k Bjelkemu. Trochu kajícně, to se ví.

"Prosím vás, Gudmundure, co tomu říkáte?" zeptala jsem se a strčila mu pod nos Thjóðviljin, který v nápadné úpravě uveřejnil zprávu. převzatou z nějakých nepálských nebo indických novin. Psalo se tam, že prý Šarpové, horský kmen, žijící na pomezí Tibetu a Nepálu, houfně opouštějí své vesnice, protože se na okolních ledovcích objevil ne jeden, ale hned celé smečky yettiů, sněžných mužů, což zřejmě křehké šarpské nervy nevydržely. Dokonce prý do hlavní šarpské vesnice Namche

Zpráva, o níž paní Kameníková vypravuje, byla agenturním materiálem India News, dodaným dopisovatelem z Káthmándú. Jako první ji uveřejnil časopis Observer. Za zjištění těchto podrobností děkuji dr. Kubešovi z novinářské fakulty KU.

Pozn. red.

Bázáru musela být poslána výpomoc všelijakého jídla, protože se tam sešlo lidí jako na matějské pouti a na okolních ledovcích jako na potvoru nic k jídlu nevyrostlo.

Gudmundur pokrčil rameny. "Nevím, snad to způsobilo nějaké hejno opic nebo pár medvědů ... Já na ,ohydné sněžné muže' moc nevěřím, Alenko. A Šarpové jsou asi pověřiví. Kdoví co je vylekalo ..."

V zájmu spravedlnosti musím tvrzení dr. Bjelkeho (při vší účtě) uvést na pravou míru: Šerpové nejsou ani trochu pověřiví, a ke všemu to jsou domorodci, na nepálské poměry až nápadně lhostejní ke každému náboženství. Yettiho, kterému také říkají mi-ko nebo mi-rgod, šukpa a všelijak jinak, pokládají za nepříjemné, občas i nebezpečné zvíře. Celá otázka je ostatně ještě otevřená.

Pozn. red.

"Myslíte, že je to jen tak, sebrat svých pět švestek a utéct od rodinného krbu?" namítla jsem.

"S rodinným krbem v Himálaji to asi nebude tak zlé," zazubil se zase jednou Bjelke, "vy jste asi přece jen nečetla všechny zprávy. V novinách je jich plno. Chcete nějaké z posledního týdne? Zatelefonuji do knihovny!"

"Jen se neobtěžujte, Gudmundure ...," zvedla jsem se zase. "Tak hrozně moc mě to zase nezajímá."

Ještě jsem vlastně ani nedomluvila, když se na chodbě ozvalo dusání a buch buch venku na dveře jako v Erbenově baladě, jenže když stará, tedy jako já, otevřela, neleželo tam tělíčko bez hlavy a hlava bez tělíčka, neleželo tam vůbec nic, ale stál tam starý pošťák - na Islandu se jim ještě neříká "doručovatelé", redaktore - ze Stapi, zabalený do šál a všelijakých haveloků jako doopravdický sněžný muž. Jinovatka mu na obočí ani neroztála po té túře motocyklem serpentínami k nám. Popadl Bjelkeho za rukáv a tahal ho ven, na chodbu.

Bjelke udělal trochu udivený kukuč, pak ale zabrumlal nějakou omluvu a šel. Slyšela jsem šuškáni a povídání, pak zase ťapkání zmrzlého pošťáka obvyklou trasou k ústavní kuchyni na něco teplého do žaludku - a ticho. Kde je Gudmundur? řekla jsem si. Přece jeho krok za ta léta už poznám.

Otevřela jsem dveře a hrozně jsem vyjekla, protože mi v tu ránu Gudmundur vletěl rovnou do náruče a taky proto, že měl vytřeštěné oči a vypadal jako ... prostě vypadal moc divně. V ruce mačkal nějaký papír s předtištěnou červenou hlavičkou.

"Propána, Gudmundure, co je? Stalo se něco? Nebo jste snad dostal ...," zajíkla jsem se, "nějakou zprávu... o Rideru?" Bjelke si přetřel dlaní obličej, jako by stíral pavučinu: "Ne ... ne ... Alenko, ... promiňte ... - já musím ...," a dal se trochu strnule na pochod, potom zrychlil tempo a na konci chodby už běžel jako blázen.

Za chvíli jsem slyšela, jak zaskřehotal startér jeho modré Izy - ten taky znám jako své boty -, ale neznala jsem ještě zoufalé zakvičení pneumatik, s jakým vyrazil od našeho ústavu na silničku ke Stapi. Jako by jel Rallye Monte Carlo nebo Monzu, jenomže na takové vylomeniny byla silnice hodně zledovatělá, i když o ni cestáři z Búdiru pečovali přímo mateřsky. V zákrutu pod hvězdárnou jsem zahlédla kus bílého pláště, přivřeného mezi dveře Izy. Ani si nevzal sako ... Zavrtěla jsem hlavou a vrátila jsem se do temné komory. Tam byla alespoň tma a práce a ticho a tam jsem mohla tu a tam přece jenom myslet na něco jiného než na Jirku.

Doufám, že mě neslyší, redaktore!

Nafoukl by se jako pneumatika.

Bjelke tři dny nebyl. Nekonal se - ale do Reykjavíku přece jen šťastně dojel. Telefonovala jsem totiž s jeho maminkou v Hafnarfjórduru. Teď už jsme si díky mé čechoislandštině docela dobře rozuměly. Převlékl prý se do gala a zase se někam vyřítit.

A třetího dne se opakovalo skoro úplně to, co už bylo hrozně dávno za námi - víte, redaktore, ten den, kdy se Bjelke

vrátil z bláznivé noční výpravy do Sneffelsu a kdy jsme se poprvé dozvěděli, že slepí ptáci září a přinášejí ovčákům-čtverákům smrt. Kolem půlnoci někdo zabušil na dveře laboratoře, kde jsem ještě kutila a dodělávala nějaké reprodukce středověkých rukopisů pro naše dokumentační středisko. Bůhví k čemu jim jsou dobré! Hrozně jsem se lekla, řekla: "Dddál!" a potom vrazil do mého foto-brlohu Bjelke ve zrovna tak zbídačelém stavu jako tenkrát..

Ani se nedovolil a tak, jak byl, v gumáku a s rukama od oleje - Iza je už totiž přece jen starší dáma a každou chvíli postává někde na silnici - se vrhl do křesla. To byl první šok. A druhý hned následoval, když mne požádal o něco k pití, přičemž z tónu bylo jasné, že zrovna moc netouží po vodě. Bjelke! Vždycky jsme si s Jirkou mysleli, že bychom do něho alkoholu dostali jenom v románové situaci: totiž kdyby byl v bezvědomí, my mu "nožem rozevřeli čelisti a nalili několik kapek pálenky do úst". Znáte to přece z vernovek, ne?

Nalila jsem mu pořádnou porci larsena, Bjelke ji do sebe zvrhl, strašně se zašklebil, zalapal po dechu a rozkašlal se. Pak se posadil pohodlněji, opřel bradu o ruce a pátravě se na mne díval černýma očima a docela pěknými modrými kruhy únavy.

"Víte, musím vám vysvětlit své chování před třemi dny, Alenko ...", začal.

"Ale vůbec ne, Gudmundure!" ujistila jsem ho honem. "Vypadáte dokonale zralý, nebo dokonce přezrálý pro postel. Nechcete si jít raději lehnout?"

Bjelke zavrtěl hlavou a zase si přejel dlaní obličej, jenže tentokrát asi nestíral imaginární pavučiny, ale únavu a spánek.

"Dostal jsem tehdy," vyprávěl chraptivým a hrozně utahaným hlasem, "moc zvláštní dopis. Šifrovku z anglického vyslanectví v Reykjavíku, vlastně její doslovný opis s komentářem. Počkejte," štrachal po kapsách, vytáhl notes, nůž, staré noviny a nakonec balíček papírů, "já vám to přečtu. Poslouchejte!"

Paní Kameníková poslouchala. Já jsem díky laskavosti archivu spisovny Mezinárodního ústavu ve Sneffelsu mohl všechny listiny, týkající se Bjelkovy cesty do Reykjavíku, opsat. Následuje přesný překlad zmíněného dopisu.

Pozn. red.

ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD J. V. KRÁLOVNY

v Reykjavíku

čj. j. 008569/67 otevřené

dr. Gudmundur Bjelke,
MÚIS - Sneffels, pp. Stapi

Vážený pane,

mám tu čest sdělit Vám, že jsme byli před několika hodinami informováni ministerstvem zahraničních věcí J. V. královny o šifrované zprávě, odeslané našim zastupitelským úřadem v Káthmándú cestou diplomatického telegramu. Zpráva má včerejší datum a pro Vaši informaci ji po schválení Jeho Excelencí panem velvyslancem uvádím v plném znění:

Do konzulárního oddělení velvyslanectví J. V. královny v Káthmándú se dnes v 9.30 hod. dostavil nepálský státní příslušník pan Mingma Tharke, horský průvodce z kmene Šarpů, který tč. v Káthmándú připravuje výstroj švýcarské himálajské expedice. Pan Tharke informoval přítomného úředníka ve službě, že mu byl jeho příbuzným předán jakýsi dopis pro některý evropský zastupitelský úřad. Příbuzný zmíněného pana Tharkeho cestoval do Káthmándú ze severních provincií co nejrychleji, protože přikládá dopisu neobyčejnou důležitost. Není pochyby, že zde hrála úlohu i psychóza paniky, kterou v těchto dnech mezi Šarpy vyvolaly pověsti o tzv. sněžných mužích. Dopis je napsán na zadní straně jakési fotografie muže a ženy, patrně svatebního snímku, a je velmi stručný. Anglicky, francouzsky a rusky se zde opakují pouze dvě řádky:

Rider asi na 26°5' SŠ a 83°30' VD. Velmi špatná situace. Potřebujeme naléhavě potraviny a léky. Pomozte ihned!
Podpis chybí.

Vzhledem k naprosté nepravděpodobnosti situace, že by kosmická loď Rider, pohřešovaná, pokud vím, od minulého roku, přistála právě v udané poloze, tedy přibližně v oblasti ledovce Khumbu jihozápadně od Mount Everestu, považujeme celou historku za provokaci a důrazně varujeme před předčasnou publikací. Jakékoli projevy zvýšeného zájmu, nebo dokonce neuvážené akce v těsné blízkosti hranic by mohly vést k vážným politicko-diplomatickým důsledkům.

Původní dopis byl neprodleně odeslán diplomatickou leteckou poštou obvyklou cestou do Dillí.

Žádám o direktivy, jak v uvedené věci postupovat dál.

1. tajemník David Forster

Ministerstvo zahraničních věcí J. V. královny nepřikládá zmíněnému dopisu váhu a domnívá se, že jde o nevhodný žert nebo podvod. Přesto bylo rozhodnuto uvědomit Vás o něm v plném rozsahu, což tímto činím.

S projevem dokonalé úcty mám tu čest se Vám poroučet.

Výhotoveno ve 2 exemplářích.

Výtisk č. 1 pro dr. Bjelkeho.

konzulární rada Sir G. T. Knight, BA, FRGS

Myslím, redaktore, že jsem ve vteřince vypadala zrovna tak, ne-li ještě o chlup hůř než Bjelke. Krev mi napřed z hlavy

odpochodovala někam pryč a pak se zase nahnula zpátky - ale to nebylo v téhle souvislosti poprvé. Takových zpráv nám všelijací lidé, co to mysleli dobře i docela zle, už poslali celou hromadu.

"No a?" chytila jsem Bjelkeho za ramena a zatřepala s ním. "Tak mluďte přece, Gudmundure!"

Bjelke pokýval hlavou. "Tak jsem skočil, jak víte, do Izy a jel do Reykjavíku a tam zmobilizoval všechny své známé od profesora Sörenssena až ke starému a dobrému tlustému Lundborgovi na předsednictvu vlády. Však nám už kdysi pomáhal dostat Jyrryho na Island, pamatujete se, Alenko?"

"Ale samozřejmě, vy inkvizitore! Mluďte, prosím vás, k věci!"

"Už, už. Nu - a všichni dohromady jsme se vrhli na sira Knighta, což je velmi příjemný pán a navzdory dost pokročilému stáří se ukázal pozoruhodně čiperným."

"Gudmundure ...," zaúpěla jsem zoufale.

"Já vím, já vím... Už zase pokračuji. Sir Knight se ihned telefonicky spojil po kabelu Intercomu s Dillí a uprosil svého kolegu, se kterým byl naštěstí před dávnými lety v Oxfordu nebo v Cambridgi nebo v Etonu nebo tam někde, aby hned rozpečetil balík pošty z letadla Káthmándú - Dillí, našel dopis, sedl do auta a nechal ho agenturou India-Press odeslat jako telefoto, obě strany, text i snímek, do Reykjavíku. Ten hodný pán v Dillí strašně lamentoval, že prý ho to bude stát diplomatickou kariéru, ale pak si asi řekl, že v jeho věku už je to skoro fuk, a nakonec dokázal úplné zázraky. Za hodinu nebo nejvýš za dvě hodiny volalo Dillí - taková dálka, Alenko, představte si ...!"

Už bych byla Bjelkeho s chutí nakopla, redaktore, ale neříkejte mu to. Byl skvělý.

"Sir Knight se dopustil hrozného hříchu, když napojil posvátnou diplomatickou linku na telefoto tiskové kanceláře Island-News - ale byla to jediná, možnost. Z Dillí poprvé v historii vysílali kabelem Intercomu telefoto až na Island. Nedovedete si představit, kolik krabiček reprezentačních cigaret to bělovlasého sira Knighta stálo, než vzbudil všechny příslušné činitele a dotáhl je v pyžamech do agentury ... No - a tady jsou snímky. Text vypadá dost bídne a fotka taky, ale snad ... Podívejte se!"

Strčil mi do ruky dva snímky. Ruce se mi třáslly tak, že mi text létal před očima jako babočka a nepřečetla jsem z něho ani řádku, zato fotografii jsem poznala na první pohled.

A jakpak by ne - vždyť to přece byla naše svatební fotografie, já se slavnostně načesaným Jirkou, kterého hrozně škrtil límeček, před vraty Staroměstské radnice ...

Zase mi začala běhat krev po trati nohy - hlava a zpět.

"Gudmundure ... ale to ... to přece ...," zblekotala jsem. Bjelke mne uklidňoval jako malou holku.

"Klid, Alenko - jen klid, prosím vás! Nebo budete zklamaná. Jen žádné přílišné naděje. Poslouchejte mě raději dál.

Se sirem Knightem to šlo jako po másle - ale pak už to byla zase svízele. Nakonec jsme vytáhli z postele tak vysokého státního funkcionáře, že vám raději ani neřeknu jméno, a začali jsme do něho hučet všichni najednou. Když jsme ho konečně přesvědčili, že jsme neutekli z blázince a že všechno myslíme smrtelně vážně, dal se do práce. Mám pocit, že jsme tu noc zburcovali alespoň polovinu všech státníků v Asii. Telefony, dálnopisy, všechno létalo. Jeden ministr obrany dokonce na přímý pokyn uvedl letectvo do stavu pohotovosti jako příspěvek k naší akci - a v rekordním čase čtyřiaadvacet hodin bylo všechno pod střechou.

Souhlas okolních států k letům v pohraničním pásmu i zajištění, totiž letadla a letci schopní provést průzkum místa udaného v dopise. Nepálské letectvo na to nestačilo - má jen pár starších strojů pro vnitřní linky. Víte, ono pustit si nad pohraniční pásmo cizí letadla s fotografickými přístroji, to není maličkost, Alenko! Když se ale sejdou lidé, opravdoví lidé, tak jde přece jen nakonec všechno.

Poslední zprávu jsme dostali z Dillí. Že prý už startovala dvě letadla směrem na Káthmándú a abychom čekali. Tak jsme čekali.

Skoro dva dny, Alenko! Pane bože - to byly nejdelší dny v mém životě ... Všechno sice probíhalo přísně utajeně u nás i tam v Himálaji, ale kdyby se ukázalo, že ..."

"Bjelke" vpadla jsem docela neslušně do řeči, "našli je, nebo ne?"

Gudmundur vysrkl poslední kapičku koňaku ze dna sklenky.

"Ono to není tak jednoduché. V Himálaji je zrovna monzun, průsmyky jsou neschůdné. Čertví jak se ten dopis vůbec dostal do Káthmándú a jak asi dlouho šel. První den nebylo možné pro nízkou oblačnost fotografovat. Teprve druhý den se počasí zlepšilo a jeden z pilotů, jakýsi kapitán Radžid Singh, našel v tom strašlivém a ještě snad ani pořádně nezmapovaném labyrintu něco, co stálo za snímek. Poslali ho zase cestou diplomatického kabelu. Už si na to asi zvykli."

Bjelke se na mne pátravě zadíval, zaštrachal v papírech a pomalu vyndal obdélníček telefota. Vytrhla jsem mu ho z ruky, dívže jsem mu ji, chudákovi, neamputovala. Musela jsem si fotku položit na stůl, tak se mi klepaly ruce. Snímek byl ostrý, jak my profici říkáme, jako žiletka. Pod vysokou, zčásti zasněženou a nějakým ledovcem pokrytou skalní stěnou ležel na boku dopola zavátý Rider. Docela určitě. Přistávací nožičky byly pokroucené, trup zprohýbaný a v jednom místě, kde byly nádrže, jakoby proražený nepravidelným otvorem, kterým by projela přinejmenším pětistunka.

Kolem obrovské masy Rideru bylo na sněhu několik teček - ale podrobnosti jsem už nerozeznávala, protože jsem měla oči plné slz a stouplo mi to všechno někam do hrdla a dusilo a škrtilo. Taktak jsem ze sebe stačila vymáčkout

"Jsou ... jsou ... živi, Bjelke?"

Bjelke napůl vstal z křesla a taky vypadal, jako by mu bylo do breku.

"Jsou, Alenko. Před několika hodinami jim kapitán Singh shodil první zásoby a vysílačku. Alespoň doufám. Bylo to v programu. A dnes v noci dostaly zprávy noviny. Ráno byste si to asi sama přečetla, a tak jsem raději přijel ..."

"Ale proč jste mi říkal o zklamání a o nadějích ... co se stalo?"

"Nic, Alenko! Proto jsem taky přijel. Abyste se to nedozvěděla moc rychle. To víte, jednou už jsem psychiatr ...

Aleno!" vyjekl najednou a vyskočil, ale to už jsem se docela podle předpisu skládala k zemi jako románová naivka,

když se píchne do prstu. Chudák Bjelke mne musel nést celou dlouhatánskou chodbou až k mému pokoji a tam s pomocí rozespálých texaských kovbojů Fultona a Davise křísit vlastní kolínskou vodou. Takže byl nakonec přece jen za to trápení a protahování ztrestaný.

Kapitola 7 - Dr. Bjelke o tom, co se dělo v zákulisí

Děkuji, pane redaktore. Zhruba to skutečně bylo tak, jak paní Alena vyprávěla a jak jsem si zrovna vypočlechl z vašeho magnetofonového záznamu. Nějaké ty nepřesnosti jsou samozřejmě vysvětlitelné rozčilením, za dané situace docela pochopitelným, že? Tak například s těmi burcovanými státníky to ve skutečnosti nebylo tak zlé - můj přítel Lundborg měl totiž hned na počátku celé akce znamenitý nápad obrátit se na orgány spojených národů a Mezinárodního červeného kříže, které udělaly spousty práce za nás. První fotografii Rideru na Khumbu ovšem neudělal kapitán Singh, ale - hádejte, kdo?

Kapitán Singh byl ihned po úspěšném nalezení a zdařilém vzdušném zásobování Rideru povýšen na majora indického letectva. Myslím, že si to plně zaslouží. Všechny odborné listy, včetně naší revue Letectví a kosmonautika (č. 6), konstatovaly, že dosud nikdy nebyly v Himálaji podniknuty lety za tak těžkých povětrnostních podmínek, zejména v okolí masívu Mount Everestu čili Ču-mu-lang-my. Nejvyššího ocenění se majoru Singhovi dostalo i vzhledem k použitému stroji - byl to dosti zastaralý průzkumný letoun Hughes XF-11, sice s vynikající stoupavostí, ale bez přetlakové kabiny, pouze s kyslíkovými dýchacími aparáty pro pilota a pro pozorovatele. Je tedy docela v pořádku, že si major Singh pořídí docela pěknou sbírku vyznamenání nejen indických, ale i všech zúčastněných a ještě několika dalších států.

Pozn. red.

Neuhádnete. Měl jsem se vlastně spíše zeptat: hádejte co. Než totiž nastartovala letadla, napadlo nějakou chytrou hlavu obrátit se na pomoc k ISFM, Mezinárodní meteorologické službě, jestli snad náhodou na snímcích mračných seskupení a bouřkových front, odesílaných do pozemních stanic řetězem družic Tiros, není právě kolem Khumbu, kde už těch mraků tak moc nebývá, něco vidět. Něco, co by přimělo státníky, aby alespoň přestali uvažovat o hloupém vtipu nebo o provokaci a začali brát celou věc vážně.

Ani tohle nebylo bez problémů. Na společnou a důraznou žádost všech států totiž nemají odborníci - letečtí vyhodnocovatelé snímků - k archivům ISFM přístup, aby snad fotografie nebyly zneužity pro vzdušnou špionáž. A meteorologové skvěle rozliší "cumulus" od "stratu" a "nimbu" nebo "cirru" a jak se všechny druhy mračen jmenují, zato na zemi nepoznají, jak se mi jeden z nich přiznal, ani vlastní ústav. Ona to taky na snímcích z té výšky není žádná legrace.

Nakonec se přece jen všechno vyřešilo. Ustředí ISFM ve Washingtonu navštívilo jakoby zdvořilostně několik přymovaných leteckých přidělců, které se podařilo v tak časnou ranní hodinu vytáhnout z postele, a jakoby zdvořilostně jim byla na ukázkou z trezoru donesena čirou náhodou ta nejčerstvější fotografie oblasti Himálaje, pořízená asi před šestnácti hodinami jedním z tirosů, jeden snímek starší, a k nim příslušný počet pořádných zvětšovacích skel. Páni důstojníci si fotografie stejně zdvořilostně, avšak velmi bedlivě prohlédli, řekli si pár slov a odpochovali k dálkopisům. Snímek se zase vrátil do trezoru ISFM. Za půl hodiny byl už tucet rozhodujících vlád informován, že v oblasti ledovce Khumbu je něco, co by tam ve skutečnosti být nemělo, ačkoli ze snímku nelze povahu předmětu určit, a že nedojde patrně k blamáži, když se do toho oficiální místa pustí.

Nu - a zanedlouho se do toho daly všechny tiskové agentury. Redaktore, to byl poprask. Hrozící konflikt mezi Ecuadorem a Kolumbií o kousek hranic kolem Cotopaxi byl pro naprostý nedostatek zájmu odložen. Poprvé v dějinách se nekonaly tradiční dostihy v Liverpoolu, protože se na závodiště dostavili jenom bookmakeři, a to ještě ne všichni. Diváci byli raději doma u televizorů a čekali na další zprávy a přenosy.

Náš ústav má, to se ví, předplaceny všechny výstřižky světového tisku, týkající se problémů meziplanetární komunikace a ovšem taky expedice Rideru. Až do dne, kdy se zničehonic objevil pod Pumori na ledovci Khumbu, to celkem šlo, i když naši dokumentátoři pořád nadávali, že mikrofilmové oddělení nestačí - ale pak nám zato začaly chodit denně ne metráky, ale tuny novin a časopisů z celého světa. Rozpočet ústavu byl rázem v troskách a naše možnosti taky. Nakonec jsme kapitulovali a omezili archivované výstřižky jenom na pár hlavních deníků. Největší radost z toho měl pan Pederssen, majitel papírny, nebo spíše papírníčky v Borgarnesu, kam se nakonec dostane každý kousek starého papíru z Islandu.

Vážení čtenáři možná nevědí, že Island vydává v poměru k počtu obyvatelstva nejvíce knih na světě. Protože nemá lesy, tvoří papír jednu z největších dovozních položek. Jako nepatrná náplast na tuto národní bolest je už dlouhá desetiletí považován sběr papíru za svatou povinnost každého Islandana. Pan Pederssen, s nímž jsem se náhodou seznámil prostřednictvím profesora Sörenssena v reykjavickém jachtklubu, si díky tomu nežije špatně; jeho jachta Veverka (pro loď dost zvláštní jméno) vyhrála už několik regat a platí za jednu z nejlepších v celé Skandinávii.

Pozn. red.

Radost jsem měl koneckonců taky já, protože jsem si klidně a nerušeně mohl vybrat z velehor novin, moknoucích na dvoře ústavu, co jsem pro soukromý archiv akce VAI potřeboval. Snad by bylo lépe, kdybyste si dal kávu, pane redaktore, a označil články, které vás zajímají. Nechám je ihned ofotografovat, ono to naše mikrofilmové oddělení snese, a můžete si je vzít hned do Prahy. Nemyslíte?

Moc se mi do toho nechtělo. Po vydání souborů interview Cesta slepých ptáků a Runa rider jsem dostal množství dopisů, v nichž mi čtenáři vytýkali, že si zjednodušuji práci, že je nezajímá to, co už dávno četli v novinách, a že se chtějí dozvědět něco, co dosud uveřejněno nebylo. Snažím se ze všech sil, abych jim vyhověl - proto jsem na cestě za rozhovory, sebranými do Slunečního jezera, projel skoro půl světa. Nemohu ovšem opominout ani přání po naprostu

přesné rekonstrukci událostí - mám zkušenosti, že si na drobné omyly volnějších překladů některých materiálů čtenáři stěžovali dokonce až na prezídiu Čs. akademie věd i jinde.

Zvolil jsem proto kompromis - v několika málo výňatcích světového tisku rychle projdeme sled událostí ihned po objevení Rideru a pak opět předáme slovo přímým účastníkům.

Za poskytnutí obsáhlé dokumentace děkuji dr. Bjelkemu, za velmi pečlivé překlady vděčím zejména pracovníkům překladatelské sekce Pražské informační služby, kteří mi velmi ochotně vyšli vstříc.

Pozn. red.

INDIA-NEWS, DILLÍ (zprávu převzal téměř všechen světový tisk), Káthmándú. Kosmická loď Rider, považovaná odborníky za ztracenou, se objevila!

Jak nám sděluje náš zvláštní dopisovatel, objevila se pohřešovaná kosmická loď Rider, která dorazila před deseti měsíci na Mars a s jejíž čtyřčlennou posádkou bylo vzápětí ztraceno spojení, za nepochopitelných a záhadných okolností na ledovci jedné z nejnepřístupnějších oblastí Himálaje. Loď byla zjištěna jižně od dosud nezlezené hory Pumori na výběžku ledovce Khumbu, severně od šarpské vesnice Lobudže. První zprávu o naprosto neočekávaném nalezení korábu Rider přinesly do hlavního města Káthmándú horské jednotky nepálské armády, dislokované v těchto pohraničních oblastech. (Zde zpráva nesouhlasí se skutečností - pozn. red.)

Po tajném diplomatickém jednání na nejvyšší úrovni zainteresovaných vlád byla do Káthmándú přesunuta dvě průzkumná letadla indické armády. Po doplnění pohonnými hmotami a po technické prohlídce ihned startovala na vojenské letiště v Khotangu, odkud byly v posledních osmačtyřiceti hodinách podniknuty celkem čtyři lety do oblasti Ču-mu-lang-my. Při posledním letu objevil velitel letky a pilot jednoho z letadel, kapitán Radžid Singh, kosmickou loď Rider, ležící na úpatí bezejmenné hory v oblasti ledovce Khumbu.

"Omyl je vyloučen," prohlásil kapitán Singh po návratu na letiště Khotang přítomnému novináři, "byl to Rider a kolem něho byli lidé. Vypadá to na ošklivou havárii se šťastným koncem. Jsem rád, že jsme je našli. Letové podmínky byly příšerné, viditelnost hrozná. Fotografoval jsem Rider z takové blízkosti, jak to jen pro vichřici a ledovce všude kolem šlo. Doufám, že snímky budou přesvědčující."

REUTER : Zpráva o nalezení Rideru vyvolala obrovské vzrušení v celém světě. Davy lidí obléhají redakce novin a kanceláře tiskových agentur. Podle informací našich parlamentních zpravodajů dostávají vlády nejrůznějších zemí první telegramy a dopisy, dožadující se vesměs okamžitého vypravení pomocné výpravy. Sir Hillary oznámil úřadu britského ministerského předsedy na Downing Street telegramem, že je plně k dispozici a ochoten ujmout se její organizace. Z dobře informovaných pramenů se dozvídáme, že jednotky nepálských pohraničních útvarů jsou na cestě k místu havárie a že mohou navázat kontakt s posádkou během několika hodin.

(Tato zpráva z "dobře informovaných pramenů" byla bohužel mylná, jak se vzápětí ukázalo - pozn. red.)

AFP: Major čigrálských Scoutů White, tč. předseda Himalayan Clubu v Dárdžilingu, udělujícího medaile Himálajských tygrů a soustřeďujícího nejlepší evropské, americké i šarpské znalce Himálaje, prohlásil dnes na dotaz našeho zvláštního dopisovatele v Dárdžilingu doslova: "Všechny úvahy o dosažení ledovce Khumbu, kde prý leží kosmická loď Rider - čemuž osobně nevěřím -, před ukončením monzunu jsou naprostou fantazií. Průsmyky na západ od vrcholu Pokalde, kudy by musela záchranná expedice projít k vesnici Lobudže, jsou právě v této roční době ohrožovány lavinami a řícením ledopádů i ledových věží - séraků. Každý znalec Himálaje vám to potvrdí."

Na dotaz, proč pochybuje o zprávách, které přinesl indický letec major Singh, odpověděl major White: "Nevěřím, že by kdokoli mohl od Everestu donést zprávu do Káthmándú v čase tak krátkém, aby byl ještě čas zachránit skupinu lidí, nezvyklých na Himálaj, před horskou nemocí. Ve výšce nad 6 000 metrů se projevuje již po několika dnech a pro neaklimatizované končí tragicky. Věřte mi - mluvím z dvacetileté zkušenosti v Himálaji."

ASSOCIATED PRESS: Koordinátor projektu Rider profesor Tombaugh, který je tč. léčen na Mayo-klinice s příznaky nervového vyčerpání, varuje před mystifikací s údajným nalezením Rideru kdesi v Himálaji. Podle tvrzení profesora Tombaugh, jenž se ihned spojil s výpočtovým střediskem na mysu Kennedy, nemohl Rider za žádných okolností dorazit k Zemi o tři týdny dříve, než bylo v letovém programu plánováno. Neexistuje - prohlásil profesor Tombaugh - žádná trajektorie, umožňující skončit let v této době bez úplného vyčerpání pohonných hmot. Kromě toho nebyl Rider schopen po startu z Marsu a po naplánovaném odhození přistávacího zařízení přistát na pevnině. Nedostatečné zásoby pohonných hmot vylučovaly zbrzdit kosmickou rychlost tak, aby nedošlo k roztříštění Rideru a k jeho úplné zkáze, pokud by se ovšem přistání neuskutečnilo na hladině moře, jak bylo plánováno.

Druhý den

DILLÍ NEWS, AGENTURA INDIA PRESS: Přinášíme snímek, pořízený majorem Singhem při leteckém průzkumu masívu ledovce Khumbu. Na fotografii, jejíž kvalita byla poněkud snížena řádkováním při telefotografickém přenosu, lze zřetelně rozeznat trup a přistávací teleskopické opěry Rideru i několik postav kolem kosmické lodi. Podle vyhodnocovačů jde o pět lidí - ačkoli posádka Rideru byla pouze čtyřčlenná. snad tuto otázku vyřeší spojení s Riderem, k němuž má dojít v nejbližších hodinách. Major Singh hodlá totiž shodit do prostoru přistání - které se podle snímku jeví spíše jako havárie - potraviny a rádiovou stanicí takového dosahu, aby mohla být zachycena nejen letišti v Khotangu a Mamu, ale i rozhlasovými stanicemi Káthmándú, Dárdžiling a Patna.

AFP: Profesor Tombaugh odmítl odpovídat na další otázky novinářů. "Snímek je mystifikace - nemám, co bych k tomu

více dodal," prohlásil. Podobný názor zastává řada kosmických odborníků i konstruktérů Rideru. Jeden z nich, Petrov, který měl letět na Rideru jako druhý pilot, sdělil telefonicky našemu zpravodaji z Bajkonuru: "Kdyby Rider přistál na skále, nenašli bychom z něho nic, vůbec nic. Nebyl by schopen při přistání letět pomaleji než střela z pušky. Nelze vůbec mluvit o možnosti setkat se takhle s pevnou zemí a zůstat živ, dokonce ještě zachránit loď. Nevěřím tomu."

FLYINGSAUCERS REVIEW: Zprávy o přistání Rideru v Himálaji je třeba posuzovat s velkou rezervou. Nedomníváme se, že by po zjištění existence obrovských vzdušných korábů, pohybujících se v těsné blízkosti Marsu a po zřejmém konfliktu s nimi (viz čísla loňského ročníku 6, 7, 8 - v omezeném množství ještě možno objednat v administraci našeho listu), byla jakákoli naděje, že se s Riderem a jeho posádkou ještě setkáme. Navzdory tvrzení o pravém opaku se náš list už od svého založení úzkostlivě vyhýbal jakékoli senzacnosti a přinášel jen dokonale ověřené zprávy, což nám mnozí "ufobijci" nemohou odpustit.

Pokud jsme informováni, nevěří v možnost návratu Rideru ani organizátoři expedice. Varovali jsme vás - kosmické civilizace, daleko převyšující úroveň naší pozemské civilizace, nejsou jen výmyslem a báčorkou. Tragické události kolem Rideru to ukázaly obzvláště jasně.

Poslední zprávu nebylo nutné brát tak docela vážně, vzhledem k poněkud zvláštnímu a výjimečnému charakteru časopisu, ale ostatní vypadaly pro Rider a jeho posádku, řekněme, nevesele. Jistě to muselo působit i na náladu ve Sneffelsu. Zeptal jsem se na to přímo dr. Bjelkeho.

Pozn. red.

Máte úplně pravdu, pane redaktore - jenže tohle doufání-zoufání a zmatky trvaly naštěstí poměrně krátkou dobu. Už asi za čtyřicet osm hodin po objevení Rideru byly na rázný zákaz kosmonautické koordinační komise UNESCO zprávy pro tisk "filtrovány" a zprostředkovávány tiskovým střediskem, zřízeným v Káthmándú, kam ihned odletělo i několik příslušníků "pozemského" štábu projektu Rider. Tiskovým agenturám nezbývalo než uveřejňovat a komentovat oficiální zprávy tiskového střediska, případně kolem Rideru rozvíjet podle schopností chudší nebo bohatší fantazie.

Dělaly obojí - a do třetice ještě zdvihly ohromný pokřik o potlačování svobody informací atd. atd. - znáte to přece, ne? Koordinační komisi ovšem vůbec nešlo o potlačování informací, nýbrž naopak o jejich rychlé zprostředkování, a hlavně o serióznost. Nesmíte zapomínat, že se všechno odehrávalo na hodně horkém - i když ve skutečnosti zledovatěném - kousičku světa a že každý nešikovný krůček, který by rozhořčil, ať už právem nebo neprávem, nějakou zemi v bezprostředním sousedství, Indii, Čínu, Nepál, Sikkim, Bhútán nebo Pákistán, mohl pořádně zkomplikovat situaci. Kapitán Singh startoval z Khotangu dvakrát marně. Nedostal se dál než někam na úroveň vrcholků Ambu Gjabdžen a Ama Dablam, což je přibližně na půli cesty mezi hlavní šarpskou vesnicí Namche Bázárem a místem, kde byl Rider. Prudká monzunová vichřice, mlhy a námraza na náběžných hranách křídel letadla ho donutily vrátit se do Khotangu. Nazítří vzlétl znovu, doprovázen druhým letadlem, pilotovaným nadporučíkem Raóem. Tentokrát byly povětrnostní podmínky příznivější. Dostal se po všelijakých komplikacích - jestli chcete, pane redaktore, mohu vám půjčit U.S. News and World Report, kde potom na pokračování uveřejnil vzpomínky na celou akci - k ledovci Khumbu. Nadporučík Raó, ačkoli ho, tuším, trochu zlobil motor, taky. Raó fotografoval, Singh se snažil strefit do blízkosti Rideru několika balíky, zabalenými pro prosté shzení i opatřenými padáky. V prudké vichřici to nebylo snadné a při rozhovoru s novináři Singh připouštěl, že ani neměl čas moc se dívat kolem sebe. Přece jen však prý viděl kolem Rideru nějaké postavy. Neví přesně, kolik jich mohlo být, snad pět, snad šest - ale možná taky jenom čtyři. Po několika obrazech se Singhovi podařilo shodit na ledovcové pole nedaleko Rideru balík potravin, opatřený barevnou dýmovnicí, krabici s léky a s vitamíny k léčení horské nemoci, čtyři úplné soupravy kyslíkových přístrojů s náhradními bombami a jako hlavní číslo programu krátkovlnnou radiotelefonní vysílačku s velmi jednoduchou obsluhou. Ta se bohužel minula cíle a byla, jak Singh ještě viděl, snesena větrem poměrně hluboko pod Rider na ledovec. Rychle přicházející mlha od Everestu donutila obě letadla k návratu - Singh však pochyboval, že bude posádka Rideru schopná vysílačku z ledovce vyzvednout.

Koordinační středisko se spokojilo stručnou zprávou:

"Dnes v ranních hodinách se podařilo dopravit do oblasti předpokládaného přistání kosmické lodi Rider (typická je velmi opatrná formulace - pozn. red.) zásilku potravin, léků a jiných předmětů, které byly na místě shzeny letadlem majora Singha. Druhé letadlo, jehož pilotem byl nadporučík indického letectva Raó, provedlo další snímkování."

Nic víc, ať si zpravodajové světových agentur, kteří naplnili letadlo z Patny do Káthmándú, obvykle poloprázdné, a přiřítili se po silnici spojující indicky Raksaul s hlavním městem Nepálu, dělali co chtěli a co uměli. Za Singhem a Raóem do Khotangu přirozeně (a k jejich štěstí) nemohli - bylo to přece jen vojenské letiště.

Ačkoli se Singh k možnosti posádky Rideru získal vysílačku, snesenou vichřicí daleko na ledovec, tvářil dost skepticky, přece jen od okamžiku jeho návratu seděly desítky radistů se sluchátky na uších a s přístroji, naladěnými nes vlnu shzené stanice. To není moje básnická představa, pane redaktore! Já jsem náhodou s jedním mládencem z koordinačního výboru mluvil, takže mám zprávy z první ruky.

Dlouhé, hrozně dlouhé hodiny se nedělo vůbec nic - ve sluchátkách to jenom skřípalo a škrtalo, nějaká stanice na blízké frekvenci vysílala big beat a potom názor kosmonautice obzvláště nepřátelských novin z Accry, v němž se tvrdilo, že Rider patrně vůbec neopustil Zemi a že se v Himálaji prostě schovával, aby se pak slavně vrátil, což mu z nějaké technické příčiny nevyšlo (i tuto zprávu jsem díky dr. Kubešovi našel - uveřejnily ji ghanské Atlantic News v čísle 275), když se konečně v 0014 hodin ozvalo ve sluchátkách zachrastění, zaklepání na mikrofon a pak chraptivý, unavený a přerývaný hlas, který se chvílemi ztrácel a deformoval téměř k nesrozumitelnosti. Rázem byly v činnosti magnetofony - můžete si sám poslechnout. Je to, redaktore ... otřesené..."

Doktor Bjelke chvíli hledal v řádce krabiček s magnetofonovými páskami nad psacím stolem, kupodivu dosti rychle našel tu správnou a zasadil ji do magnetofonu. Po chvíli ticha to zachrastilo, zaklepalo - a my jsme byli přeneseni téměř

o rok nazpět a o půl zeměkoule daleko.

"... attention, here is Rider, the spacecraft Rider ... do ... you ... hear me ... people? Vnimanje ... vnimanje ... govorit kosmičeskij karablj Riděr ... kosmičeskij korablj Riděr... slyšitě meňja... vyslyšitě meňja ...?"

Ozvalo se klapnutí stanice, nastavované z vysílání na příjem, okamžik ticha a pak změt' rozčilených hlasů, hovořících, křičících a štěbetajících asi pět jazyky. To se přihlásili rozčilení radisté. Jeden hlas však vynikl a rázem utišil zmatek:

"Ticho, prosím! Silence, please! Don't chatter! Stop talking! Na vysílání vedoucí koordinačního střediska Struve.

Hovor vedu pouze já! Haló, Rider, slyšíme vás! Jsme šťastni, že jsme s vámi navázali spojení. Podejte zprávu o své situaci a o svých požadavcích. Učiníme vše, abyste byli co nejdříve mezi námi. Končím. Přepínám na poslech."

"Haló, Struve, buď zdráv ... tady ... Kameník ... Je nám zle ... nemáme léky ... zásilka nestačí ... jsou tu čtyři muži z Ottarovy kolonie ... samá bronchopneumonie ... pošlete hlavně antibiotika ... a kyslík ... další přístroje a bomby ... hrozně mrzíme ... Vyšlete k nám skupinu ... oni ... nemohou dolů ... příliš vysoký atmosférický tlak ... něco jako kesonová nemoc ... doručitel našeho dopisu už zemřel ... Struve ... pospěšte si ... přepínám ..."

"Haló, Rider, rozuměli jsme, ihned vám všechno žádané pošleme. Držte se, Jiří, musíte to vydržet! Vyrozumíme ihned vaše rodiny. Záchránná výprava bude uskutečněna co nejdříve. Pokusíme se nasadit vrtulníky. Můžeš ještě mluvit? Přepínám."

"Ano ... stručně, prosím tě ... mám horečku ... strašně vyčerpaný ..."

"Rozumím, Jiří. Podej zprávu o stavu posádky - po potvrzení přerušuji vysílání na osm hodin. Přesně v 2000 se ozve. Potvrď příjem. Přepínám."

"Rozumím ... v dvacet nula nula se ozve ... Ivan ... Maximič ... Ostapenko ... zahynul smrtí ... hrdinů ... Fred Sinton ... zůstal na Marsu ... Jsme tu z posádky dva ... jenom dva, Struve ... Mac Laughin a já ... a meleme z posledního ... Přepínám ..."

"Rozumím, Jiří ...," Struve chvíli mlčel, jako by ho něco škrtilo, "rozumím. Spolehni se na nás. Uděláme..., " zase se odmlčel, "uděláme všechno. Končím, Jiří. Celý svět je na vás hrdý."

Hlasy utichly, kotouč se tiše otáčel, až jeho červený ocásek vyběhl z drážky. Doktor Bjelke zastavil magnetofon. Víte, redaktore, že se nikdo z novinářů, kterým byl tenhle záznam přehrán, neodvážil ani špitnout, ačkoli přímo praskali, jak byli nabiti otázkami? Ani se tomu zvlášť moc nedivím ...

Druhý den vysílaly tenhle záznam všechny světové rozhlasové stanice. Telegrafy a telefony zase drnčely. Navzdory majoru Whiteovi z Himalayan Clubu se na přímý pokyn nepálské královské vlády a indického parlamentu začala v Dárdžilingu ještě týž den formovat nejsilnější a nej kvalifikovanější skupina "horských tygrů", jaká se kdy vydala do Himálaje. Vedle mladých odvážlivců i staří, už hodně opelichaní "tygři".

Zkušenost a sláva nahradila, co léta vzala: Tenzing Norgay, Ank Tharke, Dava Thondup, Ang Cchering, Phu Tharke a další, jejichž jména jsou ve všech alpinistických klubech světa vyslovována s posvátnou úctou.

A ze všech stran se slétali do Káthmándú členové výpravy, jejímž úkolem bylo poprvé v historii Himálaje probít se průsmyky v nejnevhodnější době roku, zajišťovat tyl horolezecké skupiny, připravovat zdravotnické zabezpečení a ještě asi deset tisíc jiných věcí.

Ten den jsme už, pane redaktore, nebyli na Islandu. Ani já, ani Leif Thorgunn, ani paní Alena. Seděli jsme vedle sebe na třech sedadlech TU-114 linky Moskva-Kalkata, odkud bylo letecké spojení na Patnu a dál na Káthmándú. Leif prohlásil, že se do prvního letadla dostane, i kdyby si měl cestu prostřílet. Nebylo to třeba. Rider měl na celém světě zelenou, smím-li to tak říci - a stačilo se jen zmínit o tom, kdo jsme a co chceme, aby se všechny dveře otevřely. I toho tučka.

Trochu jsme se zase vrátili k samému začátku historie Cesty slepých ptáků ... Pamatujete se ještě, jak nás, totiž mě a Jyrryho, šla paní Alena s Leifem hledat do kráteru Sneffelsu a tahat z maléru? Ted' jsme pro změnu šli všichni tři pro Jyrryho a taky trochu dál, ale to nevadilo. Najednou se nám všem zdálo, že se vůbec nic nezměnilo, že se jenom vrátil čas. že všechno zůstalo stejné. Leifova stará větrovka, vyrudlý batoh, přes protesty letušky uložený pod sedadlo, i ta stará okousaná lulka. A hlavně odhodlání něco udělat, redaktore, ať se třeba zboří svět. To bylo, myslím, to hlavní.

Kapitola 8 - Doktor Kameník o prvních hodinách

Vy jste, redaktore, jako pojišťovací agent. Jaktěživ se vás nezabavím, a když už jsem vám jednou před lety naivně podal prst, tak je se mnou definitivní konec, vidíte?

Nechcete si raději počkat na Předběžný soupis materiálů expedice Rider? Vyjde asi tak za půl roku tady u nás a má poctivých tisíc stránek ve čtyřech svazcích ...

No nic - to víte, že vám tu poslední knížku o akci VAI nezkazím. Posad'te se a jdeme na věc.

Jak vidím, měl bych začít druhým dnem na Marsu. Zpráva, která byla na Zemi zachycená, je značně kusá, a pokud se pamatuji na její skutečné znění - jakože se na něj nepamatuju skoro vůbec, ještě ke všemu tu a tam zkreslená. Ale nic nevadí. Tady (doktor Kameník vytáhl z kapsy tlustý diář s odřbanými rohy a nápisem SPOFA na plastických deskách - pozn. red.) mám bojový deník. Bude nás vést jako pan Všudybyl v Komenského Labyrintu.

Kdepak ... aha! Tak tedy ten den začaly mimořádky, abych použil vojenského termínu., to máte ostatně i v zachyceném radiogramu. V 1000 jsme se s Ivanem Maximičem s krajní nechutí zase navlékli do skafandrů a vydali se na první průzkum, zatím s velmi skromným úkolem jenom se tak trochu poohlédnout v roští, obklopujícím Rider, přinést ho kousek na ukázkou a k rozboru a nejspozději za hodinu být zase zpátky doma. Jestli se totiž dá kabině meziplanetární lodi říkat domov - v dané situaci asi ano. Vzorky atmosféry jsme už měli - vypadala docela slušně, asi jako na Zemi ve výšce kolem 8000 metrů, což by ještě jakžtakž ušlo a při občasném dýchnutí kyslíku mělo stačit k životu. Tím spíše, že snížená gravitace ulehčovala pohyb a člověk se tu tolik nezdýchchal. První výpravu jsme ovšem přesto podnikli ve skafandrech. Na moje výslovné doporučení, prosím! Víte, já nemám rád zbytečné frajeřinky, a dokud jsme určitě nevěděli, s jakými

baktériemi budeme mít čest se seznámit a co to vlastně jsou ty vůně, kterými je atmosféra Marsu říznutá, nechtěl jsem nic riskovat.

Přesně v určenou dobu jsme už s Ivanem Maximičem odšroubovali asi milión matic kolem bezpečnostního krytu na vstupu do kabiny Rideru a čekali, až si Fred a Mac utěsní přilby. Dívali se na nás závistivě. Jak jsme se na ně dívali my, nemohli zjistit - naše skafandry, určené pro pohyb mimo kabinu, byly totiž docela jiné než ty "cestovní", lehčí, vzdušnější a taky s tmavým krytem přilby jako ochrany proti ultrafialovým paprskům. Na Marsu je jich díky řídké atmosféře rozhodně víc než na Zemi. Tak jsem na Mac Maca vyplázl jazyk docela bez rizika. Vzali jsme si s sebou pár zkumavek na odběr vzorků a pro jistotu přes rameno škorpiony, maličké samopaly made in ČSSR. Jenom to "made in" mě s nimi, editore, smířilo. Jinak jsem, jak víte, válečný antitalent. I tu rachejtli pod Sneffelsem musel odpálit Bjelke.

Dveře se odklopily. slyšeli jsme docela zřetelně, jak hustší vzduch z kabiny se sykotem unikl ven. Ivan Maximič vytáhl ze skrytého šuplíku u stropu kabiny visutou lávku, vlastně spíš trochu tvarované a asi metr a čtvrt dlouhé nic, připomínající lyžařský výtah, na němž se stavitelé rozhodli ušetřit co nejvíce surovin. Od sedačky se ke stropu táhla dvě ocelová lana k navijáku, obsluhovanému dvěma knoflíky na boku plastického prkynka.

Zmáčkli jsme se s Ivanem Maximičem na to nic a odstrčili se do prázdná před otevřený vstup rakety. Naviják začal popouštět lano a my pomalu klesali podle boku Rideru, poznamenaného žárem a tu a tam přece jen i setkáním s mikrometeority. Už nebyl hladký jako zrcadlo - připomínal spíš kastrol po kratším, ale vydatném kuchyňském používání. Pod nohama se nám v prachovém oparu, dovolujícím pohled sotva na pár set metrů, houpala spleť nitek, špagátek a vlásků podivně červenohnědé barvy, přecházející v některých místech trochu do zelena. Vlákna nebyla jen tak halabala smotána, v jejich distribuci byla nejspíš jakási pravidelnost a zákon, jenže tak složitý, že jsme ho nebyli schopni na první pohled odhalit. Ivan Maximič spustil sedátko, na němž jsme se kývali nad šedesátimetrovou propastí, až k vláknům - podvědomě jsem pokrčil nohy, abych se do nich nezapletl - a opatrně se jich dotkl špičkou boty. Na rozdíl od pořádných fantastických románů se nestalo vůbec nic. Vlákna ho nepopadla za nohu, nesmrkla se - zkrátka chovala se docela jako obyčejné špagátky. Měli jsme ostatně štěstí. Vegetace, smím-li tomu tak říkat, přiléhala k trupu Rideru právě jen tam, kde jsme se spouštěli. Všude okolo byla plameny brzdících trysek spálená a rozpadla se v hromady černohnědých cárů, proháněných větrem sem a tam.

Jako další číslo programu se Ivan Maximič pokusil prudkým kopnutím přetřhnout nejslabší vlákno, které měl zrovna na dosah. Málem spadl ze sedačky. Byl by spadl docela určitě, kdybychom nebyli oba zajištěni ochrannými pásy. Vlákno totiž nepovolilo.

"Vidíš to?" ozvalo se v reproduktoru radiotelefonu, vestavěného v mě přilbě. "Je to, potvora, tuhé a pružné jako drát. Vlastně spíš jako guma. Zkusím to přefíznout."

Ostapenko vytáhl z pochvy u pasu dlouhý nůž. Na Zemi nám byl doporučen jako náramně potřebný nástroj i zbraň, ačkoli vypadal dokonale "nekosmicky" a hodil by se spíš za pas Old Shatterhanda než kosmonauta. Z vlastní zkušenosti jsem věděl, že je ostrý jako břitva - jednou jsem si s ním v kabině z dlouhé chvíle hrál a pořádně jsem se šmíkl do palce. Ivan Maximič popadl šlahoun a šmídlal a šmídlal. Hrozně dlouho trvalo, než konečně vlákno, silné sotva jako sirka, přefízl.

"Fuj," ulevil si, "doufám, že tu všechno není z tak solidního materiálu."

"Co tam máte, chlapi?" zajímal se z kabiny Mac Mac Mac. "To nemůžete vysílat pořádnou reportáž z prvního sestupu na Mars? Ukoušeme se tu zvědavosti."

"Tak se ukousejte," na to Ostapenko, "a hlavně nám nemluvte do pásma. Smíte jenom poslouchat!"

"No, no!" slyšel jsem zabrumlat Mac McLaughina. Nakonec přece jenom disciplinovaně zmlkl.

Z přefíznutých konců vlákna netekla žádná míza, žádná šťáva. Zůstaly naprosto suché, s válcovitou dutinkou uvnitř. Byla to vlastně spíš trubička. Ivan Maximič oddaně šmídlal ještě jednou o kousek dál, aby část trubičky odřízl. Když se mu to podařilo, stočil jsem ji do jedné ze zkumavek. Kladla odpor, jako by byla opravdu z gumy, a měla snahu se narovnat.

"Doufám, že ty pavučiny nejsou až k zemi," vrčel Ostapenko, "nevím, jak bychom se vůbec tím houštím prodrali ... " Zamanipuloval knoflíkem, řídícím naviják. Lavička zase začala klesat. Odstrkovali jsme vlákna rukama i nohama, abychom se dostali o nějaký ten metr níže. Bylo to, editore, stále obtížnější. Ty zatracené šlahouny za chvíli už nebyly jako nitka nebo sirka, ale jako palec a nakonec jako ruka. Naštěstí jich zato bylo pořád méně a méně a najednou jsme se ocitli asi deset metrů nad zemí v docela volném prostoru, v oceánu červenohnědého světla, které sem dolů pronikalo spleť šlahounů nad námi jako nějakým obzvláště moderním stínítkem na lampu. "Snad ty provázky nevisí jen tak ve vzduchu, Ivane Maximiči?" řekl jsem překvapeně a taky trochu, abych se slyšel. Vypadalo to tady jako na scéně strašidelné pohádky v loutkovém divadle. Znáte ty dekorace "s dračí slují", ne?

"Asi nevisí, Georgiji," mnil Ostapenko, "hned se to dozvíme."

Sestup sedačky se podstatně zrychlil, až jsem měl strach, že se něco pošpatnilo se řízením, ale nakonec jsme se těsně nad zemí přece jen plavně zarazili. Rozepjali jsme si pásy. Úmyslně jsem zůstal sedět a dával pozor, abych se ani špičkou boty nedotkl červenané houbovitě vrstvy pod námi. Ivan Maximič je vedoucím výpravy, ať tedy vstoupí na Mars jako první člověk! řekl jsem si. Stejnou myšlenku asi měl i Ostapenko, jenže ten zase dával přednost mně ...

"Děláme si zbytečné starosti, Georgiji," zasmál se Ivan Maximič a já jeho smích slyšel v radiotelefonu, ačkoli jsem mu neviděl tmavým průzorem do obličeje, "my totiž vůbec nejsme první lidé na Marsu. Přišli jsme, kamaráde, o hezkých pár set let pozdě. Tak jaképak ohledy, ne? Jdeme - ale opatrně! Vypadá to tu trochu jako bažina. Drž se zatím sedačky."

Sestoupili jsme oba současně. Nohy se nám zabořily po kotníky do měkké vrstvy a kolem bot se zdvihla mohutná oblaka červeného prachu. Vypadalo to, jako kdybychom šlápli do pýchavky. Prach byl jemný, rozplýval se do obláček a v bezvětrí, které pod vláknitou klenbou panovalo díky snížené gravitaci, nápadně pomalu sedal dolů. Jedinou

bezpečnou a solidní věcí tu byly tři široce rozkročené teleskopické pracky a kus trupu Rideru s tryskami, v horní třetině přetátý hladinou hnědočervené vegetace.

Teprve teď jsme na vlastní kůži zažili pocit poloviční gravitace – jenže na rozdíl od knížek jsme se necítili nijak zvlášť lehčí, naopak, po dlouhých měsících stavu beztlíže jsme si připadali hrozně těžkopádní a slabí – ale to už jsem vám, tuším, jednou říkal, že?

Nemohl jsem si pomoci - a namouduši, že nejsem ani pověřivý, ani nijak zvlášť velká bábovka, redaktore..., ale měl jsem pocit, že se na nás někdo pod tou klenbou, která nám jakýmsi nepochopitelným a přírodním zákonům odporujícím způsobem visela nad hlavami, pořád dívá. Znáte ten pocit? Udělal jsem pár kroků na půdě, povolující pod botou, s hlavou zvrácenou v přílbě nahoru. Asi tak, jako když jsme s Josém a Hertwigem putovali z letiště do Philadelphie a dávali pozor na jaguatiriky. Moje pozorovatelská píle byla nakonec po zásluze odměněna. Těsně pod nejsilnějšími přesně válcovými trubicemi se něco kmitlo. Pohyb byl tak rychlý, že jsem ho sotva registroval. O kus dále zase. A zase. "Hej Ivane Maximiči," zašeptal jsem, jako kdyby mohl zvuk radiotelefonu ty ohromně rychlé věci vyrušit a poplašit, "copak nám to poletuje nad hlavou?"

Ostapenko se zastavil a chvíli koukal. Tu a tam se pohyb opakoval. Vypadalo to, jako by někdo vystřeloval z praku koule, veliké asi jako kopací míč, které ohromně rychle vletly mezi rozsychatou spleť červenohnědých lan a ztratily se tam. Pořídil jsem jen tak naslepo několik snímků.

"Kdopak ví?" řekl konečně filozoficky Ostapenko, "mohou to být nějaká semena nebo jaký čert. Byl bych moc rád, kdyby to byly ukázky místní fauny. Pokud se ovšem nestrefí do nás."

"Proč bys byl rád?" zeptal jsem se nechápavě.

"Protože věřím, že Mars je celkem dost hustě obydlený a v tom případě by se měl život vecpat všude. Jako na Zemi. Do moře, na souš, do vzduchu, do hlíny - zkrátka všude. Ale teď pojďme - jsme pryč už skoro půl hodiny. Zkusíme to pár set kroků třeba tudy, rovnou za nosem. Vrátime se docela snadno po stopách."

Opravdu - naše boty zanechávaly v drolivé a prašné půdě hluboké otisky. První stopy člověka na Marsu. Nebo snad ne?

Vláknitá a šlahounovitá klenba se ani nepřibližovala, ani nevzdalovala. Visela nad námi jako baldachýn, z něhož tu a tam vystřelila lesknoucí se koule.

Asi po padesáti krocích se před námi v červenaném přítmí počaly rýsovat obrysy něčeho, co vypadalo jako válcová cisterna na naftu – blýskalo se to jako kov mastně a bělavě.

"Myslím, že přicházíme k vysvětlení záhady, jak je tohle ...," Ivan Maximič ukázal krátkou hlavní samopalů nad hlavu, " ... podepřeno nebo zavěšeno."

Za chvíli jsme byli na místě. Trochu se rozsvětlo, protože tady nad námi nebyla spleť celého sortimentu nejrůznějších tloušťek šlahounů, ale jen ty nejsilnější, mezi nimiž prosvítalo narůžovělé nebe. Mocné válce, silné jako pořádné a dobře živé lidské tělo, se sbíhaly ze všech stran jako skoro dokonale pravidelná hvězdice ke stříbřitému válcí ideálního tvaru a jemně zrnitého povrchu.

"Slyšíš?" řekl jsem po chvíli Ostapenkovi a přiložil jsem zevní mikrofon ke stěně válce.

Ivan Maximič následoval mého příkladu a kývl, což je ve skafandru vyžadujícím spíše předklonění nejpádňější důkaz mlčenlivosti a málomluvnosti.

Ve stříbrném válcí se ozýval rytmický šum, jako rychlé oddychování - ne, to není dobře řečeno - spíš jako zvuk pístu. Tam a sem, sem a tam, takové všš, vhum, všš, vhum a pořád dokola.

Ostapenko měl už zase v ruce tu svou kudlu a chystal se zřejmě zkusit pevnost stěny válce. Chtěl jsem se ho zeptat, jestli náhodou nechce vyřýt srdíčko nebo naše monogramy, ale než jsem mohl svůj důmyslný žert uplatnit, rozmáchl se a bodl. Veden analogií s nezmarným šlahounkem, který před chvílí pižlal při našem sestupu, použil vší síly. Nůž zaletěl skoro bez odporu až po čepel do stěny. Ukázalo se, že se "strom" dá docela snadno krájet, asi jako slabý hliníkový plech, jenže jakmile jsme kousek "kůry" odklopili, vyvalilo se mračno červenavého prachu, k nerozeznání podobného tomu, který jsme vířili každým krokem, a fouklo nám právě na přílby skafandrů, takže jsme byli na chvíli úplně oslepeni. Ze vzdálenosti několika kroků jsme mlčky sledovali, jak prach z díry, vyfúknuté Ostapenkovým nožem, vyfukuje ve stejném rytmu, v jakém se válec ozýval. Vypadalo to skoro, jako by válec dýchal.

Ostapenko pokrčil rameny, dotápal v oblacích prachu k místu svého činu a přihnul plech nebo kůru nebo slupku nebo co to vlastně bylo zase zpátky, takže štěrbinami vyřázely jenom sotva znatelné obláčky.

Chvilí jsme se na to puf - puf - puf dívali. Bylo jasné, že se nedozvíme nic více než dosud. Chtěli jsme už zase vykročit, když mne Ivan Maximič popadl za rameno a ukázal zase samopalem nahoru. Tam, kde před chvílí vylétl jenom tu a tam lesklý míč, bylo úplně rojení. Desítky a stovky kulovitých těles stříhbitě proletovaly kolem ústředního podpěrného sloupu, můžeme-li tak nějak stříbřitému válcí říkat, mihaly se jedno přes druhé a zase mizely v šeru mezi spleť šlahounů. Bez zvuku. Naše mikrofony neregistrovaly ani hlásek, ovšem kromě tlumeného puf - puf - puf od proříznuté slupky sloupu.

"Vidíš?" tiskl mi rameno Ivan Maximič. "Létají v obloucích. Zahýbají kolem toho pilíře. Nejsou to semena. Mají vlastní pohyb a orientují se. Jsou živé ..."

Frekvence poletujících koulí rychle slábla. V několika desítkách vteřin se zase všechno uklidnilo. Jen tu a tam prostřelil prudký pohyb pološero. Podvědomě jsem se obrátil ke stříbrnému pilíři. Puf - puf - puf už docela ustalo, řez zmizel. Zblízka bylo vidět jen sotva patrnou rýhu na povrchu sloupu, jako dávno zhojenou jizvu po operaci.

"Regeneruje to, Ivane Maximiči. A ztraceně rychle! Jako v pohádce o živé vodě. Jenže ani živá voda si netroufla vykurýrovat plech."

"Takže to asi nebude plech," prohlásil Ostapenko. "Měli jsme si vzorek vzít; teď už ale raději nebudeme ty koule plašit. Pojď ještě kousek, Georgiji. Zdá se mi, že se před námi trochu rozsvěcuje."

Pomalů, opatrně a svízelně jsme se brodili prachem dál, zanechávající za sebou dvojité růženec stop. Nesmějte se mi, redaktore, ale ohlížel jsem se po nich a byl jsem docela pyšný. Ne na sebe. Na lidi. A tady jsou naše stopy. A tady jdeme pod hroznou a neznámou a pravděpodobně nepřátelskou klenbou - ale jdeme...

Já vím - už přestanu s lyrikou. Vy nechcete román, ale reportáž. Minuli jsme ještě tři stříbrné sloupky - jeden byl od druhého dobrých dvě stě metrů. Pevnost těch šlahounů a vláken musela být přímo obrovská, rozhodně větší než třeba předpjatého betonu. Potom se před námi opravdu roztáhl a my stáli na samém okraji ostře končící klenby. Před námi vířil červenohnědý prach v drobných smršticích a na zem dopadal stálý déšť kaménků a hrudek, ale k nám doléhaly jen občasné závany. Propletená klenba nás chránila.

Občas se prachová vrstva protrhla a otevřela pohled do kraje pod námi. Zdálo se, že jsme byli na jakémsi návrší, lépe řečeno na úpatí hor obklopujících nížinu, klesající před námi zbrzděným reliéfem půdy stále dál a hlouběji, až se ztratila v oblacích prachu a snad i par, vystupujících jako z čarodějných kotle. Ve vzdálenosti asi dvou set metrů vyčnívala z úplně rovné, svažující se plochy jakási kupa sotva dva či tři metry vysoká, zpola zavátá prachem a pískem. Jeho vrcholek byl podivně členitý, jako z trámů nebo zkroucených plechů. Oba jsme si toho všimli.

"Ivane Maximiči - jsme skoro pětáctýřet minut mimo Rider ...," ozval jsem se taky jednou já.

"Zajišťuj mě, Georgiji!" odpověděl zcela nenáležitě Ostapenko, sevřel malíčky samopal v dlaní a pustil se dlouhými skoky, které umožňovala právě jen gravitace Marsu, ke kopečku. Hned po několika metrech se ho zmocnily větrné víry, bylo vidět, jak jím smýkají, od přílby mu odskakovaly kaménky a hrudky jako kroupy od okenní římsy. Chvilími úplně zmizel v oblacích prachu. Pak jsem ho uviděl rozkročeného na vrcholku pahorku, jak oběma rukama něco rve ze země. Vrátil se skloněný pod tíhou toho břemene a v reproduktoru přílby jsem docela zřetelně slyšel jeho sípavý dech.

"Nějaké trosky ... umělá hmota nebo co. Podíváme se později. Teď jdeme zpátky, Georgiji ... Zkus to spojit se s Riderem."

Zkusil jsem - marně. Rider neodpovídal. Docházeli jsme už skoro až k teleskopickým opěrám, když se konečně ve sluchátkách začalo ozývat vzdálené volání Mac McLaughina, který zřejmě nevydržel, ačkoli do smluvené hodiny zbývaly dvě nebo tři minuty.

"Nech toho, Macu ...," hekl Ivan Maximič, "vzbouříš půl Marsu. Už jdeme."

Zase jsme se stěsnali na lavičku visutého výtahu, zase jsme se proplétali sítí šlahounů a vláken, tentokrát obtížněji, protože Ostapenkův poklad vypadal zhruba jako vrtule, byl hrozně neskladný a překážel s rafinovanou důsledností a vynalézavostí. Oddechli jsme si, teprve když se lavička vyhoupla nad poslední vrstvy skoro pavučinkově tenkých vláken a donesla nás ke vchodu Rideru. Jako v kouzelném zámku - nebo v nekouzelných výtazích s fotobuňkou - se před námi otevřel. Po nezbytné sterilizaci skafandrů i přinesené kořisti ultrafialovým světlem jsme si s úlevou sundali přílby.

"Co jsi tak řádl?" zeptal jsem se Mac McLaughina. "Copak jsme malé děti?"

"Víte ...," hrál si Mac soustředěně s tužkou, "... my jsme totiž zatím viděli nějaké místní letecké manévry. A taky nás zase mají na lokátorech. Hele ...," vytáhl z kapsy zmuchlanou pásku, ježící se nepravidelnými výhony, které přecházely v pravidelnou, trochu zvlněnou křivku, neklamné znamení radarového paprsku.

Fred Sinton si neúčastně něco poznamenával do notýsku.

"Tak o co vlastně jde, co se stalo? Dozvíme se to konečně?" řekl trochu podrážděně Ivan Maximič.

"No - celkem nic, šéfe. Mezi těmi perleťovými mraky jsme zahlédli deskovité těleso. Velikost ani barvu nebylo možno určit, ale bylo to jako hrom. . ."

"Jako vrata by bylo semiologicky vhodnější, ale stejně nepřesné přirovnání," vmísil se neočekávaně Sinton. "Dohodli jsme se s Macem, že létající disk, který nás tu okukoval, měl několik set metrů v průměru. Promiňte, že jsem rušil ...," a zase se věnoval notýsku.

"Už se zdálo, že zmizí za mrakem - mezera byla poměrně úzká, řekněme dva tři stupně - ale zarazil se."

"Na místě? Okamžitě?"

"Ano. Zřejmě si vyprosil od Pána boha výjimku z principu setrvačnosti. Na to, jak si to hasil, musely v něm být v okamžiku zabrzdění stovky géček."

"A dál?"

"Dál? Dál nic. Oblétl Rider kolem dokola. Asi tak ve vzdálenosti šesti nebo sedmi kilometrů. V některých okamžicích byl sotva vidět. Ono totiž. . ."

"Prach. Já vím," dopověděl Ostapenko. "Povšimli jste si podrobnosti?"

"Tady ...," ozval se zase Fred a poklepal na notýsek, který zřejmě nebyl tak docela bez vztahu k "leteckému dni" kolem Rideru, "velikost - to už jsme probrali - tak tedy k dalším nejistotám. Na horní ploše tvaru kulové úseče lesklý vypouklý výklenek. Pilotní kabina? Otazník. Na obvodu zářící body, pravidelně rozložené. Trysky? Otazník. Za letounem zůstává několik desítek vteřin bělavá stopa, která se větrem rychle rozplývá. Kondenzační pruh? Otazník. Spodní plocha patrně rovná, takže těleso má přibližně tvar ploskovypuklé spojné čočky. Pod tělesem několik kulových přívěsů spojených pevně s diskem. Jejich průměr je asi jedna desetina průměru celého disku. Nádrže pohonných hmot? Otazník. Stačí? Otazník."

"Zatím ano," ušklíbl se Ivan Maximič. "Co naše radary?"

"Na ty jsme nekoukali," přiznal Mac, "dali jsme přednost starým dobrým očím. Ale můžeme se podívat na záznam panoramatického radaru. Něco by tam mělo být."

Já to zkrátím, redaktore, ano? Nebylo tam nic. Jako by kolem Rideru nebrousila placka velikostí předpisového fotbalového stadiónu, ale duch. No, a protože jsme na duchy nevěřili, Mac s Fredem nevypadali na čerstvě potřeštěné a alkohol se na Rideru vyskytoval pouze v nádržích pohonných hmot, a byl tudíž zcela nepřístupný, museli jsme vzít na vědomí, že konstruktéři létajícího talíře znají nějaký fortel proti radarům, rozhodně lepší než naše pozemské staniolové

pentličky, koutové odrážače, klamné cíle, a jak se všechny ty vojenské vymyšlenosti jmenují. Pro radar prostě jejich mašiny neexistují.

Tím je vysvětlena hromada věcí, redaktore! Že je tvar disku pro kosmickou loď náramně vhodný, to jsme věděli už dávno. Rotací se zamezí kolébání a účinnost brzdění je při tomhle tvaru největší - jenže na Zemi nikdo zprávám o létajících talířích nevěřil především proto, že je - až na vzácné výjimky - nezachytily radary, vartující dneska už skoro všude a registrující kdejakého vrahce. Bodejť by je taky mohly zachytit!

Nakonec jsme si řekli, že stejně nic nevykouláme a dali jsme se do práce na donesené "kořisti". Ve zprávě odeslané na Zem jsme už kousek napověděli. Ta vzdorovitá nitka byla složena z buněk - základní koncepce se tedy dost podobala pozemské -, jenže ty buňky spolu jednak souvisely četnými můstky, což vysvětlovalo náramnou soudržnost a pevnost, jednak neměly jádro. Vlastně měly, jenže rozptýlené v základní hmotě. To by odpovídalo neobyčejně primitivnímu stupni vývoje a na to zase prales pod námi ani trochu nevypadal. Rozluštili jsme to teprve později: bezjaderné buňky jsou na Marsu docela obvyklé. Je to ochrana před radiací, od kosmických paprsků až k tvrdému záření. Víte, co to je "citlivý objem" buněčného jádra? Ne? Tak si jednou udělejte celé odpoledne čas a já vám to docela zdarma a franko vysvětlím.

Velkorysou nabídku doktora Kameníka jsem dosud nepřijal a spokojil jsem se, což mi, doufám, nebudou čtenáři zazlívát, ujištěním, že buňka s takto uspořádanou jadernou hmotou má daleko větší šanci vzdorovat záření než její protějšek se specializovaným a velmi snadno porušitelným jádrem.

Pozn. red.

Zprohýbaný kus, který Ivan Maximič vytrhl z prachem zasypané spleti trosek - nebo co to vlastně bylo - u okraje našeho pavučinového lesa, ležel zřejmě na místě už hodně dlouho. Ačkoli byl obroušený piskem a prachem, bylo zřetelně vidět, že jde o úlomek tělesa, jehož zevní a vnitřní stěny byly kdysi dokonale hladké - na lomu však byla hmota porézní. Připomínala trochu halabala polymerovanou umělou pryskyřici, ale na to byla zase těžká. Odhadovali jsme specifickou váhu asi tak někde k železu - kovu se to ovšem nepodobalo. Záhada, redaktore!

"Nedovedete si představit tvar tělesa, ze kterého se to ulomilo?" naléhal Ivan Maximič. "Ani ty ne, Macu? To jsi trojnásobný inženýr, člověče? Koukej vrátit diplomy!"

"Já si představím všechno, co chceš," podráb se Mac Mac Mac v zrzavé křtici, spadající mu ladně už skoro až na ramena, "jenže to nepopíšu. Leda v termínech prostorové geometrie a nakonec to bude stejně na draka. Představ si, Ivane, třeba Mart'ana, jak se snaží geometricky vystihnout pozemskou lžičku. Docela obyčejnou lžičku na kompot. Popíše padesát stránek vzorečky a nakonec nebude navzdory všem paraboloidům a hyperboloidům o nic chytřejší a vůbec se nepřiblíží poznání, že se to strká do pusy. Nemyslíš?"

"Nevím," pokrčil rameny Ostapenko, "všeobecně řečeno máš asi pravdu. Jenže nevědět vůbec nic ..."

Fred Sinton se protáhl a zabubnoval prsty na stěnu kabiny. "Nevědět nic je koneckonců docela obvyklý případ při maximalizaci střední hodnoty užitkové funkce, bereme-li v úvahu neúplné znalosti pravděpodobností, ještě ke všemu s nahodilým horizontem ... ! kroužili jsme na něj, redaktore, jako jeleni - ale asi takhle to opravdu po kyberneticku řekl. "Závažnější ovšem je, milý a ctihodný Ivane Maximiči, že naše zvrtné informace jeví známky blokování."

Tomu jsem rozuměl dokonce i já.

"Blokování? Jakého blokování?" vyletěl Ostapenko do uličky mezi lehátky zrovna nad Freda.

"Docela pěkného. Při přiletu jsme přece nezjistili ani stopu po nějaké ionizované vrstvě, odrážející elektromagnetické vlny, a naše a sovětské sondy ostatně taky ne. Teď ale začínáme mít docela pěknou střechu pro celé spektrum. Něco na způsob Heavisideovy vrstvy, jenže to nepropouští vůbec žádné frekvence. Všechno se vrací z výšky asi tak 150 kilometrů. Zatím je ten deštník ještě hodně děravý, ale časem třeba zhoustne."

"Co to má společného s blokováním informací?" pokrčil rameny Ostapenko. "Heavisideova vrstva taky souvisí se střídáním dne a noci a s činností Slunce - to přece ví každé malé dítě. Tady jsme na Marsu. Kdoví co..."

"Jenomže tohle není přírodní úkaz!" vyskočil najednou Mac Mac Mac.

"Nechtěl jsem s tím ještě dnes otravovat, až uvidíme co a jak - ale ten deštník, jak to tady pojmenoval Fred, je jenom přesně mezi námi a Zemí. Pořád. A protože se Mars otáčí, tak ten deštník putuje. Je to určitě výsledek nějakého technického opatření z oblasti elektroniky a to opatření je namířeno proti nám. That's all. Tak, a teď to víš!"

"Teď to vím ...", zabručel Ostapenko, pak se narovnal a usmíval se zrovna tak, jako když Rider stál na boosteru a někde pod námi začaly syčet roznětky raketových motorů. "Tak poslouchejte, chlapci: od tohoto okamžiku vyhlašuji pohotovost prvního stupně. Mac McLaughin okamžitě prohlédne a odkonzervuje zbraně. Ty, Georgiji, připravíš lékárnu, filmy a dávky potravin na tři až pětidenní průzkumnou cestu, na kterou zítra vyrazíme. Fred Sinton zodpovídá za komplexní organizaci průzkumu všemi prostředky. Musíme teď konečně získat podstatně víc poznatků - a bez nahodilého horizontu," dodal s úsměvem. "Dále: jeden z nás bude stále na stráž, ve dne v noci. Našlápní všechny registrační automaty, Macu, i když třeba na nich zatím nejsou ty vaše létající livance vidět ..."

"Jak to 'naše' ...", durdil se Mac Mac Mac.

"První hlídku dneska do půlnoci mám já, od půlnoci do rána mne vystřídá doktor. Všichni ostatní spát. A hned!"

"S chrápacilínem?" zeptal se zdvořile Fred.

"Bez!"

A tak jsme, redaktore, spali. Totiž jak kdo. Já jsem měl od půlnoci hlídku, ale myslím, že moc dobře nespál tak jako tak ani jeden z nás.

Kapitola 9 - Ještě pokračuje (i tentokrát už stručněji) doktor Kameník

Ráno jsme chtěli zkrátka vyrazit, ale to víte, redaktore! Člověk miní, a kdejaká ztracená neočekávanost mění.

Hlídal jsem u průzoru Rideru oblohu, která se tady, na Marsu, nerozsvěcuje pomalu jako třeba u nás - ale s náramnou

iluminací. Kde se vzaly, tu se vzaly, vyšlehnou první paprsky Slunce, schovaného ještě daleko za obzorem, a vypíchnou na černém nebo s hromadou hvězd, které se tu skoro vůbec netřepetají, vysoká perleťová oblaka. Ty mraky odrážejí dolů prapodivný sírový přísvit. Všechno vypadá jako potopené pod vodou, jako v akváriu, ale smím-li chvilku v tomhle přirovnání pokračovat, tak jako v akváriu hodně bídne udržovaném a zařazeném.

První dějství svítání zrovna končilo - pod perletí začaly rudě žhnout nízké červené mraky. Na plášť Rideru zabubnovaly se vzbuzeným ranním větrem kaménky a hrudky, když jsem koutkem oka zahlédl, jak se nad řídicím panelem, kde teď ležely pohozené kusy skafandrů a námořnický pruhovaný Macův náčelník, rozblíkalo červené světlo termoluminiscenčního dozimetru, vlastně jenom válečku z krystalu fluoridu vápenatého, vyhřívaného odporovým drátem. Krystal svítil a mrkal. Intenzita pronikavého záření zřejmě stoupala.

"Poplach!" zařval jsem. "Všichni do skafandrů! Záření!"

Spáči vyskočili a začali se v těsném prostoru jeden druhému co nejvíc plést, přesto však si nakonec navlékli skafandry v docela slušném čase. Výcvik na Zemi přece jen nebyl tak docela k zahození, jenomže o tom jsem nepřemýšlel. Skafandry nás trochu chránily - dozimetry uvnitř přilby zatím nereagovaly, záření tedy bylo pod normou, ale jak dlouho?

"Odkud to jde, Macu?" slyšel jsem v radiotelefonu Ostapenko. Mac už rval z brašny, kterou jsem včera tak pracně sbalil, stíněného geigera. Zřejmě mu vůbec nevadilo, že balíčky ob vazů i koncentrátů a svitky filmů létají po celé kabině. Zapjal vypínač a otočil se na patě s napřaženým indikátorem, jako kdyby si na něco hrál.

"Tady, Ivane. Počkej . . .", popošel ke stěně kabiny ve směru, kde terén od Rideru stoupal. Vstrčil indikační trubici do náprsní kapsy jako plnicí pero a vyhlédl okénkem ven.

"Podejte sem reflektor, honem ... kluci ... tady ... tady něco ... leze ..."

Mac byl zřejmě náramně rozčilen - sotva jsme mu rozuměli.

Ostapenko odbočkou přeskočil lůžko, které mu stálo v cestě a přiložil k průzoru přenosný reflektor. Díval jsem se mu přes rameno a za mnou jukal ještě Fred. Všichni najednou bychom se k okénku tak jako tak nevešli.

Kužel světla prořizl šero, kontrastující s poměrně světlou oblohou, a zarazil se na zvrásněném, členitém povrchu něčeho, co bylo těsně pod oknem, a tudíž asi sedmdesát metrů od země a co tu včera docela určitě nebylo.

Než jsme si uvědomili situaci a než jsme vůbec stačili zareagovat, tak to bradavičnaté něco po anglicku zmizelo. Pohyb jsme nepostrehli - v jednom okamžiku to prostě před oknem bylo, v druhém ne. Jako když se slepí dva kusy trikového filmu. Rozumíte mi, redaktore?

Ivan Maximič přešel reflektorem v širokém oblouku. Vlákna podivného lesa pod námi se kovově zatřpytila, padající prach se rozzářil jako jiskřičky, a v nižších poschodích špagátek vystřelilo pár koulí na všechny strany. Pak se ale kužel zastavil na bleskurychle se pohybujícím oblém tvaru, poskakujícím, ano, doslova a do písmene poskakujícím, těsně nad nejvyššími výhonky lesa na jakýchsi roztřepaných cárech. Trvalo to snad čtvrt, snad půl vteřiny. Rozhodně ne déle. Teď už jsem věděl, co nás vyrušilo, a věděl jsem taky, že dozimetr na stěně má pohov. Skutečně měl.

"Tak tohle znám, Ivane Maximiči," prohlásil jsem nejhlostejnějším hlasem, jaký jsem dokázal naladit, "to je docela obyčejná černá chobotnice. Viděl jsem její sestřenici pod Sneffelsem. Občas si svítí rentgenovými paprsky. Má to v rodině, zrovna jako vysoké napětí. Ale jinak je to docela neškodné stvořeníčko. Ještě jsme se ani s Borglandem nedohodli, jestli je to mašina nebo živočich."

Mac Mac Mac předstíral odplivnutí - opravdové odplivnutí v přilbě skafandru by se vymstilo na autorovi.

"Pěkně děkuju za takové stvořeníčko ... Máš ty ale pitomé kamarádsoty!" Na tak nízké obvinění jsem samozřejmě ani neodpověděl.

"O černé chobotnici toho víme dost," řekl Ivan Maximič, "ani se nemusíme přehrabovat v mikrofilmovém archívu.

Především můžeme mít za to, že jsme sledováni. Napřed radarové paprsky a teď tahle ranní návštěva s budíčkem ...

Považuji za nutné ihned zahájit akce. Už proto, abychom měli první kontakt za sebou. Co tomu říkáš, Frede?"

"Souhlasím!" odpověděl bez váhání sémantik. "Psychologicky vzato - a tohle by mělo platit asi obecně, nejen pro lidi - nevědomost je prvním krokem ke strachu. Jako druhý krok následuje buď útěk, nebo naopak útok. Obojí by byl špatný začátek."

"Dobrá - rozhodnuto! Dnes zůstaneme s doktorem v kabině. Mac s Fredem půjdou po našich stopách až k okraji lesa a umístí tam rádiový maják. Pak se ihned vrátí. Je to výslovný rozkaz, Macu - žádné výzkumy! Můžete se leda potěšit.

těmi hezkými koulemi, co létají nad hlavou. Zahájení akce v 1000. Jakmile se vrátíte, vyrazíme všichni."

"Všichni? Nikdo nezůstane v Rideru na stráži?" vyhrkl jsem.

"Ne. Nebyl by tu nic platný a rozdělení skupiny by jenom komplikovalo celou záležitost."

"A proč umístíme rádiový maják zrovna na kraj našeho lesíčka, Ivane?" zeptal se Mac McLaughin. "Mohli bychom ho přece vytáhnout na špičku Rideru. Slyšitelnost by se patrně zlepšila a dosah zvětšil."

"To jistě," kývl Ostapenko, "ale pod těmi špagáty bude zato chráněný proti nárazům kamenů a prachových bouří. A pak . . ." chvilku se odmlčel, "pak ... Víte, ono se dá radiolokátory nejen všelicos zjišťovat, ale taky třeba navádět na cíl. Například rakety. Tady někdo - nevíme kdo, zkrátka někdo - radiolokační techniku zná, a ne špatně. Když už by se mělo něco takového stát, ať to raději potrefí maják. Ne Rider."

"Ty máš ale šerednou fantazii . . ." řekl tiše Fred a začal po podlaze sbírat rozsypané balíčky a dávat je zpátky do batohu. "Tak pohyb, Macu, jdeme!"

Za chvíli jsme už slyšeli jenom občasné bouchnutí, jak se těžký radiomaják se zdroji setkal s pláštěm Rideru, nebo když se - patrně častěji - Mac nebo Fred odráželi botou od stěny.

Asi za dvě hodiny byli zase zpátky.

"Maják?" zeptal se Ostapenko, sotva sňali z ramen přilby.

"Stojí, drahoušek, funguje. Všechno je O. K.," odpověděl Mac a dodal:

"Trochu jsme ho zakotvili, kdyby to náhodou zafoukalo. Poslyšte, mládenci, to vyprávění o létajících míčích a astmatických stromech byl vtip?"

Podívali jsme se na něj s Ivanem Maximičem nechápavě.

"Co se tak koukáte? Oči jsme nespustili ze spodních větví - ale v celém lese se nic ani nehnu. Lesklé kuličky jsme vůbec neviděli. A ty kmeny ani nedutají. Hned jak jste o tom odfukování vyprávěli, bylo mi jasné, že nás taháte za nohu. To je ten nešťastný vliv sešitových sci-fi, islandské příšery, a takových . . ."

"Koukej, nech si to, Macu . . .", vyjel jsem. "Já už pro islandskou příšeru zkusil dost."

"Počkat!" přerušil Ostapenko rázně diskusi. "Chceš říci, že jste neviděli v tom, čemu zatím říkáme les, žádný pohyb? Žádné lesklé koule? A že stromy zřetelně a rytmicky nedýchají?"

"Zrovna to!" odsekl Mac. "Nebo máš snad jiný názor?" otočil se pro podporu k Sintonovi. Ten jenom mlčky zavrtěl hlavou a pečlivě nasazoval nový film do hasselbladu.

Ostapenko bubnoval chvilku prsty na stůl, kde vedle podivné součástky leželo několik aerografických map a listů s poznámkami.

"Zajímavé. Možná že jsem to způsobil bodnutím do stromu - ačkoli taková reakce se mi zdá být trochu . . . trochu nelogickou. Nepřiměřenou. Zkrátka neúčelnou. Rozhodně to dokazuje nějaké spojení stromů s létajícími koulemi.

Možná že když přestanou stromy dýchat - to "dýchání" i ty "stromy" jsou ovšem ve velmi tučných uvozovkách -, nemohou koule létat. Že jim chybí energie nebo potrava nebo co . . ."

"Anebo to znamená ještě něco jiného, Ivane Maximiči," na to já, "totiž projev obrany a ústupu z ohroženého místa. Víš, oni by naši zajíci a vrabci asi taky uletěli, kdyby se doprostřed nějakého lesa zničehonic snesla raketa."

"To jistě," přidal se mlčenlivý Fred, "jenže nevidím důvod, proč by kolem dokola měly zahynout stromy. To se tu možná stalo. Jestli totiž je to dýchání, které jste zjistili, jejich základním životním pochodem."

"Nebudeme si zatím lámat hlavu," rozhodl Ostapenko. "Určitě bychom za chvíli vymysleli nejméně dvacet podnětných teorií, jednu hezčí než druhou a jednu zbytečnější než druhou. Raději toho necháme a vyrazíme... zítra časně ráno."

"Proč ne dneska?" zeptali jsme se přibližně stejnými slovy všichni najednou.

"Protože musíme odeslat zprávu Zemi, zkontrolovat výstroj a výzbroj a protože musíme mít dostatek času, kdybychom se náhodou museli k Rideru vrátit. A taky - poslouchejte!"

Na zevní plášť Rideru bubnovalo úplně krupobití. Za průzory divoce vířila oblaka prachu a kaménků. Vyjít ven by opravdu nebylo ani zvlášť příjemné, ani zvlášť bezpečné.

Nu - a tak jsme odeslali poslední zprávu, kterou Země přijala.

Druhý den ráno jsme jen stručně sdělili, že opouštíme Rider asi na tři nebo na pět dní - tolik nám totiž umožňovaly kyslíkové nádrže za předpokladu, že je budeme používat jen občas a spíš jako doplněk dýchání místní atmosféry - a že se ihned po návratu budeme hlásit denně v 700 a 1900 pozemského greenwichského času. Takže doktor Hammelin pravděpodobně zachytil ona dvě slova "opouštíme" a "návrat" docela správně.

A pak se nad námi "deštník" dočista zavřel a ze Země jsme už neuslyšeli ani pípnutí. Vy od nás taky ne, vidíte, redaktore? Byla to svízele - často jsem si vzpomněl na Alenu, jak asi, chudinka, trne. Ale co jsme mohli dělat, řekněte sám . . .

Kapitola 10 - Záhada dopisu do Káthmándú

Patrně si příliš lichotím, domnívám-li se, že čtenáři nedočkavě očekávají vývoj dalších osudů a dobrodružství posádky Rideru na Marsu, a že proto nijak zvlášť nadšeně neuvítají přerušení. Přesto bych rád předeslal několik slov na vysvětlení a na omluvu.

Další interview - tentokrát s Mac McLaughinem - byl pořízen, pokud bych měl mluvit o časové posloupnosti, o několik měsíců později, a pokud jde o místo, o několik tisíc kilometrů dál. Zajel jsem za ním s expedicí MON čili Mezinárodní organizace novinářů, do Káthmándú. Interview, navazující na vyprávění doktora Kameníka, následuje v další kapitole. Nežli však k němu došlo, podařilo se mi získat díky jisté shodě okolností informace zajímavé jednak tím, že do světového tisku neprošly (s výjimkou nevýznamného kodaňského týdeníku Hjemmet), a jsou tedy, smím-li to tak nazvat, "světovou premiérou", jednak vlastním obsahem, který vysvětluje ledacos už předem a do zásoby.

Zvláštní shodou okolností, o níž jsem se zmínil, bylo především moje seznámení se zpravodajem listu vatikánského Osservatore Romano, kanovníkem Trezzim. Kulatoučký, věčně dobře naložený novinář s viržinkem, kolárkem a vyholenou tonzурou si mne, nevím vlastně proč, velmi oblíbil. Asi mu imponovala moje vnitřní a zemědělská rubrika, která mu připadala vzhledem k rozhodně nezemědělské problematice vatikánských novin náramně exotickou a zajímavou. V každém případě se mne držel jako klišé, což mi bylo zprvu poněkud nepříjemné - ale v Káthmándú jsem rázem zanechal všech námitek. "Láma" Trezzi, jak ho zde všeobecně titulovali, byl úplnou kuriozitou naší novinářské expedice. Pouhá skutečnost, že byl katolickým knězem, by patrně takové výhody nepřinášela (v Káthmándú, v ulici Chiula Toul, je několik kostelů nejrozmanitějších křesťanských církví) - jeho původ z "evropské Lhasy", Říma, však všude otevíral dveře a místní lámaističtí věřící v rozhodně nesvatém Trezzim kupodivu viděli muže vzácného a přesvatého. Ostatně mám podezření, že nějaká záhadná internacionála všech farářů světa Trezziho ohlásila předem; už v pohraniční pevnosti Chisapani Garhi, na samém vrcholu strmého hřebene Mahabaret Sakh, kam jsme s kouřícími chladiči vyšplhali po krkolomné silničce, byl přivítán se všemi poctami.

Hned první večer v Káthmándú se ke mně Trezzi nenápadně přitočil, vyndal své věčné viržinko z pusy, aby mi nevypíchl oko, a tajuplně zašeptal, jestli bych s ním nechtěl navštívit jeden z lámaistických klášterů, kam byl právě pozván na šálek čaje.

"Ne že bych se o ty pohany nějak zajímal," dodal hned na vysvětlení, "ale tohle je, kolegáčku, profesionální záležitost. Chambo-láma, tedy po našem opat toho kláštera, něco ví o dopise, který přišel od posádky Rideru do Káthmándú. Víte,

ten, co mu nechtěl major White a vůbec nikdo věřit. Tak bychom mohli slovným kolegům tuhle pěknou zprávičku vyfouknout. Co vy na to?"

Podíval jsem se kolem sebe po "slovných pánech kolezích". Byli jsme právě na recepci, pořídané pro nás pánem s plným titulem Ojasvi Radžanja Prodžival Nepal Tara Ati Pravala Gerkha Dakšina Bahu Protuladhiša Judha Sumšere Jung Bahadur Rana - po česku nepálským panem králem, kterého zastupoval ministr informací. Nevím, jestli jsem celý titul zachytil do puntíku správně, ale nechal jsem si ho sousedem, pěkně přymovaným důstojníkem, pomalu nadiktovat, takže alespoň zhruba bude asi souhlasit. "Slovní páni kolegové" se věnovali mnohmluvným připitkům a naprosto neexotickému cinzanu, což obojí znám už léta. A tak jsem se s Trezzi nenápadně vytratil ze sálu, nad čímž obrovitý dveřník ve žlutém turbanu a se zakřivenou šavlí u boku pohoršeně povytáhl obočí.

Od králova paláce nedaleko vojenského cvičiště jsme se dostali ke klášteru dlouhou ulicí, lemovanou kovovými pomníky bývalých maháradžů, oplocenými železnými mřížemi.

"Všechno od firmy Krupp," poučil mne zasvěceně vševědoucí Trezzi, "a všechno sem přinesli na zádech nosiči přes průsmyky ..."

Za chvíli jsme byli u kláštera. Chambo-láma s cípem šafránového roucha elegantně přehozeným přes ruku nás už čekal u mohutné kované brány a zavedl nás bludištěm uliček a průchodů mezi klášterními budovami s okny polepenými průsvitným papírem a kolem nesčetných modlicích mlýnků všech velikostí do nádherně vyzdobené místnosti se spoustou polštářů a s malým stolkem, vykládaným perletí.

"Přejete si, vážení hosté, náš čaj, nebo váš evropský?" zeptal se pan chambo-láma téměř dokonalou angličtinou.

Zdvořile jsme se rozhodli pro místní, nepálský čaj a byli jsme pak krutě ztrestáni slanou a hořkou tekutinou, na níž plavala oka žluklého jačího másla - ale to jen mimochodem ... A taky mimochodem podotýkám, že uprostřed té orientální nádhery se najednou zjevil opravdovský hubený a asketický mnich, který vymotal ze složitých záhybů roucha nejmodernější fotografický přístroj s malíčkým elektronickým bleskem a pořídil několik snímků. Asi pro soukromé album chambo-lámy nebo pro klášterní archiv.

"Ano - o dopise, vlastně o způsobu jeho dopravy vám mohu říci ledacos zajímavého," přikývl zdvořile chambo-láma, když jsme se konečně dostali k věci. "Není to žádné tajemství - ostatně, navzdory jistým evropským romantickým představám ... " usmál se omluvně, jako by chtěl naznačit, že se to ani v nejmenším netýká nás, "je v našich kláštích tajemství pramálo.

Zvláštní podmínky Nepálu, Tibetu, Sikkimu a ostatních zemí, kde jsou naše kláštery, si vyžadují již dlouhá a dlouhá staletí jistá ... jistá opatření, umožňující mnichům žít i za velmi těžkých podmínek."

Trezzi se nenápadně, ale významně podíval kolem sebe na hedvábné závěsy a zlaté sochy. Opat jeho pohled zachytil a honem vysvětloval:

"To ovšem neplatí pro náš klášter - v horách jsou sídla našich bratří ve výšce až 5 000 metrů i výše a mezi kláštery umožňují spojení velmi často jenom průsmyky, položené ještě o dva tisíce metrů výše. Pak ovšem hrají svou úlohu i mrazy a drsné podnebí, kterému musí příslušníci klášterů vzhledem k nedostatku topiva čelit ..."

"Ano. Slyšel jsem o jakémsi obřadu - ,tumo', se, tuším, jmenuje," zavrtěl se neklidně Trezzi, jako by se mluvilo o něčem, co se nesrovnává s jeho vírou a o čem by se mělo v dobré společnosti pomlčet.

Chambo-láma se uklonil. "Vidím, že mluvíš s odborníkem. ,Tumo' čili ,hřejivý plášť' bohů' je skutečně pro poustevníky a mnichy nejen jistým stupněm zasvěcení, ale i," omluvně se usmál, "neobyčejně praktickým sportovním výkonem, jak byste asi řekli vy."

"Promiňte, pánové, ale nemohli byste mi laskavě vysvětlit, o čem mluvíte?" vmísil jsem se do hovoru.

"Ale ovšem, prosím za odpuštění," uklonil se láma a nabízel mi podnos s betonově tvrdým cukrovím, které se ani po delším cumlání nechtělo v puse rozpustit. "Abyste rozuměl, ,tumo' je schopnost vyvolat v sobě pouhou představou ohně vnitřní teplo, které umožní každému, kdo se tomuto cvičení naučil, strávit zimu třeba ve skalní sluji bez šatů nebo jen v tenkém bavlněném rouchu, jak vidíte ... " chambo-láma roztáhl ruce jako manekýn, "v našem obvyklém šatě. A třeba ještě usušit na těle v mrazivé noci několik prostěradel, namočených do ledového jezera. To už jsou ovšem spíše výkony, jimiž se ctížádostiví mladí mniši navzájem předstihují. Jakési ..."

"Rekordy," doplnil jsem.

"Přesně to, děkuji vám. Cvik ,tumo' počíná dechovým cvičením, při němž si mladý adept představuje, že vdechuje požehnání od Buddhy ..."

"Budu vám vděčen, nebudete-li zacházet do podrobností věrouky," ozval se za mrakem kouře Trezzi, "jak víte, naše názory ..."

"Oh, ještě jednou prosím za prominutí," zvolal zdvořilý chambo-láma a vzápětí pořouchle dodal: "Netušil jsem, že mrak nesnášenlivosti může cípem zahalit i tak význačné zasvěcence křesťanství ..."

Trezzi se zakuckal, ale neřekl ani slovo. Opat ostatně hned pokračoval.

"Podobným cvikem jako ,tumo', ovšem s docela jiným způsobem přípravy a jiným zamýšleným výsledkem, je ,lung-gom'. Nepochybně i o tom jste informován, že?" "Láma" Trezzi tentokrát zavrtěl záporně hlavou.

"Pak se ovšem nedivím, že vám unikl jediný možný způsob cesty dopisu od ledovce Khumbu až do Káthmándú, totiž právě ,lung-gom'."

"Zase nějaká mystika?" naježil se Trezzi.

"Přejete-li si, mohu niternou složku, která je ovšem pro nás nezbytná, vypustit, vážený otče. Zbude pak kostra, která bude vám, Evropanům, pochopitelnější. Nuže, mladík, z něhož se má stát lung-gom-pa, stráví tři roky a tři měsíce v naprosté tmě a samotě ..."

"No nazdar ...", vyjelo mi, jenže chambo-láma našťestí češtinu neovládal.

"Nesmí po celou dobu ani zahlédnout žádného člověka. Jídlo je mu proto přinášeno v noci, když spí. Po očistění

modlitbami, které na vaši výslovnou žádost pomínu, provádí zvláštní dechové cvičení. Sedí totiž na tlustém polštáři, a zatímco hluboce vdechuje, představuje si, že se jeho tělo stává stále lehčím a lehčím - a při vrcholném vdechu vyskočí, aniž by si pomáhal rukama."

"No a?" zeptal se nedočkavě Trezzi, tušící senzaci pro Osservatore. "Nic víc. To je všechno. Za tři roky a tři měsíce tohoto cvičení vyskočí lung-gom-pa stejným způsobem do, dvojnásobné výšky svého těla a získá ještě další zajímavé schopnosti. Zeptejte se našich horalů! Potvrdí vám, že lung-gom-pa se může posadit na pšeničný klas, aniž jej ohne, nebo na vršek hromady zrní, aniž se jediné zrníčko sesype. Že musí být stále ovinutý tlustými železnými řetězy, aby jej vánek neodfoukl ... Já vím, já vím ...", zarazil chambo-láma vztaženou paží vodopád otázek Trezziho a přiznám se, že i mých námitek.

"Pohádky jsou pohádky a není v našem zájmu ...", zdálo se mi, že spiklenecky mrkl na Trezziho, "... je vyvracet. Věřte mi ovšem, že styk mezi kláštery, vzdálenými navzájem desítky a stovky mil cesty neschůdným terénem, nemůže obstarat nikdo jiný než právě lung-gom-paové. Nevěříte-li mně, přečtěte si alespoň knihy své slovně krajanek madame Alexandry David-Neelové. Strávila v Nepálu a v Tibetu čtrnáct let a viděla v té době naše klášterní běžce mnohokrát."

"Myslíte, že tímto způsobem získají vybraní mladíci nějakou běžecskou schopnost?" zeptal jsem se opata. "Kdyby tomu tak bylo, běhali by už dávno evropští lung-gom-paové na všech atletických dráhách."

Chambo-lámu zřejmě moje myšlenka pobavila, protože se zakuckal čajem a dlouho nebyl k utišení.

"Pochybuji, vážený pane, pochybuji! Více než tři roky v samotě a tmě - ne, to není pro Evropana schůdná cesta. Určitou roli hraje patrně i řidký vzduch v horských oblastech naší vlasti a konečně i ... i vnitřní složka cvičení, o níž nechce váš slovný přítel nic slyšet. Kdybyste viděl lung-gom-paa na vlastní oči, pochopil byste nesrovnatelnost jeho výkonu s atletickým během. Takový zasvěcenec totiž skáče jako gumový míč, odráží se s nesmírnou lehkostí od země a vydrží bez zvláštní námahy běžet třeba celý den a celou noc. Neodvážím se vám ani říci, jakou vzdálenost je schopen v Himálaji a na bídných stezkách průmysky urazit. Nevěřili byste mi. Kromě toho lung-gom-pa v běhu spí."

"Spí?"

"Ano - je ponořen do stavu 'sána', který byste v Evropě patrně nazvali hypnózou. Jinak by nemohl snést obrovskou námahu, jakou představuje běh v nadmořské výšce, kde se většinou lung-gom-paové pohybují."

"Promiňte," zamával Trezzi rozhořčeně viržinkem, "ale tohle je už docela absurdní. Když člověk spí, tak většinou není schopen vůbec žádného výkonu, natož běhání po horách."

Chambo-láma zdvořile pokrčil rameny. "Jak myslíte, ctihodný otče! Domníval jsem se, že zvláštní a nadprůměrné výkony v hypnóze jsou známy i u vás v Evropě. Četl jsem, že došlo k jakémusi soudu, kde byl duchovní velitel sportovců ..."

"Trenér," doplnil jsem zase.

"... ano - kde byl trenér obviněn, že zvyšoval výkony svých svěřenců právě hypnózou ... Ale buď jak buď - a tím se konečně dostáváme přes tlustou slupku k jádru -, dopis do Káthmándú přinesl opravdu lung-gom-pa, který bez odpočinku běžel z kláštera Lobudže až do kláštera Litang zde v Káthmándú. Tam dopis odevzdal."

"Mohu s ním mluvit?" téměř vyskočil Trezzi z hromady polštářů, na nichž seděl, jako by chtěl předvést základní cvik tréninku lung-gom.

Chambo-láma mírně zavrtěl hlavou: "Lituji, ale nikdo nemůže mluvit s lung-gom-paem. Ani mniši kláštera ne. Přijímá pokyny pouze od chambo-lámy a plní je. Ostatně už dávno není v Káthmándú. Jakmile splnil úkol, vrátil se do kláštera Lobudže."

"Lež! Všechno výmysl a podfuk!" sykl Trezzi koutkem úst tak, abych to slyšel jenom já, a nahlas se zeptal: "Bez odpočinku?"

"Lung-gom-pa nepotřebuje odpočinek," odpověděl opat, "odpočívá cestou. Ale jedna zajímavost nám přece jen ještě zbývá: dopis do kláštera Lobudže přinesl velmi podivný posel. Méně vzdělaní bratři v klášteře byli ovlivněni lidovými pověstmi o mi-tehovi, sněžném muži, a viděli v poslovi právě tuto bytost. Podle zprávy, kterou současně zaslali, se však zdá, že o mi-tehovi nemůže být ani řeči. Onen muž byl nepochybně člověkem, zarostlým vlasy a vousy, s mohutným hrudníkem a velmi slabýma nohama a rukama. Byl úplně vyčerpán a myslím, že se můj vzácný bratr chambo-láma kláštera v Lobudže velmi zatížil proviněním v kole osudu, když mu nepopřál ani odpočinek, ani jídlo a nechal jej odpotácet se pryč ... Muž, který dopis přinesl, byl prý vyzbrojen jako dávný válečník - na zádech měl luk a toulec se šípy a za pasem dlouhý meč, který se nijak nepodobal tibetským šlechtickým mečům."

Podívali jsme se s Trezzim na sebe a rozuměli jsme si beze slova: jeden z potomků Ottarovy družiny, člověk z Marsu ... Když jsme se ulíci, lemovanou sochami a osvětlenou odrazem měsíčního světla na ledových štítech nad Káthmándú, vraceli k hotelu, byl Trezzi náramně nervózní a rozčilený. Nakonec to nevydržel a vybuchl:

"To je přece ironie osudu, člověče! Nejlepší zpráva - a já ji přímo nahraju cizímu časopisu. No nekoukejte se tak udiveně - přece vám! Copak si myslíte, že mohu do Osservatore přijít s "požehnáním od Buddhy" a s celou tou lámaistickou parádou? Panečku, to by mě konzistoř a církevní cenzura hnala! Putoval bych nejspíš do sportovní rubriky a na to ...", Trezzi se zpola zálibně, zpola nevrle podíval na své pěkně vyvinuté břicho, "... už nemám ani figuru, ani léta. Takhle přijít zadarmo k materiálu! Jestlipak se už někdy něco podobného přihodilo mně?"

Tak se stalo, že jsem jako první a skoro jediný získal původní zprávu o vysvětlení bodu, který byl v celé historii objevení Rideru nejen nejasný, ale dokonce sporný a podezřelý. Redaktor listu Hjemmet musel mít informace od Trezziho, tedy už z druhé ruky.

Byl to docela plodně strávený večer. Ani přípitků, ani královského cinzana nemusím litovat. Jenom chudáka Trezziho.

Interview byl poněkud obtížný - McLaughin ovšem neměl tušení ani o Cestě slepých ptáků, ani o Runě rider, tím méně o tom, že existují a že se ke svému prospěchu co do vztahu k celé akci VAI přece jen něčím odlišují od davu stipendistů MON. Zmíněný dav se hned druhý den ráno snažil za každou cenu vniknout do vilky v jedné z posledních uliček starého Káthmándú, kde byl McLaughin po propuštění z nemocnice ubytován.

Bylo to neobyčejně romantické místo: uličky úzké jako soutěsky, lemované dvoupatrovými domy se střechami připomínajícími pagody, s vyřezávanými mřížemi a římsami a s nepřetržitým růžencem drobných krámečků v přízemí, kde lze dostat všechno. Od cigaret, košíků a měděných džbánek až k náhradním součástkám pro československé motocykly.

McLaughinovo dočasné sídlo bylo na jedné z křižovatek poblíž hinduistického chrámu. V nejbližším okolí se právě konala národopisná slavnost, spojená s výstavou. Tak to totiž alespoň vypadalo. Na schodech (bůhví proč jsou schody na celém světě tak oblíbeným místem schůzek, modliteb, spánku, hádek a vůbec života vezdejšího) se hemžila směsice Nepalců v tmavých sakách a bílých kalhotách, Tibetanů v krátkých kabátcích a kožešinových čapkách, bělostných Indů a do zelených nebo růžových sári zabalených Indek, buvolů, krav a ovšem i množství věčně hladových vyzábělých psů naprosto neurčitelné rasy. U McLaughinova domu stál tlustý policista s krátkou hůlkou jakožto odznakem moci a důstojně odháněl nejen žebravé mmichy a zvědavce, ale na zvláštní a přísný rozkaz lékařů a vedoucího záchranných akcí Struveho, který teprve před několika dny odletěl z Káthmándú, i ctihodné pány novináře. Počkal jsem, až poslední rozhořčený a vyhrožující člen výpravy opustí místo porážky (byl to shodou okolností Trezzi) a zmizí za rohem. Teprve pak jsem se přitočil ke strážníkovi a požádal ho, aby panu McLaughinovi laskavě odevzdal doporučující dopis od doktora Bjelkeho s připsanou poznámkou, že pokorně čekám na odpověď před vraty. Zpod dopisu diskrétně vykukoval modrý růžek desetirupiové bankovky. Strážníkem chvíli cloumal boj mezi služební povinnostmi a perspektivou bakšise - nakonec zvítězila nízká přirozenost a dopis putoval k adresátovi.

Netrvalo snad ani pět minut a tělnatý ochránce pořádku zase vystrčil hlavu z pěkně řezbovaných vrátek, obhlédl zkušeným zrakem situaci a rychle mne vtáhl za šos dovnitř. Za chvíli jsem už seděl s McLaughinem, trůnícím v houpacím křesle v pokojíčku nad vším tím hemžením a obklopeným časopisy a nesčetnými plechovkami grapefruitové šťávy.

Náš interview mohl začít.

Pozn. red.

All right - když vás Goody (= Gudmundur, tedy dr. Bjelke - pozn. red.) doporučuje, jako byste byl jeho dávno ztracený a zrovna nalezený bráška, redaktore ... Já se jaktěživ nebál, ani jako zkušební pilot na raketových bellech, a novinářů už teprve ne. To s Fredem Sintonem bude asi těžší práce. Jestli se vrátí, to se ví . . .

Tak do toho, šéfe! Rád bych ještě poslouchal reportáž z baseballu, jestli mi to tahle bedna ve dne chytí až z Havaje. V noci šlape docela dobře. Náš průzkum? Boy, to by na mne zbyl vlastně z celého dortu jenom kopeček šlehačky! To ne. To by nebylo fair. Nechám tady kousek papá Kameníkovi. Já to jenom nakousnu. Platí? Attaboy - napijeme se na to šťávačky, kamaráde. Já nic jiného nesmím a taky tu nic jiného nemám. Jinak bych se ukázal - namouduši!

Toho rána, zrovna když jsme balili všechno do ruksaků, lítal kolem nás asi hodinu zase jeden talíř. Vypadal navlas jako ten z předchozího dne. Ostapenko ho tentokrát viděl ponejprv. Chodil za ním od průzoru k průzoru, zuby měl stisknuté, až mu na tvářích naskočily boule jako Garry Cooperovi blahé paměti, ale neřekl ani slovo. A mně už tehdy začalo vrtat hlavou, proč pořád vidíme jenom jeden . . . Nerozumíte mi, redaktore? Vy nejste stíhací letce, že? No vidíte - zato já jo. Poctivých osm set letových hodin na všech možných mašinách, dokonce i na těch létajících rakvích spacefighterech.

Tak pěkně poslouchejte, ať se poučíte.

Stíhačky nikdy nelétají sólově - vždycky alespoň v tandemu, v hlídce. Kvůli zajištění, zástupnosti a ještě všelijakým jiným záležitostem. Kdyby na Zemi přistálo neznámé plavidlo a kdyby jeho identifikaci vyfasovalo letectvo, určitě by startovalo ještě víc mašin. Kdopak ví, co se může stát, že jo? Velitel, který by na takovou akci poslal jenom jeden stroj, může předem vsadit nesmrtelnou duši proti namrzlému bramboru, že doslouží v nejlepším případě jako správce skladu nebo styčný důstojník někde ve fabrice. K létání by se už na beton nedostal, a k rozhodování o něm teprve ne.

Já vím, to jsou pozemské poměry, ale že jedna a jedna jsou dvě a že dvě jsou víc než jedna, platí zrovna tak na Zemi jako na Marsu a třeba i v tramtárii, redaktore. Jakož v nebi, tak i na Zemi. Amen. To, že se kolem nás plácá pořád jen jeden talíř, mohlo znamenat, že ONI jsou si naprosto jisti převahou. A k tomu neměli žádný rozumný důvod: nemohli například vědět, jestli s sebou náhodou nevlečeme řízenou střelu země-vzduch s atomovou hlavicí. Nebo taky to, že žádný druhý talíř momentálně není v dosahu a nemůže být přisunut ke Slunečnímu jezeru, kam jsem strejdu Ridera posadil. Že není nikde na Marsu. Při rychlosti, kterou talíř dokázal před našima očima vyvinout, a vzhledem k malému rozměru planety, by totiž měl u nás být z kteréhokoli místa Marsu za pár hodin. Určitě.

Ostapenkovi jsem tohle neřekl. Asi to byla chyba.

Ten den byl vítr docela snesitelný. Když jsme vyšli kolem rádiového majáku na holou pláň, svažující se před námi pořád dolů, kam až jsme dohlédli, což v tom prachu nebylo ani moc daleko, sypal se nám na skafandry jenom jemný písek. Za chvíli jsme si na to zvykli. Jít se dalo docela dobře - ale přece jen jsme se navzájem jistili lanem. Člověk nikdy neví. Při ani ne poloviční gravitaci by nás nějaký prudší závan větru mohl docela dobře odfouknout nebo alespoň povalit a pořádně pocuchat. Taky skafandry jsme měli zatím zavřené. Ostapenko rozhodl, že zkusíme dýchat místní atmosféru, teprve až bude tak hustá jako na Zemi asi v pěti tisíci metrech výšky. Nevím, jestli to říkám vědecky, ale tenhle smysl to určitě mělo.

Svah byl pořád prudší a otravnější. Vypadalo to, že si Rider sedl někde na obvodu náhorní planiny kolem obrovského kráteru, kterému na Zemi říkáme sluneční jezero. Za hodinu nebo za dvě jsme už museli sestup nohama přibrzďovat, což sice v těch prachových a písečných přesypech nebylo zvlášť těžké, ale zato pořádně utahalo svaly. Hodně jsme odvykli fyzické námaze a taky jsme všichni určitě mysleli na tu fušku, až se budeme škrábat jako mravenci zpátky,

jenomže tohle nikdo nahlas neřekl.

Konečně jsme toho měli už všichni tak zrovna dost. Ostapenko taky koukal kolem sebe, kde bychom mohli na chvilku složit kostru a oddechnout si. Jako na zavanou se asi pět set metrů před námi mezi záclonami prachu ukázal nějaký nepravidelný kopeček. Jako na povel jsme zrychlili chůzi a za chvíli jsme byli u toho.

Ten kopeček, šéfe, vůbec nebyl kopeček, ale nějaké stavení, ze kterého čouhaly tu a tam zkřivené tyče nebo roury, zapuštěné do země. Komandýr Ostapenko si jednou rukou odepjal od pasu karabinu lana, druhou vytáhl z pouzdra pod ramenem škorpióna, do telefonu řekl suše:

"Mac, pojď za mnou! Vzdálenost deset kroků. Georgij a Fred zůstanou na místě a budou nás zajišťovat. Jdeme!" - a šel. To je, abyste věděl, ten pěchotní výcvik. Všechno hrozně jednoduše ...

Ploužil jsem se za Ostapenkem a už po pár krocích jsem si povšiml, že zakopávám o drobné keříčky trávy, vlastně zaprášených bublinek, rozpadajících se při doteku boty, takže to jako tráva vůbec nevypadalo a já to беру zpátky. Sorry! Ale ono to "jako" a "podobně" a "téměř" asi pro kosmonauty moc velkou cenu mít nebude. Jsou to jenom takové berličky. Já i doktor jsme taky kvůli tomu fotografovali ostošest a při té příležitosti pěkně od plic nadávali na prach, usazující se na objektivěch, takže si můžete prohlédnout nějaké fotky. Každým dnem snad už Tombaugh a jeho spolek nějakou tu knížku vydají.

"Hele, mládenci, jsou tu macešky!" řekl jsem do radiotelefonu. Ale slyšel jsem, jak se Fredy a George svorně uchechtli a jak Ostapenko káravě zavrčel, a tak jsem byl radši zticha. Komandýr dorazil k baráčku a opatrně ho obcházel. Zrychlil jsem krok, abych ho neztratil z očí, ale jak jsem zašel za roh, Ostapenko tam nebyl. Hrklo ve mně - to víte, taky jsem nějaké ty strašidelné knihy o Marsu a o Martánech přečetl ...

Naštěstí se právě v tom okamžiku ozval radiotelefonem: "Haló, chlapci, pojďte sem! Je to tu, jak se zdá, prázdné. Hostitelé se ztratili už hodně dávno."

Teprve teď jsem si povšiml kruhového otvoru, otevírajícího se do stěny. Měl v průměru asi dva metry a byl spodním okrajem přibližně půl metru nad zemí. Kolem byl skoro souvislý koberec suchých kytiček.

Překročil jsem na můj vkus trochu vysoký práh a vstoupil za Ostapenkem dovnitř. Všude kolem stěn byly roury, trubice a jakési válce, červené jak liška. Chtěl jsem si na jednu z rour sednout, ale v tu ránu se, potvora, rozsypala na prášek a drobné úlomky rzi. Málem jsem si sedl na zem. Bylo to docela neočekávané.

Za chvíli jsme už byli vevnitř všichni čtyři. Místa bylo dost - domek měl přibližně čtvercový půdorys se stranami nejméně šest metrů dlouhými.

Ostapenko přemítavě rozetřel kousek rezavého kovu mezi prsty.

"Tady byla voda - a není to dávno," poznamenal, "za pár let se všechno rozpadne a po celé armatuře tu nezbude ani stopy. Možná za pár desítek let, snad to bude trvat ještě chvilku déle - ale proti geologickým změnám na Zemi je to tak jako tak jenom okamžik ... Pročpak to tu asi tak rychle vyschlo?"

"Kdoví jak dlouho už tu není voda, komandýre!" namítl jsem.

"Ba ne," vmísil se doktor, "určitě docela krátce. Dokonce myslím, že tu v některých ročních obdobích trochu vláhly je. Tyhle rostliny by bez vody nevydržely déle než rok nebo dva."

"Macu, jsi přece inženýr," obrátil se na mne Ostapenko, "co je to za stroje?"

Nemusel mi ani říkat - už jsem z pilnosti tak jako tak brousil kolem trubic a rour a hledal nějakou souvislost. Jenže jsem bohužel neabsolvoval marťanskou techniku, jenom docela obyčejnou polytechnickou fakultu v Cedar Falls - a ta tu nebyla moc platná.

Za chvíli mi to ale přece jenom začalo v hlavě pomaličku zapalovat.

"O. K. - už to mám!" ohlásil jsem Ostapenkovi. "Čerpací stanice. Tahleta roura je asi zapuštěna do vrtu, tady je nějaké zatraceně komplikované čerpadlo s filtrační stanicí nebo co to bylo - hlavní součástku jsem jako na potvoru rozsedl - a tady tohle, co je na konci uražené nebo odmontované, to byl výstup. Chybí mi tu zatím maličkost ..."

"Motor, ne?" přerušil Ostapenko složitý a obtížný manévr pití ovocné šťávy hadičkou ve skafandru a olízl si rty.

"Prostě energetický zdroj. Mně taky, kamaráde!"

"Tak co mě zkoušíš, když všechno víš sám?" naježil jsem se. "Co my víme o místní energetice? Třeba jim to šlapalo na kousek uranu a motor by se vešel do kapsičky u vesty."

"Nooo ...," protáhl Fred, "nebo třeba zapřáhli párek černých chobotnic do žentouru a už to pumpovalo ..."

"To myslíš vážně?" zeptal jsem se opatrně.

"Ne, samozřejmě že ne. Pokud moje obecné vědomosti o energetice jako o formě základního předpokladu integrované informační sítě sahají ..."

"Proboha, už je zase v tom ...," zahořekoval George, ale Fred se nedal přerušit.

"... tak si každá společenská formace vyhledávala zdroje nejen neefektivnější, ale také za daných okolností neekonomičtější. Zkrátka a dobře, tady by to mohl být nejspíš - vítr. Fouká to tu od rána do večera. A pořádně."

"Vidíš, to není špatné ...," pokýval hlavou Ostapenko - ono to totiž v přílbě s determinálním šedým krytem nebylo moc vidět, ale asi pokýval, rozumíte, redaktore? - "jenže: Kde a jak?"

Vyhrnuli jsme se zase ven a hledali větrníček. Nenašli jsme ho - jenom opodál baráku se povalovalo pár pokroucených a docela rezavých tyčí, zapuštěných do země, drolicích se při doteku.

"Snad tady stála konstrukce s nějakým větrným šroubem nebo kolem," mínil Ostapenko, "jenomže kam se... Počkejte!" řekl vzrušeně a pozorně prohlížel rezavé konce tyčí, "podívejte se! To není odděleno rzi. Tady někdo pracoval pilkou nebo něčím podobným. Tyče jsou dost hladce odříznuty, vidíte?"

Viděli jsme - ale nebylo nám to moc platné.

Za chvíli jsme se zase usadili uvnitř, odpočívali, a pokud skafandry dovolovaly, trochu jedli.

"Zajímalo by mne, jak asi vypadají stavitelé téhle barabizny ...," poznamenal doktor. "Jako lidé rozhodně ne. Takový

vchod by si nikdo, kdo se rámcově podobá člověku, nepostavil. Je to spíš jako pro balóny ... "

"Myslíš na hopsavé sépie nebo na Černou chobotnici, doktore?" obrátil se k němu Ostapenko. "Pořád ještě ty obrazovky pod Sneffelsem, vid'? To zase mě by spíš zajímalo, proč je tu všechno v troskách."

"Až na ten talíř," poznamenal jsem já. "Ten na trosky zrovna moc nevypadal."

"Ovšem, až na ten talíř a radiolokaci Rideru. Víte, trochu mi to připomnělo Aljašku. Nome, Teller, Klondyke, strašidelná, opuštěná města. Náhodou jsem tam byl. Tam nad námi taky létala nejnovější a nejmodernější dopravní letadla a dole na zemi se rozpadaly celé ulice, bary s prastarými orchestry a s nábytkem padesát let starým a tak dále a tak dále ... No, půjdeme, chlapci! Snad to bude dál zajímavější a podnětnější."

Komandýr tentokrát projevil přímo vědeckého ducha, redaktore! My goodness!

Především jsme už nešli tak beznadějnou pouští jako dosud. Na písku se začaly objevovat první opravdové rostliny. Kromě těch bublinovitých, rostoucích kolem čerpací stanice, jsme nacházeli alespoň tři další druhy. První byl vlastně spleť vláken a silnějších trubic. Trochu se podobal lesičku kolem Rideru. Druhý šel zase do podoby hodně přezrálé kapusty s tuhými, jako křemitými listy, trčícími na všechny strany, a třetí byl na dálku k nerozeznání od vysoké trávy. Zblízka ovšem neměl s trávou vůbec nic společného, vypadalo to daleko spíš jako špagety zapíchané do země. Nemělo to kolínka, nezužovalo se to ke konci - zkrátka špagety. A všechny tři druhy, "vláknice", "špagety" i "kapusta", byly spíš hnědočervené než zelené - zelet se ukazovala jen tu a tam na listcích, které by měly být podle pozemských poměrů nejmladší.

Tlak atmosféry stoupal rychleji, než odpovídalo rychlosti našeho sestupu. Nelámali jsme si tím hlavu a byli jsme rádi, že tomu tak je. Ostatně neměli jsme za úkol prozkoumat Mars, ale přinést zprávy o bytostech, které vyslaly na Zem znamení runy rider. Zato teplota šla rychle dolů, ačkoli jsme klesali. V našich skafandrech jsme to samozřejmě necítili, ale na teploměru bylo už pod nulou, kdežto kolem Rideru bývalo touhle dobou o několik stupňů více. Vzduchem dokonce začaly poletovat sněhové vločky. Všichni jsme si je na rukávech skafandrů pečlivě prohlédli - byly to stejné šestipé hvězdičky jako u nás doma. Zaplat' pámbů, řekli jsme si asi v duchu svorně, alespoň tohle známe ... Minuli jsme ještě několik "čerpacích stanic" - všechny byly stejně zpustlé a uvnitř rezavé, všechny bez zřejmého energetického zdroje. Už jsme se ani nezdržovali a neodbočovali k nim.

Taky krajina začala být zajímavější. Vlnila se, občas z ní vystupovaly narudlé skalní hřbety, kde vítr obnažil pískem a prachem zasypaný podklad. Vypadalo to, jako kdyby v poušti leželi draci z pohádek o Jackovi (anglická a americká obdoba našeho Honzy-drakobijce - pozn. red.), mohutní a svalnatí.

Sníh se sypal tiše a stále hustěji. Vítr téměř ustal a útlé "špagety" se sotva trochu kývaly. V zevních mikrofonech jsme slyšeli, jak chřestí jako rákosí ve větru.

"Chybí mi tu něco živého," řekl utahaným hlasem doktor. Oklepával si z bot sníh, smíchaný s prachem, který se nalepil na podrážky. "Víte, u nás na Zemi bych našel všelicos i v takovéhle pustině. Brouky, želvušky, chvostoskoky, a většinou dokonce i větší zvířata. Začínám pomalu věřit, že je to tady na vymření."

"Nechci ti do toho mluvit, Georgi," ozval se v reproduktoru Fredův hlas, "ty jsi odborník. Ale to nejhorší, totiž že bychom tu našli jenom zakrslé mechy a lišejníky, nás přece jen nepotkalo. Jsou tu poměrně vysoce organizované rostliny - a budou tu i zvířata. Uvidíš!"

"Jen aby!" zapochyboval George, ale než mohl pokračovat, ozval se ostře Ostapenko.

"Všichni stát! Ani o krok dál. Před námi je propast!"

Zarazili jsme se. Skutečně - pár kroků před námi půda prudce, na některých místech skoro kolmo, klesala do hloubky asi patnácti nebo dvaceti metrů. O opravdové propasti se tedy nedalo mluvit - ale i při poloviční gravitaci by pád z téhle výšky znamenal něco podobného jako na Zemi spadnout z druhého patra - což není zrovna zážitek k popukání.

Dole pod srázem byl pás dokonale rovné a ploché červenané půdy, kterou teď pomalu pokrýval sněhový poprašek. Pás, široký asi dva kilometry, pokud jsme mohli jeho rozměry tou sněžnou záclonou odhadnout, končil zase srázem, stoupajícím do výšky několika desítek metrů. Za ním už krajina neklesala - vlnila se pahorky a jednotlivými skálami seskupenými tu a tam do prapodivných tvarů. Obzor se ztrácel v chumelenici.

Některé plochy sněhu na stráních, přivrácených k nám, měly překvapující barvu - karmínově červenou. Rozhodně červenější než místní horniny a kytičky. Všichni jsme si toho povšimli - ale jenom Ostapenko a snad taky doktor věděli, co by to mohlo být.

"Chlamydomonas nivalis, sněžná řasa nebo něco podobného v marťanském vydání," řekl Ostapenko. "Červený sníh jsem už viděl v Laponsku a na Špicberkách. A taky v Grónsku. Tam se celé pobřeží kolem Yorkova mysu jmenuje Crimson Cliffs, Karmínové útesy. Většinou na něm bývá spousta chvostoskoků, které sis tolik přál, Georgiji," obrátil se k doktorovi. "Asi se na těch řasách pasou. Nevím. Tak daleko už moje biologické vědomosti nesahají."

Odložil batoh i samopal vedle sebe a začal uvolňovat přírubu přilby skafandru.

"Ivane Maximič! Počkej!" letěl k němu doktor. "To není tvoje věc... Napřed já ... "

Než ale dopověděl, měl už komandýr přilbu dole. Vločky sněhu se mu usazovaly na vlasech a na obličejí, zvráceném k obloze. Na čele mu pomalu osychaly mřínivé kapičky potu a vlhkosti. Ve skafandru jí bývá přes všechny senzační zlepšováky a vynálezy pořád dost.

Stáli jsme kolem Ostapenka jako tři sudičky a čekali, co se bude dít. Zhluboka vdechoval, rychle a trochu křečovitě.

Opřel se dokonce o Fredovo rameno a my mysleli, že se sesype, ale usmál se a naznačil rty:

"Půjde to!"

V tu ránu jsme měli přilby taky dole.

Boy, po těch měsících v konzervě Rideru a ve skafandrech nás čerstvý vzduch málem knokautoval. Bylo to, jako když se do plic zakousne cirkulárka, a harašilo a hvízdalo to v nich skoro taky tak. Moc kyslíku tady sice nebylo, museli jsme lapat dech jako ti legrační tlustí čoklové, co se pořád klepou a funí, ale dýchat se dalo. Závrat a bolesti na prsou za

chvilku přešly. Vzduch byl chladný, svěží, byl cítit ozónem - ultrafialové paprsky tu asi plnily svou povinnost nad normu - a ještě něčím nedefinovatelným, co se podobalo tlejícímu dřevu, říznutému skořicí. Nebylo to nepříjemné a doktor za chvilku objevil zdroj. To voněla země, půda planety, na kterou jsme přiletěli přes půl sluneční soustavy. Vyváděli jsme jako kluci, hulákali na sebe a pořád znova se chechtali zvláštnímu zkresení našich hlasů řídkým vzduchem.

"Tak tedy hlavní námitku proti obyvatelnosti Marsu bychom mohli definitivně škrtnout," prohlásil Fred. "Alespoň tady, ve Slunečním pekáči ..."

"Fuj! Takové ošklivé jméno!" protestoval doktor. "Mám strach, aby se jako většina docela nevkusných jmen neujalo."

"Jaképak nehezké jméno?" bránil se dotčeně Sinton. "Copak je pekáč něco horšího než sonet nebo balada? Anebo jezero? Právě naopak! Dávám pekáčům před jezery přednost. Ať žijí pekáče! A jako sémantik protestuji, abychom už tak dost zoufalou nevýstížitost naší řeči ještě zhoršovali tím, že budeme dávat věcem nevhodná jména. Nenašli jsme tu jezero, ale cosi na způsob pekáče. Využívám tedy práva objevitelů a křtím tuto krajinu navždy jménem Solis sartago čili sluneční pekáč."

"Barbare! Hnusný, přízemní barbare!" zahrozil na něj doktor pěstí. "Když už se tak vytahuješ tou svou slovičkářskou vědou, tak bys mohl z názvu vypustit Slunce. Tady ho moc není."

"Beze všeho!" chytil se hned návrhu Fred. "Mám to tady pokřtít na Nivis sartago čili Sněžný pekáč nebo snad na Pulveris sartago, Prašný pekáč ..."

"Počkej, Frede, nerozčiluj nám doktora," přerušil ho najednou komandýr, který stál na okraji srázu a pozorně se díval triedrem dolů, "ještě jsi nedopověděl. Co bylo tím prvním bodem námitek proti obyvatelnosti Marsu?"

"Nedostatek vzduchu. Kyslík."

"Ano. Ten můžeme opravdu škrtnout. A další?"

"Nedostatek vody. Kdyby prý byla někde na Marsu vodní plocha alespoň osmdesát metrů v průměru, jevil by se na Zemi odraz Slunce v ní jako hvězda šesté velikosti. Byl by na hranici viditelnosti pouhým okem."

"Nemusíš mě tady bez patřičné odměny učit astronomii, Frede. To všechno vím taky. I tu druhou námitku klidně škrtni. Voda tu je a je jí tady moc."

"No ... ano ... snad," řekl mírně překvapený Fred. "Podzemní voda. To se rozumí. Jinak by tu nerostly ani ty špagety a kapusty a ..."

"Kdepak podzemní voda, Frede...," řekl pomalu a zamyšleně Ostapenko. "To právě je ta smůla, že jsme s tímhle nepočítali ..."

To už jsem nevydržel, redaktore, a ozval jsem se taky.

"Prosím tě, Ivane, co zase máš? Kde je tu nějaká voda?"

"Tady!" ukázal Ostapenko na rovinu pod námi. "Pro stromy nevidíte les, mládenci. To pod námi je řeka - pořádná řeka a taky pořádně rychlá. Anebo jeden z kanálů, o kterých se docela zbytečně popsalo tolik papíru. Ne - nemám halucinace z řídkého vzduchu," zahnal nás pohybem ruky, "jen se taky podívejte triedrem!"

Nakonec jsme museli dát komandýrovi za pravdu. Celá rovina pod námi byla v pohybu od jihozápadu na severovýchod, jenže to prostým okem nebylo vůbec vidět. Když jsme po chvíli dost velké námahy sestoupili po strmém svahu dolů, zjistili jsme proč.

Hladinu mohutného proudu souvisle pokrývala vrstva jemného prachu, který se nepotápěl, ale ploval na povrchu. Vyzkoušeli jsme si to experimentálně v ešusu. Jenom tu a tam, většinou při břehu, vznikl malý vír, na okamžik se zaleskla temná voda, ale zase zmizela, než byste řekl švec. Vypadalo strašně divně a trochu děsivě, jak se ta prachová řeka, rovná jako nejlepší dálnice, bez jediného šplouchnutí a bez jediné vlnky hnala kolem nás. Koukali jsme se na to hezky dlouho docela mlčky, až se nakonec ozval doktor:

"Tak to bychom měli, že? A teď jde o to, co teď a co potom."

Řekl to jen tak všeobecně, ale všichni jsme věděli, že je to otázka komandýrovi. Ten nic, ani nemukal, jenom se pořád díval na prachovou hladinu, jako by na něco čekal a jako by ho ten pořád stejný pohled kdovíjak zajímal.

"Alespoň zase něco víme ...," pokračoval nakonec doktor, aby to mlčení nebylo tak nápadné. "Totiž proč tady ve Slunečním pekáči ... vidíš, Frede, co jsi způsobil! - a vůbec na Marsu nevidíme ze Země ani střípeček vodní hladiny. Řeky tu mají prachové čepice ..."

"... a moře taky a jezera taky, Georgi. Vzhledem k naléhavé potřebě přesnosti bych tomu neřikal 'řeky'. Tohle totiž je umělé koryto. Jestli ne, tak věnuji své inženýrské diplomy z Wichita Fallsu na dobročinné účely," prohlásil jsem velkoryse.

Tohle byla čistá pravda. Sklon břehů byl příliš stejnoměrný a koryto příliš rovné. Jistě víte, redaktore, že všechny řeky na světě a patrně taky na všech ostatních planetách, které se otáčejí kolem své osy, mají snahu vytvořit časem řečiště tak klikaté, že by si v něm žížala zlomila páteř. Kdyby ji ovšem měla. Vodohospodářství musí tuhle zálibu pořád hlídat a regulacemi předcházet.

Trošku nás to zašimralo v týle a zastudilo na zádech, protože proti takové stavbě jsou Suezský a Panamský průplav jako drenážní korytka někde na farmě.

Pořád jsme ovšem nevěděli, co teď a co potom, jak správně problém formuloval doktor.

"Jednu výhodu to má v každém případě," řekl nakonec Ostapenko, "řeka je totiž odjakživa výtečný orientační prostředek a ty tady potřebujeme jako sůl. Půjďme zatím po proudu a uvidíme."

Nevím, jestli vám už doktor vyprávěl, že kompas na Marsu jsou leda tak na ozdobu do vitríny. Magnetické pole tu prakticky neexistuje, přesně řečeno je skoro třístokrát slabší než pozemské a nepohne ani nejvydumanější střílkou. No - a Slunce je pod tím deštníkem prachu a sněhu taky hodně nespolehlivý a málokdy fungující pomocník.

Zase jsme s funěním vylezli - ten řídký vzduch není zrovna na těžkou fyzickou práci, i když je člověk o dvě třetiny lehčí

- na strmý břeh nad řeku a na přání komandýra vystavěli z černých kamenů pyramidku, skřítku, jak mu, tuším, říkají horolezci, abychom při návratu našli místo, kde jsme k řece přišli. To už nám začal docházet dech. Nakonec jsme si každý zase alespoň na chvíli nasadili přilbu a s rozkoší lokali kyslík . . .

Chtěl bych připomenout předchozí kapitolu o běžcích lung-gom-paech jednak jako důkaz potřeby zvláštního výcviku a přizpůsobení vysokým polohám, jednak vzhledem k nepochybně obdivuhodným výkonům těchto prazvláštních "sportovců". Území, kde posádka Rideru došla k první řece, leží v ekvivalentní nadmořské výšce asi 5 000 m n. m., jinými slovy obsah kyslíku a tlak vzduchu tam přibližně odpovídají této nadmořské výšce na Zemi. Lung-gom-pa se velmi často pohybuje o tisíc metrů výše, ovšem bez dobrodružného občasného vdechnutí kyslíku a bez obrovské výhody třetinové gravitace.

Pozn. red.

Šli jsme kolem řeky po pahorcích lemujících břehy asi dvě nebo tři hodiny - zkrátka celé odpoledne. Krajina se vůbec nezměnila. Prach, písek, sníh, "kapusty", "spagety" a vláknité chuchvalce byly občas vystřídány "čerpacími stanicemi" v různém, ale vesměs náramně pokročilém stupni rozpadu a rezavění armatur. Nikde jsme nezahledli živého tvora, ačkoli jsme si mohli oči vykoukat. Všechny pohyby mezi keříky nebo za stanicemi se nakonec ukázaly přeludem. Za řekou jsme pozorovali ve vzduchu nějaké černé body, ale byly tak daleko a i v triedrech tak maličké, že jsme si ani tím nebyli nakonec jisti. Jedno ke druhému, redaktore, začala na nás padat hrozná tíseň, únava a pochybnosti. Já myslím, že je zažijí všichni, kdo se ocitnou na některé cizí planetě. Ani doktorovi, ani mně už nebylo do řeči, o nějaké legraci vůbec nemluvě. Táhlí jsme za sebou nohy jako odsouzenec a vířili oblaka červeného prachu, který nám vnikal do úst a do nosu a do očí. Všechno nás tížilo, kyslíkové láhve, přilby, batohy - nejradyji bychom byli se vším sekli. Já alespoň docela s rozkoší. Namouduši.

Víte, že si před vámi nehraju na kosmického hrdinu, na Tarzana vesmíru. Nemám k tomu sklony. Taky k čemu, že? Slunce pomalu zapadalo do rudého prachového oparu a nad jižním obzorem zasvítily bledý kotouček Phobosu. Září sotva jako naše Venuše, jenomže to není zlatá záře, redaktore, ale takový zrzavý, trochu strašidelný přísvit. Vypadalo to, jako když se po nebi hrozně rychle kutálí rozžhavená kulička. Snad to způsobuje prach v atmosféře. Vlastně určitě to způsobuje prach.

Našli jsme si poměrně zachovanou "čerpací stanici" poblíž břehu řeky. Doktor a Mac měli ještě tolik páry, že většinu rezavých rour a tyčí vyházeli před chalupu a několika dalšími na komandýrovu radu jakžtakž zahradili divný kruhový vchod. Já jsem se zmohl na natrhání několika náručí suchých keřů "kapusty" a těch špagátků. Drolily se při doteku a bylo úplným utrpením donést je do stanice. Když jsme je zapálili, hořely nízkým bezbarvým plamenem a voněly zrovna tak divně jako hlína kolem nás.

Za chvíli byla venku tma jako v pytli. Phobos už zase odfrčel za obzor a ani hvězdy, ani maličké Deimos nestačily krunýř prachu nad námi prorazit. Ohníček promítal naše siluety na stěny jako ve strašidelném filmu. Doktor se snažil uvařit v ešusu kafe, ale plamen byl asi málo výhřevný, takže toho za chvíli zase nechal a spokojil se vlažným "Nesscoffé pure soluble", jaké jsme pili skoro celou cestu, abychom šetřili akumulátory.

"Tak - a teď vážně, Ivane Maximiči," řekl zničehonic do ticha Fred.

Cuklo to se mnou, protože takhle obřadně a po rusku tituloval komandýra zatím jenom doktor. "Když se situace nezmění - a ona bohužel nevypadá na to, že by se změnila, a vůbec bych se nedivil, kdyby tahle řeka prostě obtékala značnou část Slunečního jezera - co budeme dělat? Nebylo by dobré se o tom poradit?"

Ostapenko ulomil šlahoun kapusty, přidržel k ohni a díval se, jak ho plámenek pomalu stravuje.

"Ano, ovšem. Když zítra nenajdeme cestu přes řeku nebo něco, co by nám poskytlo další podstatné informace, vrátíme se k Rideru."

"A vzdáme to tady?" skoro vykřikl doktor. Pobryndal si "čistou a rozpustnou" náhražkou kafe skafandr, jak sebou prudce mrskl.

"Proč k Rideru?" přidal jsem se taky já. "Pokud vím, s řekami jsme nepočítali a nevezeme s sebou žádný člun. Snad bychom mohli udělat z prázdných konzervových plechovek vor - ale ne. To je fantazie."

Ostapenko odhodil zbytek ohořelé větvičky do uhasínajícího ohně. "Ne - nevzdáme to tady, Georgiji, a nebudeme ani dělat vory z pikslíček, Macu. Přemístíme prostě Rider za řeku, na planinu, kterou je odtud vidět. Tam někde je střed Slunečního jezera, a jestli vůbec něco najdeme, tak to najdeme tam."

Obávám se, že žádný z nás tří nevypadal v tom okamžiku moc inteligentně. Spíš naopak. Ale já jsem se, abyste věděl, vzpamatoval první.

"Přemístit Rider? Víš co to znamená? Že se už nikdy nevrátíme zpátky na Zemi! Rider přece není letadlo nebo vrtulník. My goodness, budeme ho muset vyšroubovat nad plášť atmosféry a naše pohonné hmoty ... " A v tu ránu jsem, redaktore, hodil zpátečku a mlčel jako ryba. Plamen na chvíli ozářil Ostapenkovu tvář s modrými kruhy pod očima, s vysedlými lícnicími kostmi pod pohublými tvářemi a s výrazem naprostého a bezpodmínečného odhodlání. Pochopil jsem, že tohle všechno komandýr ví - jak by taky nevěděl? - a že už o téhle možnosti uvažoval dávno před startem a počítal s ní, právě tak jako věděl už doma, na Zemi, o létajícím kotouči ...

"Tak, tak ... ," řekl tiše Ostapenko, jako kdybychom byli spolu na rybách někde na Saskatchewanu a vyprávěli si poučné a kratochvilné historky, "když se nevrátíme, tak se zkrátka nevrátíme. Počkáme prostě na další vlak. Ale první a hlavní úkol, totiž navázat spojení s těmi, kteří tu snad ... dnes už říkám jenom snad, ne určitě ... jsou skoro tisíc let, ten splníme za všech okolností. I kdyby čert na koze jezdil a hrom na hromu stál, jak říkáme u nás. Nebo ne?"

Ticho.

Za hodnou chvíli se ozval Fred docela cizím hlasem.

"A co když bude za touhle řekou ještě další řeka a za ní další a třeba ještě další? Vždyť na vznik samotné runy rider, jestli ji tvořily řeky, tu musí být spousta všelijakých vodních toků a my budeme potom mezi nimi. Není to takhle lepší?"

"To nevím, Frede," opřel se Ostapenko o stěnu za sebou, "to opravdu nevím. Ale myslím, že ne. Dozvíme se to pravděpodobně zítra. Snad budou za touhle řekou nějaké stromy nebo něco jiného, co poplave a na čem bychom se případně mohli přes další řeky dopravit. Uvidíme. Teď by bylo lépe spát. První hlídku mám já, druhou ty, Frede. Tak tedy - dobrou noc."

"Dobrou noc!" zabručeli jsme s Fredem, ale doktor najednou vyskočil jako čertík ze škatulky, hupsnul k té kulaté díře ve zdi, až rozkopl do rezavých drobků nějakou zapomenutou rouru, chytil se chladné zdi a skoro vykřikl: "Copak tu opravdu není nic jiného než prach a trosky? - tak k sakru ozvi se ..."

Komandýr už stál za ním a chtěl mu asi položit ruku na rameno, ale zarazil pohyb na poloviční cestě, jako by se mezi nás vetřela zlá čarodějnice z pohádky o Šípkové Růžence.

Zdálky a ze tmy, někde z kraje za řekou, k nám tichounce dolehlo temné, rytmické bubnování a do něho chvílemi kovový třeskot, podobný bušení ohromného gongu.

A teď, redaktore, jděte, nebo vás tu ještě uvidí můj dvorní lékař a já dostanu strašlivě vynadáno. Přijďte zítra asi tak v devět hodin, dopovím vám to. Už toho není moc.

Tak - good bye! A pozor na prodáváče místních starožitností. Jsou všechny made in Japan . . .

Na schodech mne málem ranila mrtvice. Celým domkem otřáslo strašlivé zavytí davu a zuřivé výkřiky. Už jsem myslel, že ještě před chvílí klidné obyvatelstvo pořádá státní převrat nebo jinou lidovou kratochvíli. Teprve za chvíli jsem pochopil, že se Mac Mac Macovi přece jen podařilo vyladit vytoužený baseball...

Pozn. red.

Kapitola 12 - Mac (podle paní Kameníkové) pokračuje a tentokrát končí

Druhý den v devět hodin se naše schůzka s McLaughinem neuskutečnila - výpravu MON totiž postihla náhlá změna programu. Už časně ráno jsme se vydali malou karavanou willysek do Namche Bázaru, odkud nás tři vrtulníky postupně dopravily k Rideru a ke skupině vědeckých pracovníků kolem něho - ale o tom ještě bude řeč.

S pilotem kosmického korábu jsme se zkrátka zase setkali až za několik dní, těsně před odletem z Káthmándú, takže policista mohl bez valných zábran předstírat, že na mne zapomněl, ba že mne jaktěživ neviděl, a vysloužit si tak druhou modrou bankovku. Budiž mu přána.

Pozn. red.

Kde jsme to přestali, old chap? Aha - u místního big beatu za řekou. Už vím.

To se ví, že jsme všichni vyskočili rovnýma nohama a ven ze stanice. Ba ne, redaktore, tohle určitě nebyly přirozené zvuky nebo hlas nějakého zvířete - a my to věděli. Mohli jsme ostatně porovnávat, protože se noc kolem nás najednou a docela neočekávaně naplnila životem.

Tu a tam se ozval prazvláštní tón, jako když praskne příliš napjatá struna. Hned blíž a hned zase dál zašustil mezi trsy zběsile rychlý pohyb, jednou tak blízko, že vějíř vyhozeného písku a prachu dopadl až k nám. Něco kolem t'apkalo a sykalo a všichni jsme se podvědomě přikrčili, když nám ve vzduchu nad hlavou dlouze a melodicky hvízdlo něco, co zřejmě mělo schopnost létat. Kužely našich svítilen běhaly po písku jako splašené - tu a tam se snad, já říkám výslovně snad, v nich něco mihlo - ale mezi keřiky dost složitých tvarů uvidíte za daných okolností třeba sedm Disneyových trpaslíků i se Sněhurkou. Namouduši, redaktore!

Bubnování a rány do kovu za řekou neustávaly. Vzhledem k hemžení ve tmě kolem nás jsme raději ustoupili za barikádu rezavých rour do stanice a mezerami jukali do noci. Komandýr si strašně pozorně prohlížel tmou triedrem.

Když se ho nakonec doktor za hodnou chvíli zeptal, co tam vlastně hledá, odpověděl stručně:

"Oheň!" a koukal dál. Bez výsledku.

Muzikanti nemohli být moc daleko od nás - na Marsu totiž řídký vzduch vede zvuk prabídně - ačkoli vítr foukal přes řeku k nám. Nejspíš někde poblíž protějšího břehu.

Někoho - tuším, že doktora - napadlo, abychom o sobě dali vědět buď světlicemi, nebo salvou ze samopalů, jenže nakonec jsme to kolektivně zamítli. Kdoví jaký by to mělo účinek a jestli bychom nevyvolali paniku. Obzvláště Fred byl všema čtyřma proti a odůvodňoval to nějak hrozně složitě. Jak, to už si přesně nepamatuju, ale na tom snad tolik nezáleží.

V noci teplota hodně poklesla a taky se nám hůře dýchalo. Každou chvíli někdo štrachal ve skafandru, aby si alespoň trochu lokl kyslíku. Ráno jsme díky tomu nebyli moc odpočinutí - ale zato celí žhaví do další cesty. O přemístění Rideru už nikdo nemluvil - všichni jsme prostě věděli, že tohle východisko v krajním případě použijeme, že se nedá nic jiného dělat a že si pak volky nevolky počkáme "na nějaký další vlak", jak to hezky a šetrně naservíroval komandýr.

Ráno bylo na obecně mizerné povětrnostní podmínky Marsu výjimečně klidné. Mírný vítr sotva zdvíhal malé obláčky prachu, obloha byla jenom naružovělá a oparem prosvítaly nejen perleťové "karfióly", ženoucí se jako tryskáče vysoko nad námi, ale občas dokonce i Slunce. Ochranný m sklem přilby jsme se na něj mohli docela dobře alespoň chvíli dívat - bylo v průměru asi poloviční než u nás na Zemi.

Krajina za řekou ležela před námi jako na dlani až k rozeklaným horám, vzdáleným přibližně pět kilometrů a ztrácejícím se v hnědě růžovém oparu. Vypadala jako kus Měsíce - teprve teď bylo jasné vidět, že pahorky a brázdy jsou většinou vlastně zbytkem sítě kráterových valů a prohlubní nejružnějších velikostí a v nejrozmanitějším stupni rozpadu. Některé byly zpola zakryty a zasypány pískem, z jiných zbývalo jen několik balvanů nebo skal. Za řekou byly zřejmě příznivější podmínky pro rostliny - pokud jsme mohli vidět, byla půda pokryta skoro souvislou vrstvou nějakých červenaných kytiček a ještě dál stály tu a tam skupiny něčeho, co vypadalo jako telegrafní tyče nebo stromy, ale prach přece jen bránil prozkoumat to podrobně.

Doktor obcházel po snídani stanici, jako by něco v písku hledal.

"Houbaříš?" rýpl Fred.

"Ani ne. Hledám stopy. Člověče, tady ti bylo v noci živo ... "

"Co mi budeš vyprávět!" nato Fred. "Při hlídce jsem si připadal jako ve strašidelném zámku. Nebo jako kluk, když poprvé hlídá prázdninový tábor, aby ho nikdo neukradl. a vidí v každé sově strašidlo."

Doktor pokýval hlavou a pátral dál. Tu a tam něco vyfotografoval.

"Tak co, Georgiji," zeptal se ho Ostapenko, "cos objevil?"

"Moc ne," přiznal doktor, "vypadá to na samá menší zvířata, dolíček semhle a dolíček tamhle, moudrý z toho zrovna nejsem. Já ovšem, abych pravdu řekl, nejsem žádný moc velký zálesák. A prach už taky udělal svoje."

"Poznáš alespoň, jestli má místní fauna šest nohou?" zdvihl tenkrát hlavu Fred od řemenů batohu. "V každém pořádném románě o Marsu běhají šestinohé bytosti. Tak bych si to chtěl ověřit."

"Hm - to nic není, šest nohou . . . Představ si ale šestinohou bytost, která má kromě dvou velkých očí na každé straně hlavy ještě tři mňavé oči na čele. Uši má na nohách, křičí zády, dýchá, když dovolíš, zadkem a na předním páru končetin jí rostou kartáče, aby se mohla kdykoli opucovat. Má ... "

"Dost! To stačí. Fantazii máš na deset románů," prohlásil Fred. "Věčná škoda, že svůj talent marníš tady."

"Jakápak fantazie?" hájil se George, "právě jsem vám popsal docela přesně a střízlivě obyčejného mravence..."

Fred se na něj vyřeštěně podíval, potom znechuceně mávl rukou a dotáhl poslední řemínek.

"Jedna nula pro našeho doktora," usmál se komandýr. "Vidíte – to je docela pěkný příklad relativity pohledu. Bojím se, Frede, že zrovna tohle bude kámen úrazu na počátku styku s místní civilizací, jestli vůbec nějakou najdeme. Budeme jim asi připadat jako bubáci."

Namítl jsem, že si vůbec jako bubák nepřípadám a že jsem s výkonem přírody na mé maličkosti docela spokojený.

"V tom je právě ta relativita, Macu," prohlásil komandýr, "že bytosti, které jsou nám docela nepodobné, by v tobě určitě viděly podivné různě stvoření s něčím jako tráva na jinak holé hlavě, s vlhkýma očima, které se hýbají a kroutí, s podivným způsobem pohybu, při kterém dáváš jednu končetinu před druhou a pořád jsi zřejmě ve vratké poloze, kterou musíš vyrovnávat - nejspíš asi gyroskopy někde uvnitř těla ... A tak dále a tak dále. Ruce, dělicí se na konci do výhonků jako větve, nějaké zařízení, které uvnitř těla pravidelně klepe, červený sval, svíjející se v rudě orámovaném otvoru do hlavy ... Jen se na sebe zkus na chvíli podívat z hlediska třeba perné chobotnice. Budeš hrůzou ječet, a utečeš ... "

V takových a podobných poučných rozhovorech nám pěkně ubíhala cesta kolem řeky, jenomže naneštěstí to bylo pořád stejné a my jsme sice pomalu, ale jistě ztráceli humor. Vypadalo to, že se opravdu budeme muset vrátit k Rideru, posadit ho o dům dál za řeku a čekat "na nějaký příští vlak". A to nebyla zvlášť příjemná perspektiva.

Potom jsme to najednou uviděli.

Doktor se zarazil, až do něho Fred zezadu drcnul, a zamířil triedr přes řeku. "Mládenci ... ," oznámil trochu zajíklavým hlasem, "tamhle je něco . . . něco jako barák. Vidíte?"

V tu ránu jsme to viděli všichni. Nad břehem řeky na nízkém srázu, ukončeném skupinou několika rozeklaných červených balvanů, stál k zemi přičaplý dům se dvěma průčelními štíty bez oken, jen s nízkým - tentokrát ne s kruhovým, ale, jak se sluší a patří, obdélníkovým otvorem dveří. Mezi oběma štíty, které se zdály být vyrobeny z prken, ačkoli jsme se na Marsu s poctivým dřevem ještě nesetkali, byly navrženy do vysokých hranolů balvany - prostřední hranol se rozpadl v beztvárnou hromadu. Střecha byla stejné barvy jako okolní terén a jako on byla také tu a tam porostlá trsy hnědých rostlin. Celá stavba splývala s okolím; byla to víceméně šťastná náhoda, i když, chraň bůh, nechci doktorovi upírat ani ždíbeček zásluhy, že jsme si jí vůbec povšimli.

"Vypadá to jako ... jako pilovitá architektura ... ," řekl nakonec Fred.

"Co tomu říkáš, doktore? Ty přece znáš Island jako své boty. Nepřipomíná ti to nic?"

"Nepřipomíná - protože tohleto je stará severská stavba!" vrazil doktor triedr do pouzdra a chystal si teleobjektiv. "Jen ten mech a tráva na střeše jsou na Islandu zelené a tady červené. Je to totéž v modrém - pardon, v červeném."

Poznamenal jsem tehdy něco v tom smyslu, že si to tedy jako hodné dětičky vyfotografujeme a že budeme pokračovat v krasojždě, protože ten barák je pro nás ve skutečnosti stejně daleko, jako kdyby byl na druhé straně Marsu. Pak jsem se ohlédl, kde je komandýr. Nebyl, nekonal se. Konečně jsem ho objevil až u samého břehu řeky, kam sešplhal.

Odhazoval plnými hrstmi oblaka prachu z nějakého kopečku, který vypadal jako hrob.

"Hej!" zahlekal doktor. "Ivane Maximiči, co to tam máš? Máme jít k tobě?"

Komandýr jenom kývl hlavou a hrabal se v prachu dál tak usilovně, že jsme si raději nasadili přilby skafandrů. On ostatně taky.

Za chvíli jsme z červeného prachu a písku exhumovali člun. Já vím, redaktore, tohle je nejpitomější kus celého vyprávění. Ono to vypadá na hrozně nepravděpodobnou náhodu, na, jak se tomu říká, deus ex machina - je to O. K. ?

Děkuju! - No, jenže pravda je trochu jiná. Žádná náhoda to nebyla, náhoda byla spíš, že jsme šli takový lán světa kolem řeky a nikde nic - ale k tomu se snad ještě dostaneme.

Stáli jsme kolem člunu jako dojaté příbuzenstvo nejnovějšího novorozence. Připadal nám úplně přepychový - něco na způsob anglické královské jachty -, protože v tom člunu byly jedna vedle druhé naskládány ohromné množství nechat Rider i s poloprázdnými nádržemi pohonných hmot tam, kde je, a nemuset deset let čekat na další vlaky k Marsu.

Jinak ovšem lodička moc přepychová nebyla. Byla vyrobena z něčeho, co se dost podobalo dřevu, jenomže to nemělo ani zřetelná léta, ani suky, ani ostatní náležitosti pořádné fošny. Celý výtvar byl asi čtyři metry dlouhý, se zahrocenou předí a zádí a se čtyřmi vesly, hozenými na dno. Vyhrabali jsme je docela naposled. Patřila zřejmě do zářezů na okraji paluby. Prkna byla pospojována kolíky, jen na několika nejnamáhanějších místech je držely pořádné rezavé železné hřeby.

Když se prach zase pomalu usadil a když jsme si s úlevou sňali přilby skafandrů a mohli se jeden druhému podívat do

očí, povšiml jsem si nejdřív doktora. Držel jedno veslo v ruce a vypadal hrozně dojatě.

"Co je, Georgi?" zeptal jsem se.

"Vidíte, hoši - tady to ohlazení ...", ukázal doktor na rukojeť hodně neohrabaného a jen tak halabala vyříznutého vesla, "to je od ruky člověka. Od lidské ruky. Rozumíte mi? A ten člun má lidskou míru – první lidskou míru tady na Marsu. Není to ani ohromný létající talíř, ani Černá chobotnice, ani ... Promiňte, prosím vás! Já asi ... asi blábolím, že ...?" zamotal se, sedl si na obrubu člunu a vzal do pusy kyslíkovou hadičku. Úplně ho to knokautovalo.

Otrlejší Fred Sinton se hlavně zajímal, jestli nás to unese. Komandýr už oklepával boky člunu a prohlížel spojení prken.

"No - technickou kontrolou vodáckého klubu by asi neprošel, ale risknout to můžeme. Trochu by měla pomoci i ta vrstva prachu. Snad ucpe nějaké menší skuliny."

Doktor konečně zastavil přívod kyslíku. Tváře už mu zase trochu zčervenaly.

"Ale co když někdo je na tomhle břehu, Ivane Maximiči, a my mu s člunem odjedeme? To přece nemůžeme jen tak . . ."

Doktor se staral zbytečně. Řetěz, kterým byla lodička připoutána k balvanu, pořádně zrezivěl - jednotlivé články byly už úplně spojeny a lámaly se při doteku. Kožená poutka, do nichž se zasazovala vesla, pokrývala vrstva něčeho, co na Zemi a tady ostatně taky mohla být jenom plíseň. Doktor toho kousek seškrábl do zkumavky. Majitel loďky už tady zřejmě nebyl moc a moc dávno.

Nejspíš se mu něco přihodilo a nikdy se už nevrátil zpátky na druhý břeh.

"Tak, mládenci, nasedat!" řekl nakonec komandýr a přešel na příď loďky. Já s doktorem jsme si sedli k veslům, Fred nás odstrčil do proudu a potom naskočil, zakopl a plácl sebou do člunu. Nebezpečně se to zakymácelo, našťastí jsme se ale nepřevrhli. Jenom Fred dostal od všech ostatních hrozně vynadáno.

Vlastně teprve teď jsme ocenili výhody poloviční gravitace. Loďka jela napříč proudem docela snadno. Nedělalo nám vůbec žádné potíže udržovat směr přímo k dvojbaráčku na protějším břehu, ačkoli proud byl dost prudký. Prach na hladině taky nevalil - příď člunu ho snadno rozhrnovala. Ani jsme nenabírali moc vody - Fred ji ve snaze odčinit svoje provinění horlivě vybíral víčkem ešusu.

Konečně narazila příď loďky na druhý břeh, který se nám ještě před chvílí zdál docela nedostupný. Vystoupili jsme asi sto metrů od domu. Kolem nás rostly staré známé "kapusty", "špagety" i "klubka" - a kromě nich ještě něco, co vypadalo, jestli to tak smím, redaktore, říct, hodně nemart'anský. Asi jako nízká tráva psárka, schovaná dole do stočených lístečků, které byly i přes načervenalý nádech a přes jemný poprašek prachu, pokrývající kdeco, přece jen docela jasně a nepochybně zelené. První si toho všiml komandýr, sklonil se a vytrhl jednu rostlinku i s kořenem. Prohlédl si ji, přivoněl a pak se dlouhými kroky vydal k domu. My za ním - já pro jistotu s odjištěným škorpiónem. To, že v čerpacích stanicích nikde nic nebydlelo a nevyletělo na nás, ještě neznamenal, že se nic podobného nemůže stát ani tady.

Překročili jsme práh, zastavili jsme se a docela mlčky koukali kolem sebe. Oba domečky byly uvnitř spojeny v jednu dosti rozlehlou síň. Střechu podpíraly řady sloupů z materiálu, z něhož byl taky člun. Sloupy byly bohatě vyřezávané - jenže v tom šeru jsme nemohli rozeznat, jakými řezbami. Všude ležela vrstva červeného prachu, který v obláčcích vyskakoval a vířil pod nohama. Uprostřed každé poloviny sálu byla v zemi vykopaná jáma vyložená rudými balvany, kolem stěn se táhly hrubě sroubené lavice a před nimi stoly na zkřížených nohách. V prachu se povalovalo několik stěpů hliněných nádob. Fred rozhrábl prach a zvedl úlomek zlomeného meče s křížovou rukojetí a širokou čepelí, všichni jsme sebou trhli, když ho se zazvoněním pohodil na stůl.

Uvědomil jsem si, že komandýr něco říká - bylo to zřejmě z nějaké knihy o kosmonautech na Marsu - o raketě, ale taky o pelargóniích a o houpačce. Protože jsem hned zkraje neposlouchal, nepochopil jsem dodnes, jakou souvislost to mělo s námi.

Doktor Kameník mi pomohl McLaughinovo svědectví doplnit – Ivan Maximič Ostapenko prý tehdy doslova citoval odstavec z jakési knihy amerického spisovatele Ray Bradburyho. Po delším usilovném hledání jsem dotyčnou pasáž našel v kapitole Třetí expedice románu Mart'anská kronika. Zde je v českém překladu Jarmily Emmerové:

"Mars!! vykřikl navigátor Lustig.

"Staroušek Mars!" řekl Samuel Hinkston, archeolog.

"Tak jsme tu," dodal kapitán John Black.

Raketa přistála na zeleném trávníku. Venku na tom trávníku stál železný jelen. O něco dále, zalit slunečním svitem, tyčil se v zeleni vysoký hnědý dům ve viktoriánském slohu, celý ověšený sloupky a rokokovými ozdobami, a v oknech měl modré, růžové, žluté a zelené tabulky. Z verandy visely pelargónie a stará houpačka, připevněná háky do stropu verandy, pohupovala se v mírném vánku sem, tam, sem, tam. Na domě byla věžička s okny ze skleněných šestiúhelníků, zalévaných olovem. Oknem v průčelní stěně bylo vidět noty skladby Krásné Ohio, připravené na pultu. Kolem rakety se na všechny strany rozprostíralo malé městečko, tonoucí v zeleni a klidu mart'anského jara. Byly tam domy bíle natřené i domy z červených cihel a vysoké jilmy, klátící se ve větru, a vysoké javory i divoké kaštiny. A kostelní zvonice a v nich pozlacené mlčící zvony.

Muži z rakety se podívali ven a všechno tohle uviděli. Pak se podívali jeden na druhého a znovu se podívali ven. Drželi se při sobě a zdálo se, že najednou nemohou popadnout dech. Zbledli v obličeji.

Nikdy se už nedozvíme, zda to byl právě tento úryvek, který Ostapenko tváří v tvář prvnímu obydlí na Marsu citoval.

Patrně ano, soudě podle McLaughinova vyprávění. V každém případě by to byl nadmíru vhodný úryvek.

Pozn red.

Potom se obrátil a strčil nám pod nos malou a neuživou rostlinku, kterou ještě pořád držel v prstech.

"Víte, co to je?" zeptal se, ale snad ani nečekal odpověď.

"To je, vlastně to byl ječmen. Za ta staletí, která uplynula od zasetí prvního zrnka pozemského ječmene sem, do půdy Marsu, se přizpůsobil, změnil, snad dokonce zplaněl a stal se zase trávou, jakou byl na Zemi před deseti tisíci lety. Ale

ječmen to je."

"Tak se mi zdá, že jsme jako objevitelé a dobyvatelé přišli na Mars hodně pozdě," poznamenal Sinton. Zrovna si prohlížel u jedné stěny něco, co vypadalo jako zpuchřelé a shnilé zbytky kovaného štítu. Hrál mezi střepy, kupící se do zaprášené hromádky na lavici, a překvapeně vyrazil:

"Haló - copak je tohle?"

Přinesl ke světlu, dopadajícímu otvorem dveří, asi třicet centimetrů vysokou figurku z pálené rudé hlíny. Vypadala jako - ale co vám mám vykládat, redaktore, a opotřebovávat si mluvidla! Však se dočkáte obrázku!

Mac McLaughin se bohužel mýlil. Soška se nejen nedostala na Zem, ale i negativy jejích snímků se vinou okolností, o nichž ještě bude řeč, dokonale pokazily. Přes všechna kouzla odborníků rochesterského Eastman-House se nepodařilo získat použitelnou kopii. Z nejasných náznaků na zničeném negativu a podle pokynů dr. Kameníka byla proto zhotovena co nejvěrnější kresba, kterou s laskavým svolením redakce časopisu Geographical Magazine, a zvláště pana Thorkella Johannessona, autora článku, uveřejňuji.

Způsobila mnoho povyku a dohadů - od odkazů na kult boha Thora až k oblíbeným domněnkám o Atlantidě a o dalším důkazu spojení Vikingů s americkými kulturami pozdního středověku. Ale to už do naší knihy opravdu nepatří.

Pozn. red.

Doktor tvrdil, že to asi je nějaký krvežiznivý skandinávský pánbiček a abychom si tím nelámali hlavu. Mně se to ani trochu nelíbilo. Víte, kamaráde, oni Mart'ané, požírající lidi, mají tradici - jen si vzpomeňte na Wellsovu Válku světů ... Ostapenko nakonec rozhodl, že sice figurka nejspíš nemá se situací na Marsu vůbec nic společného, že tu lidožraví obři ve špičatých čepicích skoro určitě nechodí, ale pro jistotu že zdvojnásobíme pozornost. Tím byl pumpřík prozatím vyřízen.

Fred Sinton se debaty nezúčastnil. Oprášil si kousek lavice a seděl s hlavou v dlaních, jako by hluboce přemýšlel.

Konečně se na nás podíval a řekl jako pokračování svých předchozích pesimistických úvah:

"Trosky, trosky, pořád jenom trosky. Opuštěný dům, rezavé stroje, ztracená a prachem zapadlá loď ... Nerozumím tomu. A ta kulisa mrňavých, k zemi přikrčených rostlin a degenerovaného obilí . . . Začínám mít strach, jestli nejdeme pozdě.

Asi tak o pět set let."

"A co runa rider, kterou jsme pozorovali ze Sneffelsu? A co ty zvuky dneska v noci?" odporoval doktor.

"Runa rider, Georgi? Ano - já jsem si taky myslel, že zrovna runa rider je nejsilnějším argumentem. Jenže dneska už přece přibližně víme, co vlastně nakreslilo znak runy do Slunečního jezera ... "

"Vážně? Prosím tě, pouč nás!" zvýšil hlas doktor.

"Proč bych vás poučoval - sami to přece víte! Řeka. Vlastně řeky. Nebo, jestli chcete, zavodňovací systém, vybudovaný kdoví kdy. Možná že se občas podle výkyvů počasí ztrácí prachová vrstva na hladině, možná že se naopak občas kanály rozvodňují a způsobují intenzivní vzrůst pásů vegetace kolem. To se mi zdá nejpravděpodobnější. Řeka, kterou jsme před chvílí přepľuli, je sice hodně široká, ale v našich pozemských dalekohledech bychom ji přece jen asi nemohli vidět."

Zeptal jsem se Freda, čím to je, že si to jeho zavodňovací systém vypočítal právě tak, aby nakreslil runu rider po událostech pod Sneffelsem a po odletu létajícího talíře ze Skartarisu.

"A jak to, k sakra, víš, že se to stalo zrovna jenom tenkrát?" zapomněl trochu Fred na své slušné vychování. "Co když je to periodický zjev, opakující se třeba hodně často? Vždyť na to doktorova manželka přišla víceméně náhodou a technické vybavení, které takové pozorování vůbec umožňuje, máme asi tak dvacet nebo třicet let. A to ještě kdoví jestli."

Nechtěl jsem kapitulovat tak docela bez boje.

"A to všechno, myslím ten zavodňovací systém, funguje jen tak samo od sebe, Frede?"

Pokrčil rameny.

"Proč ne? V Libanonu jsou v bezporuchovém provozu akvadukty, které tam zřídili starořímsí architekti . . . "

"Víte co?" přerušil jejich spor komandýr. "Nechte toho! Podíváme se raději po okolí. Ještě nám zbývá několik hodin světla. Když nic lepšího nenajdeme, jako že asi skutečně nenajdeme, zůstaneme přes noc tady. Nejpozději pozítří se musíme k Rideru vrátit - a tak tedy zbytečně neztrácejme čas."

Počasí se trochu pokazilo. Vítr hnal kolem nás obláčky a sloupý prachu a vířil písek do nespočetných drobných písečných "duchů", putujících jako procesí zatracenců.

"Tak kudy, Ivane Maximiči?" zeptal se doktor a hodil si zase přes rameno pouzdro s mrňavým samopalem.

"Podle mého názoru jsme v noci slyšeli ty ... ty zvuky někde odtamtud, ne?" ukázal komandýr směrem k severu, přímo od břehu řeky: "Kousek cesty se tam podíváme. Vzhledem k reálné možnosti kontaktu, o jehož charakteru nemáme zatím ani ponětí, trochu změním způsob postupu. Půjdu první, doktor a Mac padesát metrů za mnou a jako zadní voj Fred. Tak - do toho, chlapi!" A šli jsme.

Přelézali jsme jeden rozpadlý kráterový val za druhým, nadávali na "špagety", chytající nás za nohy, a blížili jsme se k těm podivným předmětům ve tvaru mezi telegrafní tyčí a stromem.

Tyto útvary (nebo organismy jim hodně podobné) se objevovaly i na "skalních obrazovkách" pod Sneffelsem a byly popsány v Cestě slepých ptáků. Malíř Kamil Lhoták je na jedné ilustraci pokud možno přesně podle údajů a připomínek dr. Kameníka nakreslil. Tehdy se jim, tuším, jaksi pracovně říkalo "antény".

Pozn. red.

Nežli jsme k nim došli, museli jsme ještě překonat mělký, poměrně dobře zachovaný kráter a okrajovým valem o průměru asi dvě stě nebo tři sta metrů. Komandýr, který šel pár desítek kroků před námi, občas téměř zmizel v oblacích prachu a písku, vířených stále prudším větrem. Proti pomalu se temnící narudlé obloze to byl docela zajímavý pohled - obzvláště když se Ostapenkova přilba, kterou si jako ochranu před prachem nasadil, občas zaleskla v paprscích zapadajícího

Slunce. Pověsil jsem si samopal na rameno a popadl hasselblad. Doktor se zastavil vedle mne a kriticky pozoroval moje konkurenční fotografické kutění.

Na matnici jsem sledoval komandýra, jak se blíží k okrajovému valu kráteru. Vypadalo to, jako by šel po pás ve vodě; tak ho zakrývaly závaný prachu. Čekal jsem, až bude trochu lepší viditelnost, a to čekání přece jen chvilku trvalo - dokonce i Fred, loudající se pár kroků za námi, nás pomalu došel. Snímek nevypadal moc nadějně a chtěl jsem se už fotografování vzdát, když jsem najednou uviděl - pořád v šachtě fotoaparátu -, jak Ostapenko uskočil a namířil samopal někam před sebe. A v tom okamžiku jsem taky zjistil, že na samém hřebenu okrajového valu vyrostla ze země nápadně vysoká lidská postava a v nepochopitelném gestu zoufalství nebo úleku nebo čeho vlastně zvedla obě paže k nebi. Jako kdyby se vzdávala - jenže tohle gesto by asi bylo na Mars trochu moc moderní a pozemské, nemyslíte, redaktore? Cuklo to se mnou tak, že jsem víceméně omylem zmáčkl spoušť - na mém aparátu moc nepotřebovala. Stačil dotek. No - a pak už jsme samozřejmě horempádem letěli ke komandýrovi a k tomu někomu, kdo tam nahoře pořád stál doslova jako tvrdé Y s rozpřaženýma a vztyčenýma rukama ...

A teď už bych s chutí předal štafetu zase našemu ranhojiči, redaktore. Jestli chcete, budu vám povídat spíš něco o návratu - to je zase můj obor a o tom vím a lot of stories...

Díky celé řadě okolností a náhod, mezi nimiž hraje svou úlohu lekavost kapitána McLaughina, měkká spoušť dotyčného fotografického přístroje a konečně (a hlavně) skutečnost, že tento negativ našťěstí patří mezi nejméně poškozené, byla úspěšně zachycena "fotografie tisíciletí", jak ji poněkud pateticky, ale koneckonců docela přiměřeně nazval nestor světové fotografie, staříček Edward Steichen. Cožpak první vteřina kontaktu mezi lidmi Země a lidmi Marsu není zpravodajsky neskonale důležitější než všechny senzace i "senzace", jimiž je svět díky obrazovým časopisům den po dni zaplavován?

"Fotografie tisíciletí" není sice uveřejněna v této knize poprvé, ale přece jen rozhodně dříve, než se s ní seznámí celý svět - samozřejmě s laskavým svolením Mac McLaughina. Výslovně podotýkám, že další uveřejňování bude volné teprve po souborném vydání materiálů ústavem ve Sneffelsu. Pozn. red.

Kapitola 13 - Poněkud upravený rozhovor s Leifem Thorgunnem

Mac McLaughin pokračoval ve vyprávění tam, kde podle svého názoru měl zase co vyprávět. Mezi koncem předešlého rozhovoru a jeho dalším líčením tím vznikla mezera několika velmi závažných dnů, kterou posléze vyplnil doktor Kameník s laskavou pomocí docenta Holuba, osvědčeného spolupracovníka na předchozích dvou knihách. Tyto rozhovory však byly uskutečněny až značně později.

Proč to všechno vykládám?

Abych sám sebe, a ovšem zejména čtenáře přesvědčil, že se smím tentokrát odchýlit od osvědčeného antického pravidla o jednotě času a místa a o nezbytnosti nepřerušného toku událostí. Těžko říci, které pásmo děje, vyprávěné účastníky závěrečného dějství akce VAI, bylo dramatičtější; zda záchranné akce kolem Rideru na ledovci Khumbu, nebo zážitky účastníků ve Slunečním jezeře. Ať už přiklame vítězství - na němž si jako skromný zapisovatel, nejvýše upravovatel poskytnutých materiálů, nepřisvojuji vůbec žádnou zásluhu - tomu či onomu dějovému pásmu, jedno je jasné: blíží se navzájem až ke kritickému bodu, v němž se protínají a spojují.

Budiž mi prominuto, že stejným způsobem řadím i své archivní materiály a magnetofonové záznamy. Tak se mi události kolem Slunečního jezera jevíly a tak se také jevíly všem, kdo je v nepříliš obsáhlých a koordinačním střediskem proséváných zprávách tisku nebo rozhlasu sledovali. Údaje a výpovědi přicházely tu ze Slunečního jezera, tu z Nepálu. Jen jejich spojením získáme alespoň trochu ucelený obraz.

Proto teď pokračuje Leif Thorgunn. Čtenáři Cesty slepých ptáků a Runy rider vědí, že na záznam vyprávění nebylo pomyšlení. Nezbylo než výjimečně zvolit formu skutečného interview, totiž otázek a odpovědí.

Pozn. red.

"Ihned po ověření zprávy o nálezu Rideru jste se rozhodl zúčastnit se záchranné expedice, pane Thorgunne. Vaše, řekněme, citové pohnutky jsou samozřejmě a jasné. Měl jste ještě jiné důvody?"

"Ovšem, pane redaktore! Jako dlouholetý horolezec a instruktor Himalayan-clubu v Reykjavíku mám jisté zkušenosti právě s ledem. Chci říci s výstupy na ledovce a s překonáváním sněžných polí. Islandský Vatnajökull s nejvyšším ledovcem Kverkfjöllem, Höfsjökull a v poslední době obzvlášť oblíbený Myrdallský ledovec docela dobře odpovídají charakteru ledových a sněžných tras v Himálaji. Mnozí horolezci, kteří se chystali do Himálaje, trénovali a zkoušeli výzbroj u nás - například Biller, Leroux, Lobbicher, Couzy, Terray a další."

"Potvrdily se vaše předpoklady?"

"Zčásti. Technicky ano. Ukázalo se však, že technická stránka výstupu nebyla hlavním problémem. Daleko spíš hrály svou úlohu ... jiné okolnosti."

"Mohli byste se o nich zmínit, pane Thorgunne?"

"Lidské - ano, tak by se to dalo nazvat. Lidské. Rozumíte, pane redaktore, stezky byly často docela pohodlné, snadno schůdné - ale nad nimi třeba visely ledové věže, séraky, hrozící zřícením. Velmi mnoho času bylo ztraceno ... jak bych to nejlépe řekl ... hledáním míst, kde by někteří účastníci nebyli tísněni obavou o vlastní bezpečnost."

"Máte snad někoho obzvlášť na mysli?"

"Promiňte - ale o tom nebudu mluvit."

"Bylo snad právě toto příčinou, proč jste se a doktorem Bjelkem a se skupinou Šarpů oddělili od hlavní výpravy a odešli k místu, kde byl nalezen Rider, na vlastní pěst?"

"Ano."

"Promiňte, pane Thorgunne - ale zase jste jednou až moc stručný. Proč jste tedy nezůstal s hlavní výpravou?"

"Hlavní výprava byla organizována, jak víte, Himalayan Clubem. Tým byl sestaven velmi rychle, ale zodpovědně a z

nejlepších evropských horolezců i Šarpů, kteří byli právě dosažitelní. Jenže si počínala, jako by nešla na pomoc hynoucí první meziplanetární expedici, ale dobývat nějaký dosud nezlezený vrchol. Velitel výpravy major Longstaff to ostatně docela upřímně napsal do Daarjelling News. Chcete si to přečíst doslova? Tady prosím!"

Leif vyňal z náprsní tašky mnohokrát přeložený výstřižek. Major Longstaff se v něm zřejmě brání proti námitkám, že přípravy expedice postupují příliš pomalu a že vybral cestu až z Namče Bázáru skalnatým údolím říčky Imdža Khola, což znamená přinejmenším deset dní pochodu k výchozímu táboru.

Major Longstaff - mimochodem řečeno zkušený znalec Himálaje a odvážný horolezec, který zlezl poprvé severní stěnu Pinnacle-Peaku i ledový jihozápadní splaz Kharta-Kangri a jako první stanul na vrcholu hory Sato Parbat - píše mimo jiné:

Výprava je především dopravní záležitostí. Záleží na tom, aby rozhodující krabička sardinek byla v rozhodující chvíli na rozhodujícím místě. Důležitou podmínkou je najít co nejlepší výchozí bod (pro naši výpravu to budou patrně terasy západně od Lobudže), vyhnout se nebezpečím monzunu a oně krabičky sardinek co nejhospodárněji využít. Protože dopravní prostředky - v našem případě až do krajnosti namáhaná lidská těla - potřebují také pohonné látky, nemůžeme se spokojit jen s jednou krabičkou, takže jsem byl nucen organizovat výpravu téměř stopadesátičlennou, počítaje v to Šikari i Šarpy, aby vybraná skupina dostala oněch rozhodujících šest sardinek na správné místo a díky jim dokázala dorazit za nejtěžších povětrnostních podmínek k ledovci Khumbu a k posádce kosmické lodi.

Chápal jsem velmi dobře pohnutky majora Longstaffa, který byl zodpovědný za celou akci - chápal jsem však také (a nejméně stejně dobře) i stanovisko Leifa Thorgunna. Zvláště jasně jsem ho pochopil po přečtení tohoto článku. Starost o šest sardinek, sama o sobě záslužná a nutná, avšak v žádném případě příliš povzbuzující, musela patrně přivést do varu i jeho neobyčejně klidnou povahu.

Pozn. red.

"Děkuji. To opravdu ledacos vysvětluje. Kdy jste se poprvé dozvěděl, že se vašeho pokusu o výpad na ledovec Khumbu zúčastní také doktor Bjelke?"

"Teprve když mi to sám řekl."

"Byl jste s tím srozuměn? Souhlasil jste?"

"Ne - protože jsem si dovedl představit lépe než on, co taková cesta znamená. Zároveň jsem ale docela přesně věděl, že nemá vůbec žádný smysl mu to vymlouvat. Lékař byl koneckonců pro Jiřího i Maca a ostatní tím nejcennějším mužem. Ostatně ..."

"Dopovězte, prosím, pane Thorgunne!"

"Gudmundur zlezl jižní stěnu Sneffelsu. Tenkrát - snad se na to pamatujete. Bez skob, bez lana, a hlavně bez zkušeností. Kdo dokáže tohle, dokáže skoro všechno na světě."

"Proč nebylo použito vrtulníků?"

"Nešlo to. Začaly monzunové vichřice. Něco podobného by znamenalo jistou smrt. Nakonec byly zastaveny i lety kolem Khumbu, ačkoli se major Singh nabízel, že se o ně znovu pokusí. Několik dní zkoušeli letci shazovat balíky bez padáků z výšky, zaručující jakžtakž bezpečnost. To znamená při letu nad nejvyššími okolními vrcholky. Rozptýl byl několik kilometrů - ani jeden balík nedopadl, pokud bylo možné vůbec dopad pozorovat, v takové blízkosti Rideru, aby zbyla sebemenší naděje na jeho vyzvednutí. Celou akci ztěžovalo i to, že monzunové sněhové vánice během čtyřiaadvaceti hodin zasypaly trup Rideru a bylo velmi obtížné vůbec místo přistání nalézt."

"Vy jste ale vrtulníku použili, ne?"

"Ano. V první fázi. Doktor Bjelke, Šarpové Ang-Nima, Dawa-Thondup, Ang-Tharke, který byl sardárem, Da-Namgjal a já jsme odletěli z Namče Bázáru do výchozí vesnice Čola. Je to vlastně jenom klášter s několika domky kolem, téměř přesně na jih od místa přistání Rideru. Mezi námi a Riderem byl ovšem horský hřeben, jedno z vedlejších pásem rozvětveného masívu Ču-mu-lang-my čili Mount Everestu. Dosud nebyl překročen - alespoň o tom v Dárdžilingu nic nevěděli, ale cesta odtud k Rideru byla sotva pětinou cesty z Namče Bázáru."

"Domníval jste se, pane Thorgunne, že trasa, kterou jste vybral ..."

"... ne já, pane redaktore. Stejněho mínění byl i Ang-Tharke, který se v kraji Solo Khumbu narodil."

"Dobrá, tedy cesta, kterou jste si společně vybrali, byla pohodlnější?"

"Naopak. Rozhodovala jen a jen rychlost. Byl jsem si jist, že se do všech podrobností promyšlená a skvěle vybraná expedice majora Longstaffa v určeném čase k Rideru dostane, a to jistě nejsnazší a nejspolehlivější cestou. Jenže ..."

"Ano?"

"Jenže Rider přestal vysílat. Už podruhé. Jako tehdy z Marsu. Vždyť to víte, pane redaktore ..."

V zájmu přesnosti jsem nucen připustit, že tento rozhovor je trochu upravený. Ve skutečnosti bylo třeba daleko většího množství otázek, abych z nemluvného a flegmatického Leifa alespoň něco vypáčil. Jeho obsah a smysl však naprosto odpovídá skutečnosti, což potvrdil i sám Leif Thorgunn, kterému jsem zaslal kopii záznamu dříve, než byla odevzdána tisku.

Pozn. red.

Kapitola 14 - Znovu dr. Bjelke

Ano, pane redaktore, to byl opravdu hlavní důvod, proč jsme se rozhodli pokusit se o vlastní, tak trochu partyzánský výpad směrem k ledovci Khumbu. Výlet z Namče Bázáru do Solo Khumbu, což je šarpský kraj pod nejvyššími hřebeny Himálaje, trvá za příznivých okolností čtrnáct dní nebo tři neděle - a to jenom tehdy, není-li Dúdh Kósí - Mléčná řeka, protékající Solo Khumbem od tajemného jezera Pokharí, rozvodněna. Jyrry, Mac a mužové ze Slunečního jezera, které

přivezli, v žádném případě nemohli tak dlouho čekat. Tolik vědomostí z doktořiny mi ještě zbylo, abych dovedl odhadnout, co se stane ve výšce skoro sedm tisíc metrů za čtrnáct dní s bronchopneumonií . . .

Nevím, jestli vám mám vyprávět, pane redaktore, o Namche Bázáru, o fantastické krajině, o bíle natřených domcích a růžových chörtenech a chrámech. Raději to přenechám paní Alence. Jako fotografka si všechno patrně vtiskla do paměti lépe než já. Já jsem neměl, věřte mi to, pro přírodní krásy ani trochu smysl. Pospíchal jsem, abych byl užuž na Khumbu, nebo alespoň tam, odkud už to za žádnou cenu nepůjde dál a kde se teprve definitivně ukáže, že projekt zkušeného majora Longstaffa je přes zoufalou pomalost jedinou možností, jak přinést. Rideru pomoc.

Do Čoly nás vrtulník zanesl celkem bez příhod a bez obtíží. Přistáli jsme na malém jakžtakž vyrovnaném kousku půdy mezi kamennými zídkami, ohraničujícími drobná, takřka kapesní políčka ječmene, brambor a bílé řípy - jenže v tuhle roční dobu už bylo všechno dávno sklizeno a nejvyšší pole na světě - Čola leží v nadmořské výšce skoro čtyři tisíce pět set metrů - čekala zase na přívětivější počasí po odchodu monzunu.

Teprve po opuštění vytopené kabiny vrtulníku jsme zjistili, jak znamenitým a odvážným letcem byl nepálský pilot a co všechno pro nás a pro Rider riskoval. Prudká vichřice, přinášející ostré krystalky zmrzlého sněhu ze tří ledovců téměř obkličujících vesnici, nás málem porazila a rázem donutila shluknout se na závětrné straně vrtulníku. Sardár Ang-Tharke s černými ochrannými brýlemi na očích se sice smál, až se mu nádherné bílé zuby blýskaly, ale nám moc do smíchu nebylo, když jsme viděli, jak z nebetyčných vrcholů kolem dokola vlají ledové prapory, odtrhávané vichřicí, a slyšeli rachot padajících séraků někde v průsmycích.

Při pohledu na mapu asi leckoho napadne, proč se skupina Leifa Thorgunna a doktora Bjelkeho raději nepřesunula vzdušnou cestou do Lobudže, ležícího na téže straně vedlejšího hřebenu Mount Everestu jako Rider. Lobudže však není stále osídlenou šarpskou vesnicí, jen letním sídlem ojedinělých pastevců, vyhánějících sem na skromné a hubené pastviny své jaky. V době, kdy se záchranné výpravy uskutečnily, bylo Lobudže už dávno opuštěno a nikde široko daleko nebyla vhodná plocha pro přistání vrtulníku. Kromě toho jsem se v monografickém díle sira G. L. Breadlyho dočetl, že právě údolí ledovce Khumbu je téměř ustavičně vystaveno nejprudším vichřicím, vanoucím od Pumori a průsmykem Lho-La na tibetsko-nepálské hranici. Vichřice dosahují takové intenzity, že je tato přístupová cesta k Ču-mu-lang-mě (Everestu) prakticky trvale neschůdná a uzavřená; většina horolezeckých expedic se k Everestu probíjí od jihu nebo jihovýchodu. Tím spíše ovšem zde nemohl přistát vrtulník.

Pozn. red.

Zavazadel i zásob jsme měli velmi málo. Počítali jsme jen s velmi krátkou, nejvýše čtyř nebo pětidenní cestou. Musím po pravdě říci, že jsem předvídal, že jsem hlavně na Leifovu radu vzal z ústavu přes protesty správce sbírek všechny vzorky potravin, připravených kdysi pro Rider. Tím jsme získali značné množství velmi vydatných a kaloricky hodnotných jídel, zabírajících nejmenší objem a vesměs co nejlehčích. Speciální balení pro stav beztlíže vůbec nevadilo - trubička, kterou se jídlo konzumovalo, šla téměř vždycky docela dobře ulomit a všechno bylo v pořádku. Původně jsme se s Leifem domnívali, že potraviny nabídneme pro shoení posádky Rideru z letadel - po zastavení letecké akce jsme je však využili pro naši expedici.

Rozhodli jsme se vyrazit okamžitě. Na cestě z vesnice, obehnané po obou stranách břídlíčovými deskami, zasazenými do země jako nízká zídka, jsme byli samozřejmě středem pozornosti všech vesničanů. Stáli ve dveřích svých bílých domků a mlčeli. Bylo to podivné - viděli přece už jistě celou spoustu horolezeckých výprav a znali patrně i naše šarpské průvodce, vždyť Ang-Nima a Dawa-Thondup pocházeli dokonce z nejbližší vesnice Phalong Karpa, ležící jihovýchodně od Čoly. Nikdo nás neoslovil, nikdo nezamával. Až na samém konci vesnice, před růžovým klášteřem s plochými střechami krytými břídlíci a s lámaistickým znakem uzavřeného lotosového poupěte "pei-chai" na nejvyšším z nádvoří nás očekával uprostřed cesty prastarý láma v šafránovém hábitu.

Myslel jsem, že nám chce nabídnout šálek "čhangu", slabé, ale zato nadmíru odporné lihoviny z prosa, která je v Nepálu i Tibetu náramně oblíbenou navzdory přísným abstinentním předpisům lámaistického náboženství. Místo symbolického připitku na šťastnou cestu však začal láma třaslavým hlasem cosi naléhavého vysvětlovat Šarpům. Ang-Tharke i ostatní jej zdvořile vyposlechli a uklonili se s dlaní přitisknutou na čelo. Teprve pak jsme šli dál. Když jsem se v ohybu cesty, měnící se hned za vesnicí v sotva schůdnou horskou stezku, otočil, viděl jsem lámu bez pohnutí stát a dívat se za námi.

Zeptal jsem se Tharkeho, o čem byla řeč. Pokrčil rameny.

"Varoval nás. Abychom se prý nepouštěli k Hoře - tak - vysoké - že - ji - žádný - pták - nepřeletí. Mluvil o démonech a o příšerách. A taky o bouřích a o monzunových lavínách."

"Hora - tak - vysoká - že - ji - žádný - pták - nepřeletí" je místní šarpský název Mount Everestu, omezený jen na kraj Solo Khumbu. Nepálský název Ču-mu-lang-ma znamená Bohyně Matka světa nebo Bohyně Matka větru.

Pozn. red.

"O démonech a o příšerách?" na to já. "Myslel snad yettiho?"

Ang-Tharke a Dawa-Thondup, kteří šli vedle mne s nákladem na zádech a nosnou páskou přes čelo tak lehce, jako by nesli po pár kilogramech, a ne poctivého půl metráku, se na mne překvapeně podívali.

"Ne, sáhíbe, kdepak! Yetti je přece zvíře. Lámové vyprávějí, že pod nejvyššími horami jsou podzemní chodby a v nich světélkující strašliví draci, pohybující se rychle jako ... jako myšlenka. Spí ve studních pod kláštery a ovládají jeskynní říši Agartu, stejně rozsáhlou jako celý Tibet. a Nepál na povrchu země."

"A vy tomu věříte?"

"My Šarповé? Ne, sáhíbe. Na draky už dávno nevěříme. Či-ling-ngové (lidé ze vzdálených zemí - pozn. red.) nás naučili nevěřit a ostatně jaktživi jsme nic podobného neviděli. Ale bouřím a monzunovým lavínám...", nedopověděl a já se raději ani moc neptal, pane redaktore!

Netrvalo dlouho a dostali jsme se na malý ledovec, vlastně jen ledový splaz severně od Čoly. Přes jeho poměrně

nevelký rozměr, sotva několik čtvercových kilometrů, byla cesta pravé peklo. Nehledě ovšem na téměř pět tisíc metrů výšky, které nám, totiž Leifovi a mně - a mám-li být úplně upřímný, tedy hlavně mně -, pořádně dávaly do těla. Za chvíli jsem měl sto chutí zahodit i malý fotoaparát . . . Ledovec severně od Čoly se dvěma nebezpečnými ledopády je považován za jeden z nejtěžších ledových terénů na světě. Informace, které jsme o něm získali z archivu v Dárdžilingu od švýcarské skupiny Dittera, Lamberta a dr. Chevalleyho, hlavně ale od slavného Shiptona, mnoho nepomáhaly. Ledovec stále pracoval, měnil se den ode dne. Ani naši průvodci si často nevěděli rady. Bylo to horší než prodírat se džunglí - nad hlavou nám výhrůžně visely séraky, ledové věže, hrozící každou chvíli spadnout a zavalit nás váhou několika katedrál, a pod nohama se zase - což nebylo ani o trochu příjemnější - otevírala síť sněhem zakrytých a docela nevinně vypadajících trhlin, ústících však, jak mne naštěstí Leif včas poučil, do stometrových propastí.

Po několika hodinách obtížného sondování terénu, obcházení a překonávání trhlin se zdálo, že už máme ledovec za sebou. A právě tehdy jsme došli k tomu, čeho se Leif nejvíce obával: k široké propasti, táhnoucí se napříč celým údolím. Snad to byla právě ona, která donutila švýcarskou výpravu vrátit se s nepořízenou do Čoly a pokusit se o Everest z jiné strany. Nebo jiná - na tom málo záleželo. Hlavní smůlou bylo, že svou šíří vylučovala překročení nebo přeskočení. Stěny lemující ledovec byly tak strmé, že na cestu po nich se zavazadly nebylo ani pomyšlení. Leif, vztekle kousající vyhaslou fajfku, mi vysvětlil, že by bylo nutné každý krok jistit skobami, zaraženými do skály, a že bychom se tímhle způsobem dostali k Rideru nejdříve tak k jaru ...

Po dlouhé chvíli dohadování se Šarpy - Leifova angličtina je, pane redaktore, velmi osobitá a nedostatek slovíček nahrazuje vynikajícími hereckými výkony - se Leif připoutal na lano a nechal spustit do hloubky asi deseti metrů mezi ledové stěny. Nechápal jsem, co tam chce provádět. Šerpové na Leifův povel ustali se spouštěním a Leif se vši silou odrazil nohama od stěny. Přehoupl se přes propast ke druhé stěně jako kyvadlo. V letu se pokusil zarazit do ledu cepín a zachytit se tak - marně. Zhoupł se zase zpátky a musím přiznat, že mě pořádně zamrazilo, když jsem slyšel úder jeho dost kostnatého těla o led ... Ani druhý, ani třetí, ani desátý pokus neskončily úspěšněji, ačkoli se Leif zoufale snažil zachytit se "na druhém břehu" cepínem, prsty i stoupacími železy na botách. Nakonec ho Šarpové zase vytáhli. Sedl si zachmuřeně na ledový balvan a nenápadně si třel místa, která se příliš nešetně setkala s tvrdým ledovcem.

"Co teď, Leife? Zpátky?" zeptal jsem se.

Vykulil na mne oči.

"Zpátky? Copak tě to napadá, Gudmundure?! Tohle je v horách docela běžné zdržení. Nakonec se cesta najde. Uvidíš!"

Našla se, pane redaktore, i když to trvalo ještě skoro dvě hodiny. Leif objevil v hloubce asi dvaceti metrů malou plošinku, kde se mohl jakžtakž postavit. Z té se mu podařilo zachytit se na protější stěně propasti, po hrozném námaze vysekat cepínem stupy a dostat se na druhou stranu trhliny sotva ... tři metry od nás. Za pár minut už byla přehozena a zajištěna tři lana, po kterých jsme se sice krkolomně, ale vzhledem k jistění celkem bezpečně dostali na druhou stranu. Šarpové se usmívali, poklepávali funicímu Leifovi na ramena a nakonec mu sdělili, že má nejspíše dvojce plíce. Leif zrudl a něco rozpačitě zabřblal. Bylo vidět, že ho tahle pochvala od "himálajských tygrů" těší víc než všechny metály, které za svého bohatého sportovního působení nasbíral.

Za chvíli jsme vystoupili z posledního ledového jazyka. Teď už byli naši průvodci tak říkajíc doma. Naše malá výprava se vydala rychlým výstupem k sedlu v masívu Kang Čo Čang, Káčaňdzungy čili Pěti Pokladnic Velkého Sněhu.

Nevím, co bych vám o té cestě vyprávěl, pane redaktore! Šel jsem jako v polomu, pravá, levá, pravá, levá, stoupal na balvany nebo obcházel skalní bloky, viděl před sebou střídavě Leifovu vyrudlou nebo ovčí kabát některého ze Šarpů. Na severu od nás, někde v Tibetu, zuřila monzunová bouře. Nebe se co chvíli rozsvěcovalo fialovými záblesky, prosekávajícími houstnoucí šero. Vichřice sílící každým metrem, o který jsme se blížili sedlu, nám vystřelovala do obličejů nejen zmrzlý sníh, ale i kousky ledu, bodající jako skleněné střepy. Všichni jsme měli na tvářích zmrzlé krůpěje krve.

Pamatuji se, že se na jednom místě Šarpové zastavili a na okamžik postáli u malé hromádky kamení, dopola zaváté sněhem.

"Tady našla smrt doktor Alfred Ward ...", vysvětlil mi Ang-Tharke. "Moc síla, ale moc zima, žádný líh do vařič. Večer - noc - ráno. Konec. Já našel. Dávno!" mávl rukou k Čole, jako by ukazoval do minulosti. Vůbec mne to nedojalo. Prostě jsem nemohl přenýšlet a dost dobře jsem ani nechápal, co mi to Tharke vypravuje ...

Na nejvyšším bodě průsmyku mezi nebezpečně vypadajícími balvany postavili naši šarpsí průvodci dva stany. Jeden pro nás, pro mne a Leifa, druhý pro sebe. Vnutili mi šálek horkého kakaa a nějaké ovoce v cukru. Jedl jsem asi se stejnou chutí, jako bych žvýkal piliny. V noci jsme se s Leifem navzájem zahřívali a masírovali, aby nám neomrzly prsty. Musím se přiznat, že jsem za chvíli padl do spánku jako do ledové propasti a že všechno zůstalo na chudáku Leifovi, chladném Larrym, muži bez nervů a s dvojími plícemi . . .

Leif Thorgunn, který byl tak laskav, že tento interview přečetl a doplnil několika odbornými horolezeckými výrazy (nehledě na úpěnlivé přání, abych vyškrtl odstavec o něm samotném, jemuž jsem nevyhověl), mi prozradil, že výkon doktora Bjelkeho byl obdivuhodný a pro znalce Himálaje téměř nepochopitelný. Cesta z Čoly na předěl a sedlo Káčaňdzungy je totiž nadmíru obtížná a vyčerpávající, má i několik lezeckých partií a odradila už několik himálajských expedic, pořádaných odborníky a v daleko příznivějším ročním období. O tom se lze ostatně dočíst i v ústředním himálajském alpinistickém listě Himalayan Revue, č. 7/1968. Sám název článku kapitána J. X. Thornleye Miracle on Kanche (Zázrak na Káčaňdzunze), je dost výmluvný. Doktor Bjelke obdržel jako první nehorolezec na světě čestnou medaili Himálajského tygra. Také to mluví samo za sebe, protože Himálajský klub v Dárdžilingu rozhodně těmito medailemi nehýří a neplýtvá.

Pozn. red.

Ráno jsme se probudili chladem dávno před východem slunce. Ze stanu Šarpů prosvěťovalo světélko lihového vařiče a za chvíli jsme si už hráli pořádně zmrzlé dlaně pohárky horké pomerančové šťávy. Čekala nás nejtěžší část cesty - ne

sice už dlouhé a táhlé výstupy, ale zato neprozkoumaný hřeben, v jehož schůdnost věřil vlastně jenom Leif a Ang-Tharke.

Vyžádal jsem si v tomto bodu "horolezeckou expertizu" od pan Thorgunna. Vysvětlil mi, že nebezpečí cesty bylo v prudké severní vichřici, která je tato oblast, svažující se k ledovci Guanara a Ngodžumbo, ustavičně vystavena, zejména však v možnosti zřícení lavin čerstvého podzimního sněhu na jižních a východních svazích. Jak se ukázalo, byla tato představa docela správná.

Pozn. red.

Ráno jsme si ještě poslechli z Leifova maličkého tranzistorového přijímače nejnovější zprávy, oznámené dívčím hlasem slovy: "Lhasa kujo džansanloko . . .", čili: "Hovoří místní rozhlas Lhasa." Naneštěstí se naše znalosti tibetštiny rovnají nule, a tak jsme ze zpráv nic neměli. Káthmándú se nám nepodařilo vyladit - asi nás kryly hřebeny okolních hor. A také - přiznám se - samotné kroucení knoflíkem znamenalo v téhle nadmořské výšce námahu, kterou jsme pro její zřejmou zbytečnost nehodlali přehánět.

Nasazení stoupacích želez na boty trvalo, jak se mi alespoň zdálo, celé hodiny, každý krok výš a výš po balvanitých srázech minuty. Šarповé těžce oddychovali pod většími náklady, než jako obvykle nosí: naše "kapesní" výprava si totiž nemohla dovolit luxus několikerého postupného přenášení zavazadel k dalším a dalším táborům, tak jak to například plánoval a posléze i uskutečnil major Longstaff.

Ani jsem nepozoroval, že jsme dosáhli vrcholu. Díval jsem se do země zrovna před sebe a škobrtal stále častěji o kameny, o ledové zmrázky, o cepín a občas taky o vlastní nohy. Divoce rozeklaný hřeben se rychle zužoval. Po obou stranách na nás zivaly propasti prudce klesajících svahů tak strmých, že se na nich neudržely ani plochy sněhu, jen pruhy a skvrny v místech, kde byla skála rozpukaná mrazy a vichřicemi.

Ano, ta vichřice, pane redaktore . . . Když se mi teď v noci zdá obzvláště hrozný sen, tak jsem zase na hřebenu mezi údolím Guanara a Khumbu a jdu jako stroj mléčným oparem, složeným z tisíců bodajících a šlehajících ledových šípů. Vystřídal děsivé sny, že dělám znovu maturitu a že neumím odpovědět ani na docela jednoduchou otázku . . .

Všechno bylo jako v horečce. Vzpomínám si, že v jednom okamžiku uklouzla nejmladšímu z našich Šarпов, Ang-Nimovi, noha. Pořád šel po čepeli hřebene pár metrů přede mnou a pojednou už tam nebyl a klouzal stále rychleji, tažený zavazadlem, po svahu dolů. Naráz strhl i Dawa-Thondupa, který kráčel před ním a byl společně s Ang-Nimou a Leifem, proslapávajícím cestu docela vepředu, upoután jedním lanem. Dawa-Thondup se pokusil zachytit prsty za balvan, ale Ang-Nimova váha byla přece jen silnější než jeho svaly. Ve zlomku vteřiny se i on sunul dolů, pořád dolů . . .

Stál jsem jako solný sloup - a nemohu vám ani, pane redaktore, říci, na co jsem vlastně tenkrát myslel, co mi proběhlo hlavou a tak dále a tak dále, jak už se to většinou dodatečně vypravuje. Nejspíš nic. Všechno se událo příliš rychle a já byl příliš unavený. Pamatuji se jenom na Leifa. Taky on na nepatrný okamžik strnul, zkamenněl - pak ale využil zlomku vteřiny, kdy Dawa-Thondup zadržel Nimův pád, bleskurychle zarazil násadu cepínu do skuliny mezi balvany, přehodil kolem topůrka smyčku lana a celou váhou, vši silou nalehl na hlavici cepínu. Viděl jsem, jak se mu napíná každý sval hroznou námahou. Pak přišlo trhnutí - lano se napjalo a titěrný cepín s nitkou nylonového lana držel hluboko pod námi na téměř kolmém svahu dvě těla i s náklady a nahoře Leifa, který by byl za okamžik také nevyhnutelně smeten dolů.

Topůrko cepínu se prohnulo jako luk, lano zadrnčelo - ale obojí vydrželo. Za chvíli byli už oba Šarповé zase na stezce, trochu pobledlí, ale nijak zvlášť otřesení. Dawa-Thondup lhostejně odstříkl krev z rozříznuté dlaně a nechal si ji trochu obvázat. Ang-Nima si znovu upravil náklad, který ani při pádu nepustil, šťuchl sáhíba Leifa prstem do větrovky a prohlásil: "Tygr!"

Nikdo už o příhodě neřekl ani slovo. Šli jsme dál.

Celý ten den mi nějak vymizel z paměti. Teprve teď si to uvědomuji. Nevím ani, zda jsme obědvali a kde - ale patrně ano. V Himálaji člověk dokonale ztrácí hlad i potřebu jíst, ale musí se přesto do jídla nutit, aby nahradil kalorické ztráty.

Mnoho horolezců a badatelů zaplatilo životem právě neznalost téhle zkušenosti. Zahynuli mrazem a horskou nemocí. Odpoledne jsme se zastavili pod jedním z bezejmenných štítů hřebene. Bylo načase. Klátili jsme se už jak šest příznaků. Každou chvíli se pod některým z nás podlomila kolena a jenom škubnutí lanem kamaráda, který šel vzadu, zase postavilo na nohy a dokázalo zdánlivě nemožné: uvést nás zase do pohybu . . .

Skály nás trochu kryly před krupicovým sněhem, poletujícím kolem. Leif vyňal z pouzdra svůj starý triedr s odřeným a na několika místech strženým polepem a pozorně se zadíval do hlubiny před námi. Trvalo to několik minut. Musel si opřít lokty o skálu - i on byl už pořádně utahaný. Konečně se ke mně obrátil.

"Prošli jsme, Gudmundure! Tam dole . . ." ukázal rukou na bělavé cosi hluboko pod námi, "je severozápadní výběžek Khumbu. A taky už vidím Rider . . . Sestupujeme."

Přeložil jsem Leifova slova Šarпов. Pokývali hlavami a usmáli se - nic víc. Vůbec jim nepřipadalo divné, že jsme jako první prošli touhle cestou a že jsme za necelé dva dny dorazili tam, kam měla skvěle vybavená výprava, vedená jedním z nejzkušenějších znalců Himálaje, dojít teprve po týdnech. Byli zvyklí plnit své úkoly a vyhovět přáním sáhíbů. Nic jim nepřipadalo zvláštní. Bylo to zkrátka "ačchá", v pořádku.

Jistě víte z vlastní zkušenosti, pane redaktore, že sestup bývá obvykle horší a namáhavější než výstup. Tentokrát se naštěstí tahle zkušenost nepotvrdila. V řídkém velehorském vzduchu je výstup, vyžadující daleko větší energetický výdaj zdviháním těžiště . . . ale to vás nezajímá, vidíte? Zkrátka - teď už nám bylo hej.

Asi za hodinu jsme už Rider rozeznávali mezi porvyv sněhové vichřice pouhým okem. Skoro celý zapadl sněhem, jen část. trupu a dvě přistávací opěry trčely do výše a odrážely se proti ledovému pozadí. Zdálo se, že pohyb ledovce trochu změnil polohu Rideru oproti stavu na Singhových snímcích-přední část. znatelně zapadla do trhliny a deformované trysky se o několik metrů zdvihly. Vypadalo to, jako kdyby chtěl vletět rovnou pod ledovec.

Zrychlili jsme sestup. Leif se proplétal mezi balvany na sněhových polích a Šarповé krok co krok za ním. Měl jsem co dělat, abych jim stačil. Ang-Tharke vytáhl v chůzi z pouzdra na opasku signální pistoli a vypálil světlici. Zářící zelená

koule vystoupila do výšky a pak pomalu klesala. Měl jsem dojem, že se za sněhovou oponou poblíž Rideru objevily nějaké postavy, ale nemohl bych na to přísahat. Ang-Tharke vypaloval jednu světlici za druhou - snad mu ty světelné efekty dělaly radost. Nepálci totiž ohňostroj nadevše milují. Každá horolezecká výprava si musí vzít s sebou alespoň jednu bedničku pyrotechnických kejků, aby si naklonila vesničany a snáze získala nosiče i zásoby.

"Pozor, čerstvý sníh!" obrátil se Leif dozadu. "Tady by mohly být laviny, Gudmundure. Řekni Tharkemu, ať už toho stří . . ."

Nedopověděl. Šli jsme zrovna šikmo napříč svahem, končícím u horního okraje ledovce. Rider byl sotva pár set metrů daleko. V okamžiku, kdy Leif řekl to "stří ...", vypálil Ang-Tharke další světlici a současně s třeskutím výstřelu se nad námi ozval tupý praskot, jako kdyby někdo zlomil otýpku trouchnivých větví. Po svahu, ještě před okamžikem hladkým, se rozběhla klikatá trhlina a začala se bleskurychle rozšiřovat. Cítil jsem, že se sníh pode mnou začíná hýbat a propadat. Lavina! blesklo mi hlavou. Zrovna teď, kousek od cíle ... Ten starý láma v dole ... ale než jsem mohl domyslet, hodilo mne trhnutí lana dopředu. Viděl jsem, jak Leif i Šarpové běží po tekoucím povrchu sněhu, který jim podrážel nohy. Skočil jsem ze všech sil. Upadl jsem. Věděl jsem, že na lavině musí člověk plovat jako ve vodě, veslovat s roztaženými pažemi a za žádnou cenu nedopustit, aby byla hlava zavalena. Lavina hučela a duněla za námi. Tisíce tun bílé smrti se s hromovým rachotem hnalo jako vodopád do údolí ve vlnách, vystřikujících vějíře sněhu, který dusil a pronikal do očí i do nosu, až k nám. A potom všechno utichlo, jen tu a tam se ještě bezhlesně kutálela ojedinelá sněhová hrouda.

Vyhrabal jsem se ze sněhu. Kousek přede mnou stál a otřepával sníh Ang-Tharke, po kterém už sáhla lavina podruhé. (Poprvé byl Ang- -Tharke zasypán lavinou při nešťastné expedici k Mount Everestu, kde zahynulo sedm Šarpů - pozn. red.) Potácel jsem se jako opilý, ohlušený a zbitý lavinou, a snažil jsem se počítat. Přede mnou byl taky Leif, který unikl lavině, ano, a tam Ang-Nima a Dawa-Thondup, který právě vyprošťoval zpod sněhu Da-Namgjala. Těžký náklad ho stáhl dolů. Da-Namgjal sice visel bezvládně v rukách Dawa-Thondupa, ale žil. Lavina nás ušetřila. Na sněžné pláni byl však ještě jeden muž! Protřel jsem si oči, jestli to není prelud z únavy, vyčerpání z právě prožitého otřesu. Ne - nebyl. Také Šarpové se už shlukli kolem otřeseného Da-Namgjala, jako by ho chtěli chránit.

Sedmý muž na sněžové pláni byl nápadně vysoký, štíhlý, s mohutným hrudníkem a rozčuchaným rezavým plnovousem, teď plným rampouchů a zmrzáků. Byl oblečený v jakousi kožešinu hnědě červené barvy. Opíral se o dlouhé kopí s hrubě kovaným hrotem. Těžce oddychoval, oči mu svítily jako v horečce a zdálo se, že se trochu potácí. Nebýt kopí, svalil by se asi ze svahu dolů.

Muž pokročil několika vrávoravými kroky k naší skupince, pomalu si nás jednoho po druhém prohlédl, pak se zastavil přede mnou. Vnímál jsem, že se vedle mne postavil Leif. Muž několikrát otevřel ústa, jako by nemohl promluvit, a pak, pane redaktore, pak řekl zastřeným, chraptivým hlasem:

"Jak se jmenuješ,
hrdino mocný,
jak že tě bojci zvou?
Pán ti as věří,
že na lesklé přidi
strážnou mu konáš službu!"

Ano - tady, na ledovci Khumbu, se ozvala skoro čistá staroislandština, Píseň o Helgovi, synu Hjórvardovu, jedna z nejkrásnějších sag severské literatury. Učil jsem se ji samozřejmě ve škole a znám ji jako každý Islandan nazpaměť. Otázku stáří této sagy se podle profesora Sörenssena nepodařilo dosud rozřešit. Zdá se, že její vznik spadá do sklonku vikinské doby, tedy přibližně do desátého století. To by znamenitě podporovalo teoretické úvahy o jarlu Ottarovi a o jeho Vikinzích, uvedené v předchozích interview a sebraných do Runy rider. V době, kdy část Ottarova mužstva odletěla s nepozemšťany na Mars, byla ještě docela "moderní literaturou".

Pozn. red.

Byla to situace tak absurdní, tak fantastická, že jsem se nezmohl na žádné přemýšlení a docela samovolně jsem pokračoval:

"Atli se jmenuji,
obryně nenávidím.
Na vlhké přidi
často jsem stával,
rdousil obři slotu . . ."

Viděl jsem, jak se ruce, pokryté omrzlinami a křečovitě sevřené kolem ratiště kopí, chvějí. Vysoký, vousatý muž vytrhl oštěp ze sněhu, pomalu se obrátil a nejistým, ale důstojným krokem odcházel k Rideru. My za ním.

Kapitola 15 - Dr. Kameník o večeru v Öskopniru

Doktor Kameník se jako obvykle seznámil s upraveným a přeloženým vyprávěním dr. Bjelkeho. Pokud to okolnosti a časová posloupnost rozhovorů dovolily, volil jsem tento způsob důsledně, aby byl zachován plynulý tok událostí bez mezer. Tím je zároveň vysvětlena nárážka na vyprávění dr. Bjelkeho.

Pozn. red.

Tvor, který vybafl na Ivana Maximiče z okraje kráteru, nerecitoval vůbec nic. Bjelke má už takové z pekla štěstí, redaktore, ale nás si štěstí ne a ne povšimnout. Čahoun se tak lekl, že jenom hrozně vyjekl. Ivan Maximič ostatně taky. Přiznal se potom, že málem stiskl spoušť samopalu. Zpotil se prý jako myš, když si uvědomil, že mohl zabít člověka. To stvoření totiž bylo docela nepochybně člověkem, i když hodně podivným.

Na první pohled jsme si povšimli velmi slabého svalstva - paže i nohy byly - no, ne sice zrovna jako hůlky a taky ne žluté jako z vosku čílko, ale na atleta rozhodně nevypadaly. Neměly nic z pracek Vikingů, které si, myslím, shodně

představujeme jako robustní, nadělané chlapy. Hlavně nohy měl ten mládenec nápadně slabé - s levou rukou to bylo drobátko lepší a pravá už odpovídala skoro úplně lidské fazóně. Změřil jsem si to - kolem bicepsu měla skoro o deset centimetrů více než levá. Co tomu zrzounovi - on měl totiž ryšavé vlasy i fousy - chybělo na nohách, to si zato vynahradil v těle. Břicho měl dost velké - ale hlavně ten hrudník, redaktore, hrudník jak sud, sepjatý obručemi žeber, vystupujícími pod kůží. Kam se na něj hrabe mistr světa v plování! Na soudku hrudníku seděla na silném, spíš zavalitém krku celkem normální hlava s obličejem snědým až do kávova. Fešák, kterého vám zrovna popisuju, vypadal trochu jako cikán, až na ty vlasy ovšem. Cikáni je mívají podstatně hustší a málokdy zrzavé.

Zapomněl jsem vám ještě říci to hlavní: všechno jsme viděli proto tak dobře, že ten mládenec neměl na sobě ani nitku. Byl nahý, jako by se zrovna narodil, jenomže tomu zase neodpovídala fousiska a celkový dojem člověka asi tak dvacetí nebo pětadvacetiletého.

Naháč vzorně vzpažil ruce nad hlavu jako dopadený zlosyn v kovbojce. Musím říci, že to Ivana Maximiče trochu vyvedlo z míry a že kupodivu chvilku nevěděl, co má dělat - to nám alespoň za chvíli vyprávěl.

Prekvapení Ivana Maximiče Ostapenka nebylo tak docela oprávněné a rozpaky Mac McLaughina, vyprávěcího o setkání a váhajícího mezi gestem zoufalství a úleku, taky ne. Vztyčení obou rukou nad hlavu je projevem vzdání a doznáním porážky už hodně dávno, nejméně několik tisíc let. Nezrodilo se tedy s kolty, visícími zatraceně nízko u boku, nebo s moderními válečnými zvyky.

Pozn. red.

V mžiku jsme byli u Ivana Maximiče všichni tři - tedy nejen já s Macem, ale i Fred, tvořící zadní voj a pohybující se vždy a všude rozvážně, s maximální úsporou energie. Nehledě na kulturistiku, to se rozumí. Asi na nás musel být pohled pro bohy - naháč s rukama nad hlavou, Ivan se samopalem a kolem my tři jako Kašpar, Melichar a Baltazar.

Situaci skvěle vyřešil Fred Sinton. Do všeobecného ticha řekl několik slov v jazyce, který se hodně podobal islandštině a který taky skutečně byl islandštinou, jenže z doby, kdy se Ottaroví bojovníci dostali sem, na Mars. Pokud jsem díky podobnosti s moderní islandštinou - už ji jakžtakž díky Leifovi, Bjelkemu a jeho mamince, uklízečkám a elektrikářům v ústavu a hostinským v Reykjavíku lámu - rozuměl, říkal Fred něco jako že nejsme nepřátelé, aby se uklidnil, že mu nezkřívíme ani jediný zrzavý vlas na hlavě a takový ty řeči, co se vyprávějí i vánočním kaprům, když se tahají z vany. Mládenec byl zřejmě povahy bezelstné, důvěřivé a skutečně se trochu uklidnil.

Když jsme ho potkali v Adamově rouše a s holýma rukama, napadlo nás samozřejmě hned, že tady, na Marsu, lidský rod asi zdegeneroval, že vlastně už přestal vůbec být lidským rodem a že ztratil to, čím se člověk za dlouhé milióny let odlišil od zvířat: oděv a nástroje. Zbyla mu jen řeč - a to řeč pozoruhodně čistá, jak nám jen tak přes rameno sdělil Fred Sinton, docela zaujatý konverzací s naším novým známým, sedícím na bobku pod kamenným valem kráteru a dojemně drkotajícím zuby.

Namouduši, redaktore, rty měl zimou docela modré a brada se mu třásla tak, že Fred sotva rozuměl.

"Poslyš, Frede," přerušil jsem jejich sáhodlouhý dialog, "tomu chlapíkovi je zima. Za chvíli nám tu zmrzne docela. Do večera je ještě chvíle a už teď to vypadá na takové tři čtyři stupně mrazu. Tak si pospěš!"

Fred se na mne napřed zaškaredil a pak si chvilku něco rozčileně s naháčem vykládal. Přeložil nám to asi v tom smyslu, že tomu sice moc ne rozumí, ale že ten muž byl vypuzen ze širšího, zřejmě rodového společenství, obývajících skály na obzoru, vlastně jeskyně v nich - teď už byly v lehkém padajícím šeru sotva vidět -, a že se to stalo v jakési souvislosti s námi. Prý se mu zdá, že jsme nevolky překazili nějaký originální způsob opravy.

"Zimou, zmraznutím?" zajímal se Ivan Maximič.

Fred zase vyměnil s mláďencem pár vět - už se do té staroislandštiny dostal tak, že mu pusa jela jak šicí stroj a že jsem mu nerozuměl ani slovo. Znělo to pořád jako nějaké rozpočítadlo, jenomže s přehlasovanými samohláskami a s koncovkami ungr, ar, et pořád dokola. Třeba jako "önikung bönikär kliket bö" - to je, prosím, staroislandské tvůrčí rozvinutí "eniky beniky kliky bé", abyste věděli!

"Zimou ne a hladem taky ne," hlásil Fred, "ví prý tady někde o něčem, co by mohlo být teplými prameny - říká tomu Bílý posvátný kámen kypivé vlny. Vyjadřuje se vůbec jako skald, staro-skandinávský pěvec. Hodně obrazně, složitě a zamotaně. Komunikace je dost obtížná. Říkal něco o Rógheimu, což je, přesně přeloženo, Domov svárů. Ale to, co ho prý dnes v noci docela jistě zabije, se jmenuje thurs. Hrozně široký pojem! Asi jako běs nebo strašidlo."

Ostapenko zatím seděl na kameni, kreslil stébem "špagety" do sněhového poprašku a usilovně přemýšlel - alespoň na to vypadal.

"Zeptej se ho, Frede, jak se může před tím běsem nebo strašidlem zachránit," řekl nakonec.

Mládenec si zakryl oči v hrozně lidském a dojemném posuňku zoufalství a beznaděje, až to v nás všech hrklo. Pak zase něco Fredovi vykládal.

"Aha, tomu jsem už rozuměl lépe. V Rógheimu prý lze thursy zahnat hlukem, bubnováním a tlučením ..."

"Tak tohle jsme slyšeli dneska v noci ...", přerušil ho Mac.

"Asi. Ale on prý tady nemá posvátný buben Ragnar, a tak ho thurs určitě zabije, jestli ho hoenirové nezachrání."

"Hoenirové?" zvedl tázavě hlavu Ivan Maximič.

"Pardon, zapomněl jsem přeložit. Hoenirové jsou božští ochránci. Taky se jim říká někdy lodurové. Ale on..." ukázal pohledem na zhrouceného muže, "... on má v této souvislosti docela určitě na mysli nás."

"Sotva se na Marsu ukážeme, už jsou z nás pámbíčkové," liboval si Mac, "kluci, já ..."

"Počkej," zarazil ho Ostapenko. "Napřed musíme vyřešit ty ... ty ... jak se jmenují, aha, thursy. Zeptej se ho, Frede, jestli jsou viditelní nebo neviditelní, jak vypadají, co dělají a tak dále. Ale pospěš si! Za chvíli už bude tma."

Fred se činil, jak nejlépe dovedl. Občas nám koutkem úst sdělil, co se zrovna dozvěděl - že thursové jsou viditelní, že zabíjejí pravděpodobně ostrými zuby, ale tím že si není docela jist, a že se náš společník pokusí jednoho thursa nakreslit.

Muž vzal skutečně do ruky uschlou větvičku "kapusty" a nejistými tahy kreslil do sněhového poprašku jako před chvílí Ivan Maximič. Sklonili jsme se nad jeho výtvozem. Potom jsme se podívali jeden na druhého a rozuměli jsme si beze slova. To byl přece slepý pták ze zářících kovových reliéfů pod Sneffelsem i z "obrazovek" v jeskyni Viklanů! "Dobrá - když thurs, tak tedy thurs ...," vstal rázně Ostapenko a vzal zase do ruky samopal, který před chvílí zasunul do pouzdra pod ramenem. "Podle toho, co o něm víme, by mohl být docela nepříjemný. Nemám pravdu, Georgiji?" Vzpomněl jsem si na boje slepých ptáků s dvojími hvězdami a s chobotnicemi na zelených obrazovkách a živě jsem souhlasil. Trochu mi přeběhl po zádech mráz. Nenápadně jsem omrl oblohu, tónovanou od světle růžové do tmavě fialové barvy, kde na východním obzoru neznatelně přecházela do reliéfu krajiny. Zrovna nad pásem fialové barvy vycházela jasná zelenavá hvězda a opodál ní zlatá jiskra.

"Koukejte, kluci, Země! Země a Měsíc!" vyhrkl jsem, ale nikdo mne neposlouchal. Všichni se dívali na nahého muže, který se vkleče hluboce klaněl vycházející Zemi ...

"Nezapomněli, ještě zapomněli ...," řekl dojatě Mac. Ivan Maximič už popadl náš přírůstek za rameno a naznačoval mu, aby šel s námi. Poklusem, vlastně jakýmsi hopkováním, odpovídajícím místní gravitační situaci, jsme uháněli zpátky ke břehu řeky a k domu, který jsme tam objevili. Kupodivu nám to šlo lépe než jemu - naše pozemské svaly byly přece jen zvyklé na trojnásobnou námahu - alespoň se pořádně zahřál.

I Když jsme došli k domu, začal se milý mládenec najednou vzpouzet.

Jednu chvíli to dokonce vypadalo, jako když chce utéci pryč a nechat se pokorně a bez námitek sežrat thursem, jen když nebude muset dovnitř. Něco vykřikoval - vypadalo to jako "öskopnir", ale čert se v tom vyznej, redaktore! Nakonec jsme ho přece jen spojenými silami vepali dovnitř, způsobili mu druhý šok, když jsem rozsvítil baterku - jistě mu připadala. Jako malé vypůjčené sluníčko - a chystali se rozdělat oheň z trosek ztrouchnivělých stolů a lavic v pevné důvěře, že dřevu podobný materiál bude dřevu podobně hořet. Archeologové na Zemi by asi nad tím vandalstvím padli do mdlob, jenže my nebyli na Zemi, a kromě toho náš neočekávaný společník vypadal čím dál tím zmrzleji.

Výšlehnutí prvního plamínku přivítal drobátko spokojenějším kukučem.

"Oheň tedy znají," poznamenal Mac, "ani můj zapalovač ho nijak zvlášť nevzrušil, ačkoli je to originál Ronson.

Pětadvacet bobů, prosím!" nastrkoval nám svůj zázračný přístroj pod nos.

"Nech si to, Macu!" odstrčil mu ruku Fred. "Viš, co to znamená Öskopnir, s velkým Ö?"

Mac oznámil, že se dá klidně poddat.

"Tady se zřejmě zachovala celá severská mytologie v krystalicky čistém stavu, mládenci. Profesor Sörensen by šlel nadšením. Tak tedy Öskopnir znamená 'znetvořený', nebo 'ohyzdný' ..."

"To mluvil o tobě!" poznamenal jakoby mimochodem a směrem ke stropu Mac.

"Nemluvil, ty šašku! Mluvil tady o tom baráku! On totiž Öskopnir je taky místem, kde se střetnou bozi a démoni k rozhodujícímu zápasu, k ragnaröku, z něhož nevyjde ani živá duše. Všichni do jednoho padnou. A tady se to jmenuje Öskopnir."

"No - a co?" přidal jsem se k diskusi. "V Praze jsou například Hrdlořezy a Katovská ulice a tak podobně. Proč by se něco nemohlo jmenovat zrovna Öskopnir?"

"Tak dost!" vstal Ostapenko od ohně, kam právě přikládal kusy stolů. Hořely bledě modrým plamenem a bez dýmu jako benzín. "Mějte trochu rozumu! Nesmíme se dopustit žádné chyby. Hlavně žádné zbytečné chyby. Nejde přece vůbec o nás, ale o výsledek expedice. V kolik hodin asi tak začínají thursové působit, Frede? Zeptej se ho, prosím tě!"

Fred obrátil oči k vykládanému stropu, zoufale se zašklebil, a pak se pustil do delší diskuse. Mysleli jsme, kdovíco nám poví, ale nakonec lakonicky odpověděl

"Kolem půlnoci. Někdy dokonce až k ránu."

"Dobře, máme čas. Jeden vchod zahradíme kameny úplně, druhý částečně, tak, abychom mohli právě jen projít. Takový prostor se dá celkem dobře uhájít a v případě potřeby ho můžeme zabarikádovat stoly. Některé jsou naštěstí dost zachovalé a topiva je tu zatím habaděj."

V místnosti bylo už teplo, skoro horko - cítili jsme to i ve skafandrech, automaticky regulujících teplotu. Lehký porézní prach a písek byly skvělými tepelnými izolátory. Náš host zřejmě roztál. Zuby už mu nejektaly, pořád ale vypadal náramně nešťastně. Toť se ví, že bychom mu byli rádi půjčili něco na sebe, aby si nepřipadal jako Adam nebo jako sluha Pátek mezi Robinsony, jenže bohužel nebylo co půjčit. Pod skafandry jsme měli jen tenké přiléhavé prádlo a vzdát se ho znamenalo uhnat si nato šup překrásný exemplář skafandrové nemoci.

Náš dloubán se však naštěstí staral sám. Obcházel kolem zadní stěny místnosti nad ohništěm a pátravě koukal po zemi. Dokonce si na to přiklekl a opatrně odhraboval dlani prach. Ostapenko a já jsme ho se zájmem pozorovali. Mac zatím přemlouval Freda, aby nebyl kručas a aby našemu přírůstku vysvětlil, že se nemá čeho bát, že všechny thursy hladce vyřídíme levou rukou a až do desátého kolena.

"Koukej, Macu," na to Fred, "za prvé tomu sám nevěříš a já taky ne, i když tady v hodně řídkém vzduchu a se sníženou porcí gravitace budou naše škorpióny stříkat alespoň třikrát tak daleko jako na Zemi. A za druhé mám nad hlavu starosti i s komunikací v nejjednodušším pojmovém okruhu. Na nějaké citové stavy, jako strach, si zatím netroufnu."

"To se jejich řeč tolik změnila?" zeptal se z druhé strany místnosti Ivan Maximič, ačkoli vypadal hrozně zaujatý dlouhánovým kutěním.

"Ani ne," pokrčil rameny Fred, "ona se spíš konzervovala. Neměli tady možnost konfrontace s jinými jazyky, to se rozumí. Ale nové podmínky určily docela nový obsah slov. Narážím na to při každé větě. Víte, přesun významu. Sémanticky vzato je to vzhledem k vztažné i systémové lingvistice ..."

"Dobrá, dobrá, Frede! Vzdáváme se!" zabručel Ostapenko, ale najednou zpozorněl a já, protože jsem stál zrovna vedle něho, taky. Dloubán vyhrabal z prachu pevně zapuštěný kovový kruh, rozkročil se nad ním a ze všech sil táhl. Kruh se ani nepohnul. Ostapenko ho šetrně odstrčil a vzal kruh do rukou sám. Bez zřejmé námahy pozdvihl kamennou desku,

na které byl připevněn. Inu, redaktore, to jsou ty poctivé, solidní pozemské svaly, zvyklé na docela jiná gravitaci! Než jsme se mohli podívat, cože vlastně v hrobočku odkrytém Ivanem Maximičem je, vrhl se tam náš nahatý svěřenec a začal z vyzdřeného sklípku tahat nějaké kusy látky, po nich krátký, široký meč v závěsné pochvě a kulatý, nějakým stříbřitým kovem okovaný štít.

"Nějak podezřele se tu vyzná ...," poznamenal Mac. Fred už byl zase v čilém rozhovoru s dlouhánem, který se rychle a se zřejmou úlevou oblékal do šatů, nalezených pod podlahou. Vzhledem k velmi suché atmosféře a prachové izolaci zůstaly v docela slušném stavu. No – a Ivan Maximič si zase prohlížel meč, který mu náš dloubán, oblečený teď v jakousi dlouhou košili, přepásanou širokým ozdobeným opaskem, vysoké šněrovací střevíce z měkké kůže a plstěný plášť, sepnutý kovovou sponou, půjčil zřejmě dost nerad.

"Blaatunga ...," řekl dlouhán a tahal meč Ostapenkovi z ruky.

"Dej mu ho, Ivane," radil Fred, "oni jsou na ty své kudly hrozně citliví. Totiž oni na ně byli u nás doma citliví. Tady na Marsu a v Japonsku to asi ještě vydrželo."

Ostapenko se zajímal, cože to znamená "blaatunga" – ale to jsem poznal se svými skromnými znalostmi islandštiny i já. Modrý jazyk – zřejmě jméno toho meče. Pro mne za mne, redaktore, když se kanóny jmenují Berta nebo Ferdinand a raketometry Katuše, proč by se meč nemohl jmenovat Modrý jazyk? Nemám pravdu?

Venku se už pořádně zešeřilo. Tmavorudým nebem prosvěcovaly nejjasnější hvězdy a kousek nad námi si to zase šupajdil Phobos. Až se vrátíme na Rider, musíme se na něj pořádně podívat dalekohledem, ať je konečně jasno o jeho přirozeném nebo umělém původu, což tak vzrušuje romantičtější hvězdáře – řekl jsem si.

Neměl jsem už čas domyslet. Fred vyrazil zničehonic podivné kviknutí a skočil ke stolu, kde ležely naše samopaly, ale to už Ivan Maximič vytrhl svého škorpióna z pouzdra pod ramenem. Obrátil jsem se k víceméně zabarikádovaným dveřím a málem jsem zakvičel také. Na kusu zkornatělé kůže, která se povalovala v rohu místnosti a které jsme použili jako součásti improvizované barikády, sedělo něco hrozného. Vypadalo to jako komár velikosti kondora, jenomže to místo těla mělo jakýsi vislý pytlíček, z něhož vystupovalo v podivných odstupech šest noh a místo křídel metr dlouhá (a nejspíše ještě delší) husí brka, porostlá jemným chmýřím. Oči jsme neviděli – ale v tom fofru nebylo ani divu.

Připadalo mi, že ta potvora vydávající divný šumot, jako když se otáčí pořádně veliký ventilátor, má místo očí dvě hluboké tmavé jamky. Později se to, mimochodem řečeno, potvrdilo.

V místnosti to oslnivě zablesklo. Duchapřítomný Mac Mac Mac odpálil takřka od boku svůj hasselblad s elektrickým bleskem. Ostatně, redaktore, tady ten snímek máte. Ať se taky čtenáři trochu bojí. Je to jeden z mála, které jsme dovezli na Zem bez většího poškození. I ta kůže s nějakým krumplováním a cinglaty na rubu je tam dobře vidět.

Přináším snímek, laskavě zapůjčený dr. Kameníkem z archivu výpravy Rider. Tvor, kterého zpodobuje, nebyl dosud pojmenován. Jde zřejmě o jakousi analogii s pozemským hmyzem – ovšem imponující velikostí, předstihující fosilní hmyz pozemský. Druhohorní vážky, zachované ve zkamenělinách, měly v rozpětí křídel nejvýše 75 cm.

Pozn, red.

Sotva McLaughin zmáčkl snímek, zapráskal Ostapenkův samopal. Díky tlumiči a řídkému vzduchu to nebyl větší kravál, než když kluci roztočí velikonoční řehtačku – spíš menší. Náš dloubán se proto vůbec nepolekal, jenom se podívil, že se z trámů kolem dveří a z barikád najednou práší. Křídlatá potvora nečekala a v tu ránu byla pryč. Tak rychle, že jsme ji vůbec neviděli odlétat. Prostě zmizela. Na rozloučenou pronikavě hvízdla. Tenhle melodický zvuk jsme slyšeli už včera v noci v "čerpací stanici".

"Fujtajxl!" odplivl si Mac. Toť se ví, řekl to anglicky, ale ono se dá říct "fujtajxl" ve všech možných řečech, redaktore.

"Fujtajxl, to byl ale neřád! Tak tohle je thurs? Zeptej se ho, Frede!"

Simon se ani nemusel obtěžovat – jak dloubán slyšel známé jméno, důrazně vrtěl hlavou, a že prý ne, tohleto že nebyl thurs, ale, jak nám Fred nakonec přece jen překládal, fot. Co je to fot, Fred nevěděl. Jaktěživ tohle slovo neslyšel. Ale zato prý si ho vůbec nemusíme všimnout, neškodí.

„Jak vidíte, Ottaroví mládenci si za staletí vypěstovali nervy jako ze železa, redaktore. Kdyby pěkný exemplář fota sedl na okno komukoli z nás, tak bychom asi moc ledový klid nezachovali; či myslíte, že nemám pravdu?"

Myslím si totéž, co dr. Kameník.

Pozn. red.

Když se rozruch kolem fota uklidnil, Ivan Maximič se najednou zarazil, přestal dobíjet zásobník škorpióna z krabičky, kterou každý z nás poctivě vlekl v ruksaku, a obrátil se na nás.

"Víte, chlape, že jsme se ho," kývl hlavou k čahounovi, "ani ne- zeptali, jak se jmenuje? Frede, honem to naprav!"

Tak honem to zase nešlo. Náš host se zřejmě jmenoval náramně složitě, asi jako populární Hadži Halef Omar ben Hadži Abdul Abas ibn Hadži Davud al Gossarah z románů Karla Maye. Fred se pořádně zapotil. Nakonec se ale přece jen nějak dohodli, že bude slyšet na jméno Sigurd, bez vypočítávání všech předků.

Od Ivana Maximiče to byl ohromný nápad, protože Sigurd po vzájemném představení úplně ožil a stal se mnohem přátelštějším. Začal sám rozkládat a mluvit – napřed jsme taky poslouchali. snažili se skákat mu do řeči a z Freda Simona vytáhnout, o čem je řeč. Za chvíli jsme toho nechali. Fred po nás stejně zuřivě loupal očima a sykal, abychom si prý šli hrát na jiný píseček a že nám ve vhodné době všechno řekne. Mac přikládal do ohně a malebně si přitom hověl na vyvýšeném čestném křesle höfdinga, pána domu. Nevím, jestli znal staroskandinávské zvyky alespoň tak dobře jako já a jestli si dovedl představit divoké a hlučné bojovníky, sedící na lavicích podél stěn, otroky, roznášející jídlo a džbány s pivem, i skaldy, pějící improvizované písně o starých bitvách nebo k oslavě hostitelů. Mezi námi řečeno – mám dojem, že ne.

Opřeli jsme se s Ostapenkem o barikádu s patřičnou porcí opatrnosti, aby nás nerafnul nějaký fot. Nebylo jich tu asi málo – "ventilátorový" hukot a melodické hvízdání se ozývaly všude kolem nás a pár těch nejjasnějších hvězd, prorážejících rudým závojem prachu, co chvíli mrkalo a mizelo, zastíněno zřejmě něčím létajícím. Noc byla zase plná zvuků drnkání, šourání, spěšných dupotů a krátkých, jako useknutých výkřiků. Jenom široká řeka před námi se valila

pod příkrovem prachu dokonale bez hluku, bez jediného šplouchnutí. Ani bělice, ani grundle nepleskla o hladinu. A zase to začalo - jenomže tentokrát už hodně blízko. Někdo začal bušit do tympánů, pomalu, rytmicky, a přece ne jednotvárně. Občas do toho udeřilo jasné a ostré třesnutí kovu. Sigurd zbledl a celý se na lavici vedle Freda zmenšil, což byl vzhledem k jeho vyčouhlé postavě docela slušný výkon.

"Rógheim ...", rozuměl jsem mu. A ještě "thursové". Aha - to v Domě svárů začíná noční koncert na posvátném bubnu Ragniru, zahánějícím slepé ptáky. No dobrá ... pomysleli jsme si asi s Ivanem Maximičem oba a trochu jsme se usmáli. Přistihli jsme se totiž navzájem, jak si skepticky prohlížíme maličké samopaly s vyklopenou ramenní opěrou a připravené k palbě.

"Viš, Georgiji," řekl nakonec Ostapenko napůl ke hvězdám nad Prašnou řekou, "jednou budou tak jako tak létat do vesmíru jenom automaty. Nikoho to nebude zajímat. Nikdo už nebude nasazovat krk ..."

"Hm ...", na to já. "Jsem moc rád, že jsem to stihl narodit se ještě včas. Mne to totiž zatím hrozně baví."

A pak jsme si uvědomili, jak jsme vlastně hrozně legrační s těmi střílejícími hračkami v noci neznámého a patrně nepřátelského světa.

Ragnir kousek od nás - slabých pár set metrů, dál jistě ne - rytmicky duněl a mně se jeho huhlání a bušení docela nevolky skládalo ve všelijaké slabiky. Nejčastěji:

"Budeme-li-moci-zabijeme-vás-budeme-li-moci-zabi-jeme-vás-budeme-li-moci ...", a tak dále a tak dále. Bubeník byl bez fantazie a tvrdošíjně vytloukal pořád tentýž rytmus.

"Půlnoc," řekl najednou Ostapenko. "Hodina duchů a thursů. Neměli bychom sem zavolat taky McLaughina a Freda?"

"Nech je!" přimlouval jsem se. "Mac sladce spí v křesle, alespoň nás k ránu vystřídá. A Fred pořád tahá ze Sigurda rozumy. Dokud to oba vydrží, ať se tuží. Může se nám to hodit."

Ostapenko přikývl. A zase jsme koukali do rudočerné tmy a sledovali podle zatmívání hvězd kroužení fotů někde nad námi. Další pokus o návštěvu zatím nepodnikli. Zaplat' pámbu! Cítil jsem, že mi to zatracené ustavičné bušení zatraceného posvátného Ragniru jde na nervy. Tu a tam prolétl oblohou meteor, a občas dokonce jasný bolid, jaký je u nás doma na Zemi vidět jenom moc zřídka a jen jako mimořádná prémie pro obzvláště trpělivé pozorovatele. Tady by si přišli, redaktore, na své! Mars zřejmě upaluje po frekventovanější dráze než stará dobrá zeměkoule a pochyťtá toho vesmírného smetí přiměřeně víc. Však je taky pás planetek zrovna za humny. Ostatně - ty krátery všude kolem nás o meteorickém bombardování mluvily za celé knihy. Napřed jsme se trochu nervózně dívali na sebe, kdy nás nějaký povětroň bací, ale naštěstí se nic tak dramatického nestalo. Ani žádný dopad jsme nepozorovali. Nemohu zrovna říci, že by nás to nějak obzvláště moc mrzelo...

Koutkem ucha jsem slyšel, že se překotná Sigurdova řeč stává trhanou a stručnou a že se Fred musí čím dál tím víc vyptávat. Sigurd seděl na lavici jako hromádka neštěstí a pokukoval ustrašeně po nás a po halabala vystavěné barikádě, chránící vchod.

Něco Fredovi zašeptal.

"Poslyš, komandýre, Sigurd chce mermomocí pryč. Jednou prý byl obětován thursovi a nerad by, abychom to slízli s ním. Chce se sebrat a nechat se dobrovolně sezobnout."

"Nesmysl?" zavrčel Ostapenko. "Jak k tomu obětování vůbec došlo?"

A o tom vám už, pane redaktore, vlastně ani nemusím vyprávět. Máte přece Fredův záznam rozhovoru, vidíte?

Kapitola 16 - Záznam Freda Sintona 2/b

Mezi materiály, které Rider přivezl zpátky na Zem, byly i některé zápisky, poznámky a lingvistické postřehy sémantika výpravy Freda Sintona. Vzhledem k jejich závažnosti pro ucelené hodnocení výpravy byly ihned v Káthmándú péčí nepálského národního muzea a jeho ředitele profesora Šaktrího přefotografovány a několikrát rozmnoženy, aby snad při náhodné havárii letadla nebo automobilu na úzké silničce z Puny do Káthmándú nepřišly vniveč.

Doktor Kameník byl tak laskav, že po konzultaci s prof. Tombaughem a s ostatními koordinátory akce Rider svolil k přetištění několika stránek ve svazku Sluneční jezero. Jeden z těchto materiálů, označený pořadovým číslem 2/b, přepis stenografického záznamu rozhovoru Freda Sintona se Sigurdem oné noci v Óskopniru, nebo, řekněme, v noci thursů, přináší tato kapitola. Je to doslovný a ověřený překlad, vypracovaný koordináčním střediskem skupiny Rider pro budoucí publikaci.

Je mou povinností výslovně upozornit, že ani celou kapitolu, ani její části nelze zatím bez svolení příslušných činitelů, tj. vedení ÚPMS ve Sneffelsu, přetiskovat.

Pozn. red.

Předběžný záznam rozhovoru s mužem, nazývaným Sigurd.

Dům na břehu Prašné řeky - (Óskopnir?)

Otázka (smysl) : Jak a proč jste se zde ocitl?

Odpověď: Věřil jsem ve věštby našich skaldů. Předpovídali příchod hoenirů z Krásné (patrně planeta Země), kteří prý Vestfoldingy odvezou v ohnivé lodi zpět k zeleným fjordům a k mořím bez prachu. Většina bojovníků jim nevěřila, ale (termín chybí) opakoval tuto věštbu znovu a znovu. Jednoho dne zmizel. Myslím, že to způsobili (termín chybí). Zůstal jsem s několika (termín chybí), ale mlčeli jsme na obětišti i v chrámu Wotana. Před třemi dny na mne (termín chybí) u posvátného Ragniru. Večer jsem viděl v dálce ohnivý chvost a plamennou loď, sestupující k Posledním horám (? - termín nejistý). Zároveň se zase po dlouhé době na nebi objevil (termín chybí) a letěl k ohnivé kouli. Pocítil jsem (termín chybí) stejně jako všichni, kdo byli právě blízko vchodu (termín chybí). Bil jsem ze všech sil do Ragniru a volal, že se věštba splnila a že hoenirové z Krásné opět přišli pro své děti (termín chybí). Mne však omráčili; přemohli a po krátkém soudu (? - termín nejistý) odsoudili k (termín chybí) thursem. Pak jsem se s vámi setkal na cestě k (termín chybí) řece.

Otázka (smysl): Proč jste šel k řece ?

Odpověď: Nešel jsem k řece. Čekal jsem s kamenem v pěsti na (termín chybí). Doufal jsem, že se mi podaří nějakého ulovit a schovat se v jeho kůži. Thursové si (termín chybí - tentýž) nevšímají. Kdybych to vydržel dvakrát deset a dva (pojmy čísel krajně nejisté) oběhů Velkého průvodce (Phobos? Termín nejistý), směl bych se vrátit a (termín chybí) by nesměli nic namítat. Takový je lóg (patrně zákon).

Otázka (smysl): Co jste chtěl ulovit?

Odpověď: Termín chybí - vysvětlení zcela nejasné. Patrně jde o jakéhosi velkého živočicha, kterého lze ubít kamenem bez valného nebezpečí. Je však vzácný.

Otázka (smysl): Kde bydlí váš kmen?

Odpovědi V jeskyních Ásgrimových skal. Je to deset a dva (termín chybí) odtud.

Otázka (smysl): Odjakživa?

Odpovědi Ne. Mnoho a mnoho set let (termín nejistý - může také znamenat "dlouho") žili Vestfoldingové z Nového Nidarosu (o tomto termínu spojujícím místní populaci s jarlem Ottarem, nemůže být nejmenších pochyb) všude kolem, v celém (termín chybí). Za jarla Sverrira (termín chybí) odešli - nastal hlad. Mnoho Vestfoldingů, hlavně žen a dětí, zemřelo. Mysleli jsme, že se (tentýž chybějící termín) nikdy nevrátí. Objeví se znovu thursové. Odešli jsme do jeskyň. Pole zpusťla a byl nedostatek (termín chybí). Pak (termín chybí) našli Malé Slunce (termín nejistý) a znovu v hlubokých chodbách i (termín chybí). Alespoň to říkají. Občas nám bohové hlubin poskytnou (několik termínů nejistých), ale zářící koule už dávno, za našich dědů, vyhasly. Vestfoldingové jsou odsouzeni k smrti, jestliže je hoenirové neodvezou zpět na Krásnou. Tady v (termín chybí) už skoro nelze žít. Podzemní bohové odešli hluboko (další část výroků nejasná).

(Pozn: v otázce Podzemních bohů nelze najít komunikační rovinu. Smysl zůstává zcela temný.)

Otázka (smysl): Kolik Vestfoldingů z Nového Nidarosu je zde?

Odpověď: V Ásgrimových skalách čtyřicet (termín nejistý, ale pravděpodobný). Možná že ještě někde v (termín chybí) budou další rodiny, ale vzhledem k (několik termínů chybí) i k thursům nelze (termín nejasný, patrně ve smyslu "navázat spojení").

Otázka (smysl): Kdo je vládcem krajiny?

Odpověď: značně nejasná - v rámci možností komunikace se zdá, že jakýmsi absolutním vládcem jsou Podzemní bohové, nazývaní střídavě jmény severské mytologie a termíny bez protějšku, v další úrovni kdosi, jehož termín chybí, a konečně jarl Visund - tj. Býk. Vše se patrně vztahuje jen na omezenou skupinu obývajících jeskyně v tzv. Ásgrimových skalách.

Otázka (smysl): Kdo obýval tento dům, nazývaný Óskopnir? Proč byl opuštěn?

Odpověď: Rybář (? - termín nejistý) Saemund. Odmítl dům opustit, i když se Vestfoldingové z ostatních sídel uchýlili do jeskyň. Zmizel s celou rodinou - objevili to lovci (termín chybí).

Otázka (smysl): Jak dávno?

Odpověď (značně nejasná): Nejpravděpodobněji již před více lety, ale nelze to tvrdit s určitostí. Respondent se znovu vrací k důvodu zmizení rybáře (?) Saemunda a uvádí jej do souvislosti s thursem.

Otázka (smysl): Co je to thurs? Čím je nebezpečný?

Odpověď: znovu téměř nesrozumitelná. Nelze najít komunikační rovinu v oblasti nových slov, vytvořených pro místní jevy. Zdá se, že thursové jsou v jakési složité souvislosti s Podzemními bohy, ale nejsou s nimi totožní.

Tázaný znovu potvrzuje, že se objevují za noci, většinou po půlnoci, kterou jako astronomický pojem dobře zná, a že mohou být zahrnutí zvuky bubnu atd. Celá řada nezbytných a klíčových termínů chybí.

Otázka (smysl): Domníváte se, že nás dnes thurs napadne?

Odpověď: Určitě ano. Bude nejlépe, vyjdu-li ven, abych nepřinesl neštěstí hoenirům. Ani oni nejsou bezpeční před thursy, ba ani Podzemní bohové ne (výklad značně nejasný vzhledem k nepravděpodobnosti tohoto prohlášení).

Odejdu ihned.

Tento okamžik rozhovoru zachytil dr. Kameník ve svém vyprávění.

Pozn. red

Otázka (smysl): Proč Podzemní bohové nenaučili Vestfoldingy s thursy bojovat!

Odpověď (pokud bylo pochopeno): Dokud byli bohové s Vestfoldingy v (termín chybí), nebyli thursové (nebo byli velmi vzácní). Za jarla Sverrira bohové odešli do Utgardu (patrně do podzemí) a ponechali (termín chybí) thursům. Podzemní bohové nevycházejí z nitra země a thursové (část věty nejasná. Úvodní termín věty chybí - ze souvislosti vyplývá, že by mohlo jít o "dvojitou hvězdici" z obrazovek pod Sneffelsem) už dávno v noci nehlídají Vestfoldingy. Člověk nemůže bojovat s thursem - způsobí jen jeho rozmnožení.

Otázka (smysl): Jsou v okolí ještě nějakí nebezpeční tvorové, zvířata ...

Zde záznam náhle končí - v originálním těsnopisném záznamu Freda Sintona čarou, jako by se svezla tužka. Příčiny vysvětlil pilot Mac McLaughin, který o "noci thursů" vyprávěl už při našich sedátkách v Káthmándú, a jehož jsem proto požádal o podrobnější výpověď, ačkoli chtěl povídat až o událostech kolem návratu Rideru. Využíval jsem jeho laskavosti co nejvíce - dr. Kameník nebyl tehdy ještě zcela v pořádku a soubor interview musel být z technických důvodů odevzdán do tisku.

Pozn. red.

Kapitola 17 - Mac McLaughinovo parádní vyprávění

Zase já, a dokonce ještě jednou o té noci v barabizně nad řekou? Člověče redaktorská, vy taky bratru Georgeovi nepřejete žádnou opravdovskou senzací!

Jakže jste skončil? Aha - čmárnutím ve Fredových poznámkách. No, bodejť by se mu taky neutrhla ruka! By Jove!

Seděl se Sigurdem, vyprávěli si jako dvě hodné dětičky a mě to jejich brumlání uspávalo lépe než všechny prášky pro

spaní dohromady. Většinou jsem klímal a jen tak v polospánku vnímal, že doktor s Ostapenkem, obětavci, hlídají u hromádky rozbitých stolů, kterými jsme víceméně symbolicky zabarikádováli vchod. Oheň v jámě uprostřed místnosti pomalu, ale jistě dohasínal a já jsem se ze samé ospalosti ne a nemohl přinutit vstát a přihodit nějakou tu nohu. To se ví, že od stolu. No - a najednou mě to, old chap, zdvihlo na to Lata. A jak rychle! Vypadalo to, že sama noc zařvala tak hrozně, div nám nepraskly bubínky. Dost přesně se to podobalo zvuku supersonické stíhačky, dokonce jsem při tom dřimotu stačil absolvovat kousek snu, že jsem zase na letišti v Harwey a že tam znovu proháníme staré thunderchiefy, jenže tenhle krásný sen trval naneštěstí moc krátkou dobu. Něco letícího hrozně rychle a hlučně se kmitlo kolem našeho baráčku. Zahlédl jsem koutkem oka, jak Sigurd zbledl jako stěna. Já jsem víceméně podvědomě zmáčkl knoflík nabíjecího kondenzátoru laserové flinty a s potěšením zjistil, že vibrátor bzučí a že se doutnavka na pažbě rozsvítila. Laser zřejmě vydržel i dost nešetné zacházení, když jsem ho používal jako hole a páky a vůbec pro úkoly nepřiměřené - měl jsem ho totiž plné zuby a záviděl jsem mládencům jejich maličké a lehké samopaly. Ta moje potvora vážila nejméně tolik jako mušketa nebo hákovnice. Ještě že tam byla slušná a šetrná gravitace: jinak bych ji byl asi docela náhodou upustil do řeky ...

A to by byla, kamaráde, chyba.

Za chvíli se to ukázalo. Vytyčím přišlo v tiché hučení. To něco, co mne vzbudilo ze sladké dřimoty, se vzdálilo. Už jsem samo sebou stál u vchodu vedle komandýra a našeho ranhojiče. Fred se k nám hrnul taky, ale Ivan ho zahnal zpátky k panu Sigurdovi. Stejně bychom se byli pletli jeden druhému.

"Koukej, Ivane Maximiči, fotové jsou pryč ...", zašeptal doktor.

"Tohle je na ně moc silná konkurence," mnil Ostapenko. "Frede, zeptej se - byl to thurs?"

"Ano!" ozvalo se z přítmi za námi, "určitě se prý vrátí ..."

A pak jsme to viděli - já alespoň ano. Proti hvězdám a trochu narudlé obloze, ozářené Phobosem, uhánějícím někde nad duchnou prachu, se najednou kmitla velkánská větrenovitá silueta s něčím, co vypadalo jako hodně protažený předek tryskáče s Pitotovou tubicí, jenže když to přiletělo na trochu světlejší kousíček nebe, změnil se ten protažený předek ve škaradý krk a Pitotova trubice v dlouhý tenký zobák, trčící výhrůžně dopředu. Celá šerada mohla být dobrých šest nebo sedm metrů dlouhá, pohybovala se ve vzduchu hrozně rychle, a hlavně prapodivným způsobem: se složenými křídly. Vylétla kolmo vzhůru jako raketa, až byla maličká jako vlaštovka a sotva jsme ji proti obloze viděli, pak se na šestáku zastavila a v tu ránu změnila směr letu o sto osmdesát stupňů.

Ostapenko nespokojeně zavrčel, že je to po létajícím talíři už druhá místní pozoruhodnost, pro kterou zřejmě neplatí zákony setrvačnosti. Namouduši to tak vypadalo!

Thurs se najednou rozmyslel a začal padat rovnou na nás. Ono ovšem slovo "padat" vůbec nevystihuje, o co šlo - to nebylo, redaktore, jako když se z výšky spustí luňák nebo jestřáb! Vřetenovité, ideálně aerodynamické tělo - já tomu jakžtakž rozumím, můžete mi věřit - s hukotem uhánělo přímo dolů jak střemhlavý bombardár. Hukot dokazoval, že se ten kolibřík přece jen ještě přes em jedna nedostal a že nebyl rychlejší zvuku, ale i tak - klobouk dolů! Než jsme mohli říci švec, byl zrovna nad naším baráčkem tak blízko a tak nízko, že jsme ho ztratili z očí. Vadila nám barikáda a převislý krov střechy.

Všichni jsme se instinktivně trochu skrčili. Vylo a houkalo to, jako by se všichni čerti ženili. Každého z nás asi napadlo, že si to thurs prostě namíří rovnou skrz střechu a hurá na nás.

Jenže to naneštěstí neudělal. Předvedl, k čemu jsou mu křídla, tak pečlivě vyvedená na těch zářících kresbách pod Sneffelsem i na té nezářící čmáranici někde v Brazílii, pokud se nemýlím, že? Tak vidíte, jak si to pamatují!

Kapitán Mac McLaughin měl samozřejmě na mysli "slepého ptáka" ze skály nad bývalým tábořištěm kmene Trumai na Xingu, objeveného dr. Bjelkem, Leifem Thorgunmem, a hlavně panem Hertwigem.

Pozn. red.

Najednou se thurs objevil zrovna před chalupou. Neuvěřitelně rychle zabrzdil široce roztaženými křídly, skoro naráz, ačkoli byl pořádně rozjetý - však taky ta křídla stála za to, redaktore. Dodatečně jsme se dohodli, že do deseti metrů rozpětí moc nechybělo, a kdoví, jestli jsme to ještě nepodcenili.

Viděli jsme ohromné černé těleso, jak se bleskově snáší před práh, a pak už vůbec nic, protože do nás jako beran udeřila stěna prachu, vnikla přes naši legrační barikádu dovnitř a v tu ránu do poslední jiskřičky udusila oheň. Byla tma jako v ranci a v té egyptské tmě praskaly krátkými dávkami samopaly komandýra a doktora. Jaký efekt ta kanonáda měla, nevím - zvukově dohromady žádný. Řídký vzduch, prach a tlumiče bratrsky spolupracovaly: střelbu bylo sotva slyšet. To, panečku, buben Ragnir někde za námi dělal jinačí kravál! Vypadalo to, že do něho mlátí zuřivý šílenec.

Já jsem z té prachové záplavy vyklouzl poměrně nejlépe - měl jsem už totiž na nose brýle, moc doporučované střelcům laserovou puškou, aby nedošlo k poškození zraku. Tuším, že jsem vám už říkal - laserová puška je dobrá tak na cvičák

...

Práskání samopalů na chvíli ustalo - komandýr s doktorem asi zrovna měnili zásobníky. V oblaku prachu před námi se něco ohromného mlelo. Měl jsem dojem, ačkoli jsem se dusil a kašlal a plival hroudy bláta, že cítím pronikavý pižmový zápach a že se k nám valí vlny horka jako z otevřené pekařské pece. Thurs musel být zatraceně blízko.

By Jove, redaktore, taky že byl!

Zařval jsem na oba ostrostřelce, aby zavřeli oči, a zmáčkl jsem červený knoflík na pažbě laseru. Doufal jsem, že mi ani komandýr, ani doktor nestojí v ráně. Oslňující paprsek, tenký jako jehla, propíchl tmu. Trošku se rozptýlil na prachových částicích a já jsem díky tomu viděl - byl to hrozně nehezky pohled - asi tak půl metru od sebe, co by docela pohodlně rukou dosáhl, pěknou kolekci zubů, které vypadaly náramně ostré a nepříjemné. Paprsek laseru zasyčel a zabublal, jak se zařizl do zubatého zobáku, v prachu zablesklo oko, veliké jak pořádný talíř, zarsřely modravé plameny, něco bouchlo o zem, až se celý baráček zatřásl a až se nám na hlavy vysypala hromada prachu z nástroptních trámů. Potom jsem měl ohromně přesvědčivý pocit, že mi zrovna před nosem práskla atomovka nebo aspoň protitanková mina.

Něco mne praštilo do hlavy a já se poroučel k zemi. Byl jsem sice napůl omráčen, ale přece jsem slyšel zase řehtat škorpiona. Komandýr nebo doktor už asi dokázali vyměnit zásobník a řezali do klubka, převalujícího a svíjejícího se před námi.

S obtížemi jsem se dostal na všechny čtyři a šmátral dlaní kolem sebe, kam se poděla laserová flinta. Nakonec jsem ji našel mezi polámanými nohama a rozštípnutými deskami stolů. Už jí nebylo zapotřebí. Před chalupou bylo skoro ticho - jenom jako by se tam něco trochu hemžilo a rylo hlínu. Doktor se opíral o rám dveří, držel samopal připravený k výstřelu a vypadal dost vynervovaně. Komandýr svítil reflektorem do mračna prachu, díky nanicovaté gravitaci klesajícímu hrozně pomalu. Něco černého a beztvareho se tam rozpadalo do mnoha kusů, podobných velkým žízálám, a každá žízala se horempádem plazila z dosahu kužele světla nebo se zavrtávala do země. Barikáda ve vchodu byla hroznou silou rozštípána na třísky a vtlačena skoro dva metry do síně. A mně na čele rostla nádherná boule v místě, kam mne patrně některý ze stolů bacil.

Doktor si setřel dlaní pot a rozmazal si při té příležitosti po obličejí vrstvu červeného prachu, takže vypadal jako postříkaný krví. Vůbec si toho nevšímal.

"Tak to bychom zatím měli," řekl nakonec a sedl si na zem, opíraje se o stěnu, "thurs se nám zase jednou rozložil na černé žízaly. Na obrazovce pod Sneffelsem to bylo jenom k zbláznění. Tady se mi z toho všeho zdvihá žaludek ..."

Zakryl si ústa dlaní a zřejmě mu nebylo dvakrát dobře.

"Už je po všem, Georgiji. Je to ... je to ...," komandýr nedopověděl, jenom mávl rukou. "Frede, hej, Frede, co je s tebou?" obrátil se do tmy za sebou.

Fred odpověděl bez zřejmého vzrušení, že dohromady nic, že se stará o Sigurda, kterého to pořádně sebralo, a že se pokusí zase zapálit oheň. Za chvíli už bylo vidět modravé plamenky, vyskakující pod rozhrabanou vrstvou prachu, a netrvalo dlouho a oheň se docela pěkně rozhořel.

Komandýr s doktorem se snažili jakžtakž dát do pořádku barikádu, ale Fred jim po krátkém rozhovoru se smrtelně bledým Sigurdem poradil, aby si raději odpočinuli, že pro dnešek je thurs stažen z programu.

"Jak to?" zeptal se udiveně komandýr.

Fred pokrčil rameny. "Sám nevím a nerozumím tomu. Mládenec je hrozně vyplašený a já se mu ani moc nedivím. Zdá se, že byl předhozen - jestli smím použít biblického výrazu - jenom jednomu určitému thursovi. Jak a proč, to nevím. Možná že jsou hodně vzácní nebo snad mají své přesně určené rajóny ..."

"Hele, fotové!" řekl najednou doktor radostně a ukázal hlavní samopalu k Phobosu, který se dostal teprve do nadhlavníku. Celá zábava s thursem trvala tedy nejvýš pár minut. V červenaném příšeří zase kroužili bizarní fotové jako hejno nepovedených a přerostlých komárů. "Vypadá to, že se idylické doby vracejí. Macu, happy days are here again!"

"Zeptej se, Frede, co se stane s kousky thursa, které se rozlezy po okolí. A zeptej se taky, když už jsi v tom, jestli tu jsou ještě nějaká zvířata, která by ... zkrátka nějaká nepřijemná zvířata, ano?"

Rozvinula se sáhodlouhá diskuse se Sigurdem. Zatím ho leknutí přešlo a vypadal naopak náramně šťastně a spokojeně.

"Není s ním dohromady žádná řeč," postěžoval si Fred, "pořád mele něco o návratu do Rógheimu a o nás a ještě o hromadě dalších věcí, kterým nerozumím. Žádná nebezpečná zvířata kromě thursů tu prý nejsou - ne mimo jeskyně, jestli ovšem dobře chápu. A co se stane s thursem, rozloženým na prvočinitele, neví - setkání zatím žádný z místních obyvatel nepřežil. Rozhodně prý ale není možné thursa doopravdy zabít."

"To jsme viděli ...," odplivl si doktor upřímně.

V románu bychom, redaktore, po té štrapáci usnuli jako zabítí, nemyslíte? My ovšem nebyli v románu, a asi proto jsme na spánek neměli ani pomyšlení. Bylo už tak jako tak k ránu. Doktor mi zalepil bouli na čele, chvíli se s komandýrem bavili čištěním a oprašováním samopalů a přitom pořád po očku pokukovali k obloze, která se pomalu rozsvěcovala do nového dne. Fotové po ránu zmizeli a ani jsme vlastně v tom rozčilení neregistrovali, kdy přestalo muzicírování na buben. Bylo naprosté ticho - jen Sigurd spokojeně pochrupával na lavici s mečem Blaatungou v klíně. Měl záviděníhodné nervy - a byl mezi námi čtyři chlapy v zaprášených skafandrech, se samopaly, laserem a znalostmi lidí dvacátého století jak gotická kredenc na světové výstavě v Montrealu ...

Ráno jsme nenašli po nočním boji s thursem ani stopy. Prach zase všechno pokryl a vítr sfoukal i cestičky, které musely zůstat tam, kde se plazily černé žízaly.

Odstranili jsme barikádu a vydali se husím pochodem za Sigurdem, který najednou vypadal hrozně důležitě. Vedl nás rychlým pochodem po okrajích kráterů a kolem pahorků směrem k místu, kde jsme se s ním večer setkali. Po několika málo kilometrech se pojednou krajina docela změnila.

Stáli jsme na okraji srázu, příkře spadajícího téměř kolmými skalními stěnami do hloubky. Před námi ležela rudá pláň, zformovaná. Do úplně bizarní polohy. Vypadalo to, redaktore, jako by si tady daly všechny horotvorné síly planety rande. Skály se kupily jedna přes druhou, táhlé svahy střídaly kolmé stěny - ale co se budu namáhat, vždyť máte fotografii ...

"Rógheim!" řekl Sigurd hrdě, jako by krajinu uplácal osobně. Utáhl si opasek a spustil se sice strmou, ale zřejmě tu a tam trochu upravenou stezkou mezi skálami. Sestup usnadňovaly i dost vysoké rostliny, podobné "televizním anténám", rostoucí poblíž řeky, s drsným povrchem, složeným z jakýchsi zvonečků nebo kalíšků, spojených navzájem elastickým a zřejmě živým dřevem. Řekněme, že to bylo dřevo. Ono se tam nahoře všechno dalo poznat a popsat jenom s výslovnou výhradou ...

Sigurd se obratně chytal těch zvonečkových stromků a slézal tak rychle, že jsme mu sotva stačili. Najednou za mnou doktor vyjekl a padl mi rovnou na záda. Nebýt toho, že jsme vážili mizerných pár kilogramů, tak jsem s vámi dneska nemluvil, redaktore! Taktak jsem se na stezce udržel.

George zděšeně ukazoval na jeden ze zvonečkových stromů, rostoucích kolem stezky. Visela tam koule, velká asi jako kopací míč, jenže se vůbec nepodobala létajícími koulím v lese kolem Rideru. Její povrch byl zvrásněný jako hadí nebo krokodýlí kůže a mastně se leskl. Doktor si usilovně otíral dlaň o kalhoty skafandru. Asi si na kouli nevědomky sáhl a polekal se.

Sigurd se k nám vrátil, zjistil, co doktora tolik rozrušilo, a zazubil se od ucha k uchu. Zuby měl záviděníhodně - mimochodem řečeno. Brebentil něco, jako že ta koule je fot, ale to se nám zdálo přece jen trochu přitažené za vlasy. Nakonec vytáhl z pochvy Blaatungu a kouli jedním šmiknutím rozřízl. Málem jsme s doktorem havarovali podruhé: ze řezu se pod tlakem vyhrmula mléčná pěnící tekutina, která na vzduchu syčela a bublala a tuhla do prapodivných tvarů. Pořád jí bylo víc a víc, divné nitkovité a špagátovité útvary na rozříznuté kouli narůstaly, objevily se na nich čtyři tmavé body, které se pořád zvětšovaly, bublání a prskání přestalo, to bílé na kouli jenom bachratělo a rovnalo se a potom jsme už viděli, že se tam nesporně líhnou - to je nesmyslný výraz, ale mne zrovna teď žádný Lepší nenapadá - tedy že se tam z té bílé šlehačky líhnou hned dva fotové, že už koulejí očima, které se později mění v hluboké jamky, a že začínají vypadat dost dospěle. Jednu z fází celého kouzla jsem ostatně vyfotografoval. Jestli chcete, tady je snímek. Fotové mají, jak se zdá, obzvláštní štěstí. I tento snímek je téměř dokonalý. Po věcné stránce nemám, co bych k němu dodal - ponechám tuto nadmíru těžkou práci laskavě a osvědčené spolupráci doc. Holuba. Snímek byl kapitánem Mac McLaughinem propůjčen na základě výslovného příslibu, že nebude použit jinde než v cyklu reportáží Sluneční jezero. K tisku bude volný teprve po souborném vydání materiálů.

Pozn. red.

Všechno šlo náramně rychle, ale ne zase tak rychle, abychom si mohli dovolit prostát celé dopoledne před kopacím míčem a dvěma křídlatými, vlastně spíš brkatými potvory zrozenými ze šlehačky. Sestupovali jsme dál - jen doktor se pořád nedůvěřivě a znechuceně otáčel za oběma novorozenci foty, kteří sice ještě pevně vězeli nohama v mateřské kašičce, ale už začali protřepávat a sušit metrová křídla.

Dole pod skálami jsme se zastavili. Stezka, kterou jsme právě absolvovali, byla asi jediným přístupem, a nebýt Sigurda, těžko bychom hledali průchod. Skály kolem dokola vypadaly naprosto neschůdně.

Náš průvodce něco vykládal Fredovi.

"Za chvíli prý už budeme u jeskyně jeho rodu," oznámil Fred Sinton, "zbývá jen pár kroků."

Obešli jsme výběžek skály. Pod námi, v rozervané a členité krajině, se v zástupu pohybovalo asi patnáct tmavých bodů, nejasných a chvílemi mizejících v prachovém oparu.

"Vestfoldingové ...," řekl Sigurd. Tentokrát ani nemusel Fred překládat.

Kapitola 18 - Beseda s osvědčeným docentem Holubem

Pro tento rozhovor jsem nestíhal docenta Holuba, přednostu astrobiologické laboratoře ČSAV, ani v Berlíně, ani v jeho pracovně na Albertově. Nestíhal jsem ho dokonce vůbec. Docent Holub totiž osobně přijel na Island s početnou výpravou astrobiologů několika zemí, podílejících se na práci a na udržování sneffelského ústavu, aby s koordinátory projektu Rider předběžně posoudili výsledky výpravy. Byla to řada zasedání za zavřenými dveřmi, bez novinářů, kteří se zatím volky nevolky nudili v okolních vesnicích a ze samé nudy telegrafovali rozhořčené protesty na všechny strany. Časopisy však přesto zachovaly celkem věcný a střizlivý tón - materiál ještě zdaleka nebyl pohromadě a výsledky výpravy i perspektivy, které se jimi otevíraly, byly přece jen příliš závažné, než aby směly vést k závěrům, ušitým tak říkajíc horkou jehlou.

Nakonec byla vydána strohá oficiální zpráva, rozšířená všemi světovými agenturami. Domnívám se, že je všeobecně známá - byla alespoň ve výtahu otištěna snad všemi deníky i týdeníky a většina vědeckých nebo populárně vědeckých časopisů ji převzala doslova a nezkráceně.

Spokojuji se proto jen se záznamem rozhovoru s doc. dr. Holubem. Odehrál se v hospůdce patrona Gerekssona pod akváriem se skaláry. Ano - právě tam, kde dr. Bjelke poprvé uviděl Spendera, kde vlastně začala cesta za runou rider, a tím i k rudé planetě. Docent Holub si přál Gerekssonovu jídelničku poznat a uvidět na vlastní oči - a jako protihodnotu za turistický doprovod mi poskytl interview.

Pozn. red.

"Víte, redaktore, já mohu zodpovědně mluvit jen do jedné oblasti výsledků, a to pokud se týkají alespoň bokem astrobiologie. Ve Sneffelsu byla astrobiologie zatím popelkou. Daleko spíše se tam vážení kolegové hádali o všelijaké problémy jazykovědy, archeologie, srovnávacích dějin umění, astrogeologie a tak dále a tak dále až do úplného a tvrdého usnutí chudáků biologů."

"Proč, pane docente?"

"Proč? Především proto, že průzkum biologického materiálu všeho druhu, od bakterií přes vzorky rostlin až k rozboru získaných zpráv o životě na Marsu, není zatím dokonce ani v plenkách, ale před narozením. V embryonálním stavu. Bude trvat ještě moc dlouho, než budeme moci říci zodpovědně A nebo B. Víte, ona taková bakterie, pasážující celou řadu pokusných králíků, po česku řečeno očkováná postupně z jednoho na druhého, potřebuje k té štrapáci svůj čas. A ten ještě zdaleka neprošel."

"Myslím, pane docente, že si naši čtenáři, pokud ovšem budou mít tak hluboký odborný zájem, trpělivě počkají na závěrečnou souhrnnou zprávu. Byl bych moc rád, kdybyste jim dnes mohl poskytnout předběžné, docela rámcové informace, pokud to ovšem není v rozporu s utajením celého jednání ve Sneffelsu."

"Ale ne - nejsme přece důvtajmob jako vojáci a nejde ani tak o utajení, jako o ochranu čtenářů před gigantickými novinářskými kachnami."

Tak se podívejte, redaktore: největším překvapením, které jsme nad zprávami z Marsu zažili, bylo zjištění, že jsme si vlastně mohli všechno předem spočítat na prstech, jenže se to zdálo hrozně obtížné, a tak si do rozvíjení takových

teorii raději nikdo netroufl. Naneštěstí pro něho! Dneska by to byl moc slavný člověk a mezi námi děvčaty astrobiologů číslo jedna. Number one, jak se říká v Americe, když jde o nejlepšího vědce, baseballistu nebo značku piva.

Tak především jsme mohli předvídat - a to se koneckonců sice nesměle, ale přece jenom proslýchalo -, že se po přiletu Rideru k cíli sejdou na Marsu vlastně čtyři úplně nebo skoro úplně odlišné typy života. Místní, který bude patrně ve stavu pokročilého odumírání a bude reprezentován jenom nejodolnějšími a nejlépe vybavenými organismy takové přizpůsobivosti, o níž se nám na Zemi, hýřící zatím ke svým rostlinným i živočišným dětem velkorysou štědrostí, ani nezdá. Za druhé ukázky civilizace, která vytvořila galerii soch pod Sneffelsem, jeskynní obrazovku, létající talíř a tak dále, doprovázené případně značně vzácnými exempláři vlastních domácích živočichů a rostlin. Výslovně říkám značně vzácnými, protože tato civilizace, kterou pořád umísťuji na Jupiterovy velké měsíce a značná část kolegů už se mnou začíná souhlasit, zřejmě existovala v podmínkách pro rozvoj většího počtu druhů a rodů organismů nepříznivých. Kromě toho, jak už nám předvedla pod Sneffelsem, patrně získává energii potřebnou k životu přímo z ionizačních paprsků pronikavého záření. Je to, teoreticky vzato, ohromně šikovné zařízení, protože tím odpadá nutnost vláčet s sebou po sluneční soustavě zásoby jakéhokoli druhu - například objemného jídla nebo domácích živočichů. Že si konstruktéři létajících kotoučů na Mars přivezou taky thursy, nemohl ovšem nikdo tušit ... "

"A další typy života?"

"Aha - další typy. Nu přece přežívající populace Ottarových Vikingů, kteří se mnoha sty lety přizpůsobení novému a zvláštnímu prostředí stali vlastně taky docela samostatnou skupinou i se svým aklimatizovaným obilím a baktériemi, existujícími v každém člověku. Tuhle skupinu uznává jako samostatnou jen část astrobiologů - profesor Sharpley vede bojovný šik odpůrců, prohlašujících, že prý změny v organismu Vikingů jsou zcela nepodstatné a že nás k podobnému tvrzení neopravňují. To vám říkám, redaktore, jenom pro vědeckou úplnost a poctivost. Jinak ovšem se Sharpleym živě nesouhlasím a na zasedáních jsme si to taky řádně rozdali."

"Čím se vyznačují jednotlivé typy těchto - jak jste to vlastně nazval ... "

"Řekněme typů života, redaktore, života v nejširším smyslu slova. Ten první, místní, marťanský, především mimořádným přizpůsobením a dokonalostí obranných mechanismů. Podívejte se - třeba už ten vláknitý les, do něhož Rider přistál. Z líčení kolegy Kameníka je zřejmé, že jde o něco blízce podobného pozemským rostlinám. Mikroskopický rozbor vzorků to plně potvrzuje. Jenže - jak dokonale je po celém lese vedeno podráždění! Postačilo říznout nožem do jediného kmene, aby se o tom dozvěděl - to, prosím, napište v uvozovkách - celý poměrně velmi rozsáhlý porost. Zřejmě tu existuje cosi podobného nervovému vedení, co spleť vláken a výhonků podává zprávu spojenému organismu. Některé, vlastně všechny pozemské rostliny tuhle vlastnost mají taky, ale v daleko menší míře. Nepotřebují ji. Boj o život není u nás na Zemi tak krutý. Samotná tuhost a odolnost vláknitého lesa i těch jeho nejtenčích šlahounů ... svědčí o usilovné obraně, kterou si na Zemi postupem milionů let vybudovaly leda některé pouštní rostliny, kaktusy nebo stepní porosty. Brání se tak jednak zničení živočichy, kteří se ovšem zase přizpůsobují vzdorné, tuhé nebo trny obrněné stravě, jednak vypařování vody. Zvláštní propletení každé buňky ohromného organismu vláknitého lesa nadmíru pevnými křemitými vlákny dokazuje, že zde asi došlo k přizpůsobení neustálému dešti kamenů a kaménků, i bombardujících les při větrných smrštích. A snad i, ačkoli se to zdá hodně přitažené za vlasy, proti drobným meteorům. Pevnost výhonků musí být přímo úžasná."

"Mluvil jste, soudruhu docente, o křemitých vlákních. Znamená to snad, že je na Marsu život bez uhlíkatých sloučenin, jak se leckde soudilo po nálezů soch v jeskyni Viklanů?"

"Ne ne - tenhle typ života je v podstatě složen ze stejných základních kamenů jako pozemský - ze sloučenin uhlíku, vodíku, dusíku a kyslíku. Jeho stavebními prefabrikáty jsou bílkoviny a desoxyribonukleinová kyselina. Ovšem s mnohými závažnými odchylkami od našich poměrů - ale o těch bych zatím mluvil předčasně. I to jsme mohli čekat, redaktore! Příroda je, smím-li to tak říci, hrozně konzervativní a drží se zuby nehty toho, co už jednou vytvořila. V pramcích Země i Marsu to byly v přibližně stejných podmínkách přibližně stejné bílkoviny."

"A létající koule pod spleť vláken?"

"Víte, milý příteli, já nejsem věstec. Tuším, že už jsem vám to jednou vysvětloval. Podle mínění odborníků a podle předběžného hodnocení snímků jde patrně o formy živočišného života, existujícího ovšem ve velmi úzkém vztahu k vláknitému lesu. Nemáme důvod domnívat se, že by právě na Marsu vznikly nějaké fantastické přechodné formy mezi rostlinami a živočichy, například rostliny se semeny, nadanými schopností rozumného pohybu. Ačkoli ani to nemohu vyloučit. Dráždivost vláknitého lesa, jeho 'nervový systém', je rozhodně náznakem, že musíme být v závěrech opatrní. Četl jste, mimochodem řečeno, Maeterlinckův Život květin, redaktore?"

"Ne."

"Škoda! Ono totiž i na Zemi je v životě rostlin tolik podivuhodného a ještě stále tajemného ... Pravda, semena našich kytiček nelétají jako aeroplány nebo jako rakety, ale létají přece, vždyť víte: javor, pampeliška a stovky ostatních."

"Ale jakým způsobem, soudruhu docente, jakým mechanismem mohou 'ledové koule' putovat vzduchem? A takovou rychlostí ... "

"Nevím. Možná že reaktivním, jako třeba mláďata sépií, létající vzduchem desítky metrů daleko a několik metrů nad hladinou. Snad jsou naplněny plynem lehčím než místní atmosféra nebo mají pohonné zařízení, které se nepodařilo posádce Rideru zachytit ani zrakem, ani fotografickým přístrojem. Nijak bych se nedivil, kdyby vzhledem k nízké gravitaci vznikly na Marsu rozličné a početné formy létajících organismů na dočista 'nepozemských' principech."

"A fotové? Ten způsob líhnutí, který byl řadou vědců prohlášený za dokonalý nesmysl a McLaughinova fotografie tu a tam za obratnou fotomontáž?"

"Proč? Cožpak není vznik pozemského hmyzu v kukle taky zázrakem? Proč by měly vnitřní koordinační síly rodičů se organismu, které přesně umístí všechny orgány na svá místa a vytvoří předpoklad dokonalého přizpůsobení, pracovat za všech okolností a v celém vesmíru zrovna jenom týdně a měsíce? Proč by se neměly uplatnit třeba v několika

minutách, je-li vajíčko pro vznik organismu připraveno a dozrály-li všechny živé hmoty, z nichž se skládá? Osobně pokládám tento způsob za velmi pokročilý a za výsledek dokonalého přizpůsobení poměrům.

Mladý fot tak není vystaven ani drsnému podnebí, ani zevním nepřítelům. Z prvozárodečného stavu se stává v několika minutách dospělým. To je přece ideální, nemyslíte? A fotomontáž? Promiňte, redaktore, ale o takovém hrubém nesmyslu se vůbec nemusíme dohadovat."

"Souhlasím s vámi do puntíku, soudruhu docente. Teď, smím-li prosit, několik slov o druhé formě života, o Podzemních bozích a o thursovi."

"Tady budu raději velmi opatrný a zdrženlivý. Z celé řady důvodů. Především jde o civilizaci, s níž bude, doufejme, co nejdříve navázáno spojení nebo se o to alespoň lidstvo ze všech sil a všemi prostředky pokusí. Nechci předbíhat práci koordinační komise, ve které, jak víte, kromě nás přírodovědci zasedají i filozofové, národohospodáři, ekonomové, a dokonce i zástupci armád."

Docent Holub měl na mysli komisi Spojených národů při astronautickém výboru UNESCO. Její práce bohužel zatím nevedla k podstatnějším výsledkům - ale to je všeobecně známo.

Pozn. red.

Budeme muset velmi opatrně zhodnotit, čím jsme rozšířili své poznatky oproti vědomostem, jež poskytly už skalní obrazovky v jeskyni Vklanů pod Sneffelsem. Chtěl bych dnes říci jenom tolik, že jsme tak trochu v časové tísní. Zdá se, že Podzemní bohové jsou nuceni opustit vnitřní planety našeho slunečního systému a odstěhovat se. Kam? Nevím. Snad na Jupiterovy měsíce, odkud k nám přišli, snad na některou družici Saturna ...

Víte co, raději si pohovoříme o thursovi. Jednou z otázek na zasedání ve Sneffelsu bylo, proč vysoce vyvinutí nepozemšťané dopravili tohoto tvora s sebou na Mars. Domněnek bylo mnoho - jeden historik, kterého raději nebudu jmenovat, dokonce mluvil o heraldickém zvířeti, které je ve znaku Podzemních bohů jako třeba lev v našem státním znaku. Podle jeho mínění si dotyčné bytosti dovezly thursa jako Bruncvík lva do nového domova. Profesor Tombaugh se o této divoké teorii vyjádřil neobyčejně neuctivě, mladý historik se strašlivě urazil - já myslím, že neprávem. Takhle to určitě nebylo.

Nevěřil bych ani, že se část thursa, schopná dorůst v dospělé zvíře, omylem nebo náhodou dostala vesmírnou lodí nepozemšťanů na Mars. To je asi stejně absurdní, jako kdyby v Rideru, sterilizovaném a tisíckrát zkontrolovaném, omylem zůstala uklízečka nebo kočka ... Ne, to se mi taky nezdá! Nechci se plést do řemesla etnologů a astropsychologů, ale vztahy nepozemšťanů k thursům budou asi značně složité.

Víte, tak mi zrovna včera napadlo, že se teď například docela vážně uvažuje o službách, které by mohli poskytnout člověku delfini třeba při vyhledávání porušených míst kabelů, při navádění rybářských lodí na místa tahu sledů nebo, nesmějte se, při nahánění ryb do sítí. Kdovi, jestli thurs nemá pro nepozemšťany nějakou podobnou funkci. Obrazy zápasů mezi dvojitými hvězdici, černými chobotnicemi a thursy na obrazovkách byly koneckonců historií, a to patrně historií hodně dávno.

Člověk také s vlkem a divokým turem bojoval, než je pro svou potřebu ochočil, nemyslíte? No - a něco podobného se snad, výslovně říkám snad, mohlo stát i v tomto případě."

"Ale to fantastické rozpadnutí thursa v černé žízály, jak jim říká doktor Kameník i kapitán McLaughlin ..."

"To je, když račte dovolit, jenom další důkaz, nebo alespoň další pořádná podpora mé teorie. Tady jsme se setkali totiž s něčím, co se od základu liší od pozemského života - alespoň v tomto rozměru organismů a v této formě. Víte, milý redaktore, my musíme stále používat berliček všelijakých 'jako' a 'přibližně' a 'nějak'. Mluvíme o tvorech podobných chobotnicím, podobných dvěma mořským hvězdicím, nalepených hřbety jedna na druhou, o slepých ptácích - ale to všechno jsou jenom pojmy, snažíci se s větší nebo menší nadějí na úspěch vyvolat správnou, nebo alespoň ne moc zkreslenou představu skutečnosti. Slepí ptáci ovšem vůbec nejsou ptáky, černé chobotnice vůbec nejsou chobotnicemi a dvojitě hvězdice zaručeně nejsou dvojitými mořskými hvězdicemi o nic víc než dvojitými slony nebo dvojitými blechami. Daleko správnější by asi bylo přirovnávat nové životní formy k pozemským organismům, bližším se jim alespoň trochu vnitřním uspořádáním a funkcí, třeba se i podstatně odlišovaly tvarem. Tak třeba vláknitý les s létajícími koulemi by spíše než s lesem snesl přirovnání s lišejníkem, vznikajícím soužitím nejnižších rostlin - řas s nejnižšími živočichy - houbami. A slepý pták je spíše ptákem s vysoce organizovanou kolonií jednotlivých specializovaných organismů, schopných za mimořádných okolností samostatného života. Jako třeba kolonie váleče koulivého nebo - to už je trochu fantazie - mraveniště."

"Dobrá, pane docente. Nechápu ovšem, co to má společného s teorií o thursovi, ochočeném domácím zvířeti."

"Pozor, redaktore, honem tam dejte zpáteční rychlost! O ničem takovém jsem nemluvil a byl bych nerad, kdybych se to o sobě někde, propána, nakonec dočetl! Výslovně jsem prohlásil, že snad, snad je vzájemný vztah mezi Podzemními bohy a thursy složitější, než se nám dnes zdá. A co to má společného? Inu, takhle vybavená bytost, spojující krajní a dokonalou souhrnu jednotlivých částí s jejich neuvěřitelnou samostatností, je, smím-li převzít výraz z pozemského technického slovníku, vysloveně mnohoúčelová. Zřejmě nemá zranitelné orgány, které by byly obdobou orgánů pozemských tvorů - srdce, plíce a tak dále. Tak specializované části by určitě nebyly schopné žít samostatně, a naopak thurs by se bez nich nemohl v žádném případě obejít ani ve složeném, ani v rozloženém stavu, víme? To si nenechám vymluvit. Nijak by mne nepřekvapilo, kdyby tohle milé, rozpadající se stvořeníčko mohlo žít i v kosmickém prostoru, alespoň dočasně. Jeho energetické zdroje budou patrně velmi zajímavé, právě tak jako jeho způsob pohybu, a hlavně schopnost vzdorovat obrovskému přetížení při náhlých změnách směru a rychlosti. Pokud by se podobného tvora podařilo využít a manipulovat - neříkám zrovna ochočit, to příliš připomíná pozemské ovečky a pejsky a kočičky -, znamenalo by to pro každou civilizaci obrovský přínos."

"Mohu se ještě vrátit kousek nazpátek, pane docente? Zapomněli jsme docela na vegetaci na Marsu, na 'špagety', 'kapustu' a ostatní zástupce místní flóry ..."

"Ano, máte pravdu. Dnes už je několik ústavů docela úspěšně pěstuje v podmínkách, které se co nejvíce blíží původním. Irwing a Davis se svým pracovním týmem si dokonce vyrobili pár metrůků zaručeně pravé mart'anské půdy a kytičky jim v ní raší jedna radost. Pod mikroskopem se hodně podobají výhonkům 'vláknitého lesa'. Mají mimořádnou schopnost rozmnožit se i z docela malého kousku oddenku. Botanikové jsou z toho celí pryč - víte, co by to znamenalo třeba pro boj s pouštěmi, hrožícími na Zemi pohltnout celé kontinenty, kdyby se podařilo aklimatizovat je u nás? My astrobiologové musíme bojovat jako lvi, abychom také nějaké exempláře dostali pro vlastní výzkum."

"A u vás, na Albertově ..."

"Buďte klidný, už je máme v Praze také. Zatím v laboratorních podmínkách a za sedmi zámky, aby se jich nezmocnili naši hnojaři ... pardon, chtěl jsem říci agronomové. Taky se dočkají, ale napřed je musíme pěkně v baňkách rozmnožit a trochu otrkat na naše pozemské poměry."

"Bojím se, že už zneužívám vašeho času, soudruhu docente, tak jen ještě poslední otázku: třetí forma života, potomci Ottarových Vikingů ..."

"A jejich ječmen a bakterie. Ano - to je taky hrozně zajímavé, ačkoli se to týká spíš lékařů a fyziologů než astrobiologů. Zjistili jsme, že za dobu, která pro vývoj lidstva neznamena po tělesné stránce takřka vůbec nic, došlo ke změnám, které ... ne, to bych vás bavil odbornou hantýrkou, antropometrickými indexy, krevními testy a vůbec. Pamatujte si a svým čtenářům vysvětlíte jenom tohle: potomci Ottarových bojovníků získali za pouhých tisíc let pobytu stále a patrně dědičné vlastnosti, které jim umožnily žít v podmínkách, podobajících se sice pozemským, ale zase ne tak moc, aby bylo možné existovat bez pořádného a všestranného přizpůsobení. Zejména tlak vzduchu a obsah kyslíku byly na pováženou, ačkoli vážení nepozemšťané zřejmě dělali, co mohli."

"Promiňte, ale teď vám ani trochu nerozumím."

"Ne? V tom případě jste se asi neráčil seznámit s Van Sinovou teorií, že?"

"Propadám se hanbou, ale opravdu ne. Van Dine je ten spisovatel detektivek?"

"Barbare! Richard Van Dine je jeden z nejslavnějších průmyslových chemiků světa a Nobelova cena ho určitě nemine. Tenhle pan Van Dine provedl pečlivý rozbor toho, čemu posádka Rideru říkala 'čerpací stanice', a došel k názoru, že vůbec o žádné skutečné čerpací stanice nešlo. V době, kdy byla atmosféra Slunečního jezera, ležícího, jak víte, hluboko pod ostatním povrchem Marsu, trochu bližší pozemské, pršelo a hromovalo a blýskalo a lilo a sněžilo tam ažaž, takže čerpání vody z hloubky bylo docela zbytečné. Složité mechanismy měly podle Van Dina docela jiný smysl: způsobem, který Van Dine vysvětluje strašně spleť, rozkládaly železité a železnaté sloučeniny, z nichž je složena značná část povrchu Slunečního jezera, část z nich zase syntetizovaly a na samotném konci reakcí byl volný kyslík, unikající do atmosféry. A to všechno prý probíhalo přinejmenším už tisíce let předtím, než se ve Slunečním jezeře objevil první Ottarův hrdlořez."

Tím by také byly vysvětleny, alespoň zčásti a jako jedna z možností, vizitace létajících talířů nad matičkou Zemí už před dávnými a dávnými časy. Zjišťovaly všechny životní podmínky u nás - nu, a pak svých poznatků nepozemšťané prostě využili k úpravě ovzduší na Marsu vůbec, a v proláklíně Slunečního jezera zvláště."

"To je neuvěřitelné ..."

"Myslíte? Víte co, vstaňte schválně a jen tak pro legraci za sto nebo za dvě stě let alespoň na den z mrtvých jako král Ječmínek a přijďte se podívat, co dokáže civilizace jenom o stovku nebo o dvě stě let starší než naše. A nepozemšťané, jak se zdá, by mohli být našimi praprapraotci. Astrobiologové se napřed, to se ví, postavili na zadní nohy a vystrčili drápky, že se jim nějaký průmyslový chemik plete do řemesla, ale nakonec museli uznat, že za dnešních podmínek by se patrně člověk ve Slunečním jezeře opravdu přizpůsobit nemohl a že tam kdysi muselo být lépe a přívětivěji. Něco podobného přece naznačil i Sigurd Fredu Sintonovi v rozhovoru, jehož stenogram, pokud vím, máte: dříve bylo lidem na Marsu lépe - pak Podzemní bohové odešli a ke slovu se dostali jednak daleko drsnější podnebné podmínky, jednak roztomilí thursové. Pár stovek let docela dobře odpovídá unikové rychlosti molekul kyslíku, prchajících z dosahu přitažlivosti Marsu. Ještě tak třicet padesát let a ve Slunečním jezeře nezbude po pozemské vegetaci ani stopy."

"A co lidé, docente? Co lidé?"

"Inu - budeme je zase muset hezky dovézt zpátky domů. Nedá se nic dělat. Zatím nemáme prostředky, abychom velkoryse vyrobili potřebné miliardy tun kyslíku a tak doplnili zásoby ve Slunečním jezeře. Repatriace, smím-li to tak říci, potomků runy rider na Zemi bude docela určitě snazší, rychlejší a taky levnější. Už proto, že jich asi mnoho nezůstalo. Pokud vím, počítá koordinační středisko asi tak s padesáti, nejvýše se sto lidmi."

"Mluvil jste o pozemské vegetaci, soudruhu docente. Domníval jsem se, že ve Slunečním jezeře byl nalezen toliko pořádně degenerovaný ječmen."

"Ale kdež! Z několika vzorků, které přinesl doktor Kameník a které jsme všichni považovali za ukázky nefalšované mart'anské flóry, se nakonec, po opatrném přizpůsobení pozemským podmínkám, vyklubaly docela pozemští navrátilci. Počkejte okamžik!"

Docent Holub se chvíli hrabal v objemné aktovce, stažené dvěma řemeny, já jsem zatím pozoroval elegantní reje skaláru a neméně elegantní pohyby patrona Gerekssona u sporáku. Jistě vyráběl nějakou severskou specialitu. Doktor Bjelke tu byl stálým hostem a říkal, že lepší jídlo než zde nejedl od Narviku až ke Kodani - a doktor Bjelke je velký znalec! Docent nakonec vytáhl z aktovky silnostěnnou Erlenmeyerovu baňku (jméno si pamatuji ještě ze školy), zacpanou pořádným smotkem vaty, který vypadal jako kozácká čepice, a strčil mi ji pod nos. Pozn. red.

"Tak se podívejte, vy moudrá novinářská hlavo: co to je?"

"Hm - já bych řek, že špičky. To já vždycky na jaře do polévky ..."

"Víte co, raději toho nechte! Prokristapána, nejvzácnější houby na světě, houby, které prodělaly tisíc let adaptačního procesu, dvakrát putovaly milióny kilometrů vesmírem a on si tu mluví o bramboračce ... No, něco na tom je."

Mykologové se sice ještě docela nedohodli, ale možná, že to byl opravdu výtrus něčeho podobného špičce, z čeho

tohle kdysi na Marsu vyrostlo - ale víte v jakém tvaru?"

"Dám se poddat, když dovolíte."

"Tady, podívejte se - snímek doktora Kameníka, datovaný dnem příchodu posádky Rideru do jeskyní Ásgrimových skal a fotografovaný přímo na jejich úpatí. Kolega Kameník se mi svěřil, že byl svatosvatě přesvědčen o objevení nové formy života. Prý to vypadalo přesně jako drobný obrázek klků, takových drobných valů a výrůstků, pokrývajících vnitřní plochu stěva. Vyfotografoval, kousek seškrábl do zkumavky ... a nám z toho na Zemi vyrostly houby ..."

A z kytičky s měchýřky, o níž také, tuším, mluvil doktor Kameník hned po návratu, se nakonec vyklubaly - brambory."

"Brambory ... Ale počkejte, docente, to přece není možné! Vždyť přece brambory byly dovezeny z Ameriky! Než Kolumbovy karavely Santa Maria, Pinta a Niña spatřily světlo světa, byli už Ottarovi lidé hezkých pár set let na Marsu!"

"No ovšem - však se o to také moc lidí moc krásně hádá, redaktore! Zdá se, že tímhle nálezem byly definitivně potvrzeny pověsti a dohady a tvrzení, kolující už hodně dlouho. Brambory byly ostatně nalezeny na Islandu už dříve, jenže jejich stáří nebylo potvrzeno s konečnou platností. Zkrátka, máme tu konečný a nesporný důkaz styků severských plavců, Vikingů, s Novým světem dávno před Kolumbem. Možná že je přivezl do Evropy právě Ottar a pak s nimi, když se mu osvědčily jako potrava, zase odjel ke Xingu. Ale vydržely štrapáci, redaktore, co?"

Víte, život je přece obrovská věc a nedá se jen tak snadno vyhubit a zničit. Přizpůsobí se, ohne, ustoupí, schová - ale než se naděješ, je tady, ještě silnější a ještě s větší chutí k ... nu, k životu."

"Děkuji vám, soudruhu docente. Myslím, že tím bychom měli skončit. To je moc hezké a povzbuzující."

"Ještě okamžik! Právě kvůli tomu, co jsem říkal, bych se chtěl zmínit ještě o té čtvrté formě života - totiž o posádce Rideru. Budete o výpravě psát?"

"Ovšem. Proto vás přece otravuju."

"Výborně. Já sice vaše knihy a články nečtu, ale předpokládám, že se tu a tam najde někdo s hříšným množstvím volného času a nedostatkem vážnějších starostí, kdo to přece jenom udělá. Tak tam prosím vás napište, aby si lidé konečně uvědomili, jak obrovským ziskem celá expedice byla nejen pro vývoj mašin kosmických lodí, ale zejména pro posádky v nich. Ivan Maximič Ostapenko a ti ostatní nejsou jenom prvními lidmi, kteří o své vlastní újmě a v souhlase se svým přáním stanuli na půdě cizí planety. Klidně, redaktore, klidně mohou být nazváni otci planetární kosmonautiky. Odesli si na vlastní kůži všechny chyby, plynoucí z naší neznalosti. Hovoří o tom hrozně málo, ale na Marsu vystoupili z kabiny v takovém stavu, že by u nás, na Zemi, byli převezeni divoce houkající sanitkou rovnou do nemocnice. Došlo k prudkému odvápnění kostí, k poruchám srdeční činnosti, vápník vyplavený z kostí poškodil ledviny - naštěstí ne trvale -, a hlavně si to ovšem odskákal orgán rovnováhy ve vnitřním uchu. Ten zatracený beztížný stav - něco s tím budeme muset udělat, redaktore! Říkal vám kolega Kameník nebo McLaughlin, že v posledních týdnech cesty a těsně po přiletu na Mars zvrátili každé sousto a že se udržovali při životě jenom injekcemi výživných roztoků?"

"Ne, jaktěživi ani slovo!"

"Tak vidíte! Teprve na zasedání ve Sneffelsu se k tomu přiznali, protože bylo nezbytné vytěžit všechny poznatky, a doktor Kameník ještě obíhal jednoho účastníka po druhém a přemlouval je, aby prý takové věci byly publikovány jenom v nejdůležitějších časopisech. Že prý vůbec nemají chuť hrát si na hrdiny. Hráť si, redaktore, rozumíte? V tom je taky kus toho nezničitelného, neprůstřelného, nerezavějícího, nehořlavého, zkrátka věčného života, nemyslíte?"

Myslel jsem. A poctivě zapisuji to, co jsem se od docenta Holuba, jemuž ještě jednou co nejsrdečněji děkuji, dozvěděl. Doufám, že mu špičky z Marsu, kapusta, spagety a všechno ostatní poroste v astrobiologické laboratoři na Albertově přinejmenším stejně pěkně jako na Marsu.

Pak jsme už vzdali patřičnou čest čemusi, co nám patron Gereksson zatím připravil. Jmenovalo se to "Letspraengt ammsbryst", a jestli jsem odhadl správně, sestávalo to z jehněčího, cukru a zeleniny a bylo to moc dobré.

Pozn. red.

Kapitola 19 - Dr. Kameník tak dlouho, až se paní Alena zlobí

Redaktore, nechcete ode mne raději něco na památku? Zaručeně zázračného a šamanem třikrát obtancovaného Buddhu se šneky, chladícími jeho ustaranou, meditací do běla rozžhavenou hlavu? Tibetkého Jamantaku se slečnou Šaktí? Nebo, to hlavně, kterýkoli exemplář z Aleniny šeredné sbírky ještě šerednějších slonů? Ještě že tu není, redaktore, bylo by zle, joj cigán!

Ale vážně - co následovalo, nebude se mi říkat nejlíp, i když připouštím, že to pro vás bude tak říkajíc zlatý hřeb večera. Ale pro nás ...

No - co dělat... Tak tedy poslouchejte!

Jak už vám vyprávěl Mac Mac Mac, došli jsme pod Ásgrimovy skály. Zřejmě tam byly celé systémy jeskyní, jenže my se zrovna teď po nich moc nekoukali. Spíš nás zajímaly a taky - proč to nepřiznat - dojímalý ty lidské postavičky, šplhající se pod námi po strašlivých, přesněji řečeno strašlivě pustých mart'anských přesypech a kráterových valech a hledající tam kdovíco. Patrně nějakou zatraceně chudou stravu.

Víte, kamaráde, já jsem kdysi kdesi četl jakousi sci-fi o zchátralém chlapíkovi, který jako meziplanetární tramp a povaleč cestoval po celé sluneční soustavě a skládal písničky. Proslavila ho, podle bujné fantazie spisovatele, hlavně odrhovačka o zelených stránkách Země. Hrozně sentimentální, hluboce pod úroveň trampských písní o osadě a táboráku a kamaráááádech, kamaráááádech, co se nikdy nevrátí a tak dále a tak dále. Rozumíte? Nechápal jsem, jak je možné sešit celou dlouhou povídku kolem takového dojáku. Až teprve pod Ásgrimovými skálami, na prahu Róghheimu mi to najednou došlo. Namouduši! Zrovna tam jsem pochopil, že jednou - a nebude to tak dlouho trvat -, až budeme létat

sem, k rudým pustinám Marsu, do žhavých pouští Merkuru, pod věčně zamračenou a bouřemi bičovanou oblohu Venuše, pokrytou naftovými jezery, a pro mne za mne třeba k strašidelnému Jupiteru, vyrojí se takových a ještě daleko horších písniček celá hromada a otrlí kosmonauti budou večer popotahovat jak kluci, když uslyší o pampeliškách a o modré obloze a třeba i o těch zelených stráních. No. Nechme toho! Když už jsou sentimentální písničky, nemusíme být sentimentální my, a ke všemu už teď, že?

V zákrutu skal, za ohromným balvanem formátu docela slušného obchodního domu pro kvetoucí okresní město, visel na hrubě kovaném řetěze kus stříbrného kovu. Vůbec nebyl oxidován, blýskal se jako nový.

"Aha," poznamenal Ivan Maximič, "to je z místních zdrojů, mládenci! Setkání pozemského středověkého kovářství se surovinami, které tu zůstaly po . . . po Podzemních bozích . . ." Ostapenko se omluvně zašklebil, že zrovna nenašel vědecktější výraz. Hlavně že jsme mu všichni rozuměli.

Přítel Sigurd popadl kámen, ohlazený nespočetnými doteky, který ležel zrovna pod tím kusem kovu, a začal divoce, skoro hystericky bušit do toho "stříbra". Jako při leteckém poplachu.

Postavičky pod námi se v tu ránu zastavily. Byly vidět drobounké terčíky obličejů, obrácených k nám, pak ruch a šum a domlouvání a po tom se všechny svorně vydaly nazpátek k Ásgrimovým skalám, kde jsme stáli my a byli asi i na dálku dost nápadní svými skafandry, samopaly a blýskajícími armaturami kyslíkových bomb.

Než k nám došly, kde se vzali, tu se vzali, vynořili se z jeskyně, ústící k improvizovanému gongu, další dva potomci Ottarových Vikingů. Sigurd okamžitě přestal muzicírovat, což pro nás bylo ohromnou úlevou. Kus kovu totiž vydával zvuky, které jsme slyšeli už dvě noci mezi bubnováním posvátného Ragniru - zdálky byly ty kovové třesky docela zajímavé, zato zblízka ohrožovaly ušní bubínky. Lidé tu museli mít nervy ze železa, jestli snad při tom kraválu dokázali spát.

Oba dědouškové - podle dlouhých šedivých plnovousů a stařeckých vrásek to byli dědové - měli podobné hábity jako Sigurd, jenže bez mečů. Nezdálo se, že by byli naši návštěvou nějak zvlášť překvapeni. Přiznám se, že nás to ohromně udivilo a snad taky trochu zklamalo - to Sigurd byl jinačí chlapík a choval se úplně přesně tak, jak se podle fantastických románů v této situaci sluší a patří.

Zdálo se nám dokonce, že jsou vykuleni spíše Sigurdem než námi. Jeden z dědů na něho alespoň hned spustil vodopád řečí, které podle intonace mohly být otázkami. Fred Sinton překládal, pokud pochopil, že prý se opravdu Sigurda ptají, jakým kouzlem unikl thursovi a zda snad nevlezl do kůže zvířete, o němž Sigurd včera mluvil. Zřejmě by to bylo proti pravidlům hry, ale to asi milému odsouzenci ani trochu nevadilo.

Prohlašuji, editore, že mi proto nebyl ani trochu méně sympatický. Kdyby mě někdo odsoudil k sežrání zubatou stíhačkou, rozpadající se v hejno žíal, taky bych asi moc nekoukal na fair play ...

Zajímavější bylo, že řečnější dědeček mluvil o hoenirech, tedy o nás, a že prý jsou očekávání, protože je už včera několik bojovníků spatřilo. Aha - proto ten klid! Později jsme se přesvědčili, že Vestfoldingové jsou zvyklí na jinačí věci. Nehnula by s nimi ani současná návštěva bílé paní, hejkala a týmu jezinek navrch - natož pár obyčejných chlapů ve skafandrech . . .

Pak se do toho vložil Fred se svou univerzitní staroislandštinou, trochu už obroušenou a přizpůsobenou místním poměrům diskusemi se Sigurdem. Ostapenko se na okamžik tvářil nespokojeně. Jestli jsem mu dobře četl myšlenky, chtěl si asi tohle nechat do rezervy a předčasně neprozrazovat, že jeden z nás místní řeči rozumí, ale konečně - Sigurd by to obyvatelům Róghheimu dříve nebo později tak jako tak řekl.

A teď, váženosti, vám musím něco vysvětlit: totiž proč jsme se nevrhli k Vestfoldingům s otevřenou náručí a proč jsme se chovali trochu rezervovaně. Měli jsme k tomu dobré důvody. Budoucnost ukázala, že jsme je ještě nedocenili. Bohužel to ukázala až moc názorně a tragicky.

Od setkání se Sigurdem jsme zjistili - a naše představa se pořád potvrzovala -, že alespoň část obyvatelů Róghheimu se našeho příchodu spíše obává a že tato část, která ke všemu má v rukou moc, raději obětovala mladého a zdravého příslušníka rodu thursů, než by vůbec připustila rozšíření myšlenky o příchodu hoenirů z Krásné čili lidí z planety Země a než by tím riskovala ztrátu prestiže a vlády. Je to sice za těch hrozných podmínek, které na Marsu panují, šílené a skoro neuvěřitelné, ale jestli mermomocí chcete, dám vám asi tak tři sta pětadesát podobných příkladů dalších. Ne z Marsu. Z naší milé a přívětivé Země, editore...

Zatím se oba dědové tvářili jenom náramně odměřeně, po očku si nás prohlíželi a zřejmě se zakabonili, když dorazil hlavní peloton obyvatel z krajiny pod Ásgrimovými skalami. Byli tam mužové i ženy - všichni starší osmnácti let, pokud jsme to ovšem dovedli posoudit. Děti jsme neviděli žádné. Snad se tu v poslední době vzhledem ke zhoršeným podmínkám žádné nerodily. Nebo umíraly. Nevím.

Všichni Vestfoldingové byli oblečeni podobně jako Sigurd do košilí dlouhých po kolena, stažených širokými pásy. Mužové měli u pasu krátké meče, někteří ještě dlouhá kopí s hroty ze stříbrného kovu, a jeden nebo dva dokonce luky a toulce šípů. Luky byly z nějakého prapodivného materiálu. Rozhodně to nebylo ani dřevo, ani kov, ani třeba svázaný pár antilopích rohů jako v Mongolsku, ale nějaká docela zvláštní hmota, podobající se nejspíš svazku vláken. Hroty šípů byly nápadně dlouhé, některé připomínaly zpětnými háčky malé harpuny.

Obyvatelé, zejména ženy, byli rozhodně vzrušenější a přívětivější než oba staříci. Někteří se před námi vrhali na kolena. brebentili něco o hoenirech, objímali se navzájem, poskakovali - a na to všechno se staříci mračili jako kakabusové, i když to zřejmě nechtěli dávat moc najevo.

Nakonec rázným pohybem přerušili lidovou veselici před jeskyní a pozvali nás dovnitř. Vestfoldingy i Sigurda vykázali ven - ale Ivan Maximič si postavil hlavu a prostřednictvím Freda Simona oznámil, že Sigurd půjde s námi a dost.

"Drž se ho jako klíště, Frede, a ať nás včas upozorní, kdyby se něco chystalo!" řekl Ostapenko Sintonovi a jako první vykročil za starci. Jeskyně byla prostorná, osvětlená několika otvory, proraženými v poměrně značné výšce do skály. Světlo se prodíralo kotouči červeného prachu, vířícího v jeskyni. Hned u vchodu ležel obrovský válec s podélnou

šterbinou po celé délce. Šupinatým povrchem se podobal kmenům místních "stromů", byl ale několikanásobně silnější. Dva muži by se museli pořádně namáhat, aby jej objali.

"Ragnir, posvátný buben!" poučil nás po několika polohlasných slovech se Sigurdem Fred. "Hlavní zbraň protivzdušné obrany země - vzduch. Vypadá zrovna jako lokali afrických černochů, vidíte, jenže je ještě trochu větší." Zahlédl jsem, redaktore, že se při zvuku známého slova jeden ze starců požíval na Sigurda, jako by ho chtěl zlým kukučem propíchnout. Neřekl jsem o tom Ostapenkovi ani slovo a věřte, že si to dodnes vyčítám. Jen jsem si nenápadně přesunul škorpióna trochu blíž k ruce.

Na vzdálenějším konci jeskyně zela ve skále nepravdělná díra, vstup do jakési štolky. Poznamenal jsem tehdy něco, jako že už mám speleologických zkušeností po krk a že po zážitcích v Díře svatého Patricka po jeskynních labyrintech ani trochu netoužím, ale Ostapenko se už hrnul napřed. Jen tak přes rameno mi řekl, že se tak jako tak musíme pokusit o kontakt s nepozemšťany, s Podzemními bohy, a že se tedy za nimi musíme patrně obtěžovat do podzemí. Jestli prý jednou zalezli do jeskyň pod Sneffels, zůstanou asi svým národním zvykům věrni i tady. A abychom dávali pozor na dozimetry v přilbách. Podzemní bohové mohou mít stejně nepříjemné radioaktivní lampičky v Asgrimových skálách jako v Patrikově díře.

Předal jsem Ostapenkovo varování McLaughinovi i Fredovi a oddané za ním škobrtal do štolky. Před ústím, z prazvláštního rozmaru horotvorných sil podivně gotickým ve tvaru Lomeného oblouku, ležela otep pochodní, vlastně docela rovných dlouhých tyčí, o jejichž rostlinném původu jsem měl jisté pochybnosti. Byly omotány jakousi vláknitou látkou, vzdáleně připomínající cupanou koudel nebo zvochlovaný len. Ivan Maximič položil bližšímu z obou dědů ruku na rameno a ukázal na reflektor, napájený elektrickými zdroji skafandru. Rozsvítil jej. Stařík ani nepadl tváří k zemi, ani se hrozně nepolekal, jenom trochu zamrkal, odložil pochodeň a vlezl do štolky.

Ono to, pane redaktore, skutečně vypadalo jako ve štole, samozřejmě bez výdřevy. Někde byly skály uměle upraveny, otesány a uhlazeny pro snazší průchod - to víte, starý jeskyňář takovéhle zásahy do díla přírody pozná na první pohled. Chodba klesala nepravdělnými stupni asi sto nebo sto padesát kroků.

"Ty, Frede," obrátil jsem se k Sintonovi, "a kde zůstal ten jarl Visund, jarl Býk, o kterém tvůj kamarád Sigurd vyprávěl? Zatím jsem ho tu neviděl."

"Omyl, příteli," nato Fred, "ten mladší a šerednější z obou fešáků, co nám dělají tak nezištně a zřejmě dost neradi průvodce cizinců, je právě dotyčný jarl."

"A starší? To je bráška?"

"Tady jsou všichni víceméně bráškové nebo alespoň bratřanci, doktore! Jsme o tisíc let zpátky v rodové společnosti. Starší pán je, pokud jsem Sigurdovi rozuměl, jakýmsi veleknězem rodu. Náboženství tu mají hodně zmatené - kousek Odina a kousek Krista, smím-li to tak říci, a navíc ještě kult hada, ačkoli, jak se zdá, na Marsu žádní hadi nejsou. Asi ho pochytili ještě od domorodců na Xingu. A raději se moc často neotáčej, ať si nepoškodíš mužný nos! Macova boule ti budiž výstrahou."

Fred měl pravdu. Chodba se stávala hodně špatně schůdnou. Bylo vidět, že až sem málokdo chodí.

Po několika desítkách metrů se chodba rozšířila do prostorného dómu.

"Propána - jen žádné viklany!" zahorekoval jsem docela upřímně. "Zrovna takhle to všechno začalo ..."

Ne, redaktore, viklany tam náhodou nebyly, ale zato něco zajímavějšího. Kužely světla našich reflektorů se odrazily od čehosi oslnivě bílého a obrovského, co padalo z výšky asi tak třípatrového domu rovnou dolů jako zářivý vodopád, jenže vodopád ztuhlý a, jak se zdálo, docela nehybný.

"Jestli je to krápník, tak je to největší krápník světa, mládenci ...", poznamenal Mac. "A jestli je to z ledu, tak je to smůla, protože to po nás nemůže nikdo pojmenovat. Anebo může? Co říkáš ty, Frede?"

Fred neřikal nic, jenom po Macovi mrskl káravým pohledem.

Zřejmě jsme byli u Bílého posvátného kamene kypivé vlny, o němž mluvil už Sigurd. Mám tady fotografii, redaktore, - jestli chcete, vezměte si ji ke své reportáži. Za moc nestojí. To bílé se blýskalo jako zrcadlo. Přes veškerou snahu a vynikající fotografické znalosti, posbírané díky mé vážené choti - vidíte, teď je zase škoda, že tu Alena není -, se mi jako na potvoru nepodařilo zachytit na negativu ani stopu drobné kresby povrchu toho něčeho. Trošku mě alespoň potěšilo, když při odpálení elektronického blesku jarl Visund i veledůstojný pán velekněz maličko poskočili. To tak, ignorovat naši techniku!

Snímek je pořízený širokoúhlým objektivem, redaktore, Super-Angulonem, rozumíte, pětaticítkou. Udělal jsem úplně školáckou chybu, že jsem si tam nikoho z nás nepostavil, aby byly vidět rozměry. Pro vaši informaci a pro čtenáře: ta dolní, nejužší část Bílého posvátného kamene kypivé vlny má v průměru dobré tři metry. Člověk je proti té svítící nádhře jako mravenec proti ... no třeba proti botě. A to už je přece něco!

Dvě největší překvapení jsme zažili, až když jsme k tomu přišli blíž. Napřed menší překvapení vysloveně nepříjemné - dozimetry v přilbách totiž začaly rubínově žhnout. Zatím to nebylo nad normu - ty mašinky jsou hrozně citlivé, a reagují dokonce i na svítící ciferník náramkových hodinek - ale čert nikdy nespí a raději dvakrát měř a jednou řež a tak dále podle všech lidových moudrostí. Jarl Visund i velekněz šli k té věci s neúnosně dlouhým jménem docela klidně, jako by se nechumelilo, a protože tam asi nebyli poprvé, a přece se dočkali docela slušného, na místní poměry asi záviděníhodného věku, odvážili jsme se postupovat taky, s nasazenými přilbami a se stálým pošilháváním po rudém kukadle dozimetru. Intenzita pronikavého záření nikde nepřekročila hranice slušnosti - pár minut nebo hodin jsme se zkrátka kolem Bílého atd. pohybovat mohli, a to se nám zdálo více než dost. Ovšem jen tak dlouho, dokud jsme si všechno řádně neprohlédli. Redaktore - ono to teklo! Sice strašně pomalu, daleko pomaleji než med, řekněme asi tak dva tři centimetry za minutu, ale teklo to přece. Přitom - a to bylo nejpodivnější a Ostapenko, mimo jiné geologa a mineraloga, to div neporazilo - byla běloskvoucí hmota skutečně tvrdá, a při poklepu dokonce zvonila jako opravdovský kámen. Dlouhé minuty jsme se koukali, jak se jednotlivé "krápníky" pomalu prodlužují a blíží podlaze

jeskyně, odkud stejně pomalu odtékal potůček zářivě bílé hmoty, aby zmizel v další skalní sluji. Hodili jsme na něj kámen. Pohybem rychlým asi jako vteřinová ručička náramkových hodinek ho hmota Bílého posvátného kamene kypivé vlny spolkla. Zmizel.

"Nějaká parakrystalická hmota, metaloid - čtvrtí co ...," zmohl se konečně Ivan Maximič alespoň na nějakou domněnku. "Totéž vlastně dělá ševcovská směla. Taky teče, a přitom zůstává tvrdá skoro jako kámen. Anebo sklo. Jenže směle to trvá dlouhé dny a sklu tisíce let. Kus toho musíme dovézt domů, chlapci. Může to být hrozně důležité ..."

Mac se hned ochotně hmul k bílému obru, visícímu nad námi.

"Ne, teď ne. Později! Frede, končí tady jeskyně? Zeptej se Sigurda!"

"Už jsem se ptal, komandýre. Hrozně se bál, ale je zřejmě na jarla Visunda i na velekněze pořádně dohřátý, že ho odsoudili k smrti, a tak si nakonec přece jenom dal říci. Tady prý teprve místní zajímavosti začínají. V dalších jeskyních je něco, čemu říká Malé Slunce, a tam taky dochází, jak se zdá, ke styku Vestfoldingů s Podzemními bohy."

Fred byl rozčilen. Přihořívalo, editore!

Ivan Maximič vykročil k černému otvoru, jehož dolní částí vytékal bělostně zářící potůček. Než jsme se nadáli, vrhl se k němu jarl Visund i velekněz a začali jeden přes druhého brebentit. Simon v mezích možností překládal, že prý v dalších jeskyních jsou posvátná místa, do nichž ani hoenirové nesmějí - jinak by se Podzemní bohové navždycky rozhněvali a opustili by svoje děti z Nového Nidarosu. Mluvili i něco o potravě, na níž jsou Vestfoldingové úplně závislí a bez níž by zahynuli, ale téhle části proslovu rozuměl Fred jen tu a tam a netroufl si ji doslova přeložit.

Rozložitý komandýr shodil zatřepáním rameny ruce obou staříků. Na čele, zaprášeném červeným prachem a se stružkami potu, mu naskočily zlé vrásky.

"A kdo tedy smí dál, Frede? Jenom oni sami, jestli se nemýlím, že?" Po kratší diskusi Fred připustil, že tomu asi tak bude.

"Aha ...," zavrčel zachmuřený Ostapenko. "Tak jim řekni, ať si ... anebo ne! Řekni jim, že hoenirové v žádném případě nemohou Podzemní bohy pohněvat. Že jsme s Podzemními bohy jedna ruka a že s nimi zkrátka musíme mluvit."

Fred slíbil udělat, co jen bude možné. Za chvíli hlásil:

"Jarl Visund tvrdí, že se tak jako tak nedostaneme dál. Podzemní bohové prý sťeží svou říši neviditelnou hradbou.

Otevírají ji jen tehdy, když sami chtějí a když si Vestfoldingové smějí přijít pro potravu. Tomu ovšem vůbec nerozumím ...," dodal Fred.

Ivan Maximič vykročil, oba naši průvodci za ním.

Tentokrát byla chodba podstatně kratší než mezi první obytnou jeskyní v Ásgrimových skálách a jeskyní Bílého posvátného kamene. Vedla spíše trochu vzhůru a zatáčela se v pravém úhlu.

Jarl Visund cosi prohodil, zřejmě na adresu Ostapenka.

"Co chce?" zeptal se komandýr Freda.

"Můžeš prý zhasnout ,pochodeň v drahokamu' - myslí tím asi reflektor. Je prý vidět. Blížíme se Malému Slunci."

"Tak hlídejte dozimetry!" nařídil Ivan Maximič. "Já už žádným Malým ani Velkým Sluncím nevěřím ... " Ale reflektor opravdu zhasl. Chodba byla osvětlena podivnou duhovou září, přecházející všemi barvami spektra. Světlo se lomilo a odráželo na hladkých ploškách stěn. Ostapenko zrovna říkal něco v tom smyslu, že je to tady úplná geologická hádanka, a hlavně nevyčerpatelný zdroj železa, až se ho ovšem jednou naučíme levně stěhovat vesmírem, když najednou chodba dalším záhybem končila. Slyšeli jsme komandýrův výkřik. Skočil jsem dopředu - za mnou Mac Mac Mac i Fred, který dost neurvale odstrčil chudáčka Sigurda, zkroušeného zradou na jarlovi a veleknězi. Ostapenko stál s oběma staříky v nevelké jeskyni skoro přesně kruhového tvaru. Do jeskyně padalo denní světlo malým otvorem poblíže klenby, podobně jako v Rógheimu, jenže tady dopadalo skoro kolmo z nadhlavníku a rozstříkovalo se v uzlu sršících paprsků, oslepujících a vrhajících tisíce duhových skvrn. Sršení bylo tak prudké, že nás oslňovalo a že jsme v prvním okamžiku nebyli schopni rozeznat, co to na podstavci ze silného kmene, který, soudě podle povrchu i rozměru, sloužil i ke zhotovení posvátného bubnu Ragniru, vlastně je.

Ostapenko konečně napadlo sklopit přilbu skafandru a zasunout filtr proti oslnění. Udělali jsme to po něm: Před námi byla jakási průzračná krychle o hraně asi jeden metr dlouhé, posazená jedním rohem do dolíku v kmeni, tvořícím podstavec. Z krychle sršely i při pohledu přes kouřové a deternální sklo průzoru oslnivé blesky na všechny strany. Taky bylo vidět, že krychle vlastně vůbec není krychlí, ale tělesem daleko složitějším.

Jarl Visund i velekněz se Malému Slunci, jak se ta věc docela trefně nazývala, několikrát hluboce uklonili.

"Víte, na co se tu koukáme?" ozval se konečně Ivan Maximič.

"Nějaký obzvlášť velký křišťál, že ... ?" mnil Mac.

"Křišťál? A krystalizující ve tvaru trojúhelníkového čtyřicetistěnu čili triakisoktaedru? Ostatně, viděl jsi už někdy křišťál, který by takhle lámal světlo? Ba ne! Tohle je, prosím, největší surový diamant, jaký kdy člověk viděl. Čirý, nádherný. Všechny pozemské diamanty, Hora světla, Orlov a jak se jmenuje to menší smetí, jsou proti němu jenom ošklivým pískem. Váží asi hezkých pár tun."

"Jakou má cenu?" zaujímal se Mac.

"Jakou? Vůbec žádnou! Kdyby byl oceněn pozemskými měřítky, která, pokud vím, na každý další zlomek gramu zdvojnásobují cenu, pak by asi všechny peníze světa, a ještě znásobeny nějakým tím biliónem nebo triliónem, nestačily. Takže mluvit o ceně by byl úplný nesmysl. A na Zemi by tenhle cvalík rázem rozmetl celý trh s diamanty. I kdyby byl rozdělen na menší kusy - a to by byla podle mého názoru škoda - znamenal by příšerný poprask na všech diamantových burzách."

"Tak ho vezmeme, mládenci," navrhoval Mac, "ať je zase jednou trochu legrace!"

"Jsem moc zvědav, jak ho chceš vzít a kam ho asi do Rideru schováme," poznamenal jen tak mimochodem Fred. "A nechovej se tu jako dobyvatel. Ten kamínek nám přece neříká pane."

"No, no, to je nějakého kázání," zabručel Mac, "a kdepak jsou ti podzemní pámbíčkové? Na to se už zeptat neumíš, vid'?"

Fred ani nečekal na vyzvání a už si horlivě povídal se Sigurdem, jehož přítomnost jarl i kněz docela zřejmě a úmyslně přehlíželi. Jenže Sigurd v těchto místech jaktěživ nebyl a při nejlepší vůli nemohl poradit, kudy dál. Oba starci stáli u Malého Slunce s rukama založenýma na prsou a odmítali odpovědět na Fredovy otázky. Jarl Visund nakonec stručně prohlásil, že na posvátném místě nesmějí být Podzemní bohové proti své vůli vyrušováni. A basta.

"Chovají se k nám stále nepřívětivěji," řekl Ostapenko, "snad jsme udělali nějakou chybu. Ale na druhé straně ... víte, mám dojem, že jarl ani velekněz nejsou ani ke svým rodovým příslušníkům příjemnější. Zřejmě si ty místní bohy zabrali sami pro sebe a jaksepatří toho využívají."

Fred pokrčil rameny a prohodil něco o docela obvyklém a běžném zneužívání informačního toku, jsou-li dány možnosti jeho deformace. Zmlkl teprve, když Mac začal úpět jako člověk, postižený náhlými bolestmi zubů. Mac totiž takhle reagoval vždycky, když Fred začal rajtovat svého kyberneticko-sémantického oře.

"Zkus se jich, Frede, velmi zdvořile zeptat, zda Malé Slunce našli tady, na podstavci, a řekni jim pro dobrou vůli, že jsme úplně nadšeni a že jsme nic tak nádherného jaktěživi neviděli. Snad to zapůsobí."

Fred Sinton asi dělal, co nejlepšího uměl, protože po jeho dlouhé řeči velekněz poněkud uvolnil obřadný postoj i odmítavý výraz a ráčil odpovědět, že prý ne, že Malé Slunce našli v jedné z blízkých jeskyní a dopravili ho sem na počest Podzemních bohů. Kolem Malého Slunce prý leželo ještě mnoho menších Sluncí.

"Úplný Transvaal ...", poznamenal Mac. "Víte, co by to znamenalo pro naše hlubinné vrtačky? Nebo pro tažení drátů? Představte si, že by si každá fabrika mohla dovolit pár diamantů velikých jako skopová hlava!"

Dále už ochota kněze ani jarla nesahala. Ostapenko se nakonec sám pustil do výzkumu jeskyně. Sotva udělal pár kroků, našel, co hledal: úzký otvor do skály.

"Tady zase vyvěrá ten bílý kamenný pramen," hlásil, "po cestě se nám ztratil. Ani jsme si toho nepovšimli. Au!"

"Co se stalo?" zeptali jsme se trojhlasně.

"Na něco jsem narazil - nevidím zatím na co. Je to jako skleněná deska, ale trochu to pruží. Macu - pojď se na to podívat ... zase nějaká místní kouzla a čáry ..."

Tentokrát to nebyla, redaktore, kouzla a čáry, ale něco ještě divnějšího, co jarl i místní šaman dávno výborně znali; posměšně po nás koukali, jak se namáháme proniknout do otvoru a odrážíme se od neviditelné překážky jak mouchy od okenní tabule. Vlastně to není docela přesně řečeno; už v určité vzdálenosti od překážky byl cítit zřetelný odpor, odpuzování, které plynule vzrůstalo a postupně dosáhlo takové síly, že je nebylo možné překonat. Spíše než skleněné tabuli se to podobalo - samozřejmě co do účinku - gumové bláně, jejíž odpor vzrůstá napínáním. Máte alespoň trochu představu, jak to fungovalo? Chvála bohu! Jak jsme se tak kolem záhadné překážky motali a dohadovali se, jestli zkusíme škorpióny nebo raději Macův laser, zastínili jsme asi v jednom okamžiku obzvlášť účinně kousek otvoru, a Fred nás popadl za ramena.

"Počkejte - je tam něco jako síťka! Viděl jsem to docela zřetelně. Namouduši! Úplně jemná síťka, jako upletená z ok asi tak centimetr nebo dva v průměru. Stoupněte si zase tak, abychom tu díru zastínili před Malým Sluncem. . . ano . . . to je ono! Vidíte?"

Toť se ví, že jsme viděli. Jako zavěšena ve vzduchu se přes celý vstup do další jeskynní chodby chvěla a kmitala dokonale pravidelná síť nazelenalých, nesmírně jemných čáreček, které občas na okamžik zmizely a opět se objevovaly, někdy se posunuly, ale zase hned vrátily. Jednou nebo dvakrát se dokonce na zlomek vteřiny celá síťka divoce zakmitala a zcuchala, rázem však byla na svém místě. Při pohledu zblízka se nám zdálo, že se vzduch kolem vláček chvěje asi jako v létě nad horkou silnicí - pokud jsme se ovšem mohli rukou přiblížit, nezdála se teplota stoupat. Až k té zelené krajině to nešlo. Nejbližší asi tak na pět nebo šest centimetrů.

"Víte, jak to vypadá, mládenci?" ozval se nakonec Fred. "Jako oscilační záznam na obrazovce. I barva těch nitek . . .

Nemyslíte? A občasné poruchy, kdy se to na chvíli všechno zamotá a zdrchá a hned zase spraví ..."

"To je tvůj obor, Macu. Ty jsi elektronik. Vlastně taky mimo jiné elektronik!" opravil se Ostapenko. "Takže ty si myslíš ..."

"Já si toho raději moc nemyslím!" zamlouval honem McLaughin. "Ono totiž tady na Marsu vede teoretizování většinou jenom k trapným blamážím. Ale tohle vypadá opravdu nejspíš na nějaké silové pole s mocným antigravitačním nábojem. Jeho nositelem jsou ty zelené špagátky, které nějaká mašina indukuje nebo promítá nebo něco takového. Ten, kdo to sem instaloval, ví asi o gravitaci a antigravitaci trochu víc než my. To už jsme si uvědomili, když jsme koukali na létající talíř, jak si šmejdí kolem Rideru, že? Ale když už jsme u toho, tak tihle dva páni," ukázal hlavou k jarlovi a veleknězi, se zájmem sledujícím naše kutění, "docela jistě vědí, proč zrovna sem přitáhli Malé Slunce. Nebýt toho, že jsme síťku náhodou zastínili a že jsme přece jenom zvyklí koukat se trošku kolem sebe, jaktěživi bychom ji neviděli. Vestfolding, který sem zabloudil, pokud si ovšem něco tak svatokrádežného vůbec troufl udělat, určitě do smrti říkal, že ho popadly zlé a nečisté síly a odhodily zpátky."

Ostapenko pokrčil rameny. "Snad. A co teď? Myslím, že to k ničemu nebude, ale přece jen bych zkusil laser. Energie fotonového svazku je určitě mocnější než kulky z našich samopalů. No - dej se do toho, Macu!"

McLaughin ochotně shodil laserovou pušku z ramene, chvíli nabil kondenzátory, pak namířil a z blízkostí, kam až mohl proniknout hlavní proti vzrůstajícímu odporu, vypálil žhavý paprsek, tenký jako jehlu, proti zelenavé síťce. Zavřeli jsme oči, ale i za sevřenými víčky a za kouřovým sklem průzorů nás zabořila pronikavá záře. Mac nám pak sdělil, že všechno sledoval ochrannými brýlemi. Paprsek narazil na silové pole jako proud vody na skleněnou tabuli, roztříštil se na něm a "roztekl" - řekl to doslova takhle - na všechny strany. Na pár vteřin celý otvor do skály zazářil, vláčenka jako by zhrubla, zesílila a - ale tím si Mac nebyl tak docela jist - změnila se v růžencovité útvary, složené z řady drobných kuliček. Za okamžik bylo zase všechno při starém. Neporušená síť zelenavých, sotva viditelných pavučinek

přehradila cestu.

"Tak tedy z pozice síly to nepůjde ...," řekl Ivan Maximič. "Musíme vymyslet něco lepšího. Méně brutálního. Ta síťka je zřejmě dílem zdatných vědců a my na to hned zbraní. Ba ne ..."

Podívali jsme se jako jeden muž na Ivana Maximiče, jestli to myslí vážně, nebo jestli si z nás dělá legraci, ale než jsme tenhle závažný problém vyřešili, vyjel Fred: "Honem se podívejte! Ono se to začalo nějak měnit..."

Měl pravdu, redaktore! Nitky, před okamžikem sotva viditelné, jenom pavučinkovitý a nazelenalý náznak čárek, zazářily jako vlákna v žárovce. Pojednou se v jednom místě sítky vytvořil otvor a pomalu se rozrůstal, zachovávaje přesně kruhový tvar. Jedna zářící nitka za druhou se po obvodu zakřivovala a nakonec mizela. Mac trhnutím otevřel pouzdro svého hasselbladů a jen tak od boku cvakl snímek.

"Koukej, Macu, tys to asi tím laserem přece jenom natrhl a ono se to páře jak nylonová punčocha!" řekl jsem a myslel jsem to doopravdy. Ono se to totiž doslova páralo, redaktore - však je to i na fotografii dost slušně vidět.

"Všimněte si raději jarla!" poradil nám za zády Fred.

Vestfoldingové stáli těsně za námi a dívali se na síť. Vůbec nevypadali udiveně nebo zděšeně - spíš rozhořčeně a vztekly.

"Tak to bychom měli," ozval se komandýr, "oba pánové zřejmě tenhle zázrak docela dobře znají a vědí, jak zrušit silové pole nebo jak dát znamení tomu, kdo pole udržuje. To asi nejspíš. Snad v tom má nějakou úlohu i Malé Slunce - prostě světelný impuls, který jsme nevědomky vyslali laserem. Snad ... ale nechme teď dohadů."

Opatrně vsunul ruku do míst, kde bylo ještě před okamžikem silové pole. Zmizelo. Ruka prošla bez překážek.

"Oba urození Vestfoldingové půjdou před námi, Frede! Řekni jim to, prosím tě. Mac se Sigurdem zůstanou tady.

Trochu mi to připomíná padací dveře a podle shodného mínění všech dobrodružných románů je lépe mít strážu po obou stranách."

Jarl i velekněz vstoupili bez protestů do nízkého vchodu. Oba se museli sklonit, aby prošli. Po jedné straně, těsně u skály, bylo rovné, zřejmě umělé koryto, kudy pomalu, úplně neznatelný pohybem tekla zářivě bílá kamenná hmota. Tentokrát jsme už po několika málo metrech dorazili ke čtvrté jeskyni, bez osvětlení a o rozměru dost velké místnosti. Stěny byly téměř úplně hladké, strop se ztrácel ve výšce.

Jarl i velekněz se ihned po vstupu vrhli na kolena a s hlavami přitisknutými ke skalní podlaze cosi mumlali.

"Jestli se nemýlím, prosí Podzemní bohý za odpuštění, že jsme jim znesvětili jejich... jejich něco. Nevím, jestli zrovna chrám nebo přibýtek. Nerozumím doslova. A aby prý se neurazili a neodmítli napříště svým dětem... a zase nevím co, ale podle příbuzných výrazů by to mohl být 'chléb'. Možná že to je jen hodně zmatená a setřelá vzpomínka na křesťanský otčenáš - chléb náš vezdejší dejž nám dnes."

"Myslíš, Frede?" řekl pomalu Ostapenko, otáčeje reflektor do všech koutů jeskyně. "Ba ne, kamaráde! Podívej se - a ty taky, doktore. Vlastně ty hlavně. Co se to tu s Bílým kamenem kypivé vlny děje? Vidíte - tady! Všiml jsem si, že jarl Visund při všem klanění a bušení hlavou o zem něco uloupí a rychle vstrčí do úst. A velekněz se taky nenápadně šourá pořád blíž ..."

Nebudu vás dlouho zdržovat a napínat, redaktore, pokud vás ovšem moje vyprávění zajímá tolik, že lze mluvit o nějakém napínání. Pomalý, sotva viditelný průtok kamenné hmoty se v jeskyni ještě více zpomalil v jakémsi okrouhlém jezírku, pokrytém při otoku sotva viditelnými krápníčky rosolovité hmoty. Musel jsem nasadit za objektiv fotoaparátu svoje i Macovy mezikroužky, abych je mohl fotografovat dostatečně zblízka. Vypadaly jako malé rampouchy, rostoucí vzhůru a vysoké nejvýš půl centimetru. Kousek od otoku kamenného potůčku se však už změnilý. Mléčné se zakalily a přímo před očima vyrostly do nejfantastičtějších tvarů, které nápaditý Fred vhodně nazval "karnevaelem trpaslíků".

Vidíte tenhle snímek - není to přesné?

Doktor Kameník mi mimořádně laskavě poskytl pro fotografickou dokumentaci několik unikátních snímků. I pro ně samozřejmě zatím platí zákaz přetiskování - ale o tom právě teď nechci psát. Chci spíše upozornit na jejich řemeslně vzornou kvalitu, ačkoli vznikaly za nejtěžších světelných i jiných podmínek (ovzduší trvale znečištěné prachem, velké teplotní rozdíly, nárazy při transportu fotografického přístroje atd. atd.). Paní Alena nepochybně vykonala pro akci Rider dost a dost, i když se nemohla výpravy osobně zúčastnit. Mimo chodem podotýkám, že poslední dva snímky byly asi před měsícem odměněny na velké mezinárodní výstavě přírodovědecké fotografie Fotos der Natur v Kolíně nad Rýnem, kam je se svolením autora zaslala koordinační komise AR.

Pozn. red.

V posledních řádcích na druhé straně jezírka "tančící trpaslíci" přímo zázračně ožili. Začali se svíjet a kroutit, z čepiček tu a tam vystřikovaly s tichým praskotem mléčné kapky - však je jich několik i na snímku - ještě několik decimetrů cesty, a pak se ty legrační, rozsochaté a pitvorné figurky rozplynuly ve vrstvu bělavé, trochu nahnědlé masy, pokrývající hladinu jezírka. Příjemně to vonělo, jako karamel nebo opékané maso.

Fred se zeptal obou starých Vestfoldingů, zda je tohle chléb, který jim Podzemní bohové poskytují. Horlivě přisvědčili. Jarl Visund dodal, že by bez tohoto jídla obyvatelé Rógheimu dávno zemřeli hladu, zejména v zimě, kdy není možné dohromady nic ani ulovit, ani sesbírat.

Potom už jsem ovšem tu věc taky ochutnal - napřed jen tak špičkou jazyka a pak i opatrným soustem. Chutí se to trochu podobalo masovému výtažku s houbovou příchutí, ale v ústech to zanechávalo lehkou palčivost. Nebylo to špatné, redaktore! Nemyslím, že bych si tuhle stravu zrovna oblíbil a že bych ji od Aleny vyžadoval ke každému nedělnímu a svátečnímu obědu, ale kaloricky vydatná asi byla. Ostatně, už jsem jedl horší věci. Namouduši! Patrně to bylo nějaké pěstování organismů na živné půdě. Průtokovou metodou!

Ostapenko se najednou prudce otočil k Sintonovi.

"Frede - teď teprve mne napadá ... Zeptej se, jestli se právě tady nějak stýkali s Podzemními bohý. Rychle! Člověče, že mě to nenapadlo dřív!"

Fred trochu udiveně povytáhl obočí nad tím spěchem, ale otázku přeložil. Jarl s knězem se na sebe podívali a pak Visund, který zřejmě mluvil za všechny ostatní, váhavě řekl:

"Ano - už můj otec je zde slyšel. My jsme s nimi taky mluvili. Ne často. Pokud se pamatuji, mluvili ke mně za celý život asi pětkrát a pětkrát."

Jak vidíte, editore, jarl nebyl v matematice zrovna přeborník . . . Diskuse prostřednictvím tlumočnicka s obtížemi pokračovala. Ivan Maximič vystřeloval jednu otázku za druhou - Visund o to pomaleji a váhavěji odpovídal.

"Co vám říkali Podzemní bohové?"

"Mluvili jen o dnech, kdy sníme přijít pro potravu."

"Jakou řečí mluvili?"

"Naší řečí. Podzemní bohové jsou vševědoucí. Mluví řečí všech národů."

"Mluvili jako ty, jako ostatní Vestfoldingové?"

"Bohové přece nemluví jako lidé ... "

"Jak tedy mluví?"

Tady diskuse uvázla na mělčině. Jarl Visund buď nechtěl, nebo nemohl popsat řeč Podzemních bohů. Hubeným výsledkem Fredovy námahy bylo zjištění, že mluvili "jakoby hlasem posvátného Ragniru", ale pokud vyrozuměl, zdaleka ne tak hlasitě.

"Buď je to trik jako desítky všelijakých mluvících svatých," setřel si komandýr pot z čela, "nebo si docela prostě vymyslí jako stovky králů a jarlů k větší slávě majestátu, nebo konečně mluví pravdu a jsme tam, kde jsme chtěli být. Frede, prosím tě, ještě pár otázek. Viděli někdy Podzemní bohy na vlastní oči?"

"Ne - nikdy," odpověděl jarl, "člověk nesnese pohled na bohy. Viděli jsme jejich lodě, kterými mohou létat po nebesích."

Ostapenko rychle vymontoval z přílby mušli mikrofonu. Měla přibližně tvar ploché misky.

"Vypadaly nebeské lodě asi takhle?"

Jarl s veleknězem se několika slovy poradili. Pak jarl přikývl.

"Ne docela, ale asi takhle."

"Aha. Létající talíře! Nic jiného ... vlastně počkej, Frede! Kolik lodí k cestě po nebesích Vestfoldingové viděli a kdy spatřili poslední?"

Zase chvilka konzultace, pak odpověď:

"Dříve prý bylo vidět mnoho lodí, třeba několik najednou. Jako fotů kolem měsíce. Teď dlouhá léta žádnou. Až před třemi a třemi dny."

A Fred doložil: "Chtěl dodat, že to znamenalo neštěstí, totiž náš příchod, ale velekněz ho pohledem zarazil, Ivane Maximiči."

Zdalo se, že komandýr přeslechl upozornění.

"Nic jiného nikdy neviděli? Velké černé koule? Černé chobotnice? Nic - jenom thursy?"

Vestfoldingové vrtěli hlavou.

"Dobrá - když mluvili s Podzemními bohy oni, snad se to podaří i nám. Spojení je patrně oboustranné, snad už dokonce o naší přítomnosti vědí. Nebo taky možná ne. Macu - podej sem tu svou světelnou flintu!" zavolal Ostapenko. Z tunelovitého vchodu se za okamžik vynořila ruka ve skafandru s laserem. Ostapenko se rozkročil, zkontroloval nabíjecí doutnavku a jehlou paprsku rychle objel nejdlejší stěnu jeskyně. Ve vzduchu začpěl spálený kámen. A pak se kolem nás, editore, opravdu všude kolem nás ozval hlas, jaký jste ještě v životě neslyšel. Oba Vestfoldingové rázem padli k zemi a leželi ztuhlí, jako bez života. Nás to srazilo v hloučku do koutka jeskyně, div jsem nešlápl na tančící trpaslíky. Hlas napřed chroptěl a hučel a brumlal a teprve potom se ozvala slova, artikulovaná hrozně pomalu, hlásku po hlásce, slabiku po slabice, někdy podivně protahovaná, jinde s pazvuky, které do řeči nepatřily. Nechci se chlubit, ale hned se mi v hlavě rozsvítilo: to mluví stroj. Ne gramofon, magnetofon nebo rádio, zkrátka nic, co lidský hlas jenom zachovává a přenáší, ale stroj, který hlas "vytváří", jako trumpetista vytváří trubení. Víte přece, že se saxofon může docela pěkně smát a že na houslích můžete, když vás to zrovna baví, napodobit kanárka. Nu - a tenhle stroj mluvil. Staroislandsky, takže Fred musel překládat, ačkoli byl z toho celý pryč zrovna jako my. Naštěstí měl dost a dost času - ta mluvící mašina zdaleka ještě nedosáhla výřečnosti třeba ... no třeba Aleny. Kdepak!

A teď je zase pro změnu štěstí, že tu není.

Pokud se pamatuji, byla první slova ...

Ale víte co? Už toho necháme! Já sice rád vzpomínám, ale dneska jsem to trochu přehnal. Zítra mi určitě zase kolega Petr vynadá, až uvidí můj krevní obraz. To povídání v jeskyni "karnevalu trpaslíků" je ostatně v archivu akce, a jak to bylo dál, to už může zase vyprávět Mac. Není toho moc. Tak dobrou, editore . . .

Touto hříšně dlouhou kapitolou (krevní obraz doktora Kameníka opravdu druhý den nestál za nic; jestli mu kolega Petr vynadal, nevím, ale zato mně paní Alena Kameníková vynadala po telefonu velmi vydatně - a právem!) se loučíme s doktorem Kameníkem jako s jedním z hlavních, ne-li vůbec hlavním vyprávěčem dobrodružství akce VAI. Nebýt jeho, nebyla by se akce VAI vůbec zrodila, nedošlo by k "dobrodružství století", jak označily už cestu do jeskyní pod Sneffelsem jakési zahraniční noviny, a přirozeně by nevznikly ani tři svazky mých rozhovorů s hlavními účastníky. Za to všechno jsem mu velmi zavázán. Přítel doktor Kameník to velmi dobře ví, takže si mohu odpustit dlouhé fráze orientálních zdvořilostí.

Pozn. red.

Kapitola 20 - Záznam Freda Sintona 2/b

Zápis je přesně a doslova převzatým materiálem z původních Sintonových poznámek, vydaných jako fotofaksimile

ústavem ve Sneffelsu. Sinton nezachycoval rozmluvu staroislandsky (jak byla ve skutečnosti vedena), ale anglicky. Snažil jsem se překládat co nejpřesněji, abych zachytil i jisté charakteristické znaky "řeči stroje". Zájemce nalezne podrobný rozbor rozhovoru v pravděpodobné původní staroislandské verzi, vzniklé dodatečným překladem Sintonova textu zpět do staroislandštiny, a četné komentáře k frekvenci hlásek atd. atd. v 18. Svazku Linguistic Research, č. 5, 6 a 7. Osobně se domnívám, že český překlad není o nic horší než anglický - doufám a věřím, abych se vyjádřil z úcty k Fredu Sintonovi jeho způsobem, že nebyla "zvýšena semiologická entropie ani informační šum v kanálu". Pozn. red.

(Záznam rozhovoru z jeskyně za silovým polem. Respondent patrně mechanický.)

1) nezřetelné zvuky (příprava přístroje ?)

2) ... lidé ... třetí ... hvězda ... slovo ... slovo ... slovo ... lidé ... třetí ... hvězda ... čtvrtá ... hvězda ... ne ... víc ... slovo ... slovo.

(Pravděpodobný význam: "Pozemšťané, můžeme k vám mluvit jen tou zásobou slov, jakou mluví Vestfoldingové." Termíny "planeta" a některé gramatické tvary zřejmě chybí.)

2a) "Kdo k nám mluví?"

3) Lidé ... třetí ... hvězda ... mluví ... ne ... lidé ... rozum ... poslední ... kruh ... teď ... čtvrtá ... hvězda ... teď ... ano ... ne ... zítra ... ne ... ne...

(Význam ne zcela jasný, patrně: "Pozemšťané, mluvíte s rozumnými bytostmi zevního okruhu sluneční soustavy [?], které jsou dočasně na Marsu, ale brzy [zítra - patrně v přeneseném smyslu slova] odejdou.")

3a) "Můžeme se s vámi sejit, přátelé?"

4) ... lidé ... slova ... lidé ... třetí ... hvězda ... slova ... ne ... lidé ... čtvrtá ... hvězda ... slova ... ne ... prrrzáátelé ... slovo ... ne ... ne.

(Význam: "Používejte jen místní zásoby slov! Nerozumíme, co znamená „přátelé“." Mezi Vestfoldingy je to patrně slovo s minimální nebo nulovou četností. Příznačné!)

(Od tohoto okamžiku jsem se v dotazech i v odpovědích přizpůsobil jazykovým zvyklostem stroje.)

4a) "My lidé třetí hvězda rozum poslední okruh spolu čtvrtá hvězda teď?"

5) Ne ... kámen ... lidé oheň plamen smrt ... oko ne ... prsty ne ... smrt ... rozum ... poslední okruh ... smrt ... ne ... život ... slunce ... rozum poslední kruh ... malé ... malé ... zvíře ... oko ne prsty ne ... smrt ... lidé ... smrt ne.

(Význam téměř nesporný: "Nemůžeme se sejit. Jsme radioaktivní [neviditelný a nehmátatelný plamen], což vás zabíjí, vaše bakterie [malé malé zvíře], které vám neškodí, nás zabíjejí.")

Poznámka: stroj reprodukuje již jednou užitá slova rychleji, bez předchozích dlouhých přeryvů.

K další otázce nedošlo - stroj ihned pokračoval.

6) ... lidé třetí hvězda ... lidé třetí čtvrtá hvězda teď ... rychle zpět třetí hvězda ... loď ... plameny ... rozum poslední kruh čtvrtá hvězda ... rychle poslední kruh ... smrt čtvrtá hvězda ... kámen plamen oko ne ... ne ... ne ... rozum poslední kruh smrt ... poslední léta (termín zaniká v šumu) ... poslední léta (opět zaniká v šumu) poslední kruh ... čtvrtá hvězda ... lidé třetí čtvrtá hvězda ... jinak ... smrt ... lidé třetí čtvrtá hvězda.

(Pravděpodobný význam: "Pozemšťané, dopravte Vestfoldingy [člověk třetí čtvrtá hvězda Země-Mars] svou raketou zpět na Zemi. My [rozum posledního kruhu na Marsu - čtvrtá hvězda] se musíme rychle vrátit. Zde nás čeká jistá smrt, radioaktivita uhasíná [kámen plamen neviditelný]. Máme zde poslední létající přístroj [?], kterým se vrátíme. Jinak Vestfoldingové zemřou.")

7) "Kdy rozum poslední kruh čtvrtá hvězda poslední kruh létá?"

(Tak jsme přeložili otázku: Kdy odletíte?)

7a) ... díl díl díl díl ... kruh čtvrtá hvězda slunce ... jeden díl ... létá poslední kruh ... ne létá smrt.

(Poměrně jistý význam: "Po čtvrtině oběhu Marsu kolem Slunce musíme odletět, jinak zahyneme." [tzn. asi pět pozemských měsíců.]

Stroj pokračuje: ... rozum poslední kruh ... znamená lidé třetí čtvrtá hvězda ... lidé třetí hvězda ... rozum poslední kruh... létá (opět stejný šum) ne ... ne třetí hvězda ...

(Opět poměrně jistý význam: "Proto jsme poslali znamení Vestfoldingů k lidem planety Země. Nemohli jsme sami přiletět, náš meziplanetární koráb [?] nemůže k Zemi.")

8) "Lidé hvězda ne loď oheň teď čtvrtá hvězda třetí hvězda čtvrtá hvězda třetí hvězda čtvrtá hvězda třetí hvězda. Lidé třetí čtvrtá hvězda mnoho. Málo čas kruh čtvrtá hvězda. Slunce. Smrt lidé třetí čtvrtá hvězda."

(Stroj, který s námi konverzoval, projevil mimořádnou a vzácnou chápavost. Obával jsem se, že jsem formuloval otázku příliš složitě, ale ihned pochopil, jeho sémantické spektrum bylo obdivuhodné. Naše otázka původně zněla: "Nestačíme

několika cestami odvést raketou všechny Vestfoldingy. Je jich mnoho. Nezbyvá čas. Vestfoldingům hrozí smrt.")

8a) Smrt ne zima ... ne vzduch ... smrt jídlo ... lidé třetí hvězda zbraně ... čtvrtá hvězda jídlo (několik výrazů mizí v šumu) ... více kruh čtvrtá hvězda Slunce. ... čas čas. ... jeskyně teď lidé třetí hvězda jídlo rozum poslední kruh více kruh čtvrtá hvězda Slunce ... čas čas.

(Smysl považujeme za nesporný: "Nehrozí smrt ani zimou, ani nedostatkem kyslíku, ale hladem. Vy máte zbraně, kterými můžete ulovit dost zvířet a v této jeskyni budeme vyrábět jídlo také několik dalších let. Je dost času.")

Stroj pokračuje: ... lidé třetí hvězda ... loď plameny ... hned ... hned ... zpátky třetí hvězda ... ne zpátky ... loď plameny ... kameny kameny bouře ... loď ne ... třetí hvězda ne ... smrt lidé třetí hvězda smrt lidé třetí čtvrtá hvězda ... hned zpátky třetí hvězda ... dnes zítra ... pak den ... pozdě ... smrt.

(Vzrušující, ale patrně správný překlad: "Ihned se s raketou vraťte zpět na Zemi, jinak bude zničena kameny [meteory? větrná smršť?] Vraťte se dnes nebo zítra - o den později by už bylo pozdě. Všichni by tu zahynuli. Vy i Vestfoldingové.")

9) Loď plameny ne dnes zítra. Voda plameny málo. Dnes zítra loď plameny ne třetí hvězda. Deset deset den loď plameny pak třetí hvězda.

(Význam: "Nemůžeme odletět raketou hned. Nemáme dost pohonných hmot. Teprve za třicet dní můžeme odletět." I tomu stroj ihned porozuměl.)

9a) Loď plameny mnoho voda plameny ... jeden malý díl ... cesta čtvrtá hvězda třetí hvězda ... ano ne ... (Pochopili jsme, že jde o otázku [ano ne], zda spotřebujeme mnoho pohonných hmot na první části cesty).

9b) "Ano. Loď plameny mnoho mnoho voda plameny jeden malý díl cesta čtvrtá hvězda třetí hvězda. Dva tři čtyři díly málo voda plameny. Pak díl třetí hvězda mnoho."

(Význam jasný.)

10) ... lidé třetí hvězda ... loď plameny ... hned hned zpátky třetí hvězda ... dnes zítra ... rozum poslední kruh létá (šum) loď plameny jeden díl cesta čtvrtá hvězda třetí hvězda ... nic voda plameny ... kámen plamen oči ne ... mnoho ne ... smrt lidé třetí třetí čtvrtá hvězda ne ... hned zpátky ...

(Význam, na kterém jsme se dohodli: "Ihned se vraťte raketou zpět. Pomůžeme vám svým létajícím přístrojem překonat první část cesty bez ztráty pohonných hmot." Další část nejasná, snad: "Nemnoho radioaktivity, nezpůsobí smrt ani vám, ani Vestfoldingům." Nevysvětlitelná vzhledem k tomu, že naše dozimetry neukazovaly žádné známky záření.)

11) Ověřeno několika zpětnými dotazy. Stroj v různých variantách opakuje totéž. Znovu zmínky o dešti kamenů, hrozícím zničit Ridera. Snad se zde opakují periodicky meteorické deště, o nichž nevíme zhora nic - snad uragány?

12) "Kdy rozum poslední kruh lidé třetí hvězda spolu spolu ano ne."

(Význam: "Kdy a zda se spolu sejdeme?")

12a) Rozum poslední kruh život smrt teď ... zpátky hned ... (několik výrazů zaniká v šumu)... pak létá (šum) třetí hvězda... lidé třetí hvězda rozum poslední kruh spolu ... rozum poslední kruh znamení ... čas ... smrt kámen plamen oko ne ... ne ne ... zpátky hned třetí hvězda. ...

(Pravděpodobný význam: "Bojujeme teď o život [?]. Musíme se ihned vrátit. Pak přiletíme k Zemi, setkáme se, dáme vám znamení. Neobávejte se radioaktivity. Ihned se vraťte.")

Stroj pokračuje: ... lidé třetí hvězda ... dobré dobré ... cesta ... třetí hvězda ... rozum poslední kruh ... lidé třetí hvězda ...

(Význam jasný.)

Další otázky zůstaly bez odpovědi. Poslední slova slábla, jako by docházelo k vyčerpání energetických zdrojů stroje. Zapsal: Fred Sinton

Kapitola 21 - O dramatu a návratu vypráví Mac McLaughin

Poslední interview s kapitánem Mac McLaughinem vznikl jako všechny předchozí v domku u náměstíčka se svatyní v Káthmándú. Chronologicky se hodí za vyprávění doktora Kameníka a zápisky Freda Sintona, proto je sem zařazen.

Pozn. red.

O. K., redaktore, vím, že jsem vám slíbil vyprávět o našem návratu - nebudte pořád takový nedůvěřivý jako barman, když kouše do každého dolaru! Jenže jste mi neřekl, že zrovna na mne zbude to nejhorší...

Plechový hlásek v jeskyni nás pořádně rozmontoval. Zničení Rideru se všemi následky, setkání s vesmírnou civilizací, která mluví lidskou řečí, třebaš i mašinou a staroislandsky ... Víte, já jsem jenom inženýr a kosmonaut a těch i oněch je už pomalu na světě jako brambor a taky se, jak se zdá, hodí ke všemu. Věříte, že jsme měli - pak jsme si to řekli - chvílemi chuť taky sebou plácnout na zem jako ten místní velebníček a král nebo jarl nebo jak se jim říká?

Když bylo jasné, že už se nic nového nedozvíme, svolal Ivan krátkou válečnou poradou. Nakonec jsme se dohodli poslechnout ten plechový hlas jako ze starého modelu gramofonu His Master's Voice, víte, to je ten s čoklem na reklamě, a upalovat k Rideru, než nám ho rozbijí kameny. Svůj úkol na Marsu jsme ostatně tak jako tak splnili - zbývalo jen nějak zajistit místní lidské hosty, aby nám neumřeli hladu, dokud se nevrátíme s nějakým tím kosmickým autobusem

a nezhoupne je všechny zase na Zem. Ostapenko nám poradil, že dva Vestfoldingy můžeme vzít s sebou - v plánech i zásobách se s tím počítalo a sedadla se prý dají přestavět na sice podstatně nepohodlnější, ale přece jen použitelnou variantu. To jsem věděl taky. Však jsem byl u narození skoro každého šroubku a každé matičky starého dobrého Rideru. Dneska už je tak leda do šrotu, pokud by se ovšem nějaký podnikavý obchodník starým železem obtěžoval s trakařem až na Khumbu . . . Je to osud, kamaráde!

Po cestě z jeskyně nabral komandýr do zkumavky kousek omelety, co rostla z tancujících trpaslíků, a marně se chvíli snažil urazit i kus té mramorové kaše. Brzy to vzdal. Malé Slunce jsme tam taky nechali - kdepak se tahat s takovým obeliskem, i když byl diamantový . . .

Oba staří Vestfoldingové se courali za námi, jako by neuměli pět počítat. Kdybych jim byl viděl do makovic, redaktore, byl bych je tenkrát holou rukou přizabil, jenže tohle nás bohužel nikdo neučil. Taky jsme na to doplatili. Všechno se pak událo tak hrozně rychle, že mi to dneska připadá jako groteska s Mac Sennetovými policajty, uhánějícími na plátně rychleji než lizinky, tedy jako ty fordky, které stíhají. Snad to byly opravdu minuty, snad hodiny - já nevím. Nezlobte se, doopravdy nevím. Ani hlava mi tak neslouží jako dřív. Docela bych se divil, kdyby sloužila, chudinka malá.

Před jeskyní na nás už čekal celý rod košilatých dětí Nového Nidarosu. Povšiml jsem si, že se hluboce klaní ani ne tak nám, hoenirům, pámbíčkům, jako jarlovi a veleknězi. Komandýr si vzal k ruce Freda a začal k těm košiláčům mluvit.

Vyprávěl jim o Zemi, o tom, že se na ni určitě a brzy vrátí, že by tady umřeli hladu, dostal se dokonce do úplného básnění o modrém nebi a o modrém moři s bílými loděmi, o lesích a horách, o motýlech - já už si to všechno nepamatuju, ale vím, že jsem málem brečel, když jsem se podíval kolem sebe na tu hroznou pustinu se zaprášenými keříky a s holými hřbety skal, obnaženými meteory.

A Vestfoldingové brečeli doopravdy jako děti, zase se objímali a mačkali na komandýra, divže ho nezadusili, sahali si mu alespoň na skafandr a vedle mne s nimi brečel náš ranhojič a pořád opakoval, že nezapomněli, a Fred nemohl mluvit, když se podíval na ty hubené, sluncem a mrazem spálené lidi v roztrhaných hábitech, se zbraněmi z klacků a z kusů hrubě opracovaného kovu, kterými se dokázali ubránit tisíc let cizí planetě a všelijakým potvorám na ní.

Nakonec jim Ivan Maximič slíbil, že se pro ně vrátíme, že jim tu necháme zbraně, aby si mohli nalovit jídlo, a aby si mezi sebou vybrali dva zástupce, kteří s námi mohou letět hned na Zem. Domů - ano, komandýr řekl doslova domů, protože oni Zemi pořád považovali za svůj domov.

Do smrti si, redaktore, nepřestanu vyčítat, že jsem alespoň tenkrát nic nepozoroval. Já tupec! Jarl Býk a kněz hned začali něco repetit. Fred Simon překládal, že prý s námi nikdo nesmí, že jsme zlí duchové a že si s sebou chceme brát do ohnivě lodi Vestfoldingy jenom proto, abychom je cestou snědli nebo hodili jako oběť thursům, aby nás nechali odletět.

Ostapenko se strašně rozzlobil, ale snažil se nedat to na sobě moc znát. Obrátil se přímo na jarla Býka a prostřednictvím Freda Simona mu něco vykládal. Nevím co - kolem mne rozčileně povykovali Vestfoldingové. Patrně se hádali, jestli je chceme skutečně sníst, nebo ne. Fred Sinton potom vykládal, že jarl komandýrovi řekl, aby ho následoval, že prý mu ukáže, proč nikdo z Nového Nidarosu nemůže opustit Rógheim. A abychom šli všichni.

To byla, redaktore, komandýrova poslední služba, kterou nám a všem lidem prokázal, že nás nechal stát před jeskyní a šel sám. Ještě byl čas všechno zachránit, viděl jsem ten hrozný vztek v očích jarla Býka, že s ním nejde, ohlédl jsem se i na kněze - stál těsně vedle mne a byl bleďý jak stěna, ale tvářil se spokojeně, chtěl jsem něco udělat, ale komandýr už vešel s jarlem do jeskyně. Jen na krajíček - všichni jsme je viděli. Jarl přistoupil ke skalní stěně, ze které vyčníval silný kůl. Ostapenko, s přílbou skafandru dozadu a s čupřinou světlých vlasů poprášených červeným prachem, se nedůvěřivě díval, cože mu to jarl chce předvést. Jarl popadl kůl a všichni lidé kolem mne zděšeně vzdychli. A pak už to trvalo jenom vteřinku.

Viděl jsem, jak Ostapenko popadl samopal a přitiskl si ho k boku, ale jarl byl rychlejší. Pod starou, svrasklou kůží mu naskočily neuvěřitelné provazy svalů a já jsem v tom okamžiku pochopil, proč se jmenuje Býk a že to není jméno jen tak pro nic za nic. Ohromnou silou trhl kůlem. Vestfoldingové zděšeně vykřikli, zaslechl jsem prasknutí komandýrova samopalu, ale vtom se celá skalní stěna sesula a obrovské, stotunové balvany ležely v oblaku prachu tam, kde před chvílí stál Ivan Maximič, náš Ivan Maximič - a ovšem taky jarl.

To je všechno, redaktore. Tak zahynul velitel Rideru. Ne v drápech nějaké meziplanetární potvory, ne vesmírem, ale docela obyčejnou, sprostou vraždou z pověry, z darebáctví, z . . . Promiňte, prosím vás. Jenom chvíličku.

McLaughin odešel od svého houpacího křesla k oknu a dlouho se díval k horám na obzoru. Viděl jsem, jak se mu svaly na čelistech napínají a jak svírá pěsti, až mu klouby zbledly. Pak se zase vrátil na křeslo, vypil jedním douškem konzervu nějaké šťávy, zašklebil se a omluvně usmál.

Pozn. red.

Už je to zase O.K., kamaráde! Takových pádů se asi na hvězdných trasách stane našim nástupcům ještě hromada, nemyslíte? Ale je to ještě moc čerstvě. Pořád si připadám jako spoluviník a trochu jako pitomec. První se tehdy vzpamatoval George a s řevem se hnál tím oblakem prachu k jeskyni - porazil při tom pár košiláčů, a jak se zdá, vůbec si toho nevšiml. Bylo to zbytečné. Těm dvěma už nemohl nikdo pomoci a budou tam ležet navždycky nebo alespoň tak dlouho, dokud na Mars nedopravíme pořádnou techniku, těžké pojízdné jeřáby a dokud někoho nenapadne pohrbit komandýrovy pozůstatky nějakým důstojnějším způsobem.

Hned po Georgeovi - já s Fredem jsme stáli jak solné sloupy - se probral k životu velekněz, něco vykřikl a s dýkou v ruce, bůhví, nebo jestli chcete, čertví jak a odkud se mu tam objevila, se hrnul na nás. Nedohrnu se moc daleko. Po dvou třech krocích zavrával a složil se k zemi. Ze zad, z boku a z hrudi mu trčely tři dlouhé šípky. Zřejmě tu byli ještě alespoň tři rychlí mládenci, kteří s námi sympatizovali a byli ochotni to dokázat činem.

Co se dělo dál, v nejbližších hodinách, vím jenom matně. Nezlobte se, opravdu to nemohu popsat jako ve Třech mušketýrech. Vestfoldingové byli strašně rozčilení, rozprchli se a zase se pomalu vrátili, Fred pořád mluvil a mluvil,

snad došlo i k nějaké rvačce, ale pokud vím, nikdo už nebyl zraněn ani zabit. George naléhal, abychom rychle odešli k Rideru, abychom uposlechli rady toho gramofonového hismastersvoiceovského hlasu, a protože jako nejstarší převzal velení a protože jsme byli na disciplínu odkázáni, vyrazili jsme a Rógheimu opravdu poměrně brzy.

Předtím ale došlo k rozhovoru, který měnil všechny plány.

Uprostřed firmolu přišel ke Georgeovi Fred Sinton, trochu pobledlý, ale dokonale klidný, a řekl mu:

"Georgi, zůstanu tady."

"Ty jsi se zbláznil, človče!" vyhrkl doktor. "Nestačí snad jeden, nestačí Ivan Maximič? Blázně! Krucifix, nech si ty nápady na vhodnější chvíli!" - tak nějak, ale ještě daleko květnatěji to asi náš ranhojič opravdu povídal, redaktore.

"Počkej, prosím tě! Nerozčiluj se. Podívej, Georgi - moje práce je u konce. Dám ti s sebou poznámky a zápisky - ty poslední ještě dopisují, ale za chvíli budou v kupě. Jinak jsem na zpáteční cestě přítěží. Počkej, alespoň chvíličku mne nepřerušuj. Ano, jsem přítěží. Doslova. Zůstanu-li tady, můžete vzít ne dva, ale čtyři Vestfoldingy zpátky na Zem. To je asi desetina rodu. A já tady musím zůstat."

"Proč?" zeptal se George vztekle.

"Protože jinak bychom přinesli Vestfoldingům místo života smrt, doktore. A to přece nechceš ani ty, ani já."

"Nerozumím ti, Frede. Vůbec nevím, o čem mluvíš. Cožpak jste se tu všichni zbláznili?"

"Právě že ne. Koukej, jeskyně je zavalena kameny ... "

"To mi nemusíš říkat. Na to si vzpomenu ještě na smrtelné posteli."

"Tak vidíš! Cesta k té divné potravě za jeskyní Malého Slunce je zavalena. A taky, Georgi, taky buben Ragnir si to odnesl. Co budou jíst? Jak se budou bránit thursům? No tak, řekni něco ... "

Doktor se těžce spustil na balvan a opřel si hlavu do dlaní, což je, redaktore, ve skafandru dost obtížný výkon.

"Ano - máš pravdu, ale to přece ... Frede, človče, tady ... Ne, já opravdu nemohu. Necháme jim tu zbraně, laser, všecko, co chceš, ale tebe ... "

Fred tenkrát položil doktorovi ruku na rameno.

"Sám víš, že to není možné, Georgi! Zbývá nám pár hodin a za těch pár hodin nemůžeme překlenout propast tisíce let od naší techniky k jejich současnosti. Já jediný mluvím jejich řečí. Mohu jim radit, stanu se pro mne za mne jejich jarlem, ulehčím jim život, doktore! A vždyť vy se přece ... vy se vrátíte. Pro nás," dodal docela tiše, že jsem ho sotva slyšel.

"Dáte mi nějaké zbytečné věci z Rideru, půjdu tam teď s vámi," mluvil dál Fred do doktora, který zarytě mlčel a díval se na vlastní zaprášené boty, "celý rod zatím půjde do Ōskopniru, kde jsme thursa zabili. Prý tam budou nějakou dobu bezpeční. Už jsem se vyptal. Předáš mi technickou literaturu na mikrofilmech. Třeba, doktore," Fred se pokusil o žert, ale dopadlo to dost truchlivě, "třeba se mi tu podaří, než se vrátíte, vybudovat docela pěknou a originální civilizaci. Kovy tu jsou, lidé tu jsou ... "

"Nech toho, Frede ... ," řekl unaveně George. "Máš pravdu. Zůstal bych tu sám, ale nemělo by to smysl. Nerozumím jim a na cestě je doktor bohužel nejdůležitější osobou. Maca taky nemůžeme v Rideru postrádat. Bez Ivana Maximiče to bude ... ," odmlčel se na chvíli a kousl se do rtů, " ... stejně risk. Ty počítačí mašiny... No, snad si nějak poradíme. Ale jedno ti slibuju, Frede: Jestli se dostanu ve zdraví na Zemi, tak se nebudu holit tak dlouho, dokud nebude vypravena další kosmická loď. Pro vás."

"To je ono, Georgi," pousmál se Fred, "jen ten slib, prosím tě, neber vážně. Vousáci působí nedůvěryhodně a já bych tady třeba ztratil nejlepší léta."

A pak jsme šli, redaktore, a všichni Vestfoldingové z Ásgrimových skal s námi. Bylo jich, přesně počítáno, pětadvacet, mužů i žen. Báli se zůstat v Rógheimu z obavy před thursy. Teprve teď jsme viděli, jak jsou hrozně chudí a uboží. Všechny svůj majetek snadno unesli - pár košíků, pár ranců, primitivní zbraně.

Většina rodu zůstala v Ōskopniru. Rozběhli se hned sbírat suché trávy nebo jak bych ty chudinky kytíčky na Marsu nazval, mužové šli na lov, čeho, to nevím, a my se šesti bojovníky pokračovali v šeru přes Prašnou řeku na člunu, kterým jsme se už jednou přeplavili, kolem kamenného skřítka na stráni nad řekou a tak pořád dál a dál. Měli jsme polorozvalené budovy čerpadel. Vestfoldingové těžce oddýchovali a lapali zmodralými rty řídký vzduch. Krajina tu stoupala a kyslíku bylo už hodně málo. My už jsme měli přilby dávno nasazené a občas jsme si loku zbytků kyslíku z téměř prázdných bomb. Šli jsme, totiž doktor, Fred a já, hodně nalehko. Všechno, kromě laserové pušky na ochranu proti thursům, kdyby se náhodou nějaká ta potvora ukázala, jsme nechali v Ōskopniru, samopaly, náboje, fotografické přístroje, těch pár konzerv, nože, náhradní kyslíkové bomby, zkrátka všechno. Yes, boy.

Až pozdě v noci, když už kolem měsíců, upalujících na prachem zrudlé obloze, zase kroužili fotové a když kolem nás byla souvislá sněhová pokrývka, jsme se utábořili v jedné poměrně zachované budově "čerpací stanice".

Nespali jsme. Namouduši, ani jsme oka nezamhouřili! Budili jsme jeden druhého, abychom si občas dýchli kyslíku. Vestfoldingové se třepali zimou - ohníček ze stěbel "kapusty" nevydával skoro žádné teplo -, ale když byli v klidu, dýchal se jim daleko lépe než nám a kyslík vůbec nepotřebovali. Za ta staletí si už zvykli.

Ano - a to hlavní bych vám byl zapomněl říci: od samého počátku cesty, vlastně od okamžiku, kdy jsme se přiblížili k Prašné řece, nad námi poletoval starý známý létající talíř, který jsme poprvé viděli průzory Rideru hned po přistání. Naši košiláči napřed chtěli padat k zemi a klanět se, ale rozmluvili jsme jim to. Věřili jsme, že nás Podzemní bohové či, jak si tuším sami říkali, "rozum posledního kruhu" - bůhví co to znamená - sledují z přátelských důvodů. Snad nás chtěli chránit před thursy. Talíř se alespoň snášel dost nízko, řekl bych tak dva tři tisíce metrů, jenže v tom prachovém svinstvu jsme ho viděli jen jako nezřetelný stín, zakrývajícím občas Slunce nebo hvězdy. George prostál skoro celou noc u kruhového vchodu "čerpací stanice" a ráno tvrdil, že disk visel celou noc nad námi a blýskal na obvodě barevnými světýlky.

Nevím. Byl jsem příliš unaven a příliš... víte, redaktore, ty balvany, co zabily Ivana ...

Zkrátka nezajímal mě v tu chvíli žádný talíř na světě, ani létající, ani nelétající.

Ráno se šlo k Rideru dál - a to "dál", redaktore, to je zlý sen a můra. Na posledních kilometrech k horám, kam jsem Rider posadil, nám skoro úplně došel kyslík. Museli jsme jít krok za krokem, aby nám Vestfoldingové stačili. Měli nohy, obalené jenom nějakou tenkou kožešinou, rozbité do krve a za námi zůstávala rudá stopa jako rozsypaná zrnka rybízu. Ještě že radiomaják fungoval a že jsme mohli šlapat rovnou za nosem

Těsně před špagátovým lesem začala vichřice, nesoucí s sebou drobné kaménky. Vestfoldingové museli strašně trpět. Zakrývali si obličej a oči, padali a zase vstávali a my jsme jim nemohli pomoci. Bylo to ... prostě hrozné. A skoro stejně hrozný byl pohled na Rider, vyčnívající ven z toho divného lesa. Lokační i rádiové antény byly zahýbány a zuráženy, v jedné z pomocných nádrží, naštěstí prázdných, byla desetimetrová díra, jako by ji rozpáral nožem. Dodnes vlastně nevím, co se tam stalo, jestli se do toho střelil meteor, kamenná bouře nebo snad - ale to je spíš pro spisovatele fantastických románů - thurs. Rozměry díry by na to koneckonců vypadaly.

Podívali jsme se na sebe s doktorem a neřekli jsme ani slovo. Tady nebylo o čem mluvit. Bud s tím vrakem odletíme, nebo je stejně všechno fuk.

Fred si, myslím, ničeho ani nevšiml. Snášel cestu z nás všech nejhůř. Snad k tomu přispěla i myšlenka, že nás opouští, snad byl vyčerpaný, nevím. Ale nechme toho!

Pod klenbou lesa už to bylo lepší. Vítr ustal a kamení taky nepadalo. Tu a tam se nám nad hlavou kmitla koule jako z ledu, zvrásněného nějakými rýhami a důlky. Viděl jsem je tenkrát poprvé a doufám, že naposledy. Ale ne - to neberte vážně, redaktore, a nikam to nepište! Be so kind! Poletím zase a rád. To se ví, že poletím. A za Fredem třeba v podomácku udělané raketě z benzínového barelu.

Prosím kapitána McLaughina za prominutí, že jsem i tato slova přesně zaznamenal. Vzhledem k obsahu kapitoly věřím, že mu pranic neuberou na cti.

Pozn. red.

Ještě jednou jsme si protřpěli nárazy větru při cestě visutým výtahem ke dveřím Rideru. Byly také něčím bombardovány a pořádně potlučeny, ale naštěstí šly otevřít.

Mimochodem - při cestě podél doutníku Rideru nás čekalo další milé překvapení. Někáká místní plíseň nebo bakterie nebo který neřád se pustila za naší nepřítomnosti do tungstenkarbidového pláště a na několika místech nadělala boule a puchýře v pěkných soustředných kruzích. Vyfotografoval jsem to posledním hasselbladem, který zůstal v kabině, a ten snímek je jediným dokladem - jinak se všechny boule dokonale odtavily při pronikání pozemskou atmosférou.

Vezměte si jeden snímek na památku, chcete?

Snímek, který uveřejňuji, je velkým otazníkem a dosud naprosto nevysvětlenou hádankou života na Marsu. U nás byly sice v poslední době zjištěny tzv. "železné bakterie", přispívající ke korozi kovů, a dokonce o nich vzhledem k závažnosti problematiky koroze vznikla celá literatura, ale biologové si - zatím - nedovedou představit živý organismus, napadající tungstenkarbid a využívající ho ke své výživě. Podle shodného mínění však přesto jde zcela nepochybně o činnost organismů, nejspíše podobných bakteriím nebo plísním.

Pozn. red.

Vestfoldingové byli tak uondaní, pomlácení a zbití prachovou smrtí, že se ani nedivili Rideru, výtahu, zkrátka ničemu. Svalili se prostě v kabině jeden přes druhého na zem.

Doktor měl ještě tolik síly, že zapojil thermoregulaci a úpravu vzduchu. Za chvíli už syčel do kabiny kyslík a příjemné teplo nás trochu rozmrazilo. Pomáhal jsem Fredovi skládat všechno, co by mohl potřebovat, a přiznám se, že jsem mu přidal i hromadu věcí, které jsme mohli zatraceně nutně potřebovat po cestě my - ale dneska bych to udělal zas a nepřejte si vědět, redaktore, co by se stalo tomu, kdo by mi slovíčko řekl . . .

Jen potraviny jsme Fredovi dát nemohli. Sami jsme s nimi nebyli schopni při plných dávkách vystačit ani po nejkratší možné cestě k Zemi.

"To nic," usmál se starý dobrý Fred, "já si vůbec nic neošklívím. Zvyknu si prostě na smažené fotky. Vymyslím nějaké zbrusu nové recepty . . ."

Oba jsme se s doktorem radši honem odvrátili, protože jsme se na Freda prostě nemohli koukat. Chápete to, redaktore? Rozumíte mi?

Asi za hodinu bylo všechno připraveno a svezeno dolů, k opěrným prackám Rideru, zabořeným stabilizačními talíři do prachové vrstvy. Byla toho dost velká hromada - Vestfoldingové budou muset přijít několikrát, jenže teď už přece jen trochu lépe vybaveni proti nedostatku kyslíku, zimě i kamenným deštům. Dohodli jsme se, že Fred se dvěma průvodci, kteří na Marsu zůstanou, odtahají náklad alespoň na kraj lesa k radiomajáku a tím z dosahu ohně trysek Rideru. To jsme ovšem nevěděli, jak vzlétne - ale nechci předbíhat.

"Tak, chlapi, na shledanou při příští návštěvě. Hodně pište a dejte na sebe po cestě pozor!" řekl pobledlý Fred, usmál se a objal napřed Georgea a potom mne. Nemohli jsme vůbec mluvit a Fred na odpověď nečekal. Vysoukal se na lavičku zdviže, pomocný motor zavrčel a Fred zmizel hluboko pod námi ve spleti špagátového lesa. Tenkrát jsme ho viděli naposledy.

Uzavřel jsem vstup do kabiny Rideru, a abych vůbec něco dělal, zkoušel jsem funkce mechanismů. Vysílačky mlčely - antény byly poškozeny. Také lokační antény dostaly co proto, ale náhradní lokátory, a zejména lokátory na zádi, důležité pro přistání, byly chráněny obrovskou masou Rideru a zřejmě díky tomu v pořádku. Agregáty počítačích strojů naštěstí šlapaly jako hodinky.

Doktor ošetřoval Vestfoldingy, kteří kupodivu vypadali pořád hůř a hůř. Najednou se uhodil dlaní do čela: "Macu - to je kesonová nemoc!"

"Jaká nemoc?"

"Kesonová! Z přetlaku! Nejsou zvyklí na náš pozemský tlak vzduchu a na množství kyslíku v něm. Počkej!" zaštrachal na armaturní desce úpravy vzduchu v kabině, která byla jeho královstvím. Za chvíli se mi začalo zatraceně špatně

dýchat, rychle jsem zavřel skafandr a lokl si kyslíku. Zato Vestfoldingové okřáli a před očima oživali - začali se rozhlížet po kabině a jevit zájem o všechno možné. George se s nimi snažil dorozumět radiotelefonem svou lámanou islandštinou. Byla to sice asi práce pro vrahy, ale nakonec se mu to tenkrát i během celé cesty nějak záhadně podařilo. A pak jsme čekali. Nic jiného nám nezbyvalo. Byli jsme s Georgem ve skafandrech u průzoru a odhadovali čas, kdy už asi bude ta hromada kyslíkových bomb, léků, nástrojů a všeho ostatního odtahána ke kraji lesa - až bylo jisté, že se to dávno stalo a že je Fred na zpáteční cestě k Óskopniru s prvním nákladem nejnezbytnějších věcí. Vítr trochu ustal - jako většinou vpodvečer - jen drobný písek a prach šelestily na bocích Rideru.

Několikrát jsme ještě zahlédli kroužit kolem hor létající talíř, ale tak daleko, že vypadal jako černý bod. Pomalu se smrákalo. George se ke mně obrátil a radiotelefonem mi řekl:

"Poslyš, Macu ... nechtěl jsem s tím otravovat, ale vrtá mi to hlavou už hodně dlouho. Co když tam, víš, tam v jeskyni za tím šutrem Malým Sluncem, vůbec žádní nepozemšťané nemluvili, co když to byl jenom trik toho lumpa jarla nebo velekněze? Co když nás prostě chtěli odtud co nejrychleji dostat?"

Úplně mi vyrazil dech, redaktore, to mě vůbec nenapadlo.

"Koukej," pokračoval doktor, "on to nakonec nebyl rozhovor na žádné moc vysoké úrovni. Kde to začalo být odborné, třeba s tím létáním, tak se to ztrácelo. Pamatuješ se?"

Pamatoval jsem se znamenitě. Vždyť to ještě nebylo tak dávno - jeden jediný den.

"No tak, Macu . . . Co ty na to?"

"Jestli máš pravdu, tak je to nejlepší vtip historie kosmonautiky . . .," řekl jsem docela bez humoru. "Protože se odtud asi vůbec nedostaneme nebo tu budeme muset ještě třicet dní tvrdnout, než se pokusíme odstartovat."

"A půjde to? S tou dírou v Rideru a bez antén?"

"Nevím, Georgi. Mimo atmosféru ta díra vadit nebude, tam na aerodynamice čerta záleží, ale co to udělá v atmosféře . . . Mám strach, aby se celý Rider neroztrhl jako papír. Víš, tryskáč taky někdy stačí trefit jedinou kuličkou z flobertky a za vteřinku je na cucky . . ."

"Tak ti mockrát děkuju za povzbuzení!" řekl doktor a zase jsme mlčeli a koukali se, jak se pomalu šerí a jak se objevují perleťové zářící mraky a první hvězdy na rudočerném nebi.

A pak se to najednou, redaktore, stalo. To nejfantastičtější, co nás na Marsu čekalo, si zřejmě počkalo až na finále jako v dobré detektivce. Napřed . . . ale prosím vás, nesmějte se mi - se stalo pozorně. Víte, to říkají myslivci, když se v lese něco chystá, když všechno ztichne a zvěř začne být neklidná a člověk taky a nikdo a nic vlastně ani neví proč. A potom byl vzduch nabitý elektřinou, jenže to nebyla elektřina - alespoň naše přístroje nic neukazovaly. Cítili jsme prudké záchvěvy ve svalech a Vestfoldingové vyvalili oči a asi něco říkali, jenže my jsme to ve skafandrech neslyšeli.

"Co to je, Macu," slyšel jsem ve sluchátku hlas doktora, "elektrická bouře?"

"Nevím, nemám tušení. Ale něco se děje. My goodness - podívej se, člověče!"

A bylo na co se dívat, redaktore!

Perleťové mraky nad Slunečním jezerem, jejichž horní okraje ještě jasně zářily v posledních paprscích zapadajícího Slunce - safra, to jsem řekl moc pěkně, nemyslíte? -, se najednou roztočily v ohromném víru, širokém několik desítek kilometrů, jehož střed se k nám pomalu, ale zato jako po šňůrce blížil. Bylo to neuvěřitelné divadlo. Víte, viděl jsem tornádo v Minnesotě a zažil jsem uragán a vlny tsunami v Osace - ale to všechno byly jen dětské hry proti kolotoči, do kterého se pustila obloha kolem nás.

Doktor už měl v ruce fotoaparát a průzorem zmáčkl vířící mraky, nasávající do sebe oblaka rudého písku.

"Macu, vypadá to jako očekávané zničení Rideru, které nám předpovídali v té jeskyni," řekl kupodivu klidně. "Jestli je to tornádo, tak nás rozbije na molekuly i bez kamenů. Nemohl bys Rider našlápnout? Třeba bychom tomu uletěli . . ."

"Nemohl, Georgi. I kdybych urychlil start co nejvíce a vykašlal se na všechny bezpečnostní předpisy, tak by to trvalo pětasedmdesát minut. A tohle . . ." kývl jsem hlavou, vlastně bublinou skafandru, ke kolotajícímu víru mraků, "tu bude, počítám, nejdéle za deset minut. Možná dřív."

Bylo to u Rideru opravdu dřív, jenže ne jako tornádo. V několika vteřinách se obraz zase docela změnil. Perleťové mraky se najednou roztrhaly na cucky, vlastně na nitky, a spojily se s kotouči prachu. Vypadalo to, jako by se celé nebe před námi změnilo v divoce vířící krajku a z té krajky se najednou vynořilo něco tak obrovského, že to nedovedu vůbec popsat, něco, co mělo uprostřed oslnivě svítící válec s prstencem jasného světla kolem dokola a na třech stranách nejméně kilometr dlouhé výběžky - asi jako křídla a směrové kormidlo, jenomže to vůbec neletělo jako letadlo a při poměrně malé rychlosti, kterou se to pohybovalo, by byla křídla tak jako tak málo platná. Než jsme to všechno domysleli, srovnala se krajka roztrhaných mraků a prachu kolem té létající hory do silokřivek. Nedovedete si představit ten pohled, redaktore, znovu vám říkám, i když George pořídil docela slušný snímek. Ta fantastická věc vytvářela a drtila silová pole kolem sebe jako skořápky, převracela naruby gravitaci, odstříkovala strašlivé víry energie na všechny strany . . . Víte, já jsem si nikdy nemyslel, že uvidím čistou energii, ale tady byla. Cloumalo to s námi v kabině Rideru, chvílemi jsme se dostávali skoro do stavu beztlíže, tisícitonová masa naší rakety se chvěla a vibrovala, páry a prach byly nasávány a vyhazovány do vesmíru, jako když ta zemědělská mašina, jak se honem jmenuje, vyhazuje plevy a vyfukuje je.

Do kabiny Rideru doléhalo jenom jemné vrčení, hluboké a výhrůžné, které přešlo v svistivý hukot. To už byl kolos nad námi a zastiňoval oblohu. Před průzory se jako biče zmítala vlákna a špagáty lesa pod námi a potom, a to bylo nejfantastičtější, jsme cítili, že se celý Rider pomalu zvedá a odlepuje od země, vlastně od Marsu, že je v zajetí silového pole, které jej drží tak snadno jako vlaštovka mouchu.

A tehdy se taky rozblíkal dozimetr. Všimli jsme si toho oba najednou, doktor i já.

"Neplaš se," řekl doktor docela tiše, jako by nám mohli Vestfoldingové rozumět, "víš přece, že nám to nebude nebezpečné. ONI to slíbili."

"A co filmy, Georgi?"

"Čert je vzal. Jsou ve schránkách a my ve skafandrech. Nic víc nemůžeme dělat. Lež klidně. To je taky ochrana proti záření."

Tak jsem ležel klidně. No, moc klidně ne, to mrkající rudé oko mě přece jen rozčilovalo, ale ležel jsem. Nakonec se skutečně nestalo nic hrozného, jenom taková menší nemoc z ozáření a některé filmy si to odskákal.

Nedá se nic dělat, redaktore! Kdo se bojí, nesmí do lesa - vlastně to není moc vhodné přísloví, spíš: když se kácí les, létají třísky ... Nemám pravdu?

Nakonec jsem alespoň skočil k řídící desce a zarazil páku zatahující teleskopy, abychom nezachytili za les a nepřetrhli celou loď vpůli. Ručičky přístrojů se ani nehuly. Silové pole všechno ochromilo. Bylo zbytečné cokoli podnikat. Hodil jsem sebou zase vedle Georgea na úzký prostor lehátek, který nám při nové organizaci v kabině zbyl, přivázali jsme se, připoutali jsme taky Vestfoldingy, nacpané s obtížemi do lehkých skafandrů, které jim byly hrozně krátké, a hlídali jsme jenom režim v kabině - polohu sedadel, kyslík, tlak a takové ty věci, co ani vás, ani čtenáře moc nezajímají. Za chvíli do průzorů zazářilo Slunce - byli jsme ze stínu Marsu venku.

Zapojil jsem boční a zadní obrazovky lokátorů a taky televizní kameru, která nám ještě zbyla. Povrch Marsu se pod námi propadal ... ale já už vás nudím, že?

Zkrátka: asi za tři hodiny, když už jsme byli hodně daleko od papá Marsu, najednou ručičky poskočily a na všech cifernících se postavily do pracovních poloh: Omrkl jsem všech dvě stě třicet najednou - to už je takový reflex, cvik, dohromady to nic není, to se za dvacet. let taky hravě naučíte. Měli jsme v té chvíli asi pět kilometrů ve vteřině, tedy zrovna únikovou rychlost z Marsu a z lehkého přetížení, které jsme skoro nepocíťovali a kupodivu Vestfoldingové taky ne - snad to způsobila ochrana silovým polem. Pak jsme přešli do setrvačného letu ve stavu beztláče. Už sami.

Průzorem jsme ještě zahlédli, jak se sluneční paprsky odrazily od vesmírné lodi Podzemních bohů, která zůstala na Marsu a která taky za pár měsíců odletí do "posledního kruhu". Po návratu na Zemi jsem ji popsal co nejlépe - ale žádný z obrázků nevystihuje, jak byla ohromná.

No - a pak jsme pěkně letěli po trase, kterou jsem horko těžko spočítal na našich mašinách, tentokrát už s opravami směru vlastními tryskami. Nakonec to dopadlo proti všemu očekávání dobře a oproti jízdnímu řádu jsme přidrandili ještě v předstihu.

Největší zásluhu má George. Víte, já to nechci rozvádět, ale dobře nebylo ani nám, ani Vestfoldingům. Celé měsíce jsme hrozně trpěli skafandrovou nemocí, obzvláště my dva, já s doktorem. Nemohli jsme totiž ani na chvíli odložit přetlakové skafandry - a to je peklo! Kdyby mi byl někdo před cestou řekl, že je možné vydržet na jeden zátaž ve skafandru hezkých pár měsíců, byl bych se mu vysmál do očí a vsadil se o všechno na světě, že plácá nesmysly. No vidíte - a ono to jde ...

Člověk je, kamaráde, náramně koňská nátura!

Taky nám došel chrápacilín, který jsme dávali hlavně Vestfoldingům, a dva z nich dostali přes všechnu doktorovu námahu zápal plic už za letu a on nespál celé noci a pořád je ošetřoval a tak - ale to už asi patří k věci a k radostem kosmonautiky.

Nejhorší bylo, že jsme nemohli přistát na moři, jak bylo původně plánováno. Jednak by nám byli Vestfoldingové, mimochodem řečeno ohromní kluci, strašně trpělivi a milí, za pár hodin umřeli tou nemocí, co o ní George mluvil, a pak jsem se taky bál, že půjdeme ke dnu jako cihla. Ať jsem počítal jak jsem počítal, pořád mi vycházelo, že vody, která vnikne do roztržené nádrže, bude o pár pitomých hektolitrů víc, než by mělo být, a že se tím celá loď stane těžší než váha vody tělesem vytlačené. A co to znamená, to si nechte laskavě vyprávět od starého pana Archiméda.

Nezbylo nic jiného než přistát na souši, a když už, tak někde tam, kde jsou tlak a složení vzduchu podobné jako na Marsu - někde v nejvyšších horách. Předem jsme si moc nevybírali, ačkoli jsme samozřejmě vypracovali řadu variant. Vzhledem k roztrženému plášti jsem musel začít brzdit hodně vysoko a snížit rychlost dříve, než budeme v hustší atmosféře - a to se nedá nikdy na fous říct, jak to dopadne. No - nakonec z toho byla Himálaj. Byl to trochu nervák, ale nakonec se to díky zbytku pohonných hmot podařilo a spojenými silami automatů s mým přispěním jsme si jakžtakž sedli. Víte, je to asi jako přistát s hydroplánem na zoraném poli, ale když má člověk štěstí a pámbu dopustí, tak i motyka spustí, ne?

"Přispění" kapitána Mac McLaughina automatům je - ať mi promine - pustá lež. Podle záznamů vyňatých ze zapečetěných mechanismů Rideru i podle shodného mínění odborníků bylo provedeno přistání zcela bez automatů, pouze ručním řízením (!), s poškozenými anténami lokátorů a s aerodynamicky naprosto nevyhovujícím korábem, porušeným trhlinou. Způsob, jakým McLaughin opřel obrovskou masu Rideru, stojícího na plameni, o sněžné pole, aby se bez smrtelného zranění posádky pomalu svezla do horizontální polohy, přirovnává velmi trefně a vtipně komodor F. C. Houston, vedoucí projektu Dyna-Soar, k "zasažení běžícího králíka do oka, jsme-li na roztočeném kolotoči, na houpacím koni, máme-li zavázané obě oči a ohnutou hlaveň pušky. To není náhoda, to je fantastické mistrovství a výkon, jaký nebude v kosmonautice stovky let překonán. Doufejme, že nebude ani nutné jej překonávat". (Space Report, vol. 11. No 4) Nejvyšší řády, které McLaughin stydlivě ukrývá v nejhlubší zásuvce skříně, ačkoli se blyští diamanty, rubíny, smaragdy, zlatem, platinou atd. atd. a vůbec vypadají velmi dekorativně, mluví ostatně samy za sebe.

Pozn. red.

Trochu jsme se báli, že tam nahoře, u Khumbu, hloupě skončíme svou pozemskou pout' a že celá cesta byla zbytečná. Neměli jsme totiž ani rádiovou stanici - jak víte, anténa byla uražená a nepodařilo se nám improvizovat nic, co by z kotliny, kde jsme byli, dosáhlo ven -, ani mapu Himálaje. S přistáním skoro na špičku Mount Everestu namouduši nikdo nepočítal ...

Poslyšte, redaktore, teď mne napadá - s tím Mount Everestem, to by byla senzace, co vy na to? By Jove, že jsem na to

nemyslel dřív! Když už nám začínal docházet kyslík, nabídl Thorgeir, kterému zůstalo nejvíce sil, že se pustí údolím dolů, pokusí se nalézt lidi a předat jim dopis. Sigurd a Einar ho kousek doprovázeli. Viděli dokonce místní obyvatele, ale ti před nimi utekli. Idioti - prý mysleli, že to jsou yettiové, sněžní muži ... Dál šel Thorgeir sám, dopis odevzdal u nějakého kláštera, kam ho ani nevpuštěli, vrátil se zpátky k Rideru a druhý den přes všechnu snahu doktora zemřel. Snad vyčerpáním. Vlastně určitě.

No - a pak už přiletěla letadla a shodila nám radiostanici - ta se, potvora, po dvou dnech rozbila, to se rozumí - a jednoho dne zahučela zrovna vedle Rideru lavina a první, kdo se z ní vyhrabal, byl Leif Thorgunn a druhý náš ranhojič z campu Goody Bjelke ...

Z kabiny nás vynesli, redaktore, co bych to zapíral. A teprve v tom okamžiku jsme byli doopravdy na Zemi.

To je všechno. Doopravdy všechno.

Ne - to není všechno. Alespoň ještě snímek, pořízený v jednom z táborů, kde odpočívala skupina Leifa Throgunna na zpáteční cestě do Namče Bázaru vstříc výpravě majora Longstaffa a s ní paní Aleně Kameníkové. Na obrázku vlevo McLaughin, vpravo doktor Kameník. Snímek mluví za celé svazky. Pozn. red.

Kapitola 22 - Končí, jak se sluší a patří, paní Alena Kameníková (aniž to tuší)

Tento interview byl, spíše výjimkou než pravidlem, opravdu pořízen v časové posloupnosti s ostatními, totiž jako poslední. Paní Alena ani netušila, že rozhovor natáčím magnetofonem (za což se co nejpokorněji omlouvám), ani že bude použit jako zakončení třetího a posledního dílu reportáží, zahájených kdysi v Praze slepým střevem doktora Bjelkeho a pokračujících na Islandu, v Brazílii, na Raketové základně Cap Kennedy, na Marsu i v Himálaji. Jednota místa, podmínka každého pořádného dramatu, rozhodně nebyla zachována - ale to je vina života, ne moje.

Pozn. red.

Propánajána, vy jste tady zase, redaktůrku? Já myslela, že už máte dávno po fajruntě a že se rekreujete u své zemědělské rubriky! Poslyšte, četl jste dneska noviny? Představte si, že Sigurd, Einar i Onund jsou už z Namče Bázaru v Káthmándú a že se jim daří dobře. To jim hrozně přeju, redaktore, já bych v Namče nechtěla být ani po smrti namalovaná na zdi. Pořád se mi zdálo, že na mne ty hory spadnou.

To Káthmándú je proti Namče úplně Hollywood, nemyslíte? Vždyť to tam taky znáte, ne? Jo, a Einar o ty dva prsty přece jenom přišel. Já to říkala hned, kdepak takové omrzliny. No nic, to se zahojí a bude zase chlapík. V Nepálu mu bude prima, to je podnebí pro naše Mart'ánky jako dělané.

Jirka má hrozně moc co dělat a vy zase chcete povídat až do rána jako posledně, ne? Pomalu se balíme, to víte, Sneffels! Práce tam na nás čeká jako na kostele. Jirka už ani dopisy nečte, chystá se je vzít do kufru s sebou, ať se taky trochu trápí sekretářky ústavu. Bjelke zase zařezává a Leif je v přípravě akce Rider II. Redaktore, já jsem hrozně napnutá, úplně jako špagátek, jak tohle dopadne. Ale dobře, vidíte?

Určitě!

Tak pojd'te dál za Jirkou! Že nechcete? A proč? Hm, vy jste ale podivín ...

Tak na shledanou ... !